MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80156-6

AUTHOR: CATULLUS, C. VALERIUS

TITLE: CATULLI VERONENSIS LIBER.

PLACE: LIPSIA

DATE: 1893

Master Negative #

91-80156-6

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

87C34 Works. 1893.
OE93

Catullus, C. Valerius.
Catulli Veronensis liber recensuit et interpretatus est Aemilius Baehrens ... Lipsiae, in aedibus B. G. Teubneri, 1885-93, [v.1, 1893].
2 v. 22 cm.

v.1, nova editio a K. P. Schulze curata.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA [IIA] IB IIB
DATE FILMED: 8/13/91 INITIALS MT
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

CATULLI VERONENSIS
LIBER.

RECENSUIT ET INTERPRETATUS EST

AEMILIUS BAEHRENS.

VOLUMEN PRIUS.

NOVA EDITIO A **K. P. SCHULZE** CURATA.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXXXXIII.

CATULLI VERONENSIS
LIBER.

RECENSUIT

AEMILIUS BAEHRENS.

NOVA EDITIO A **K. P. SCHULZE** CURATA.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXXXXIII.
1893

LIPSIAE, TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Munus nouae huius libelli editionis post praematuram Aemilii Baehrensii mortem curandae ita suscepi, ut quoad fieri posset quam plurima eorum, quae ille ad Catulli carmina et recensenda et emendanda contulisset, retinerem ac seruarem; quo melius quantum ei deberemus intellegeretur. ac profecto, tam bene de poeta suo, quem praeter ceteros dilexerat, meruit, ut dignus sit, cuius memoria pie colatur. non ita pauca tamen immutanda erant. errauerat enim nonnumquam in lectionibus codicum describendis; quorum ipse complures, sunt autem libri **OMDL**, denuo contuli. multa autem uiri docti qui his studiis operam dant per hos septendecim annos inuenerunt vel melius perspexerunt, quae respici et addi par erat. nemo quidem hodie omnes praeter codices Oxoniensem et Germanensem ut inutiles reiciendos esse arbitrabitur. quam ob rem selectas deteriorum quos uocant librorum lectiones atque omnes scripturas codicis Veneti (**M**), quem insignem inter illos locum obtinere puto, addidi. neque minus quaedam recidenda erant. Baehrensius enim ubertate quadam ingenii et iuuenili ardore raptus multis locis verba Catulli ipsius coniecturarum abundantia obruerat; quarum partem ipse postea iam maturior et aetate et doctrina, cum commentarium edidit libri Catulliani, spreuit. quibus eiectis sincera poetae uerba reuocaui. Cirin denique carmen, quod Baehrensius, cum haud raro ad Catulli uerba restituenda non sine fructu adhiberi vidisset, in fine libelli adiecerat, omisi, quod interim ab eodem Baehrensio alio loco in editione poetarum Latinorum minorum emissum erat.

K. P. Schulze.

PROLEGOMENA.

Ad cognoscenda fata, quae libellus Catullianus per antiquum mediumque aeuum subiit, proficiscendum est ab accurata indagatione eius codicis uetusti, ex quo qui hodie supersunt libri mss. nouicii originem traxerunt.

Primum Ratherium, episcopum Veronensem, certo constat Catulli carmina post Isidorum Hispalensem, qui postremus inter antiquitatis scriptores Catulli mentionem fecit, per medium aeuum legisse; id quod Maffeus in Veronae illustratae uol. II p. 7 ed. a. 1731 indicauit. Ratherius enim in sermonis de Maria et Martha habiti capite IV [Opp. ed. Ballerini p. 639; Mignii Patrolog. Latin. t. CXXXVI p. 752 Ratherii Veronensis episcopi opera, a. 1853] haec dixit: *quid de me dicere, quid ualeo cogitare (et ut turpia subsidens* [l. *subsilens*], *honesta solum, prohibita licet, depromam), si in lege Dei, ut debitorem me fore non nescio, die non* (add. Ballerini) *meditor ac nocte; Catullum nunquam antea lectum, Plautum quando iam olim lego neclectum* [al. *neglectum;* Hauptius: *lego lectum*]; *musicam quando saepe rogatus expono?* — habitum esse sermonem istum Veronae a. 965 recte monuerunt A. Vogelius in libro de Ratherio Ienae a. 1854 edito (uol. I 318 sq. et II 88 sq.) et E. de Leutschius in nunt. erud. Gotting. a. 1855 p. 1975. erat autem Ratherius uir ut illis temporibus eruditissimus; ex poetis Latinis eum Plautum Terentium Horatium Phaedrum Persium Iuuenalem bene nosse exemplis ex eius scriptis adlatis comprobauit R. Ellisius [proleg. ad Cat.² p. VIII not.]. ille igitur Catullum antea non lectum eo fere tempore quo sermo quem supra commemorauimus est institutus legisse se testatur; cuius lectionis uestigia sat

tenuia idem Ellisius l. l. p. VIII sq. diligenter congessit. neque potest dubitari quin Ratherius Catulli librum Veronae, et in ipsa quidem ecclesiae cathedralis bibliotheca celeberrima, reppererit; quod ut ipsa illius uerba quam accuratissime perpensa, tum uero Beneuenuti epigramma, de quo dicendi mox dabitur locus, ueri reddunt simillimum. neque recte statuunt Hauptius, qui ipse probabilius esse Ratherium Catulli librum, non lectum a se antea, Veronae inuenisse docet, [quaest. Cat. p. 4; op. I 2 sq.] Ellisiusque, potuisse Ratherium ex Gallia uel aliqua Italiae urbe Catulli librum secum Veronam portasse. nam si codicem illum aliunde secum in patriam rettulisset, a. 965, cum iam quadriennium Veronae commorabatur, se Catullum numquam antea a se lectum primum legisse dicere non potuit (cf. Vogel. l. l.). post Ratherium autem usque ad saeculi XIIII initium nemo Catulli librum ipse legisse uidetur. incertissima quidem sunt, quae viri docti uestigia lectionis Catullianae ex illorum temporum scriptoribus diligenter collegerunt. atque ipsi illi, qui hic illic singula uerba uel totos locos ex Catullo depromptos indagasse sibi uisi sunt, ea non tam aperte ad Catullum pertinere, quin aliunde deriuari potuerint, facile concedunt (cf. Ellis. edit. alterius p. IX sq.). contulerunt autem Guilelmi Malmesburiensis, qui circiter a. 1140 floruit, uerba (II § 159) 'uirginem sane nec inelegantem nec illepidam' cum Catulli c. X 3 et 4; Gualteri Alexandreid. VIII uersum 385 'sic quoque multa cupis quae non capis' cum Catulli c. LXI 197 'quod cupis capis (codd. deteriores)'. Ioannes Sarisberiensis († a. 1182) in metalogiae l. I 24 uersum Catulli 'munus dat tibi Sulla literator' (c. XIIII 9) laudat, quem ex Martiano Capella depromere potuit. certe Nicolaus Triuetus († a. 1328), qui in commentario ad Boethii consol. III 4 ad Catulli c. LII 2 alludit, ex ipso Boethio sua petiit. Neque satis constat, unde scriba codicis Coloniensis 202 (olim Darmstadiensis) Prisciani saec. XI *Cuniculosae* illud (Cat. XXXVII 18) correxerit; nam cum ceteri Prisciani codices VII 22 'Celtiberosae Celtiberiae fili' tradant, unus c. Coloniensis uerum 'Cuniculosae C. f.' habet, quam lectionem scribam ex Catulli codice quodam desumpsisse Schwabius

suspicatus est.*) Ieremias uero iudex de Montagnone, ciuis Paduanus, qui anno fere 1300 mortuus est, in magno illo compendio moralium notabilium locis septem Catullum commemorauit:

Partis I lib. 3.**)
Catulus c. 5 (c. XXII 18 sq.):
omnes fallimur: neque est quisquam quem non in aliqua re uidere suffonum (suffectũ) possis: suus cuique attributus est error.

Partis II lib. 1 rubr. 5.
Catulus c. 9 (c. LXVIII^b 97):
Ne nimium simus stultorum more molesti.

Partis III lib. 4.
Catulus c. 5 (c. LI 15 sq.):
Ocium et reges et beata per odit urbes ('prius et beatas' mss. Brit. Mus.).

Partis IV lib. 4.
Catulus c. 5 (c. XXXVIIII 16):
Risu inepto res ineptior nulla est.

Partis IV lib. 5 rubr. 11.
Catulus c. 8 (c. LXIIII 143 sq.):
Nulla uiro iuranti femina credat
Nulla uiri speret sermones esse fideles
Quis [uel 'qui'] dum aliquid cupiens animus pregessit aspici [uel 'adipisci']
Nil metuunt iurare nil promittere parcunt.
Sed simul ac cupide mentis saciata libido est
Dicta nichil metuere, nichil periuria curant.

ibidemque mox:
c. 12 et pult' (c. LXXVI 13):
Difficile est longum subito deponere amorem.

---

*) Quod Ellisius in Philologi a. 1892 p. 146 sq. dicit uerba quaedam 'obiurgationis amatoris puerorum', quod carmen codice Turicensi saec. XII traditum est, ut 'non inpune feres', 'scabra rubigine' (cf. Verg. georg. I extr.), similia probabiliter ad Catullum redire, ego contra minime probabiliter ea ex Catullo profluxisse contenderim.

**) Cf. Ellisii edit. alter. p. IX sq.

Partis IV libr. 6 rubr. 3.
Catulus poeta c. 9 (c. LXVI 15 sq.):
Estne nouis nuptis [uel 'nuptiis'] odio uenus atque parentum
Frustrantur falsis gaudia lacrimulis [uel 'lachrymulis'].

Quibus de excerptis Baehrensius recte statuit ipsum Ieremiam codice aliquo Catulliano usum admodum inprobabile esse. id demonstrari aperte numeris capitum uerbis Catullianis adiectis. quem enim bene sanum statuere posse fuisse olim Catulli codicem in capita diuisum? cui opinioni ipsam illam diuisionis inaequalitatem miram obstare. recte igitur Baehrensius suspicatus est Ieremiam Catulliana sua sumpsisse e poetarum Latinorum florilegio quodam secundum materias in capita distributo. eodem fere tempore compositum est nobilissimum illud epigramma, quod in fine codicis antiquissimi Sangermanensis a. 1375 scripti legitur:

Versus domini Beneuenuti de Campexanis de Vicencia de resurectione Catulli poete Veronensis.*

Ad patriam uenio longis a finibus exul:
Causa mei reditus compatriota fuit,
Scilicet a calamis tribuit cui Francia nomen,
Quique notat turbe pretereuntis iter.
Quo licet ingenio uestrum celebrate Catullum,
Cuius sub modio clausa papirus erat.

Beneuenutus de Campexanis igitur Vicentinus huius epigrammatis est auctor. neque enim audiendi codices aliquot recentissimi, qui Guarino illud tribuunt (cf. Ellis. ed. alt. proleg. p. XIV; Schwab. ed. a. 1886 p. XX sq.). primus autem I. G. Meinertus [annal. Vindob. 1831 append. p. 1—17] quinam Beneuenutus ille fuerit nos edocuit. idem est enim quem Guilelmus Pastrengicus amicus uocat poetam et scribam mirabilem quemque anno 1323 e uiuis excessisse Meinertus l. l. ex Ferreti [Muratori rer. Ital. scr. IX. p. 1185] carminum de morte illius compositorum quarto concludit. certe a. 1329 iam non inter uiuos fuit. eo enim anno mortuus est Albertinus Mussatus Patauinus, ad quem carmina illa de Beneue-

nuti obitu scripta dedit Ferretus. sed ipse ille Mussatus cum a. 1316 in elegia quadam [p. 39 ed. Pignorii] Catullum commemoret, hinc Meinertus ante annum illum Catulli librum iterum ex tenebris in lucem reductum esse statuit. contra quem recte monuisse uidetur Hauptius [quaest. Catull. p. 4 sq.; op. I 3], ita a Mussato commemorari Catullum ut huius notitia facile ex Martialis carminibus VII 14; XIIII 77 potuerit hauriri. quamquam unum certe locum fortasse non sine Catulli recordatione scriptum in Mussati carminibus indagauit Ellisius [proleg. p. XIII]; quod enim apud Mussatum [p. 30 ed. Pignor.] extat *Nemo tam fortis ualet esse quo non fortior assit*, id nescio quo modo adludit ad Catullianum illud [LXVI 28] in Veronensi sic deprauatum *quod non fortior aut sit* [*ausit* codd. deteriores] *alis.* sed hoc incertum; certum iam illud, non potuisse multo post a. 1323 scribi id a quo degressi sumus epigramma. quod nunc accuratius contemplandum est. et de uersuum 3 et 4 sententia cum diu multumque disceptatum sit, etiamnunc ualet quod Hauptius [quaest. Cat. p. 7 sq.; op. I 5] scripsit: 'optabile sane esset ut Benuenutus . . . narrationem suam minus obscurasset uerborum quasi inuolucris atque integumentis. nunc aenigma carminis, postquam plurimi neque hebetis ingenii homines omnia scrutati sunt, nihilo minus latitat ac diutius ludificat. nam fatendum est nihil certi atque explorati adhuc esse indagatum, nisi modium sub quo Catulli papyrus clausa fuisse dicitur translatum esse de Lucae uerbis eu. 11, 33.'*) missis igitur uu. 3 et 4 de prioribus uideamus. in quibus plerique Catulli librum haec dicentem faciunt: 'longis a finibus, id

*) nam quae in codice Bononiensi teste Detlefseno [in actis conuent. philol. Kilon. p. 90] extat ad u. 3 adnotatio: *franciscus a calamis uel a breuibus*, ea Francisci Barbari, Veneti patricii, cuius liber Bon. olim fuit, temeraria coniectura potius quam certa aenigmatis λύσις putanda est. Chatelanius quidem fidem habuit Barbaro, cum diceret (collection de reproductions de manuscrits publiée par L. Clédat. Classiques latins. I. Catulle. Paris, 1890; p. III): 'on peut donc admettre que le personnage auquel Benvenuto attribue le mérite du retour de Catulle à Vérone est un certain Francesco, secrétaire de la chancellerie, chargé de viser les passeports des voyageurs'.

est ex tenebris et quasi ab inferis, ubi degebam in exilio, en redeo ad patriam Veronam; compatriota autem, id est ciuis Veronensis, ex tenebris istis me eruit'. et in hac quidem interpretatione etiam nunc adquiescendum erit. neque Ellisio (proleg. edit. alter. p. XV) assentior docenti uerba illa aliter non posse intellegi nisi ita: 'longinquis e terris, ubi exul agebam, in patriam redeo'. cui Baehrensius cupidius ita adstipulatus est, ut Ratherium a. 968 secum in Belgiam in exilium absportasse codicem Catullianum coniceret, unde a ciue Veronensi in patriam Veronam reductus esset. utut autem haec se habent, magna Veronae exorta est laetitia, cum thesaurum nobilissimum ciuis quidam Veronensis repperisset repertumque patriae restituisset. nondum scilicet obliterata erat fama, qua eius poetae opuscula, quo filio Verona merito gloriabatur, in patria urbe olim adseruata esse dicebantur. publicae igitur laetitiae composito illo epigrammate Beneuenutus egit interpretem.

Igitur circiter a. 1323 ex latebris in lucem protractus est Catulli libellus. ex quo a. 1329 Veronensis quidam, cum flores moralium auctoritatum ex uariis auctoribus in patria bibliotheca componeret, Catulli quoque uersus tres (c. XXII 19 sq.) excripsit; cf. Detlefsenus in Iahnii annal. LXXXVII (a. 1863) p. 552 et L. Schwabius in ind. lection. Dorp. a. 1864 p. 3 sq. ex eodem codice Veronensi deinde suam Catulli notitiam hausit Guilelmus qui ab oppidulo prope Veronam sito ubi natus erat audiit Pastrengicus uixitque ab anno fere 1295 usque ad a. 1360. hic in libro de Originibus rerum conscripto, cum quattuor locis Catullum commemoret, duobus ita adfert ut ipsum codicem non euoluisse non possit. locos ex rarissima Michaelis Angeli Blondi editione Venetiis a. 1547 emissa excripsit Hauptius [quaest. Cat. p. 5 sq.; op. I 4]. sunt autem haec: p. 16ª *Bencius Longobardus gente, patria Alexandrinus, Canis grandis primi, inde nepotum cancellarius, magnae litteraturae uir, omnium historiographorum scripta complectens et a mundi constructione exordium sumens cunctarum gentium nationum regum populorumque omnium simul gesta contexuit, opus grande, uolumen immensum, quod in tres dimensus est partes, ut de illo dici possit quod scribit*

Veronensis poeta dicens Ausus quidem unus Italorum omne aeuum tribus explicare chartis. i. uoluminibus Iupiter doctis et laboriosis. uersus sunt carminis primi 5 sq. a nullo auctore antiquo adlati. deinde p. 18[b]: *Catullus, Veronensis poeta, Ciceronis coetaneus, librum uario metrorum genere exaratum, multa iocosa et placita continentem, scolasticis legendum tradidit Protholomaei Alexandri temporibus.* talia Pastrengicum scribere nequisse nisi ipso inspecto codice ultro apparet. mirum quidem in modum conspirant cum glossa quadam codicis Veronensis Catulli (ad c. II): 'completo prohemio opus suum inchoat quod *uario metrorum genere* prosequitur; materia tamen fere omnis est comica, ut inferius demonstratur'. etiam illud 'Catullus, Veronensis poeta' ex libri ipsius titulo desumpsisse uidetur; cf. Hermae t. XIII 57. sed quae praeterea de Catullo habet, haec non ex codice Veronensi fluxerunt. p. 85[a]: *Mamutram, Romanum aequitem, Formiis natum, Romae primum marmoreis crustis totius domus suae parietes in Coelio monte operiisse Cornelius Nepos et Plinius referunt. Addiditque Catullus eum primum totis aedibus nullam nisi e marmore Caristeo columnam solidam habuisse.* haec Pastrengicus memoriae quodam lapsu dicit; petita sunt autem ista ex Plinii nat. hist. 36, 48. denique p. 88[b] haec scribit: *Siculi libros primi circumcidere coeperunt cum ante pumicarentur, de quo Catullus Qui dono lepidum nouum libellum arrida modo Punicae expolitum. Idem* (id est, Isidorus). haec uerba, sicut ipse Pastrengicus disertis uerbis testatur, petita sunt ex Isidori orig. VI 12, 3, ubi haec leguntur: 'circumcidi libros Siciliae primum increbuit. nam primo pumicabantur. unde et Catullus ait *Cui dono lepidum nouum libellum arido modo pumice expolitum?*' sed unde 'arida' illud peruenit in Pastrengici Origines? nam cum apud Isidorum omnes codices 'arido' habeant uno excepto Monacensi, qui 'arido ≡' praebet, apud Pastrengicum in edit. Veneta 'arrida' et in codice aut Pastrengici ipsius aut ei aequalis Veneto 'arida' extat. uix autem credendum eum haec ex Seruii commentario ad Verg. Aen. XII 587 mutuatum esse, qui idem Catullum 'arida' scripsisse docet. multo quidem uerisimilius est Pastrengicum 'arida' ex codice quodam Catulli sumpsisse,

quocum locum Isidori contulit. nunc 'arrida' in codice Datano Catulli traditum est; accedit quod in eodem codice 'punice' ut apud Pastrengicum, nisi quod hic 'Punicae' in editione Veneta habet, legitur. quamobrem equidem non dubito, quin Hauptius Pastrengicum illa in suo codice Catulli inuenisse recte statuerit (quaest. Cat. 6; op. I 4).

Cum Pastrengico amicitiae uinculis coniunctus erat uir immortalis nominis Franciscus Petrarca. is cum a. 1347 ad Colam di Rienzi (ep. uar. 38 uol. 3 p. 402 ed. Fracassetti) haec scribat: *Vidi haesitantes an res tuas an uerba potissime mirarentur nec abnuentes, quin libertatis beneficio Brutum, eloquio Ciceronem dicerent, ad quem Catullus Veronensis ait: Disertissime Romuli nepotum* (Cat. XXXXVIIII 1), ipsum poetam legisse se ostendit; nullus quippe antiquitatis scriptor uerba illa commemorat. et constat Petrarcam a. 1345 Veronae Ciceronis ad Atticum libros repperisse. eodem igitur tempore eum Catullianum quoque codicem a Pastrengico monstratum peruolutasse et quaedam ex eo excerpsisse obuia est suspicio; cf. L. Schwabius in actis conuentus philol. Misniensis p. 115. idem Petrarca a. 1348 (ep. fam. 24, 5) memor Catulli (c. LXV 5): 'si modo uel libros uel librorum memoriam lethaei gurgitis unda non obruit' et a. 1356 recordatus c. III Catulli in epistula quadam (ep. uar. 32, p. 390 Fracass.) haec uerba scripsit: 'apud Catullum Lesbia meretricio amore saucia passerem suum fleuit extinctum, ita tamen ut oculorum aciem perderet, non ut animam exhalaret'. convertit porro in suam linguam uersus Catulli c. LXXVI 23 sq. (sonnetti 1, 49): 'Non prego già, nè puote aver più luoco, Che misuratamente il mio cuor arda, Ma che sua parte abbia costei del fuoco'. laudat uersus Catulli c. XXXVIIII 16 (praef. II de remediis utr. fort.): 'stultorum risus quo *inepto res ineptior nulla est*, ut Catullus ait'; Cat. I 4 (senilium 11, 3) 'solet enim, ut Catulli Veronensis uerbo utar, *meas esse aliquid putare nugas*'. saepius denique nomen Catulli commemorat (cf. Ellis. edit. alt. p. XVII sq. et Philol. a. 1892 p. 150). neque minus Catulli mentionem fecit aequalis fere Petrarcae, Ioannes Boccatius († a. 1375), qui in libello de genealogiis deorum gentilium 14, 16 leuitatis suae aetatis

homines accusans Catulli carmina iam lectitata esse testatur, cum dicat: 'hinc Catulli, Propertii et Nasonis uolumina euoluunt'. sed post id tempus altum per aliquot decennia de Catullo silentium. anno demum 1374 Colucius Salutatus, diligentissimus illo tempore ueterum codicum inuestigator, in epistula ad Casparum de Broaspinis Veronensem missa (edidit autem hanc et sequentes a Mommseno indagatas Hauptius in nunt. societ. litt. Saxon. a. 1849 p. 257 sq.; op. I 277 sq.) haec scribit: *Benuenutus de Imola, a quo primum de te grata accepi, suggessit, imo promisit a te impetraturum ut Propertium et Catullum haberem. Nescio si de hoc scripsit: scio quod interprete non indigeo tecum. Illos, si potes, fac ut uideam. Vale mei memor. Fl. XIII Kl. Sext.* eodemque anno ad ipsum illum Benuenutum de Imola inter alia haec dedit: *Tua epistola nil aliud fuit quam amor et caritas, inprimis quod uotorum meorum diligentissimus executor dyomianes Propertium Catullumque procuras quorum mihi nil paene nisi nomen innotuit. Quod ut perficere coneris exoro. Ingens enim cupido mihi diu fuit poetas aspicere. VIII Kal. Sextilis.* qui loci eo maxime sunt memorabiles quod inde Catulli exemplaria tum temporis nondum diuulgata fuisse comperimus. tertiam denique epistulam Colucius iterum ad Casparum de Broaspinis mittit hanc: *Lepidissimas atque ornatissimas epistolas tuas pridie auida manu, sed auidiore mente, tuo uiso nomine, laetus accepi . . . Si prece uel pretio Propertium de bibliotheca illius celeberrimi uiri, Petrarcae inquam (quem nobis subtractum esse [† a. 1374], gloriae tamen, tam certum quantum potest humano iudicio deprehendi, moleste fero et metrico opusculo, quod absoluere cito, ut uellem, impedior, lamentor et fleo), haberi posse confidis, uel ut meus sit uel ut exemplari queat, deprecor ut procures. Catullum, quem credo paruum libellum, aut exemplatum aut exemplandum rogo transmitte . . . Florentiae XXI Kl. Decembris.* unde in Petrarcae bibliotheca nullum extitisse Catulli exemplar, sed tantum Propertii, recte conclusit Schwabius [act. conuent. phil. Misn. p. 117; aliter de eadem re Hauptius iudicauit l. l.]. haec omnia sicui leuia esse putidaque doctrina congesta uidentur, is haec reputato. ex eis quae adhuc disseruimus ante a. 1374 Ca-

tulli codicem uetustum Veronensem non fuisse descriptum elucet. neque id mirum. tum enim paucissimi uiri docti eo ueteres scriptores inquirendi cognoscendique studio exarserant quo inflammatos insequentis saeculi Italos plerosque ad inuestigandos codices uel longinquas terras appetere uidemus. porro a. 1374 Colucius Salutatus a Casparo de Broaspinis Veronensi ut Catulli carmina describantur petit. antiquissimi autem quos nos nunc habemus Catulli codices, Oxoniensis scilicet et Sangermanensis, hic a. 1375, ille eodem fere tempore, exarati sunt.

Iam disputationis nostrae serie atque ordine peruenimus eo, ut de Catulli codicibus qui nunc supersunt accuratius dicendum sit. nam ipse ille liber Veronensis cum inde ab illo tempore iam non apparuerit*), memoria eius reconcinnanda est ex apographis nouiciis. sed de tali uetusti alicuius codicis deperditi ex exemplaribus recentibus reconstructione pauca in uniuersum praemonenda sunt. quod in omnibus fere scriptorum Graecorum Romanorumque codicibus plerumque obseruare licet, quo quis liber mss. uetustior sit, hoc eum purius fideliusque exhibere uerba antiquitus tradita, id multo magis optinet in codicibus tempore renascentium ut aiunt litterarum scriptis. nam saeculo XIIII, qua sincera

*) Confidentius nuper ex epistula quadam Ferrariae VII Kal. Augusti a. 1456 scripta codicem Veronensem etiam medio saeculo XV Veronae in bibliotheca capitulari fuisse collegerunt. nam cum in fine epistulae eius haec essent uerba: 'Catullum ubi meliorem fecero, ad proprios lares remeare compellam', his uerbis cum Catulli c. XXXI 9 'uenimus larem ad nostrum' collatis codicem antiquum Catulli Verona exemplandum transmissum cum ea epistula domum i. e. Veronam remissam esse coniecerunt. at neque a quo epistula illa scripta sit — suspicati autem sunt Baptistam Guarinum (a. 1425—1513) eam scripsisse — neque ad quem data sit pro certo dici potest; cf. Abel. in annal. gymn. Austriac. 34, 161 sq.; Schwabii edit. a. 1886 p. XVIIII sq.; Schmidt. Cat. p. C. etiam minus certa sunt, quae Alexander Guarinus Ferrariensis, filius Baptistae, in editione carminum Catulli Venetiis a. 1521 emissa de 'antiquo' uel 'antiquissimo' (cf. quae uerissime de ea re Heysius in conuers. Cat. Germ.[1] p. 289 sq. exposuit) codice hariolatur; ex cuius libro Schwabius edit. a. 1886 p. XXI sq. quae huc pertinent diligentissime excerpsit (cf. ind. schol. Dorpat. a. 1865 p. 9 sq.).

antiquitatis ueneratione paucorum etiam tunc doctorum flagrabant animi, religioni fere erat ueterum auctorum recens inuentorum coniectura inmutare uerba; unde apographa tum temporis facta plerumque cum castitate quadam atque uerecundia sunt instituta. sed enim saeculo XV, cum antiquitatis amor atque studium in dies magis increbuisset cumque sermonis antiqui siue uincti siue soluti imaginem quandam certam sibi formassent homines simulque rerum ad antiquitatem pertinentium notitiam hausissent, iam non uerecundia quasi muti steterunt, sed scientiae confidentia simulque ingenium experturi maculas, quibus ueterum dicta diuina deformata intellexerunt, abstergebant atque purgabant. itaque si in noua exemplaria antiquos codices transcribebant, iam non illud tum curabant Itali ut ea quae in illis legerant fideliter redderent, sed ut pro suis quisque uiribus emendationi studerent. atque hoc emendandi studium eo usque paulatim processit ut non solum corrupta sanarent, sed etiam sana corrumperent pro suo iudicio suoque arbitrio inmutantes; ut illud secure possis adfirmare nullum illius temporis codicem plane carere Italorum interpolationibus. quodsi aliquando libros saeculo XV exaratos inuenimus bonos probosque, a peregrinis hominibus eos scriptos esse accuratior contemplatio plerumque docet. ueluti in panegyricis Latinis, quorum non habemus nisi saeculi XV codices, libri integri et ab interpolatione inmunes, Upsaliensis et Harleianus [de quo cf. mus. Rhen. XXX p. 464], a Germanis procul dubio sunt scripti, cum contra codices Italici omnes interpolationibus scateant saepe foedissimis. nimirum Germanorum antiquitatis studiis tum recens inbutorum eadem in describendis codicibus castitas uerecundiaque erat ac saeculi XIIII Italorum. — itaque si scriptoris alicuius antiqui haec est condicio, ut eius emendatio libris mss. nouiciis ex uno codice uetusto nunc deperdito profectis innitatur, ea editori prima debet esse lex ut quinam librorum illorum antiquissimi et ab Italorum fucatis licet interdum blandis lectionibus quam maxime sint liberi sollerti eruat indagatione. nam ex huiusmodi demum apographis uulnera nullo inposito emplastro cruda exhibentibus uetusti codicis lectiones

recuperare eisque recuperatis artem criticam uia et ratione exercere possumus.

Sed ad Catullum ut redeamus, eo nomine praedicare licet Fortunae fauorem quod, cum ipsum librum Veronensem nobis negaverit, tamen duo eius apographa fine saeculi XIIII facta nobis indulsit. de quibus iam accuratius dicendum. quorum prius est

G: codex Sangermanensis 1165, nunc inter bibliothecae nationalis Parisinae libros 14137, membranaceus, forma quaternaria minore; solum Catullum continet foliis XXXV uersuum XXXIII, nisi quod in folii XXXV parte auersa uersus XXXIIII extant. folio XXXVI Benuenuti epigramma et subscriptio a nobis in calce huius editionis exhibita leguntur; ex qua subscriptione docemur die XVIIII mensis Octobris anni 1375, quo die Casignorius, princeps Veronensis (Can Signorio), laborabat in extremis, **G** Veronae ad finem descriptum esse ex codice 'salebroso'. 'non enim quodpiam aliud [exemplar] extabat, unde posset libelli huius habere copiam exemplandi'. quibus uerbis scribae confisi cod. Sangermanensem ex ipso illo libro Veronensi, quem circiter annum 1323 ex latebris in lucem protractum esse supra commemorauimus, fluxisse adhuc pro certo adfirmare solebant; neque iniuria. nam quod Chatelanius in palaeographiae classicorum Latinorum tab. XV (Paris. a. 1884) p. 4 nuper illam subscriptionem non ad cod. **G**, sed ad apographon libri Veronensis a. 1375 factum referendam esse contendit, nemo eum secutus est. suspicionem autem uiro doctissimo mouerant uerba in fine subscriptionis addita 'et cetera', ex quibus colligendum esse putabat plura in exemplari, unde cod. **G** fluxisset, olim extitisse, quorum partem scriba transcripsisset*). at tu

*) 'Les mots 'et cetera' qui la (transcription) terminent, les fautes (suggeret par exemple) et les variétés d'orthographie qu'on y trouve, peuvent faire penser que notre manuscrit est postérieur, le copiste ayant abrégé la souscription plus longue et de l'an 1375 qu'il avait sous les yeux.'

re uera hominem sanum uerba illa ex codice anni 1375 partim stultissima, ut 'ualebis si ei imprecatus non fueris', 'Lesbia damnose bibens interpretatur' (de quibus uerbis Chatelanius haec dicit Class. Lat. I p. IV: 'c'est peut-être simplement une phrase vide de sens'), partim mendosa (scripsit 'coruptus', 'alliquo', 'corigere', 'suggeret' pro 'suggereret') summa religione transcripturum fuisse putas? immo, scriba codicis anni 1375 ipse, qua erat loquacitate, eam subscriptionem in fine addidit. ceterum Chatelanius ipse postea a. 1890 (l. l. 'Catulle, manuscrit de St. Germain-des-Prés) dubitationem suam multo cautius protulit. neque multum interest, utrum cod. G ex ipso cod. V an ex apographo eius profluxerit: hoc constat, codicem illum si non a. 1375, at certe paullo post (Chatelanius l. l. a. 1884: 'néanmoins l'écriture [cursive romaine] accuse bien la fin du XIVe siècle et ne peut être de beaucoup postérieure à 1375; c'est une des copies du manuscrit perdu de Vérone; et si ce n'est une copie directe, c'est au moins la copie la moins mauvaise qui nous reste de l'œuvre complète de Catulle'), si non ipsa Verona, at certe prope Veronam (uide Chatel. Class. Lat. I p. III) scriptum esse et quam proxime ad V accedere; id quod collatis optimis libris mss., quos omnes ex eodem fonte, codice Veronensi, fluxisse consentaneum est, pro certo statuere licet. in libri tegumento manus saeculi XV *bonifattii peruttii* et *Bonifattius perutius ꝓth. ap. in Roma* (h. e. prothonotarius apostolicus, de quo u. Chatel. Class. Lat. p. V), paulo recentior *Cassignorius 1375*, denique recentissima *Catulle de uerone a Cornelius auteur de ce Liure 1375* adnotauit. de huius libri fatis nihil praeterea expiscari potuimus; nisi quod Achillem Statium, clarissimum Catulli editorem, illo usum fuisse Baehrensius inde collegit, quod adnotatum ab eo ad LXII 8, extare in uno codice post uerba *Sic certe* rasuram, in nullum alium codicem quam Sangermanensem quadrat. huius codicis Lachmanno ignoti notitiam primus dedit

Silligius in Iahnii ann. XIII 262; cuius collationem sat neglegentem neglegenter edidit Rossbachius in program. uniu. Vratisl. a. 1859 p. 25. Schwabio, qui primus librum egregium, prout meruit, in usum uocauit, diligenter G contulerunt Frid. Duebnerus et Max. Bonnetus (cf. quae hic vir doct. de cod. G exposuit in revue critique d'histoire et de littérature a. 1877, I 58 sq.), denique ipse Schwabius codicem a. 1877 examinauit; praeterea Ellisius, Baehrensius, Benoistius, Thomasius codicem inspexerunt. Chatelanius, postquam duo folia codicis in palaeographia Classicorum Latinorum tab. XV (Parisiis 1884) arte heliographica repraesentauit, totum librum eadem ratione nuper imitatus est in libro qui inscribitur 'Collection de reproductions de manuscrits publiée par. L. Clédat. Classiques Latins. I. Catulle. Paris 1890'. — Inueniuntur autem in codice G multae correctiones et uariae lectiones partim inter lineas partim in margine adscriptae. in quibus mutationibus Frid. Duebnerus, Schwabius, Bonnetus, qui optime de tota illa quaestione meruit (cf. revue critique a. 1877 l. l.), alii complurium correctorum manus dignoscere sibi uisi sunt, cum Baehrensius omnes correctiones ab eadem manu, quae ipsum G exarauisset, factas esse contenderet. 'nulli', inquit, 'obnoxium est dubitationi, quin correcturae istae unius eius qui G exarauit ingenio debeantur plerumque peruerso. ut enim iam per se quam maxime est improbabile istius modi correcturas prauas ex alio codice uetusto esse petitas, ita diserto scribae testimonio quominus talem amplexemur sententiam prohibemur. huic enim, ut subscriptio in G docet, praeter V alter codex non aderat.' hanc opinionem falsam esse uel propterea ueri simillimum est, quod scriba codicis G in subscriptione de mala exemplaris sui condicione questus decreuisse se 'potius coruptum habere' dicit, 'quam omnino carere' sperans fore ut postea 'ab alliquo alio' codice 'fortuite emergente' suum corrigere possit; quae uerba egregiam

fidem atque continentiam uiri optime probant. sunt autem etiam alia argumenta, quibus correcturas illas non ingenio librarii cod G deberi demonstretur. nam si correctiones codicis G accuratius perlustraueris, longe plurimas earum sine dubio ueras esse inuenies, ut peruersum iudicium, quo correctorem fuisse Baehrensius contendit, non satis mirari possimus. atque corriguntur multis locis uitia aperta libri G ita, ut correcturae cum lectionibus codicis Oxoniensis, quo nullus similior est codici G, consentiant, uelut c. LXIIII 353 G 'praeterriens', OG corr. 'praecernens'; c. LXVI 24 G 'nunc', OG corr. 'tunc'; u. 54 G 'asineos', OG corr. 'arsinoes'; u. 56 G 'aduolat', OG corr. 'collocat'; u. 57 G 'legerat', OG corr. 'legarat' al. multo igitur ueri similius erit correctorem libri G ex eodem fonte hausisse, ex quo cod. Oxoniensis fluxit, quam ut eum ex suo ingenio correxisse sumamus. nonnumquam etiam uerba a scriba libri G omissa addidit, quae ne potuit quidem inuenire, ut c. XVII 7 'maximi' a correctore in margine additum; c. XXI 5 'nam'. aliis locis, quibus corrector libri G uerum praeter meros scribendi errores restituit, sane concedendum est fieri potuisse, ut ipse ueram scripturam inueniret, si modo tantum ingenio correctoris uel correctorum tribuere possumus. nam ueris illis correcturis numerus haud multo minor correctionum aperte falsarum oppositus est; in quibus nonnullae sunt, quarum origo explicari omnino non potest, nisi correctorem sermonis Latini paene rudem et ignarum eorum quae diligenter transcriberet, ex alio codice scripturas in cod. G transtulisse ponemus. quae mutationes adeo omni sensu carent, ut de docto homine, qui inuenerit, cogitare omnino non possimus. nam quid de correctore dicamus, qui c. XIIII 16 haec uerba 'non non hec tibi salse sit abibit' restituit uel c. XXXXIII 8 ueram lectionem codicis G 'o saeclum insapiens et infacetum' pro 'et' 'atque' scribens plane corrupit? idem c. LXIIII 355 'prosternet', quod uerum est, in 'prosternens' mutauit. conferas, quaeso, has docti uiri correctiones: I 6 'eum'; II 3 'parenti'; XXXXIIII 11 'petitorum'; XXXXV 10 'ad hanc me'; LXI 187 'uultu'; 197 'cupis capis'; LXII 8 'certe'; LXIII 31 'anima gens'; LXIIII 309 'uicte'; LXVIII[b] 75 'terretur', alia. an tu nobis persuadebis, ut eundem librarium, cuius sagacitatem modo admirati sumus, inuenisse uerba Latina quamuis peruersa satis habuisse credamus? quid? quod non semel quae modo immutauerat correctione restituit; ut c. XXIII 19 'cuius', quod in V fuerat, a correctore in 'culus' optime mutatum est; idem corrector postea 'cuius' illud sensu cassum suprascripsit; X 1 'mens', 'meus', 'mens'; XXV 5 'aries', 'aues', 'aries'; XXVIII 14 'nobis', 'uobis', 'nobis'; LXI 187 'uult', 'uultu', 'uult'. his exemplis, quorum numerus facile augeri potest, satis demonstratur correctorem saepe falsas correcturas atque errores neglegentia librarii ortos ex corrupto codice summa religione in G transtulisse. putabimusne igitur eundem scribam, quem apertas corruptelas aliunde sumere uidemus, ueras correctiones, quales supra commemorauimus, suo ingenio inuenisse? immo, utrasque correcturas, et ueras et falsas, ex alio codice collato in G translatas esse pro certo statuendum est.

Idem tituli libri G accurate considerati docent. nam correctorem, qui idem titulos carminibus addidit, hos quoque ex alio codice sumpsisse inscriptione c. XXXII 'ad Ipsicillam' demonstratur, cuius tituli origo, cum u. 1 carminis ipsius 'Ipsi thila' in G traditum sit, nisi scriba ex alio codice transtulit, explicari non potest. neque minus stulte titulus c. LXV inuentus esset a librario cod. G 'ad Ortalem', cum u. 2 uocatiuus 'Ortale' uerum docere posset. atque hic non de mero scribendi errore agi inde apparet, quod in aliis codicibus idem titulus traditur. idem denique, ut hoc iam nunc addamus, ex consideratione uariarum lectionum, quae permultae in G extant, colligi potest; de quibus suo loco agemus.

Nos igitur cum Bonneto, Schwabio, Sydouio, qui in libello 'de recensendis Catulli carminibus' edito de hac re egit, facimus, qui complures deinceps codicem G ex alio libro correxisse arbitrati duas maxime correctorum manus dignouerunt: quarum una partem uariarum lectionum inter lineas positarum et correctionum ex libro V addidit; eadem autem manus quae codicem ipsum exarauit uidetur esse; altera correctoris paullo recentioris est, qui titulos, partem uariarum lectionum, multas correcturas intulit (quem abhinc g significabimus). unde autem g correcturas, uarias lectiones, titulos descripserit, utrum ex V ipso, an, id quod propter titulos a manu recentiore additos, quos in V non fuisse alii libri docent, multo ueri similius, ex apographo libri V ab homine docto correcti, incertum est: hoc certum est codicem illum, ex quo g sua hauserit, si non V ipsum ab homine docto correcturis affectum, at certe apographon libri V fuisse; minime quidem nouis lectionibus a correctore g adiuuamur.

alterum Veronensis apographon est hoc:

O: Oxoniensis siue inter Canonici Veneti libros eos qui saeculi huius initio iure emptionis in Bodleianam inlati sunt numero 30 signatus; est membranaceus, forma quaternaria minore, foliis constans XXXVII uersuum XXXI, nisi quod fol. XIIII[b] uersus XXVI habet, cum ante c. LXI spatium V uersuum uacuum sit relictum; solum habet Catullum. subscriptione licet careat, tamen sine dubio exaratus est circiter a. 1400, uel in fine saeculi XIIII, id quod non solum H. O. Coxe, cuius uiri in aestimandis codicibus iudicium plurimi est, in bibliothecae Canonicianae catalogo (3, 124) statuit, sed etiam Ellisius, Baehrensius, Schwabius, qui codicem inspexerunt, uerissimum esse iudicauerunt. ac tanta inter hunc codicem et G uel in externo habitu intercedit similitudo (idem est membranarum genus, eadem fere scriptura), ut hoc concedendum sit, non posse illos nisi uno temporis tractu, immo uno eodemque fere anno eodemque loco (Chatelanius l. l. a. 1884: 'originaire comme G du nord d'Italie; écriture italienne de la fin du XIVe siècle') exaratos esse. sed ad scripturam quod attinet, lectu multo difficilior est O, quippe qui hac quoque in re archetypum anxia imitetur sedulitate; uelut litterae quae sunt *ri* et *n*, *im* et *un*, *ui* et *iu* similiaque saepe distingui paene non queunt. praeterea O compendia habet plurima eaque interdum inusitatiora, quae tamen difficultates non parant ei qui in librarii consuetudines diligenter sese quasi insinuauit. — hic est codex ille Venetus cuius collationem a Morellio se expectare dicit Santenius in fine praefationis carminis LXVIII editioni praemissae. et extat etiam hodie in O carta, in qua codicem in Santenii gratiam conlatum quidem, sed nihil huic missum esse adnotatum est. prima libri O notitia Robinsoni Ellisio debetur, qui in Catulli editione Oxoniensi a. 1867 eius lectiones attulit, quamquam summum codicis pretium primo parum perspexit. post eum Baehrensius, postquam in Analectis Catullianis primus inter omnes Catulli codices O facile principem optinere locum contendit, cum uere anni 1875 Oxoniae commoraretur, librum bis totum atque locis nonnullis ter contulit. cuius collatio suppleta ac partim correcta est in Hermae t. XIII p. 50—58. ceterum et G et O interdum glossas, maxime in initio libri et ad c. LXIIII, habent; uelut III 14 *quae omnia bella deuoratis* in utroque uoci *bella* superscriptum est *i. pulcra;* ut ad XXXXVII 4 *uerpus* haec in G extat glossa: *Verpus. pa. dicitur impudicus digitus quo iudei dicuntur sabbato anum purgare; unde iudei uerpi dicuntur;* cf. Ellisii ed. alt. p. L. haec monachorum sapientiam aperte redolentia hic commemorasse satis habemus. pars codicis O (c. LXIIII 336—366) ab Ellisio in altera eius editione inter pp. 146 et 147 et in eiusdem libello 'XII facsimiles from Latin mss. in the Bodleian Library' a. 1885 tab.

X et XI, et a Chatelanio a. 1884 in palaeographiae classicorum Latin. tab. XV descripta est.

Oritur hic quaestio uter ex his apographis utri praestet bonitate. et in uniuersum si rem spectamus, dubitatio potest esse nulla quin pluribus uirtutibus instructus sit **O**. hic enim depinxit magis quam descripsit quae in Veronensi (**V**) reppererat; cuius rei exemplo est, quod litterulae *r* et *s* in scriptura Langobardica inter se simillimae saepe in **O** confusae sunt; cf. LXI 42 *citaries*, ib. 70 *compararies*, LXIII 27 *mulies*, alia. quodsi quis quaerat: 'unde tu **O** ex ipso **V** fluxisse compertum habes', non pauca sunt, quae hanc suspicionem corfirment. nam primum **O**, ut **G**, in Italia scriptus est; non extabat autem ibi eo tempore, quo **O** exaratum esse constat, alter Catulli codex uetustus, ex quo **O** describi poterat. deinde tanta est in uniuersum inter primam codicis **G** manum et **O** similitudo, quanta inter alios Catulli codicis nullos. tum **O** demum in partes uocato locis haud paucis causae errorum in **G** obuiorum patefiunt. huius rei inlustrissimum exemplum habes LXXXXVII 3, ubi **G** *Nilommundius hoc nobisq; ī mūdius illud**), **O** autem *Nil omundius hoc nihiloq; īmundius illud* tradunt. numquam hercle tam mira differentia *(nobisquė* et *nihiloque)* explicari posset, nisi **O** libri **V** ductus quam accuratissime expressisset. ut igitur in **O** *nihil* abreuiatum est plerumque *nł*, sic hoc loco *nihiloque* scriptum est *n$\overset{t}{o}$q;* ita ut $\overset{t}{o}$ fere distingui nequeat a *ƀ* littera. intellegis autem, si in **V** idem atque in **O** legebatur, quam facile inde oriri potuerit id quod alterum apographon praebet *nobisq;* . alterum exemplum suppeditat CXVI 2, ubi **G** ceterique omnes praeter cod. Venetum (**M**) *batriade* praebent, **O** autem et **M** uitii originem demonstrant exhibentes *ba$\overset{i}{\tau}$ade*, id est aut *batriade* (cf. LXII 21 *ama$\overset{i}{\tau}$s;* LXIII 9 *ma$\overset{i}{\tau}$*) aut *batiade*. plura afferre omitto, cum uel hinc non posse nisi ex ipso **V** ducere **O** originem appareat. denique

*) cum **G** conspirant deteriores, nisi quod Santenianus et alii pauci in margine *nihiloque*, Datanus *nihilo*, codex musei Britannici (*a* Ellisii) *nihloque* in textu habent.

cum eis locis plurimis, quibus in **G** corrector grassatus sit, solus **O** id quod ille a prima manu habuit nobis seruauerit, nonne hinc quoque colligitur eum e **V** descendisse? uelut XXXXIIII 11 **G** tradit *Orationē minantium petitorum* ita ut uirgula postea addita uideatur, littera autem *u* in *petitorum* uoce a correctore sit restituta. quid autem **O**? hic *Oratione minantium petitorem* legit plane egregie: diuide litteras et Catulli manum genuinam habebis. solus autem **O** hic ueri uestigium seruauit. nam ceteri Catulli codices omnes correcturam in **G** obuiam receperunt. et his quidem satis superque libri **O** ex **V** originem adseruisse nobis uidemur. nullus autem codex in re orthographica ea quae **V** habuisse certum est tam fideliter quam **O** tradidit, cum contra **G** locis haud paucis suae aetatis in uocabulis scribendis consuetudinem (cf. LV 19 *proïicies* idemque LXIIII 370; *eiiciunt* CV 2; *millia* ubique; *negligere*, alia) secutus sit formasque antiquas eis quae tum in usu erant commutauerit (cf. LXIIII 35 *linquunt;* ibid. 151 *deessem*; LXVIII[b] 101 *equum;* LXXXXVII 10 *pistrino*). quid autem de eis libri **O** scripturis dicam, quibus hic solus fideliter **V** reddidit, cum in **G** scribae neglegentia ac corrigendi temeritate praua legantur? quorum locorum cum infra recensum daturus sim, hic duos saltim praesumam. itaque LXVII 42 **O** habet *sola cum concillis*, unde, cum *co* et *a* aliquotiens in **V** locum mutauerint, facillime id quod uerum est *ancillis* enascitur. sed ipsum illud *concillis*, cum nihili sit, in **V** lectum fuisse paene certum est; nam quod in **G** extat *conciliis* prodit ridiculum eius qui uocem restituere uoluerit Latinam tentamen. neglegentiae autem tribuendum est quod XXIIII 4 *diuitias mi dedisses* in **G** legitur pro eo quod **V** tradidisse ex **O** docemur *diuitias mi dededisses*, unde litterulis diremptis suum redditur Catullo hoc *diuitias mide dedisses*. denique omnes libri **O** lectiones percense: ubique fere tibi formabis Veronensis deperditi imaginem, quam uel ipsa illius menda reddunt. nam quae in **O** deprehenduntur librarii errata, haec fere omnia, id quod iam supra indicauimus, ex exemplaris Veronensis lectu difficillimi natura atque indole explicantur. ut autem locos haud paucos qui librarii Latine parum docti culpa lenissime sint deprauata (quamquam, ut

nunc res est, quis spondeat G talibus locis Veronensis scilicet menda non interdum tacite correxisse?), ita nullas omnino interpolationes O prae se fert. nam pauca illa, quae Schwabius, in actis litter. Ienensibus a. 1875 p. 513 et Sydouius l. l. p. 36—46 inuenisse sibi uidentur, partim errores inscientia scribae orti, partim eis locis adnumeranda sunt, quibus O meliora quam G praebeat. quod enim c. XXXII 1 'ipsi illa' pro 'Ipsithilla' tradit, hoc minime interpolatoris sapientiam, sed temeritatem pueri sermonis Latini paene rudis, qui se verba Latina inuenisse gaudeat, redolet. idem fere iudicandum de aliis locis, quibus interpolationes in O repperisse sibi visi sunt, ut c. L 5, ubi 'illos' pro 'illoc' extat; LXVI 50 'ferris fingere' pro 'ferri stringere'; LXIIII 270 'procliuiṭ' (s superscr.) pro 'procliuas'; quibus locis pro inusitatis uerbis usitata restituit: qualem tandem corrẹctorem fuisse eum putas, cuius correcturae omni sensu careant? tum c. LXIIII 15 'monstrum al' monstrorum' diligenter considerantis est, utrum 'monstrū' an 'monstroꝝ' legendum sit; cf. IIII 27 'castrum ał castorum'. similiter O LXVIII^{b} 21 cotidiano scribendi errore 'uiatorum' pro 'uiatori' exhibet; cf. XXXVIIII 21 'lotus' pro 'loti'; LXIIII 179 'pontum' pro 'ponti'. atque quod LXIIII 11 'illa rudem cursu proram imbuit Amphitrite' praebet, monendum est 'proram' illud non in ipso textu traditum esse in O, sed in margine. — uera autem, vel certe quae propius a uero absint quam quae in G extant, his locis habet O: LXVI 83 'colitis', de quo loco egi in Hermae t. XXIII p. 578; XXXXII 14 'potes' (cf. progr. gymn. Fr. Werder. Berol. a. 1893 p. 10); LXIIII 353 'messor' (u. Herm. l. l. p. 578). LXI 102 'lenta sed' recte; 'lenta quin' quidem, quod alii praeferunt, coniectura Italorum inuentum uidetur, quae nulla codicum meliorum, qui omnes 'lentaque' praebent, fide nititur. hic quoque diligentissime O s; archetypi depinxit, cum ceteri, utpote qui sed particulam postponi posse ignorarent, illud s; in q; mutarent. de c. LXIIII 139 sq. 'blanda promissa dedisti uoce mihi' optime egit Schmidtius in edit. p. CXXI. illud 'nobis' autem ceterorum codicum, ut saepe in V pronomina loci explicandi causa addita fuisse constat, inter lineas adscriptum

erat (u. Herm. t. XXIII 579); unde in textum ipsum irrepsit. nam non raro factum est, ut adnotationes illae librariorum interlineares, quas uocamus, a scribis pro ueris lectionibus reciperentur, ut XXXVI 10 'se' in textum peruenit. eadem uia LXVIII^{b} 27 'clausum' codicis O ex 'clūsum' (a superscr.) (G 'classum') ortum uidetur. contra nonnumquam pronomina et interiectiones a scribis tanquam superuacua omissa sunt (XXX 7 'me' om.; XXXVIIII 9 'te' om., al.). quo pertinet CIII 2 'est quamvis' cod. O pro 'est oquamvis' libri G; saepe enim interiectio o, quam hic scriba codicis O qua erat inscientia cognoscere sibi uisus est, omissa est (cf. LXI 114). atque, ut ad c. LXIIII 139 reuertamur, 'blanda' cod. O non commentum librarii, sed iam in V fuisse, uel inde apparet, quod etiam in aliis codicibus traditum est. — LXIIII 273 'leuiterque sonant', si interpolatoris est, certe non ab O interpolatum est, cum idem in aliis codicibus extet. — neque credo c. LVII 7 'uno in lecticulo erudituli ambo' illud 'lecticulo' metri sanandi causa a scriba libri O inuentum esse. nam si uera est lectio, ac non potius 'lectulo' legendum, illis locis adnumerandus sit hic, quibus deminutiua et simplices uerborum formae inter se commutata sunt, ut LVIIII 1 'rufum' pro 'rufulum' traditum est. hic scribendi error, si modo error est, insequenti uerbo 'erudituli' excusationem habet. — LXIIII 102, quod in O extat 'aut mortem appeteret Theseus aut praemia laudis' (bene explicauit Bonnetus: Thésée désirait ou la mort ou la gloire; revue crit. a. 1890 p. 332 sq.), praefero uerbo 'oppeteret', quod G et plerique codices exhibent inuentum a scriba, cui 'mortem oppetere' ex cotidiano sermone notum erat. — LXV 1 libri O 'defectum', scil. uiribus, uerum esse puto; nam pro inusitato uerbo in ceteris codicibus usitatius 'confectum' positum est. — LXIIII 174 'in Creta', quod in O et in codice Datano extat, multo praeferendum esse puto eis, quae in G et in reliquis codicibus traduntur: 'perfidus in Cretam religasset nauita funem'; nam quod explicant, 'religare funem in Cretam' idem esse ac 'proficisci Cretam', loco allato LXIII 84 'religatque iuga manu' minime confirmatur; interest enim inter 'religare funem' i. e. 'resoluere funem' et 'religare funem aliquo'. sed, utut est, de interpolatione ne

hic quidem cogitandum est, propterea quod 'in Creta' etiam in cod. Datano traditum est. — alia denique, quae interpolatoris esse putabant, leuitati scribae libri **O** adscribenda sunt, ut si uersus intercalares LXI 143, 148 sq. omisit; de qua re infra agemus.

Vidimus igitur librum **O** doctis certe interpolationibus omnino carere, quippe cuius librarius Latini sermonis paene ignarus esset. hac re sine dubio libro **G** praestat, cuius scriba paullo doctior nonnumquam cod. **V** correxisse uidetur (cf. quos locos infra, ubi **O** et **G**ς i. e. codices deteriores inter se comparantur, collegi; Sydov. l. l. p. 9 sq.). quamquam etiam in eo codice recensendo cauendum est, ne scribae codicis **G** attribuamus, quae iam in **V** fuerant. nam quod 'colitis' c. LXVI 83 non simplici scribendi errore, sed a correctore profectum uideri contenderunt, certe non a scriba libri **G** inuenta est interpolatio, quam dicunt, cum etiam in **O** 'colitis' traditum sit. unde colligendum est, iam in **V** interpolationem illam, quam esse putant, extitisse. idem pertinet ad 'potes' c. XXXXII 14. multo melius autem, quantum liber **O** codici **G** praestet, cognoscere licebit, ubi ceteris libris adhibitis **O G g** accuratius inter se comparauerimus.

Nam cum praeter **G** et **O** non extet Catulli codex saec. XIIII exaratus (codex Vicetinus, quem F. Blumius [biblioth. libr. mss. Ital. p. 234] a. 1360 scriptum dixerat, centum annis recentior est; cf. Detlefsenus in actis conu. philol. Kilon. p. 91), ingens est numerus librorum Catullianorum saeculo XV scriptorum; quorum plus quam septuaginta adhuc innotuerunt (cf. Heysii conuers. Germ. Cat.[1] p. 278). agmen eorum ducit Bononiensis (**B**) a. 1412 scriptus testibus Detlefseno in actis conu. phil. Kil. p. 90 et Chatelanio (Catulle p. II); contulit Ellisius. ceteri omnes aetate longe inferiores sunt coniunguntque plerumque cum Catullo Tibullum Propertiumque. quo ex numero hos attulisse satis habeo:

A: Ambrosianus M 38; collatus est ab Ellisio. Schwabius (ed. a. 1886 p. V) saeculo XIIII exeunti attribuit (cf. Heysius l. l. p. 283).

C: Parisiensis 8234, olim Colbertinus; contulerunt Duebnerus et C. D. Cobham.

D: Berolinensis, olim C. Dati (ms. Diez. B. Santen. 37), a. 1463 scriptus; contulerunt Lachmannus, Froehnerus (qui specimen scripturae dedit in Philol. XIIII), Schwabius.

H: Hamburgensis L 139; contulit Schwabius.

L: Berolinensis, olim Laurentii Santenii (ms. Diez. B. Sant. 36); contulerunt Lachmannus et Schwabius.

Δ (apud Ellisium La[1]): Laurentianus pl. 33, 13; collatus est ab Ellisio et a Schwabio, qui saec. XIIII exeunti attribuit.

M: Venetus Bibliothecae S. Marci; cl. 12, 80. cf. Hermae tom. XXIII 567 sq. totum codicem heliotypica arte exprimendum curauit Constantinus Nigra (Venetiis a. 1893).

P: Parisiensis 7989, scriptus a. 1423 (cf. Buecheleri ed. Petron. maior p. XVI). contulit Silligius.

His codicibus, quos omnes ς significabo, quamvis lubrica fallaxque librorum recentissimorum omnium esset fides, quamdiu **G** et **O** ignoti erant, utcumque utendum erat editoribus; nam miro quodam fortunae casu accidit, ut illi ipsi codices, quos nunc fere uiri docti optimos iudicant, postremo innotescerent. atque Lachmannus cum suam Catulli recensionem superstrueret maxime duobus illorum, Datano et Santeniano (hos enim ceteris aliquantum meliores putauit), optime tamen de Catullo meruit. nobis autem, qui meliore apparatu critico instructi simus, postquam in uniuersum de libris **O** et **G** disseruimus, iam quaerendum erit, quae ratio inter recentiores Catulli codices et priores illos intercedat, et quemnam fructum ex eis in carminibus poetae Veronensis recensendis capere possimus.

Ac primum quidem hoc etiam atque etiam monendum est, omnes Catulli codices, quotquot innotuerunt, ex uno codice Veronensi (**V**) tamquam ex fonte communi deriuatos esse. componam locos, quibus ea quae dixi uera esse demonstretur:

I 5 *est* pro *es* codd. omnes sinceri.
VIII 9 *noli* omittunt codd. omnes.
XXV 11 *insula* codd. paene omnes.

XXX 7 *me* omittunt codd. omnes.
XXXIIII 3 om. codd. omnes.
„ 8 *deposuit* codd. omnes.
XXXVI 5 *dedissemque* codd. omnes pro *desissemque*.
„ 10 *se* additum est in omnibus fere codicibus.
„ 14 *altos* (*alios* **D**) codd. omnes pro *Golgos*.
„ 19 *turis* uel *thuris* uel *turris* (*titris* **D**) codd. pro *ruris*.
XXXVIIII 3 *cum excitat* (*recitat* **AL**) *orator* codd. omnes pro *cum orator excitat* (correxit scriba codicis Alani).
„ 9 *te* om. codd. omnes.
„ 17 *es* om. codd. omnes.
„ 21 *lotus* codd. omnes duobus exceptis, qui *lotum* praebent, pro uero *loti*.
XXXX 5 *perueniamus* (uno excepto, qui *perueniam* praebet) codd. pro *peruenias* (ortum ex *peruen*$\overset{ut\,s}{iam}$).
XXXXII 8 *mirmice* (*mirinice* **OL**) codd. pro *mimice*.
XXXXIIII 7 *aliamque* codd. omnes sinceri pro *malamque*; eidem *expulsus sim* (*sum* **D**) pro *expuli tussim*.
„ 8 *mens uertur* codd. omn. sinceri pro *meus uenter*.
„ 11 *minantium* codd. pro (*oratione*) *—m in Antium*.
„ 19 *sestire cepso* omnes libri sinc. pro *Sesti recepso*.
XXXXV 9 *approbatione* codd. omnes pro *approbationem*.
XXXXVIII 4 *inde corsater* codd. omnes pro *uidear satur*.
L 12 *uersaretur* codd. paene omnes pro *uersarer* (ortum ex *uersa*$\overset{utr}{ret}$).
„ 18 *caueris* (*caneris* **AL**) codd. pro *caue sis*.
„ 19 *ocello* codd. pro *ocelle* (*ocellos* **H**).
„ 21 *uehemens* codd. omnes pro *uemens*.
LII 2 *nouius* (*neuius* **D**, *nouus* **AL**) codd. pro *Nonius*.
LIIII 1 post hunc uersum sequuntur in omnibus codd. duo uersus 'hoc iocunde tibi poema feci, ex quo perspiceres meum dolorem' ex **L** 16 et 17 repetiti.

LIIII 5 *Sufficio* (*offitio* **H**) codd. pro *Fufficio*.
LXI 91 om. omnes codd.
„ 99 *procatur pia* codd. pro *probra turpia*.
„ 114 *o* om. codd.
„ 118 *io* addunt codd. in fine uersus. ordo uersuum 116—118 in omn. codd. turbatus.

Decem illi uersus 'Non custos si fingar ille Cretum' usque ad 'amice, quaeritando' in omnibus codd. sinceris post LVIII 5 collocantur.

LXII 14 uersus 'nec mirum, penitus quae tota mente laborant' solo cod. Thuaneo traditur.
„ 45 *tum cara* omnes paene codd. pro *dum cara*.
LXIII 78 *agitet* omnes codd. om.
LXIIII 119 in fine uersus omnes codd. *leta* uel *laeta* habent.
„ 122 in omnibus codd. spurius est.
„ 384 initio *Nereus* in omnibus codd. sinceris traditum est.
Post LXIIII 385 in omnibus codd. sequitur uersus 'languidior tenera cui pedens sicula beta' ex LXVII 21 repetitus.
LXIIII 388 *currus* (*curuis* **H**) omn. codd. pro *tauros*.
LXVIII[b] 7 deest in omn. codd. exceptis **AD** aliis, qui uersum 'omnibus et triuiis uulgetur fabula passim' Senecae cuidam adscriptum habent (cf. Hauptii qu. Cat. 42).
LXVIII[b] post u. 9 inseritur u. LXVIII[a] 16 'iocundum cometas florida ut ageret.'
„ 21 *leuamus* omn. codd. sinceri pro *leuamen*.
„ 61 *simul* omn. codd. om.
LXXXXV 4 om. omnes codd.
„ 9 in omnibus codd. bonis post *monumenta* deest uerbum; **D**, alii interpolati *laboris* add.
CIIII 3 *amare* (*amore* **H**) omnes codd. boni pro *amarem*, quod traditum est in **D**.

Tum carmina haec in omnibus codd. sinceris nullo interstitio, nullo titulo cum praecedentibus cohaerent: III, X, XXVI, XIIII, XXXIII, XXXVIII (at in **OD** signum // in

margine), XXXVIIII, XXXXI—XXXXVIII, LIII, LV, LVII, LVIII, LX, LXVI, LXVII, LXX, LXXI, LXXIII—LXXVI, LXXVIII, LXXVIIII, LXXXI—LXXXVIII, LXXXXIII—LXXXXVIIII, CII—CXVI. reliqua carmina interstitio unius uersus, uel titulo, uel signis (§, //, Γ) adpositis ita ab antecedentibus seiunguntur, ut inde quoque mirum inter omnes codd. consensum cognoscas; uelut LIII a u. 5 'dii magni, salaputium disertum' codices plerique nouum carmen incipiunt adscripto uel interposito titulo 'de Othonis (octonis) capite'; in O // signum noui carminis adpositum est. item LIIII 5 titulus legitur in plerisque codd. 'in Camerium'.

Ea, quae modo congessimus, satis superque omnes Catulli codices ex uno fonte, quem cod. V fuisse constat, deriuatos esse docent. sed in tanto consensu in tam diuersas tamen partes codices Catulli discedunt, ut quater minimum codicem V descriptum esse sumendum sit. quorum optimum fuisse apographon codicem O puto.

Hoc ut probem eos locos componam, quibus O solus (O*) uel paene solus uerum ipsum aut ueri certe uestigium seruauit, cum G et ceteri codd. falsa atque adeo nonnumquam interpolata praebeant. habet igitur:

I 10 *peremne*] *perimne* **O*** (*periē* pro *perie̅*), *peremne* D: *perenne* **Gς**

II 6 *lubet*] *iubet* **O** marg. (i. e. *lubet*; cf. *ioco* (*ut loco*) XII 2 **GB**): *libet* **Gς**

III 12 *illuc* **O** marg., B *A* in rasura: *illud* **Gς**

IIII 6 *h'* (i. e. *haec*) **O*** fortasse recte (cf. XXVIIII 5; CI 7): *hoc* **Gς**

„ 17 *tuo* **O***: *tuas* **Gς**

X 3 *tūc* **Oς** pauci: *tū* **Gς** plerique

XI 5 *arabasue* **O***: *arabaes q;* **G**, *arabesque* **ς**

XII 3 *neglegenciorum* **O***: *negligentiorum* **Gς**

„ 9 *dissertus* **O***: *disertus* **Gς**

XIIII 5 *male*] *mal'* (i. e. *male*) **O**: *malis* **Gς**

XVII 25 *derelinquere* **O***: *delinquere* **Gς**

XXIIII 4 *Midae dedisses*] *mi dededisses* **O***: *mi dedisses* **Gς**

„ 7 *quid* **O***: *qui* **Gς**

XXV 2 *medullula* **Oς** unus: *medulla* **Gς** plerique

„ 13 *deprensa* **O***: *deprehensa* **Gς**

XXVI 1 *ur̃a* (i. e. *uostra*) **O***: *nostra* **Gς**

XXVIII 9 *O Memmi*] *O mē mi* **OA**: *O mnē mi* **Gς**

„ 12 *uerpa* **DM**] *urpa* **O**: *uerba* **Gς**

XXVIIII 19 *scit* **O***: *sit* **Gς**

XXX 9 *idem* **Oς** pauci: *inde* **Gς**

XXXIIII 12 *amniumque*] *omniumque* **O***: *omnium* **Gς**

XXXV 18 *incohata* **OD**: *inchoata* **Gς**

XXXVIII 1 // signum in marg. adscriptum **OD**, quo noui carminis initium significatur: in **Gς** deest.

XXXVIIII 2 *sei* **Oς** unus: *seu* **Gς**

XXXXII 7 *illa* **Oς** pauci: *illam* **Gς**

XXXXV 1 *Septumius*] *septimios* **Oς** unus: *septimos* **Gς**

LII 3 *Vatinius* **Oς** pauci: *Vacinius* **Gς** plerique

LIII 2 *Vatiniana* **Oς** pauci: *uaciniana* **Gς** plerique

LV 7 *prendi* **O***: *prehendi* **Gς**

„ 11 *quaedam*] *quedam* **Oς** unus: *quendam* **Gς**

LVII 7 *lecticulo**) **O***, fortasse recte: *lectulo* **Gς**

LVIII 5 *magnanimi Remi*] *magna amiremini* **O***: *magna admiremini* **Gς**; erat, ni fallor, in archetypo *magnamiremi* (*ni* suprascr.).

LVIIII 1 *fellat* **Oς** unus: *fallat* **Gς**

LXI 1 *o heliconiei*] *obellicon iei* **O***: *o Eliconei* **Gς**

„ 82 sq. *Aurunculeia* **O***: *Arunculeia* **Gς**

„ 102 *lenta s;* **O***: *lentaq;* **Gς**

„ 176 *adeat* **Oς** unus: *adeant* **Gς**

„ 187 *uelut* (*ul't*) **O***: *uult* **G** *uultu* **gς**

LXII 3 *pinguis* **Oς** unus (cod. Thuaneus): *pingues* **Gς**

„ 63 *tertia pars patri est* **O**: *tertia pars patri data* **Gς**

---

*) plane non intellegitur, quomodo Schwabius [act. litt. Ien. a. 1875 p. 513 sq.] contendere potuerit, per leges sermonis Latini non licere formari deminutiuum *lecticulus*. nimirum ut a *pannus* factum est et *pannulus* et *panniculus* [Iuuen. VI 260 teste Prisciano], ita a *lectus* et *lectulus* et *lecticulus*. praeterea Catullus hic Caesaris Mamurraeque poetantium falsam in deminutiuis inusitatioribus formandis eruditionem lepide uidetur perstringere.

LXIII 31 *animam agens*] *animagēs* O: *anima gēs* G ς plerique
„ 38 *abit* O*: *abiit* G ς
„ 46 *sine queis*] *sineq; is* O ς pauci: *sineque his* G ς plerique
„ 52 *tetuli* O*: *retuli* G ς
„ 81 *terga* O*: *tergo* G ς
LXIIII 10 *texta* O ς pauci: *testa* G ς plerique
„ 25 *taedis*] tedis O*: thetis G ς
„ 66 *delapsa e* ς pauci] *delapse* O: *delapso* G, itaque uel sim. ς
„ 102 *appeteret* O*: *oppeteret* G ς
„ 138 *miserescere*] *mirescere* O*: *mitescere* G ς
„ 139 *blanda* O ς pauci (LD in marg.): *nobis* G ς
„ 165 *externata* O* *exte*r*nuata* D: *extenuata* G ς
„ 174 *in creta* O ς pauci: *in cretam* G ς
„ 179 *ponti* O ς unus: *pontum* G ς
„ 183 *quine* O*: *quiue* G ς
lentos O* (L in marg.): *uentos* G ς
„ 231 *tū* O ς pauci: *tu* G ς plerique
„ 273 *leuiterque* O ς pauci: *leuiter* G ς plerique
„ 291 *flammati* ς pauci] *flamati* O ς unus: *flamanti* G ς plerique
„ 319 *custodibant* O ς pauci: *custodiebant* G ς plerique
„ 353 *messor* O (LD in marg.): *cultor* G ς plerique
„ 377 *hesterno* ς pauci] *esterno* O*: *externo* G ς plerique
LXV 1 *defectum* M ς pauci] *defectu* O: *confectum* G ς plerique
LXVI 5 *sub Latmia*] *sublamina* OM: *sublimia* G ς (*sublamia* B al.)
„ 22 *discidium* O*: *dissidium* G ς
„ 45 *cumque* O ς pauci: *atque* G ς plerique
„ 55 *auocat* O*: *aduolat* G ς
„ 71 *Rhamnusia*] *ramnusia* OBL: *ranusia* G ς plerique
„ 72 *ullo* O ς pauci: *nullo* G ς plerique
LXVII 8 *ueterem* O ς pauci: *uenerem* G ς plerique

LXVII 31 *non solum hoc dicit se* O: *non solum se dicit* G, *non solum se dicit hoc* ς
„ 42 *ancillis*] *concillis* O*: *conciliis* G ς
LXVIII[a] 2 *mittis* O ς pauci: *mittit* G ς plerique
LXVIII[b] 6 *carta* ς pauci] $\overset{s}{c}$*ata* O* (ortum ex *c*$\overset{a}{e}$*rta*): *certa* G ς plerique
„ 10 *alli* O* (*alii* M): *ali* G ς
26 *allius* O*: *manlius* G ς
„ 27 *clausum* O ς unus (fortasse recte): *classum* G ς plerique
„ 37 *rāmusia* O* (*rānusia* D): *ranusia* G ς
„ 79 *nec tā* O ς pauci: *nec causa* (*cā*) G ς plerique
„ 90 *es flauo* ς pauci] *efflauo* O: *eflauo* G ς plerique
LXXI 1 *sacer alarum*] *sacratorum* O*: *sacrorum* G ς
„ 2 *secat*] *secūt* O*: *secum* G ς
LXXIII 6 *amicum habuit* O (*habuit amicum* ς unus): *amicum habet* G ς plerique
LXXV 3 *optuma* O*: *optima* G ς
LXXVI 5 *manent tum*] *manentum* O*: *manenti* G ς
„ 11 *istinc teque*] *instincteque* O*: *instinctoque* G ς
LXXVII 1 *amice* O*: *amico* G ς
LXXVIII[b] 2 *comminxit*] *connuxit* (i. e. *conmixit*, fortasse recte) O*: *cōiunxit* G ς, *conuinxit* ς pauci
„ 3 *uerum id non* O ς pauci: *uerum non id* G, *id uerum non* ς plerique
„ 4 *fama loquetur anus*] *famuloque tanus* O ς pauci: *famuloque canus* G, *famuloque tenus* ς
LXXVIIII 4 *notorum* O*: *natorum* G ς
reppererit O*: *repererit* G ς
LXXX 6 *tenta* DM] *tnta* O: *tanta* G ς
LXXXVIII 2 *prurit* D] *ꝓrurit* (i. e. *prorurit*, ortum ex *p*$\overset{ru}{r}$*orit*) O*: *proruit* G ς
LXXXXII 2 *amat* O ς pauci, Gellius: *amo* G ς plerique
„ 3 et 4 O ς pauci, Gellius: om. G ς plerique
LXXXXVII 3 *nihiloque* O ς pauci: *nobisque* G ς plerique
„ 7 *diffissus*] *deffessus* O ς pauci: *defessus* G ς plerique

LXXXXVII 10 *pristrino* O* (cf. Ritschel. m. Rhen. a. 1850 p. 555): *pistrino* Gς
LXXXXVIIII 8 *abstersti* O*: *astersi* Gς
CI 7 *interea haec* Oς pauci: *interea hoc* Gς plerique
CVII 7 *hac res*] *hac est* Oς pauci: *me est* Gς
CVIII 4 *execta*] *exercta* (ortum ex *exe$\overset{c}{r}$ta*) O*: exerta Gς
CXIIII 6 *saltum* O*: *saltem* Gς
CXVI 2 *Battiadae*] *ba$\overset{i}{r}$ade* (i. e. *batiadae;* cf. XXXVIIII 20 *expoli$\overset{i}{r}$or* = *expolitior* G): *batriade* Gς

Videmus igitur O non solum uerborum formas multis locis sincerius quam ceteros codices tradere (quo referenda sunt *perimne, lubet, Arabasue, neglegentiorum, dissertus, incohata, sei, Septimios, queis, tetuli, custodibant, optuma, reppererit, pristrino*), sed etiam duos illos uersus LXXXXII 3 et 4 optime seruare, compendia archetypi diligentius quam ceteros codd. reddere (XIIII 5; XXVIII 9; LXI 187; LXXI 1; LXXXXVII 3; CXVI 2), saepissime ueram lectionem solum praebere. sed ne nimium tribuamus codici O, multa contra monent. nam sane concedendum est codicem O uariis scribendi erroribus infectum esse: omisit singulas syllabas (LXII 12 *aspice* pro *aspicite;* LXVI 65 *uirgis* pro *uirginis*; CIII 2 *est* pro *esto*), omisit singula uerba (VIIII 1 *e;* XXIII 16 *abest;* XXXVI 11 *o;* LXIIII 16 *atque;* 69 *te;* 121 *ut;* 133 *in;* 176 *nostris;* LXVI 34 *taurino*), omisit totos uersus (XXVI 2; LXII 43 sq.; LXIIII 330; 378 sq.; LXVIII[a] 16); idem falso addidit singulas syllabas (XXXVII 3 *mentualas;* LXIIII 329 *Hespereus*), singula uerba (VI 15 *bonique malique* pro *boni malique*); compendia uerborum male intellexit [LXI 125 *domini* pro *diu;* LXII 13 *hūc* (*habent*); LXIIII 372 *añ* = *ante* (*animi*); LXVI 21 *uō* = *uero* (*non*); 22 *fc̄ris* = *factis* (*fratris*)]; multis locis, ubi sensum uerborum non intellexerat, uerba Latina inuenisse satis habebat (IIII 7 *insula uegeladas* pro *insulasue Cycladas*; XII 13 *uerum nemo est sinum* pro *uerum est mnemosynum*; LXIII 49 *magestatem* pro *maestast*). idem, qua erat leuitate, cum orthographiam (LXIII 50; LXIIII 260; 396; LXV 5 al.), tum consonantium geminationem saepius immutauit; habet igitur V 4 *ocidere*; VI 1 *catulo*; VII 10 *catulo*; VIII 1; X 26; XI 5;

XIII 8; XIIII 18; 23; XV 1; 18; XVII 12; 16 al., quibus non minor numerus locorum oppositus est, ubi consonantes nulla certa ratione geminauit (cf. Hermae tom. XIII 52 sq.). haec omnia librarium codicis O hominem omni doctrina carentem et linguae Latinae paene ignarum fuisse docent; certe ab eo, quem nos doctum interpolatorem appellamus, quam longissime afuit. qua re ut fides libri O non infringitur, ita neglegentia scribae factum est, ut, si solum codicem O haberemus, saepe numero uerba Catulli ne coniectura quidem efficere possemus. fortunae igitur gratia habenda est, quae nobis alterum codicem G ex eodem fonte deriuatum seruauit, quo adiuti saepe facile, ubi ille neglegentia quaedem omisit, quae desunt restituere, quae inscientia librarii corrupta sunt, corrigere possumus.

Eis igitur locis, quibus O optima tradidit, magnus numerus locorum opponendus est, ubi G solus (G*) uel consensus librorum Gς meliores praebet scripturas:

VIII 16 *adibit* Gς: *adhibit* O*
„ 18 *cui* Gς: *cum* O*
X 26 *Sarapim* GD (*serapim* gς): *Serapini* O*
„ 33 *tu insulsa*] *tu insula* Gς: *tulsa* O*
XII 2 *in ioco* Gς: *in loco* O
„ 8 *uelit* Gς: *uoluit* O*
„ 13 *uerum est mnemosynum*] *uerum est nemo sinum* Gς: *uerum nemo est sinum* O*
„ 15 *muneri* G sscr., ς: *numeri* Oς complures
XIII 9 *meros* Gς: *meos* O
XXV 2 *oricilla*] *moricilla* GDB: *moricula* O
„ 5 *oscitantes* G*: *ossistantes* O*
„ 7 *saethabum* G* *sethabum* ς unus: *sathabum* ODL
XXVIIII 19 *hibera* Gς: *libera* O*
XXXVI 18 *interea* Gς: *intereo* O*
XXXVII 1 *uosque* Gς: *uoxque* O*
XXXVIIII 5 *orba cum* Gς: *orbicum* O*
„ 20 *uester* Gς: *noster* O*
LIIII 1 *oppido* Gς: *apido* O*
LXI 161 *rassilemque* G* (*rasilemque* gς): *nassilemque* O*
LXII 13 *hn̄t* (h. e. *habent*) Gς: *hūc* O

LXII 43 sq. Gς plerique: om. O Thuaneus
LXIII 17 *euirastis* GD: *euitastis* Oς plerique
LXIIII 2 *Neptumni* GM *neptunni* D: *Neptuni* O
„ 15 *aequoreae* Gς: *equore* O
„ 77 *Androgeoneae*] *Androgeanee* Gς: *Androgeane* O*
„ 270 *procliuas* Gς: *procliui$\overset{s}{t}$* O*
„ 301 *Pelea* Gς pauci: *Palea* Oς plerique
„ 332 *leuia* Gς: *uenia* O*
„ 344 *Teucro manabunt* Gς: *teucto manebunt* O*
LXV 3 *dulcis musarum*] *dulcissimus harum* GDB: *dulcissimus hauum* O
LXVI 50 *ferri stringere*] *ferris fringere* Gς: *ferris fingere* O*
LXVII 5 *maligno* Gς: *maligne* O*
„ 37 *dixerit* Gς: *dixit* O*
„ 44 *speret* Gς: *sperent* O*
LXVIII[a] 37 *nolim* Gς: *noli* O*
LXVIII[b] 21 *uiatori* Gς: *uiatorum* O, unus ς
„ 27 *clussum* uel *claussum*] *classum* Gς (cf. *rassilis* LXI 161, *essuritio* al.): *clausum* O*
LXXXX 6 *omentum*] *omne tum* GB: *Quintum* O*
CIII 2 *esto*] *est o* Gς (*es o* D): *est* O*

Utroque igitur libro, et O et G, ei, qui ueram codicis V imaginem suscitare uolet, utendum erit; quorum suam uterque habet uirtutem et alter alteri ut ita dicam succurrit.

Eandem librorum OG praestantiam magnus numerus locorum ostendit, quibus soli ueram lectionem aut certe meliorem quam ceteri omnes codices praebent:

I 9 *quod* OGς plerique: *quidem* ς complures
VIIII 8 *tuus* OGς pauci: *tuis* uel *tuum* ceteri ς
X 13 *nec faceret* OGς pauci: *non* ς cett.
XI 3 *ut* OG: *ubi* ς
„ 10 *uisens* OG: *uidens* ς
„ 11 *horribilesque* OGς pauci: *horribiles* uel *horribiles in, horribilesque et, horribiles et* ς plerique
XII 4 *salsum* OG: falsum ς
„ 17 *et* OGς plerique: *ut* ς complures

XVII 19 *suppernata*] *superata* OGς plerique: *separata* uel sim. ς complures
XXII 4 *esse ego* OGς pauci: *ego esse* ς cett.
XXVIII 11 sq. *pari — casu* OGς pauci: *parum — casum* uel *casus* ς
XXXVII 9 *atqui* OGς pauci: *atque* ς cett.
XXXVIII 2 *malest*] *male si* OGD: *male est si* ς
XXXVIIII 12 *Lanuuinus* C] *lamiuinus* OGς pauci: *lanuinus* uel sim. ς
XXXXII 14 *potes* OGς unus: *potest* ς
„ 15 *tamen hoc satis* OGD: *tamen satis hoc* ς plerique (*satis tamen hoc* ς duo)
„ 22 *nobis* OGς plerique: *uobis* ς pauci
XXXXIIII 8 *meus uenter*] *mens uertur* OGς pauci: *mens uertetur* simil. ς
XXXXV 1, 2, 23 *Acme* uel *Acmen* OGς pauci: *agme* (*agmen*) ς
L 20 *reposcat* GD *resposcat* O: *reponat* ς
LII 2 *Nonius*] *nouius* OGς pauci: *nouus* uel *neuius* ς cett.
LIIII 1 *Otonis* OGM: *Octonis* uel *Othonis* ς
„ 5 *seni recocto*] *seniore cocto* OGς pauci: *seniore copto* ς plerique
LXI 100 *uolet* OGς plerique: *nolet* D, *nollet* AL
„ 159 *omine* OGς pauci: *omne* ς plerique
LXII 58 *uiro* OGD cum Thuaneo: *uirgo* ς
LXIII 42, 88 *Attin* OGς unus: *Athin* uel *Actin, Actim, Athim* ς
„ 73 *iam iamque* OGς pauci: *iam iam quod* uel simil. ς
„ 76 *iuncta* OGς pauci: *uincta* ς plerique
LXIIII 334—337 OGς pauci: om. ς plerique
LXVI 24 *tunc* OGς duo: *nunc* ς
„ 83 *colitis* OG: *petitis* uel *queritis* ς
LXVIII[b] 41 *noui* uel *nouei*] *nouit* OGς pauci: *uouit* ς plerique
LXXIII 4 *obestque* OG: *stetque* ς
LXXVI 11 *offirmas* OG: *affirmas* ς
LXXXI 3 *ab sede* OG: *a sede* ς

LXXXXI 3 *constantemue* OG: *constanterque* uel *constanterue* ς
CVI 1 *esse* OG: *ipse* ς

Ex his quoque locis cum ex eodem fonte fluxisse libros OG, tum ceteris praestare codicibus satis apparet (idem uitia quaedam docent, ut VII 11 *euriosi* OG: *curiosi* ς). sed adhuc eos solos locos respeximus, quibus G non correctus unam lectionem habet. iam etiam ei loci non ita pauci considerandi sunt, quibus G a correctore immutatus (g) duas scripturas exhibet. hic quoque O et G meliorem lectionem praebent quam g et ς:

II 6 *Karum* OG: *carum* gς
IIII 1, 10, 15 *phasellus* OGς pauci: *phaselus* gς
V 8 *Dein mille altera, dein*] *deinde mille altera, deinde* OG: *deinde mi altera da* gς
XIIII 18 *scrinia* OG: *scrineā* g, *scrinea* ς
XXV 5 *mulierarios*] *mulier aries* OG: *mulier aues* gς
XXXXIII 8 *et* OG: *atque* gς
XXXXIIII 11 *orationem in Antium petitorem*] *oratione minantium petitorem* OG: *orationem minantium petitorum* gς
XXXXV 10 *at Acme*] *ad hac me* OG: *ad hanc me* gς
LV 22 *uostri*] *uestri* G *ūri* O: *nostri* gς
LXI 16 *uinia* OGς pauci: *iunia* g, *iunia* uel *iulia* ς
„ 120 *iocatio*] *locacio* O *lotatio* G: *locutio* gς plerique
„ 161 *rassilemque* G *nassilemque* O: *rasilemque* gς
„ 187 *uelut*] *ul't* O (= *uelut*), *uult* G: *uultu* gς
„ 197 *cupis cupis* OG: *cupis capis* gς
LXII 8 *sic certest*] *sic certe si* OG: *sic certe* gς
„ 40 *conuolsus*] *conclusus* OG: *contusus* gς
LXIIII 35 *linqunt* OG: *linquunt* gς
„ 240 in OG nullum interstitium: g lineola curuata initium noui carminis indicat, ς plerique in interstitio inscriptionem *Fletus Egei* praebent.
„ 249 *prospectans* OG: *aspectans* gς
„ 355 *prosternet* OG: *prosternens* gς.

Omnibus his locis g i. e. correctorem libri Sangermanensis cum codicibus deterioribus quos uocant consentire uidemus. sunt autem omnes fere correctiones, quas modo congessimus, eiusmodi, ut librarium Latini sermonis non ignarum, nonnumquam etiam metrum corrigere conantem prodant. itaque cum scribae librorum O et G, quos codices etiam ibi in uniuersum conspirare uidemus, ubi uerba exemplaris, ex quo sua descripserunt, dignoscere non poterant, uerba Latina elicuisse uel ductus litterarum depinxisse satis habeant, librarii codicum g et ς, qui non minus inter se consentiunt, saepe excogitasse, quibus corrupta emendarent, apparet; uelut *conclusus* illud librorum OG LXII 40 aperte uitiosum, *contusus* librorum gς optime sententiae satis facit. cauendum igitur, ne falsa specie decepti inuenta librorum deteriorum gς sinceris codicum OG lectionibus praeferamus. neque infringit seuerum iudicium, quod de gς ferimus, numerus locorum, quibus ita inter se conspirant, ut bonas scripturas praebeant. nam non numerus solus bonarum lectionum respiciendus est, sed genus; multas autem scriptiones codicum gς a correctore inuentas esse aut facile inueniri potuisse manifestum est. huc referendi sunt hi loci, quibus gς uera, OG falsa praebent:

II 4 *et* gς recte: *ea* OG praue
VI 17 *uersu* gς: *uersum* OG
XIIII 15 *optimo* g sscr., ς: *opimo* G *oppinio* O
„ 16 *sic abibit* ς plerique *sit abibit* gς nonnulli: *fit adhibit* O *fit adbibit* G
XVI 3 *me* gς: *mi* OG
XXXII 1 *mea* gς: *meas* O *mead* G
XXXV 4 *menia* gς: *ueniā* O *meniam* G
XXXVII 2 *pileatis* gς: *pilleatis* OG
XXXVIIII 20 *expolitior* gς: *expolitor* OG
XXXX 3 *deus* gς: *dens* OG
aduocatus gς: *auocatus* OGς nonnulli
XXXXI 4 *formiani* gς plerique: *forniani* OG
XXXXII 17 *ferreo canis* gς: *ferre ocanis* OG
XXXXIII 8 *seclum* gς plerique: *sedum* OG
XXXXVIII 6 *sit* gς: *sint* OG
LIIII 2 *heri* gς: *eri* OG
LXI 88 *ortulo* g, ita uel *hortulo* ς: *ortullo* OG
LXIIII 3 *phasidos* gς: *fasidicos* O *fascidicos* G

LXIIII 7 *uerrentes* gς: *uerentes* OGς pauci
„ 26 *Thessalie* gς: *Thesalie* OGς pauci
„ 33 *Tessalia* g *Thessalia* ς plerique: *Thesalia* O *Tesalia* G
„ 61 *saxea* gς: *saxa* OG
„ 106 *sudanti* gς: *fundanti* OG
„ 121 *uecta* gς: *necta* OG
„ 126 *ac tum* gς: *actum* O *attum* G
„ 132 *auectam* gς: *auertam* OG
„ 136 *crudelis—mentis* gς: *crudeles—mentes* OG
„ 145 *apisci* gς: *adipisci* OG
„ 164 *sed quid* gς: *si quid* OG
auris gς: *aures* OG
„ 178 *Idomeneos*] *Idmoneos* gς: *i(y)doneos* OG
„ 180 *an patris* gς: *im (n) patris* OG
„ 234 *antenne* gς: *antenenene* OG
„ 239 *ceu* gς: *seu* OG
„ 253 *te querens* gς: *et querens* O *et querenus* G
„ 290 *nutanti* gς: *mutanti* OG
„ 293 *uelatum* gς: *uellatum* OG
„ 295 *poenae*] *pene* gς: *pena* OG
„ 324 *tu tamen opis* gς: *tutum opus* OG
„ 328 *optata* gς: *aptata* OG
„ 392 *laeti* gς: *lacti* OG
LXV 7 *troya* gς: *tidia* O *lydia* G
„ 14 *Daulias* D] *baiulas* gς plerique: *bauilla* O, *bauila* G
LXVI 35 *si* g sscr., ς: *sed* OG
„ 45 *cum* gς: *tum* OG
LXVII initium noui carminis a g significatur, ς interstitium habent: nullum interstitium OG
„ 44 *speret* gς: *sperent* OG
LXXXXVI 6 *Quintilie* gς: *Quintile* OG.

Neque solum in ueris uitiorum correcturis congruunt inter se gς, sed etiam, id quod multo grauius est, ubi aperte falsae sunt correctiones, conspirant, ut XIIII 16 *false*; LXIIII 309 *uicte*; LXVIII[b] 75 *terretur*, al. eundem consensum librorum gς inde cognoscere licet, quod eadem fere interstitia singulorum uersuum et easdem inscriptiones carminum

habent, uelut c. XXVII titulus additus est *ad pincernam suum*; ad c. LIII 4 g in margine hunc titulum adscripsit *de octonis capite*, quem eundem paene (*de otonis* uel *othonis capite*) in ς plerisque inuenimus; c. LXXX gς titulum praeponunt *ad Gellium*; ad initium c. LXXXXII g stultissime inscriptionem *in Cesarem* in margine addidit, qui in plerisque quoque ς praefixus est; ad c. C *in Celium et Quintium* gς adscribunt; ad CI *fletus de morte fratris.* cum in OG inter XXXVII 16 et 17 interstitium nullum sit, g ad u. 17 in margine adscripsit *ad Egnatium*, quem titulum ς in interstitio habent. uitiose c. LXV titulus appositus est *ad Ortalem* in gς, c. XXXVI *ad Lusicacatam*, c. XXXII *ad Ipsicillam.*

Multa igitur sunt, quae et OG et gς inter se consentire doceant. uel hac re eorum opinio refutatur, qui, ut Baehrensius et qui eum secuti sunt, omnes ς ex G fluxisse opinentur. nam cum codd. ς saepe cum G facere supra uideremus, qua re illi ut ς ex G descriptos esse putarent inducti sunt, hic non minorem numerum locorum congessimus, quibus ς cum g consentiunt. quodsi correcturae et tituli ex alio codice in G transcripta sunt, id quod supra demonstrauimus, manifestum est fieri potuisse ut etiam ς non ex G, sed ex eodem illo codice correcto fluerent. atque adeo gς inter se conspirant, ut ex eodem codice interpolato descripti esse uideantur. contra sane concedendum est codices Gς multa habere communia, ut uersus LXXXXII 3 et 4 omiserunt; LXVII 21 et LXVIII[a] 16 bis, et in sua sede et in aliena, praebent. neque mirum; minime enim dubitandum est, quin etiam exemplar codicum gς, quamuis saepe coniecturis ineptissimis et foedissimis interpolationibus deprauatum, ad codicem V referendum sit: tanta librorum OGgς similitudo est, ut omnes ex V deriuatos esse nemo negare possit. facile igitur intellegitur, si ς nonnunquam cum OG contra g, aut si ςg cum O contra G conspirare uidemus. ac primum OGς contra g faciunt his locis:

XVI 4 *quod* OGς recte: *quot* g praue
XVII 22 *qui* OGς recte: *quid* gD praue
XXIII 7 *ne mirum* male Oς: *nec mirum* G corr., *nimirum* D

XXXI 5 *bithinios* OGς plerique male: *bithinos* gς pauci
XXXXII 21 *nichil* (*nihil*) *proficimus nichil* (*nihil*) OGς plerique male: *nihil pr. nil* gD bene
XXXXIII 8 *insapiens et* OGς recte: *ins. atque* g
LI 1 *mihi impar* OGς plerique: *mi impar* gD
„ 4 *te spectat* OGς plerique: *spectat* gς pauci recte
„ 5 *miseroque* OG pars ς: *misero quod* g pars ς recte
LXI 61 *nichil* OG *nihil* pars ς: *nil* g pars ς recte
LXIIII 309 *uitte* OG ς recte: *uicte* gD
LXVIIII 5 *fabulaque* OGς plerique: *fabula qua* gς pauci recte
LXXI 3 *uostrum*] *uestrum* OGς: *nostrum* g praue.

Deinde Ogς saepius contra G facere uidemus:

LXIIII 353 *praecernens* Ogς: *praeterriens* G
LXVI 24 *tunc* Ogς pauci: *nunc* Gς
„ 54 *arsinoes* OgL: *asineos* Gς pauci
„ 56 *collocat* OgDL: *aduolat* Gς ceteri
„ 57 *legarat* Ogς pars: *legerat* Gς pars.

Tum ς nonnunquam relictis libri G lectionibus cum O congruunt; uelut

XXIIII 9 *hoc* (*nec* D) *tu quamlubet* ODς: *hec tu qualubet* G*
LXIII 64 *fui* Oς: *sui* GD
LXIIII 301 *Palea* Oς: *Pelea* G
„ 380 *currite fusi* Oς: *ducite fusi* G praue
LXVII 35 *narrat amore* Oς: *amat amore* G*
LXVIII[a] 12 *neu* ODς: *seu* G*
LXVIII[b] 61 *tum* Oς: *tuum* G*
„ 65 *tum* Oς: *cum* G*
LXXXIIII 11 *isset* Oς: *esset* G*
LXXXVII 1 *potest* Oς: *pone* G*.

porro XV 16 *ut nostrorum* Oς: *ut nostrum* GD recte
XXIII 9 *minas* Oς: *ruinas* GL
LXIII 17 *euitastis* Oς plerique: *euirastis* GD
LXIIII 308 *intinxerat* Oς: *incinxerat* GD
C 2 *treronensum* Oς plerique: *ueronensum* GDς pauci
CXIII 2 *Mecilia* ODς: *Meciliā* G*.

Accedunt praeter XXIIII 9, LXVIII[a] 12, CXIII 2, quos locos iam supra commemorauimus, hi loci, quibus OD contra G faciunt:

XXXV 18 *incohata* OD: *inchoata* G
LXI 193 *remorare* OD: *rememorare* G
LXIIII 291 *flammati* D *flamati* O: *flamanti* G
„ 326 *secuntur* OD: *sequuntur* G
„ 377 *esterno* (*hest.*) OD: *externo* G
LXVI 45 *cumque* OD: *atque* G
LXVIII[a] 2 *mittis* OD: *mittit* G
„ 40 *deferrem*] *differrem* OD: *differem* G
LXVIII[b] 37 *rānusia* D *rāmusia* O: *ranusia* G
„ 79 *nec tam* OD: *nec causa* G
LXXVI 26 *propietate* OD: *proprietate* G
LXXX 6 *tenta* D *tñta* O: *tanta* G
LXXXVIII 2 *prurit* D *prurit* O: *proruit* G
LXXXXII 2 *amat* OD: *amo* G.

In his scripturis multae ueram poetae lectionem tradunt; quarum si pars a librario docto coniectura inueniri poterat, ut LXIIII 377 *hesterno*, aliae certe eiusmodi sunt, ut a scriba excogitari omnino non potuerint. quodsi tot locis g et ς cum O contra G facere uidemus, hoc minime neglegentiae aut ingenio correctoris tribuendum est, sed hac quoque re opinio eorum refutatur, qui ς ex G depromptos et correctiones libri G a scriba profectos esse putent. aliae autem et grauissimae causae accedunt, quibus G librorum ς fontem fuisse redarguitur.

Inueniuntur enim in G multi scribendi errores, cum in ceteris omnibus libris uera scriptura sit:

LXIIII 134 *discendens* G: *discedens* Oς
LXVI 24 *ut ibi* G: *ut tibi* Oς
„ 32 *adesse* G: *abesse* Oς
„ 74 *candita* G: *condita* Oς
„ 85 *inita* G: *irrita* Oς
LXVII 35 *amat* G: *narrat* Oς
LXVIII[b] 61 *tuum* G: *tum* Oς
LXXI 2 et 6 *podraga* G: *podagra* Oς
LXXXIIII 11 *esset* G: *isset* Oς

LXXXVII 1 *pone* G: *potest* Oς
LXXXXVIIII 7 *ad* G: *id* Oς
CXIIII 3 *aura* G: *arua* Oς.

Qua in re ut sane concedendum est facile fuisse librariis uitia illa corrigere, ita mirum est, quamvis sescenties in transcribendis corruptelis scribas summa religione uti uideamus, illas a *cunctis* felicissime esse correctas.

Aliis locis ς lectionem exhibent, quae ante correctionem in G fuit; ea saepe legi omnino non potest, sed collato demum libro O coniectura elicienda est, ut XXXVIIII 11 *et truscus* O, *etruscus* G (*e* in rasura; fuerat fortasse *et truscus*), *ettruscus* ς complures; XXXXIII 8 *o seclum*; LI 3 sq.; 5 *misero quod*; LXIIII 253 *te quaerens*, alia; unde autem uera lectio in ς peruenit, si ex G fluxerunt? qui codices si nonnullis locis eadem uitia exhibent quae O (XV 16; XXIII 9; LXIII 17; LXIIII 308; C 2; CXIII 2), etiam miro illo consensu duae res efficiuntur: et ς ex G non fluxisse, quippe qui uerum praebeat, et uitia illa iam in V extitisse atque inde cum in O tum in ς manasse.

Denique non desunt loci, quibus O et G et ς plane inter se dissentiant; uelut

XXVIIII 14 *comesset* ς recte: *comerset* O, *comeset* G
LXVII 31 *non solum hoc dicit se* O recte: *non solum se dicit* G, *non solum se dicit hoc* ς
LXXII 2 *prae me* ς recte: *prime* O, *per me* G
LXXVIII[b] 3 *uerum id non* O recte: *uerum non id* G, *id uerum non* ς.

Iniuria igitur Baehrensius omnes Catulli codices praeter O ex G descriptos esse contenderat. nos uerius et g et ς ex alio codice fluxisse dicemus. sed ex eodem exemplari ςg deriuatos esse ponendum est, quod et ipsum apographon libri Veronensis a librario correctum fuisse mirus consensus tot locorum docet. itaque praeter duo illa apographa codicis V, G et O, tertium sumendum est, ex quo deriuati sunt gς, uel potius, cum inter hos quoque D quidem et qui cum eo consentiunt et M insignem obtinere locum uideamus, quartum. tantum autem abest, ut omnes praeter O et G codices ut interpolationibus infectos abiciendos esse censeamus, ut etiam ς

in recensendis Catulli carminibus suam habere uim ac uirtutem arbitremur. Multis certe locis aut singuli aut uniuersi meliorem exhibent scripturam quam O et G, quorum potissimos hosce esse puto:

I 1 *quoi* Dς nonnulli: *qui* OG
VII 11 *curiosi* ς: *euriosi* OG
XI 6 *Sacas*] *sagas* Dς: *sagax* OG
XXV 5 *mulierarios* L: *ml'r aries* O, *mulier alios* G
XXVIIII 14 *comesset* ς: *comerset* O, *comeset* G
XXX 1 *false* ς: *salse* OG
XXXVI 10 *se* om. ς nonnulli: est in OGς plerisque
XXXVII 5 *confutuere* ς pauci: *confutere* OG
XXXVIIII 3 *subselinm*H: *subsellum* Gς plerique, *subscellum* O
XXXXI 5 *puella cure* Mς pauci: *puelle cure* OG
XXXXIIII 4 *pignore* ς: *pignoris* OG
XXXXV 13 *Septimulle* ACL, *Septimielle* M, *Septimille* BD : *septinulle* OG
" 22 *Syrias* AC: *Si(y)riasque* OGς plerique
XXXXVIII 1 *iuuenti* ς pauci: *inuenti* OGς plerique
L 12 *uersarer* ς pars: *uersaretur* OGς pars
LXI 176 *ac tibi* ς: *hac tibi* OG
LXII 45 *dum cara suis* (*sui*) Quintilianus, Bς pauci: *tum cara sui* OGς plerique
LXIII 1 *athis* Dς: *actis* OG
" 10 *quatiensque* ς: *quatiens quod* OG
" 18 *ere* uel *here* uel *aere citatis* ς pars: *erocitatis* O, *crocitatis* G
" 27 *athis* LD: *atris* OGς plerique
LXIIII 120 *p̄optaret* L: *portaret* OGς plerique
" 140 *non* H: *nec* OGς
" 151 *dessem* H: *deessem* OGς
" 213 *aegeus* ς: *egens* OG
" 344 *campi* DL: *teuen, tenen* OG
" 368 *madefient* ς nonnulli: *madescent* OGς ceteri
LXV 16 *Battiadae*] *bactiade* Bς pauci: *actiade* O, *acciade* G
LXVI 5 *sub Latmia*] *sublamia* B: *sublamina* O, *sublimia* Gς plerique

LXVI 71 *pace* **M**ς: *parce* **OG**
LXVIII^{b} 3 *saeclis* **L**: *sedis* **OG**ς
„ 40 *uiro* ς: *uirgo* **OG**
„ 51 *fratri* ς: *frater* **OG**
„ 53 *ademptum* ς: *adeptum* **OG**
„ 115 *uita* **M**ς: *uite* **OG**
LXVIIII 2 (et LXXVII 1) *rufe* **M**ς pars: *ruffe* **OG**ς cett.
„ 8 *quicum* **B**ς pars: *cui cum* **OG**ς cett.
LXXII 2 *prae me* ς: *prime* **O**, *per me* **G**
LXXVI 11 *quin tu* ς pars: *qui tui* **OG**
„ 15 *hoc est tibi* **M**ς: *haec e. t.* **OG**
„ 18 *extrema* ς: *extremo* **OG**
LXXX 3 *exis et* **D**ς pauci: *exisset* **OG**ς plerique
LXXXVII 3 *nullo* **D**ς pauci: *ullo* **OG**ς plerique
LXXXXVI 5 *dolori est* **D**ς pauci, *dolore est* ς alii: *dolor est* **OG**ς pauci
LXXXXVII 8 *meientis* ς unus: *megentis* **OG**ς
LXXXXVIII 1 *in quenquam* **L**: *inquam quam* **OG**ς
„ 4 *carpatinas* ς: *carpātiās* **O** · *carpatians* **G**
CII 1 *ab amico* ς: *ab antiquo* **OG**
CV 1 *pipleum* uel *pipleium* ς: *pipileium* **OG**
CXII 1 *homo est qui*] *homoque* uel *homo sed* ς: *homo* **OG**.

Accedunt praeterea ei loci, quibus **g**ς meliorem habent scripturam quam **OG**. haec in **OG** uitiose scripta quam facile plerumque potuerint in communi librorum ς fonte ab Italo quodam emendari ultro apparet; neque desunt scribendi errores et interpolationes apertae. nonnulla autem ea habent expressae sinceritatis signa, ut facere non possimus, quin eis fidem habeamus. qua in re non omittendum est correcturas, quales sescentas in ς inuenimus, maximam partem imbecillas atque ineptissimas esse; nemo quidem credet, eundem correctorem, quem aliis locis hominem indoctum cognouimus, hic illic mira sagacitate optimas correcturas suo ingenio inuenisse, uelut XI 6 *sagas*; XXV 5 *mulierarios*; LXII 45 *dum*; LXIII 1 *athis*; 18 *ere* (i. e. *aere*) *citatis*; 27 *athis*; LXIIII 120 *praeoptaret*; 151 *dessem*; LXV 16 *bactiade* (i. e. *battiadae*); LXVI 5 *sublamia* (i. e. *sub Latmia*); LXXVI 11 *quin tu*; LXXXXVIII 4 *carpatinas*; CV 1 *pipleium*.

Quae res etiam magis apparebit, si bonas lectiones, quae in **D** et **M** reperiuntur, congesserimus. ac **D** ceteris codicibus hisce praestat locis: I 2 *ărida* (r suprascr.) **D***; IIII 27 *castor*; XIIII 9 *Sylla*; XV 11 *ut lubet*; XXV 2 *inula moricilla* (*ex inula* (m suprascr.) *or.* natum docet, quo modo error ceterorum codicum ortus sit); 11 *insuta* (propius a uero quam *insula* libri **V**); XXVII 5 *lubet*; XXVIII 12 *uerpa*; XXVIIII 13 *uostra diffututa*; 20 *hunc gallie timēt et brithañia*; XXX 11 *at*; XXXVII 5 *confutu̮re* (e suprascr.); XXXXV per totum carmen *agme* uel *agmen* (cf. u. 21 *agmen* **V**); LIII 5 *salaputium*; LXII 12 *meditata requaerunt*; LXIIII 28 *neptunnine*; LXV 14 *Daulias*; LXVI 54 *ales equos*; LXVII 12 *istis*; LXVIII^{a} 11 et 30 *manli*; LXVIII^{b} 78 *qui tunc te indomitum*; LXXXIIII 12 *hionios*; LXXXXVII 3 *nihilo inmundior*. accedunt loci, quibus **D** cum **O** aut **OG** optima tradidit: XXXXII 15 *tamen hoc satis*; L 20 *reposcat*; LXII 59 *uiro*; LXIIII 139 *blanda*; 145 *apisci*; LXXX 6 *tenta*; LXXXVIII 2 *prurit*. aliis rursus locis una cum ς optimam scripturam seruauit: LXIII 1 et 27 *athis*; LXIIII 249 *quae tum prospectans*; 344 *campi*; LXV 12 *canam*; LXXX 3 *exis et*; LXXXVII 3 *nullo*; LXXXXVI 5 *dolori est*; LXXXXVII 5 *dentis hos* (*os*) *sexquipedalis*. deinde saepe priscae uerborum formae in **D** inueniuntur: I 1 *quoi*; 10 *peremne*; VI 10 *cassa*; VII 4 *lasarpiciferis*; VIII 1 *inaptire*; X 26 *Sarapim*; XI 23 (LXIIII 303; LXXXIIII 11) *posquam*; XVII 6 *Salisubsali*; XXII 14 (XXXXIII 8) *infaceto* (*infacetum*); XXIII 8 *conquoquitis*; 14 *exuritione* (i. e. *essuritione*); XXXI 3 (LXIIII 2) *neptunnus*; XXXV 18 *incohata*; XXXVIIII 18 *minsit*; XXXXIII 8 *insapiens*; LV 2 *demostres*; LXI 120 *fascennina*; 127 *Talasio*; LXII 60 *equo* (i. e. *aequom*); LXIII 92 *tuo* (i. e. *tuos*); LXIIII 35 *pthyotica*; 326 *secuntur* (**OB** alii; cf. LXIII 34 *secuntur* **OB** *sequntur* **G**); 332 *bracchia*; LXVIII^{b} 11 *anatunsia* (cf. *ranūsia* LXVI 71 **O**); LXXII 4 *set* (saepius); LXXXIIII 8 *audibant*. XXXI 13 *lydie* iam in **D** glossa suprascripta *thusce* recte explicatur. uersum denique LXV 9 paene solus tradidit.

Quae si omnia in solo **D** inuenirentur, diceres librarium doctiorem quam ceterorum codicum ea ipsum excogitasse, ut codici speciem antiquitatis appingeret. at multa eorum eisdem locis etiam in aliis Catulli codicibus reperiuntur

(u. ann. Fleckeis. 1880 p. 133), uelut uersus ille LXV 9 etiam in **A**, codice Ricardiano, aliis extat; *meditata* LXII 12 simul in optimo codice Thuaneo traditum est; *posquam* in codice **M**, *quoi* in compluribus libris scriptum est; quae res etiam eis lectionibus, quae in solo **D** extant, fidem addit (u. Sydou. l. l. p. 52 sq.). statuendum igitur genuinas illas scripturas ex **V** ipso in **D** transisse et **D** ex aliquo libro derecta uia a **V** profecto descriptum nonnunquam archetypi lectiones melius seruasse quam ceteros codices.

At idem codex tanta neglegentia socordiaque scriptus est, ac tam aperta interpolationis signa in fronte gerit, ut quam maxime in eo adhibendo ne nimiam fidem ei habeamus cauendum sit. omisit totos uersus (XXXVIIII 4 et 5; XXXXII 12; LXII 54 et 55; LXIIII 258; 334—337; 362 et 363; LXXXXVIII 2—5); omisit totum carmen LXVIIII; idem, id quod multo peius est, uersum addidit. intercidit enim in **V** post LXVIII[b] 6 unus uersiculus; quem defectum cum iam is qui **G** exarauit agnouisset et spatio in textu relicto in margine adnotasset *desit*, hinc quasi signo dato certatim Itali in ς librorum nonnullis explebant. et in Datano quidem hic in textu legitur uersus *Omnibus et triuiis uulgetur fabula passim*; quem eundem qui itidem praebet Parisinus 7989 saec. XV, is a manu antiqua adscriptum habet *Seneca expleuit*. dicitur autem, ut uidit iam Hauptius [quaest. Catull. p. 42; op. I 30 sq.], Thomas Seneca, qui uixit Anconae circa annum 1420. alibi quoque inepta in Datano supplementa agnoscere licet; uelut cum LXXXXV 9, ubi **V** habet *Parua mei mihi sint cordi monumenta*, Datanus exhibeat *monumenta laboris*, quis non ridet uanum insulsi cuiusdam interpolatoris conamen? expleuit uersus spurios LI 8; LXV 8. multis locis summa audacia uerba poetae, quae non intellegeret, interpolauit, cum falsa pro ueris substitueret, ut I 9 *quidem* pro *quod* et CXV 4 *altasque paludes* pro *saltusque paludesque* et XXIIII 4 *mihi dedisses* (**G** *mi dedisses*), ut metro satisfaceret; XXX 4 *improba* pro *impia*; XII 14 *Thessala* pro *Saetaba*; LXIIII 279 *celestia* pro *siluestria*; 314 *librabat uertice* pro *uersabat turbine*; 391 *bacchantis* pro *euantis*; LXV 24 *pudor* pro *rubor*; LXVIII[b] 36 *conciliasset* pro *pacificasset*; 62 *deos* pro *focos*. XXXXVI 1 *uer en gelidos* correxit ex *uere gelidos*; LXIII 31 *animo gemens* ex *anima gens*; CIIII 4 *tu cuncta potes* ex *tu cum Tappone*. immutauit uerborum ordinem hiatus euitandi causa LXXVI 10. uindicauit Catullo Quinti praenomen, quod Itali scilicet ex Plinii (nat. hist. 37, 6) codicibus recentibus prauisque imprudenter finxerunt; nam probi fideque digni auctores Gai praenomen exhibent (cf. Schmidt. V). ceterum, ne nimium correctori attribuamus, *ubi* illud XI 3 pro *ut* substitutum mihi quidem ex adnotatione, quales saepe in Catulli codicibus inter lineas esse uidemus, in textum lapsum esse uidetur; idem de VI 8 *sertisque assyrioque* pro *sertis assyrio* in **V** *—que—que* asyndeti explicandi causa suprascriptis iudicandum erit, nisi forte putabis librarium, quem aliis locis hominem non indoctum cognouimus, eundem uersus grauissimis erroribus rei metricae corrupisse. fortasse etiam *bacchantis* LXIIII 391 pro *euantis* positum et alia quaedam eadem ratione explicanda sunt.

Neque minus insignem locum inter ς codex **M** tenere mihi uidetur, qui et ipse magnum numerum bonarum lectionum praebet (u. Hermae tom. XXIII 588 sq.). huc pertinent:

II 13 *ligatam* **M**ς plerique: *negatam* **OG**
XI 11 *ulti—mosque* **Mg**: *uitimosque* **O** *ultimosque* **G**
XII 16 *amem* **M**ς: *ameni* **OG**
XVII 23 *nunc eum* **M**: *nunc uolo* **O** *nunc cum* **G**
XXI 13 *ne* **M**: *nec* **OG**ς
XXII 17 *tamque* **M**ς pars: *tamquam* **OGD**ς plerique
XXIII 2 deest glossa *animal* **M**: est in **OG** in ipso textu.
XXV 5 *oscitantes* **MG**: *ossistantes* **O**
XXVIII 11 *fuistis* **M**ς pars: *fuisti* **OG**ς pars
„ 12 *uerpa* **MD**: *urpa* **O** *uerba* **G**ς
XXVIIII 8 *idoneus* **M**ς plerique: *ydoneus* **OG**
XXXI 1 *Sirmio* **Mg**: *Sirinio* **OG**
XXXII 1 *mea* **Mg**ς: *meas* **O** *mead* **G**
XXXV 4 *menia* **Mg**ς: *ueniam* **O** *meniam* **G**
„ 12 *amore* **Mg** Plinius, Charisius: *amorem* **OG**
XXXXI 5 *puella* **M**ς pauci: *puelle* **OG**ς plerique
XXXXIIII 20 *sestio* **M**: *sectio* **OG** *sectio* uel *septio* ς

XXXXV 13 *Septumille*] *septimielle* **M**: *septinulle* **OG**, *septimulle* **ς**
L 14 *at* **Mς**: *ad* **OG**
LIII 5 *salapputium* **M** *salaputium* **D**: *salapantium* **OG**
LVIII 1 *nostra*] *uostra* **M**: *uestra* **OG**
LXI 11 *hilari* **M**: *hylari* **OG**
„ 22 *myrtus* **M**: *mirtus* **OG**
„ 24 *ludicrum* **M**: *ludricum* **OG**
„ 38 *modum* **MDς** pauci: *nodum* **OGς** plerique
„ 169 *ac* **Mς**: *hac* **OG**
„ 223 *penelopeo* **M**: *pene lopeo* **O** *penolopeo* **G**
LXII 37 *quid tum* **M** *quittum* cod. Thuaneus: *quod tamen* **OG**
„ 58 *cara* **Mς** plerique: *cura* **OG** Thuan.
LXIII 28 *thiasus*] *th asus* **M**: *thiasis* **O** *thy̭siis* (a supra) **G**
LXIIII 20 *tũ* **M**: *cum* **OG**
„ 22 *seclorum* **M**: *seculorum* **OG**
„ 28 *Neptunine*] *neutūne* **M**: *nectine* **OG**
„ 80 *menia* **M**: *īcenia* **O** *inϙenia* **G**
„ 127 *protenderet* **M**: *pretenderet* **OG**
„ 176 *requiesset*] *reqiisset* **M**: *requisisset* **OG**
„ 213 *egeus* **Mς**: *egens* **OG**
„ 277 *ad se* **M**: *at se* **OG**
„ 298 *diuum* **M**: *diui* **OG**
„ 390 *thiadas y* **M**: *thiadas* **O** *thyadas* **G**
LXV 1 *defectum* **Mς** pauci: *defectu* **O** *confectum* **Gς** plerique
LXVI 5 *sub Latmia*] *sublamia* **Mς** pauci: *sublamina* **O** *sublimia* **G**
„ 63 *uuidulam*] *uuidulum* **M**: *uindulum* **OG**
„ 71 *pace* **Mς**: *parce* **OG**
„ 74 *quin* **M**: *qui* **OG**
„ 79 *quas*] *quam* **M**: *quem* **OG**
„ 86 *indignis* **M**: *indignatis* **O** *indigetis* **G**
LXVII 37 *istec* **M**: *iste* **OG**
LXVIII^{a} 29 *tepefactet*] *tepefactat* **Mς**: *tepefacit* **OG**
LXVIII^{b} 6 *carta* **Mς** pauci: *cerata* **O** *certa* **G**
„ 10 *Alli*] *alii* **M**: *alli* **O** *ali* **G**

LXVIII^{b} 115 *uita* **M**: *uite* **OG**
LXVIIII 2 *rufe* **M**: *ruffe* **OG**; item LXXVII 1.
LXXII *pre me* **M**: prime **O** *per me* **G**
LXXVI 11 *tu* **M**: *tui* **OG**
„ 15 et 16 *hoc* **M**: *hec* **OG**
„ 18 *extrema* **M**: *extremo* **OG**
„ 23 *contra ut me* **M**: *contra me ut me* **OG**
„ 26 *mi* **M**: *michi* **OG**
propietate **M**: *proprietate* **OG**
LXXVIII^{b} 2 *sauia* **M**: *sania* **OG**
LXXX 6 *tenta* **M**: *tñta* **O** *tanta* **G**
„ 8 *ilia*] *illa* **M**: *ille* **OG**
LXXXIII 4 *sana* **ML**: *sanna* **O** *samia* **G**
LXXXIIII 2 *hinsidias* **M**: *insidias he* (*hee*) **OG**
LXXXVIIII 4 *macer* **M**: *mater* **OG**
LXXXX 6 *omentum* **M**: *Quintum* **O** *omnetum* **G**
LXXXXV 1, 5, 6 *Zmĩna* **M**: *Zinirna* **OG**
LXXXXVI 6 *Quintilie* **M**: *Quintile* **OG**
LXXXXVII 8 *meientis* **M**: *megentis* **OG**
CII 1 *ab amico* **M**: *ab antiquo* **OG**
CV 1 *pipleum* **M**: *pipileum* **OG**
„ 2 *furcillis* **M**: *furcilis* **OG**
CXII 1 *homost qui*] *hõq*; **M**: *homo* **OG**
CXV 8 *mentula* **M**: *mencula* **O** *mentulla* **G**.

Accedunt priscae formae (u. Hermae l. l. p. 586 sq.): III 18 *turgidoli* (cf. schol. ad Iuven. 6, 8); VI 8 *asyrio* (*asirio* **OG**); X 7 *bithynia* (*bithinia* **OG**); XV 11 *qualubet*; XXIII 1 *seruos*; XXVIII 2 *sarcinolis* (**MBC** alii); XXXI 3 *Neptumnus* (*neptunnus* **D**); 5 *thuniam*; *bithynos* (*bithinios* **OG**); XXXVIIII 2 *sei*; XXXXII 14 *potes* (**OG**); XXXXVI 4 *phrygii* (**OG** *frigii*; item LXI 18; LXIII 2; 71); 9 *coetus* **Mg** (*cetus* **OG**); L 5 *ledebat* (i. e. *loedebat*); 10 *sompnos*; 14 *posquam* (item XI 23; LXIIII 202; 267; 303; 396; LXVII 6; LXXXIIII 11); LXIII 34 *sequ͞t* (**G**; **O** *secuntur*; cf. LXIIII 326 **OD**); LXIIII 35 *pthiotica* (*ptiotica* **O** *pthyotica* **GD**); 114 *labyrintheis* (*laberintheis*, *—is* **OG**); 234 *antemne* (*antēnene ne* **O** *antenne ne* **G**); 255 *bacchantes* (*bachantes* **OG**); 273 *cachinni* (*chachini* **O** *chachīni* **G**); LXVI 54 *equos* (**OG**); LXVIII^{b} 111 *uostrum*] *nostrum* **M**

(cf. LVIII 1; *uestrum* OG); LXXXXVIIII 10 *comicte* (i. e. *comminctae*; *comitte* O *comicte* G); CIIII 4 *mostra* (*monstra* OG; cf. *demostres* LV 2 Dς unus). denique initio carminum LXVIII^b, CII, CIII, CV ſ signum in margine est, quo nouum carmen incipere significatur (u. Herm. l. l. p. 587).

Etiam in his lectionibus complures sunt, quas non ingenio scribae deberi manifestum est, ut *oscitantes* XXV 5; *neptũnus* XXXI 3; *thunia* 5; *amore* XXXV 12; *pthiotica* LXIIII 35; *thyiadas* 391; *uuidulum* LXVI 63; *quam* 79; *qui tu istec* LXVII 37; *alii* LXVIII^b 10; *extrema* LXXVI 18; *illa* LXXX 8; *hinsidias* LXXXIIII 2; *omentum* LXXXX 6; *pipleum* CV 1. confirmantur autem ea re, quod pleraeque earum in aliis quoque Catulli codicibus sinceris partim eodem loco quo in **M**, partim aliis locis inueniuntur, ut *posquam* in **M** et D extat, *ledere* in V (XVII 1), *alii* (i. e. *alli*) LXVIII^b 10 in O, alia; ut facile inde colligere possimus, eas quoque bonas lectiones, quae in **M** solo extent, ex V fluxisse.

Iam restat, ut de grauissima agamus quaestione quae est de uariis lectionibus, quae partim in margine (i. m.) adscriptae, partim inter uersus (i. t.) suprascriptae in codicibus Catullianis plurimae extant. quarum cum plerasque codex **M**, magnam partem G uel g seruauerit, in O et ς, ut in BD aliis, paucae inueniuntur. sunt autem haec:

1. I 8 *libelli* i. m. al *mei* **M**. i. t. G.
2. II 3 *at petenti* i. t. al *patẽtꝫ* **M**. al *parenti* (ex *patenti*) i. t. G. *petenti* al *patenti* B.
   „ 6 *libet* i. m. al *iubet* O.
   „ 9 *ludere* al *luderem* G. *ludere* (ex *luderẽ*) O.
   tecum al *secum* i. m. O.
3. „ 13 *ligatam* i. m. al *negatã* **M**. *negatam* i. m. al *ligatam* g.
4. III 8 *mouebat* i. m. al *uacat hoc uerbũ* **M**.
   III 9 *circum silens* i. m. al *siliens* O.
   „ 12 *illud* i. m. al *illuc* O.
   „ 14 *Orciqꝫ* i. t. al *q̄* G.
   bella i. t. *pulcra* G.
5. IIII 27 *castrum* i. m. al *castor* **M**. *castrum* i. t. al *castorum* G.
6. VI 9 *hec* i. t. al *hic* **Mg**.
7. „ *illo* i. t. al *ille* **Mg**.

8. VII 4 *lasarpiciferis* i. t. al *fretis* **M**. *feris* i. t. al *fretis* g.
9. „ *tyrenis* i. m. al *cyrenis* **M**. *tyrenis* i. m. al *cyrenis* g.
10. „ 6 *beati* i. t. al *beari* **M**. i. t. G.
11. „ 9 *basiei* i. t. al *basia* **M**. i. t. G.
12. VIIII 4 *suamq;* i. t. al *sanã* **M**. i. t. G.
    X 1 *mens* i. t. *meus* G.
13. X 8 *qm̃* i. t. al *quonã* **M**. i. t. G.
14. „ 9 *neq;* ĩ *ipsis* al *nihil neq;* *nec ĩ ip̃is* al *necq; ip̃is* **M**. i. t. Gg.
15. „ 10 *pretoribus* i. m. al *nec* **M**.
16. „ 13 *nõ faceret* i. t. al *nec* **MG**.
    X 26 *sarapim* i. t. al *e* g.
17. „ 27 *deserti* i. t. al *deferri* **MgB**.
18. XI 7 *septem geminis* i. t. al *nus* **M**.
19. XII 2 *ioco* i. t. al *loco* **MGB**.
20. „ 4 *falsum* i. t. al *salsum* **M**. *salsum* i. t. al *falsum* g. *falsum* al *salsum* (omnia in textu) O.
21. „ 15 *numeri* i. t. al *muneri* **MG**.
22. XIII 10 *qui* i. t. al *qd̃* **Mg**.
23. XIIII 15 *opimo* i. t. al *optimo* **MgB**
24. „ 16 *false* i. t. al *salse* **M**. *salse* i. t. al *false* g.
    XIIII 17 *luserit* i. t. al *x* g.
    XV 11 *ut* al *iubet* (omnia in textu) O.
25. XV 13 *pudẽter* i. t. al *prudẽter* **M**. *prudenter* al *pudent'* g.
26. „ 17 *tñ* i. t. al *tũ* **Mg**.
27. XVI 7 *tñ* i. t. al *tũ* **Mg**.
28. „ 12 *uosq;* i. t. al *hos* al *ꝗ* (= *quod*, cf. 68, 78; O 1, 9; 7, 1; 8, 4; 24, 2; 27, 5) **M**.
29. XVII 6 *sali sub sali* i. m. al *subscili* **M**.
30. „ 17 *uni* i. t. al *uim* **M**.
31. „ 23 *nũc cum* i. t. al *hũc eũ* **M**.
32. XXI 6 *experibus* i. t. al *bis* **Mg**.
33. XXII 3 *itemq;* i. t. al *ideꝫ* **M**. *idemque* i. t. al *itemque* g.
    XXII 15 ul *neq;* *n° idem* (omnia in textu) O.
34. XXIII 1 *seruus* i. t. al *ſuo* **M**. *seruo* i. t. al *seruus* g.
    XXIII 2 *cimex aĩal neque* G. *cimex* al *neque* (omnia in textu) O.
35. „ 7 *ne* i. t. al *n°* **M**.
36. „ 19 *culus* i. t. al *cui°* **Mg**.

37. XXIIII 5 *qui* i. t. ał *cui* **Mg.**
38. „ *nec* i. t. ał *neq;* **M.** *neque* ał *nec* i. t. **g.**
39. „ 9 *q̃lubet* i. t. ał *qua* **M.**
40. XXV 2 *moricula* i. t. ał *moricilla* **M.**
41. „ 3 *arãcoroso* i. t. ał *araneoso* **Mg** i. m. **B.**
42. „ 5 *mulier . aries* i. t. ał *aues* uł *alios* **Mg.**
43. „ 7 *sathabum* i. t. ał *setha* **M.**
44. XXVIII 11 *parũ* i. t. ał *pari* **MGB.**
45. „ 12 *uerba* i. t. ał *ůpa* ł *urpa* **M.**
46. „ 14 *nobis* i. t. ał *nob* **Mg.**
47. XXX 9 *inde* i. t. ał *idez* **MB.**
XXXI 5 *crederis* i. t. ał *credens* **g.**
48. XXXI 12 *hero* i. t. ał *bero* **M.**
49. XXXII *ad Ipsicillū* ał *Ipsicilla* **M.**
50. XXXIII 4 *uoratiore* i. t. ał *uolātiore* **M.** i. m. **gB.**
51. XXXIIII 15 *nothoes* i. m. ał *noto es* **M.** i. m. **g.**
52. „ 21 *scis quecunq; tibi placent* i. m. ał *Sis q̊cūq;*
tibi placet **M.** i. m. **g.** *placet* **B.**
53. XXXVI 12 *ad alium* i. m. ał *ydaliū* **M.** i. t. **g.**
XXXVI 12 *utriosque* i. t. ał *uriosque* **g.**
54. „ 18 *uenite* i. t. ał *uenire* **M.**
55. XXXVII 17 *uno* i. t. ał *une* **M.** *une* i. t. ał *uno* **g.**
56. XXXVIIII 2 *seu* i. t. ał *sei* **M.**
57. „ 4 *pii* i. m. ał *impii* **MG.**
58. „ 11 *et truscus* i. t. ał *etrusco⁹* **M.**
59. „ 14 *pariter* i. m. ał *puriter* **M.**
60. „ 20 *expolitor* i. t. ał *ti* **MB.**
61. XXXX 8 *poemea* i. m. ał *pena* **M.** i. m. **g** (*pena*). *pena*
ał *poema* **B.**
62. XXXXII 3 *Locum* i. m. ał *iocū* **M.** i. t. **gB.**
63. „ 7 *illam* i. t. ał *illa* **M.**
64. „ 17 *ferrei/o/* i. t. ał *fer̃o* **M.**
XXXXIIII 8 *uertitur* al *uertur* **B.**
65. XXXXIIII 20 *sectio* i. m. ał *ꝭtio* **M.**
66. XXXXV 13 *septinulle* i. t. ał *septimielle* **M.**
67. L 5 *ludebat* i. t. ał *le* **M.**
68. „ 13 *omnẽ* i. t. al *essẽ* **M.** i. m. **gB.**
69. LI 5 *miseroq;* i. t. ał *q* **M.**

LIII 3 *crimina* i. t. ał *carmina* **g.**
70. „ 4 *manusq;* i. t. ał *manius* **M.**
71. „ 5 *salapantiū* i. t. ał *salapputiū* **M.**
LIIII 5 *seniore cocto* ał *p* i. t. **g.**
72. LV 4 *idcirco* i. t. ał *in* **Mg.**
73. „ 25 *primipes* i. m. ał *pinnipes* **Mg.**
74. „ 16 *crude* i. t. ał *crede* **M.** *crede* i. t. ał *crude* **g.**
75. „ 22 *uestri* i. t. ał *no* **Mg.**
76. LVIIII 1 *fallat* i. m. ał *fellat* **M.**
77. LXI 38 *in nodum* i. t. ał *ĩ moduz* **M.**
78. „ 50 *hymenee* i. t. ał *hymen* **M.**
79. „ 51 *remus* i. t. ał *remulus* **M.** *remulus* i. t. ał *remus* **g.**
80. „ 61 *nil* i. t. ał *nihil* **M.** **g** correctura.
LXI 120 *lotatio* i. m. ał *locutio* **g.**
„ 170 *uritur* i. m. ał *urimur* **g.**
;; 187 *uultu* i. m. ał *uult* **g.**
81. „ 225 *bolnei* i. t. ał *bonei* **M.** i. m. **g.**
LXII 15 *diuisimus* i. t. ał *diuidamus* **g?**
82. LXII 37 *qđ tamẽ* i. t. ał *quid tñ* **M** i. t. **g.** *quid tum* **B Thuan.**
83. LXIII 18 *cocitatis* i. m. ał *ere citatis* **M.**
LXIII 19 *cedat* i. t. ał *cedit* **g.**
84. „ 49 *miseritus* i. t. ał *miseriter* **Mg.**
85. „ *maiestas* i. t. ał *maiestates* **M.**
LXIII 81 *a cede* i. t. ał *age cede* **g.**
86. „ 91 *dindimenei* i. t. ał *dīdimei* **M.** **g** correctura.
87. LXIIII 3 *fascidicos* i. t. ał *phasidos* **MgB.**
ceticos i. m. ał *tetidicos* **O.**
88. „ 11 *ãphitritẽ* i. t. ał *amphitrionẽ* **M.**
LXIIII 15 *mōstrū* i. m. ał *mōstroψ* **O.**
89. „ 23 *mater* i. t. ał *matre* **Mg.**
90. „ 28 *nectine* i. m. ał *neptine* al *neutūne* **Mg.**
91. „ 55 *sui tui* i. t. ał *terni* **M.**
LXIIII 80 *uersarentur* **B.**
92. „ 109 *oĩa* i. t. ał *obuia* **Mg.**
LXIIII 123 *memori* i. t. ał *nemori* **g.**
93. LXIIII 132 *auerta* i. t. ał *auectã* **M.** **g** correctura.
94. „ 135 *ad* i. t. ał *b* **M.**

95. LXIIII 145 *quis* i. t. ał *p̱ qbus* M.
96. „ 165 *aucto* i. t. ał *te* M. *aucte* i. t. ał *to* g.
97. „ 178 *idoneos ne* i. t. ał *idmoneos* MgB.
LXIIII 219 *quē* i. t. ał *cui* g.
98. „ 232 *obliferet* i. t. ał *obliteret* Mg.
99. „ 242 *etiā* i. t. ał *in* M.
100. „ 249 *aspectans* i. t. ał *p̧* M.
101. „ 276 *tibi* i. m. *tñ* M. *tam* i. t. ał *tibi* g.
102. „ 283 *curulis* i. t. ał *corollis* Mg. i. m. ł *corollis* B.
103. „ 285 *penies* i. t. ał *os* Mg. *peni$\overset{o}{e}$s* B.
104. „ 288 *non acuos* i. m. ał *nonacrios* M. *nonacrias* g.
LXIIII 298 *gnatisque* i. m. ał *gratis* g.
„ 303 *fl$\overset{e}{u}$xerunt* B.
„ 307 *his* i. t. ał *hic* g.
105. „ 324 *tutū op̄* i. m. ał *tu tñ opis* M. al *tutamen* B.
106. „ 344 *tenen* i. t. ał *teuen* (uel *teucri*) M.
107. „ 360 *flumine* i. t. ał *lumina* ł *flumina* M. *lumina* i. m. ał *flumine* G.
108. „ 393 *leti* i. t. ał *lacti* M. *lacti* ex *lacti* corr. g.
109. LXV 1 *confectum* i. t. ał *defectum* M.
110. „ 7 *Tydia* i. t. ał *Troya* M. *Lydia* i. t. ał *troya* g.
111. „ 14 *bauila* i. t. ał *Baiulas* M. *baiulas* ex *bauila* corr. g. *Dauilas* i. m. *Bauilas* B.
112. LXVI 5 *sublimia* i. t. ał *sublamia* ał *subl$\overset{a}{i}$mina* M.
113. „ 21 *et* i. m. ał *at* M. i. t. g.
114. „ 24 *nūc* i. t. ał *tūc* Mg.
115. „ 35 *s;* i. t. ał *si* MgB.
116. „ 45 *atq;* i. t. ał *cūq;* M. i. t. B.
117. „ 48 *celitū* i. m. ał *celorū* ał *celtū* M.
118. „ 54 *asineos* i. t. ał *arsinoes* M. i. m. g. al *$\overset{asinios}{arsinoes}$* B.
119. „ 55 *quia* i. t. ał *q;* M. *isq;* i. t. ał *q ʔ* g.
120. „ 56 *aduolat* i. t. ał *collocat* Mg.
LXVI 57 *legerat* i. m. ał *legarat* g.
121. „ 74 *q̧* i. t. ał *quin* M.
122. „ 79 *quē* i. t. ał *quā* M.
123. „ 86 *indignis* i. m. ał *indignatis* ał *īdigetis* M.
124. „ 89 *tu* i. t. ał *cū* M.

125. LXVII 25 $\overset{q}{q}$; M.
126. „ 26 *meo* i. t. ał *iners* M.
127. „ 42 *aliis* i. t. ał *concilijs* M.
128. LXVIII 9 *quero* i. t. ał *qm̄* M.
129. „ 11 *mali* i. t. ał *mauli* M.
130. „ 29 *tepefacit* i. t. ał *factat* M.
131. „ 46 *certa* i. t. ał *carta* M.
132. „ 61 *uiatori* i. t. ał *ꝟ* M.
LXVIII 66 *allius* ł *manllius* O.
133. „ 78 *quā* i. t. ał *q̧* M.
134. „ 81 *nouit* i. t. ał *uo* M.
LXVIII 91 *frater* ał *fratri* B.
135. „ 119 *nā nec causa carum* i. m. ał *neq; tā carum* M. *nec causa* i. m. ał *neque tam* B.
136. „ 144 *uenilis* i. t. ał *uenit* M.
137. „ 145 *furtiue* i. t. ał *a* M.
138. LXXIII 6 *habet* i. m. ał *hūit* M.
139. LXXIIII 1 *Lelius* i. m. ał *Gellius* MB.
140. LXXV 4 *desiflore* i. t. ał *desist$\overset{w}{e}$* M.
141. LXXVII 4 *si* i. m. ał *Mi* M.
142. LXXVIII 10 *$\overset{al\ a}{tenus}$* i. t. M.
143. LXXX 6 *tanta* i. t. ał *tenta* M.
144. LXXXIII 4 *Samia* i. t. ał *sana* M; idem L i. m.
145. LXXXIIII 7 *hic* i. t. ał *hec* M.
146. LXXXXII 2 *amo* i. m. ał *amat* M; idem L i. m. i. t. B.
LXXXXV 10 uł *tu timido* (omnia in textu) O.
147. LXXXXVII 1 *qcq̧* i. t. ał *qc$\overset{w}{q}$* MB.
148. LXXXXVIII 4 *carpatians* i. t. ał *carpatiās* M. *carpatians* i. t. al *carpatinas* B.
149. C 2 *ueronensuꝫ* i. m. ał *trenorensuꝫ* M. *treronensum* ał *ueronensum* B.
150. „ *deperet* i. t. ał *ant* M.
151. „ 6 *ē . igitꝰ ē* i. m. ał *exigitꝰ* MB.
152. CIII 3 *mimi* i. t. ał *numi* M. *numi* ał *mimi* B.
153. CXIIII 1 *Firmamus* i. t. ał *nus* M.
154. CXV 4 *modi* i. t. ał *da* M.
155. CXVI 3 *leniret* i. t. ał *rem* M.

Hic quoque uiri docti inter se dissentiunt, cum alii, in quibus Baehrensius, omnes libri **G** scripturas duplices a scriba ipsius textus ex **V** transcriptas esse putent, alii, id quod multo ueri similius est, partem certe uariarum lectionum ab eodem librario qui correctiones libri **G** fecit (**g**) ex eodem codice descriptam esse contendant. sed utut est, hoc constat, duplices illas scripturas non ex **G**, sed ex alio libro in ceteros codices fluxisse. nam cum **G** octoginta omnino praebeat atque inde ab c. LXVII nullas, **M** 155 per totum librum Catullianum aequaliter distributas habet; sed ne **M** quidem omnes exhibet, cum **O**[1]) et **L** suas habeant uarias lectiones (**L** LXIII 66; LXXIII 4; LXXXXVII 3; CVI 1). quodsi omnes ς ex **G** descripti essent, ponendum est singulares codicum **O**, **M**, **B**, **L**, aliorum duplices lectiones a scribis horum librorum fictas esse; id quod uel propterea fieri non potest, quod multae earum in textu aliorum extant codicum, uelut

XXX 9 *inde* al *idem* **B**: *inde* **GDL**, *idem* **O**.

Nam si in **B** *inde* al *idem*, in **GDL** *inde*, in **O** *idem* legitur, quis dubitet, quin in communi archetypo, codice **V**, duplex illa scriptura fuerit? conferas, quaeso, etiam **M** I 8 *libelli* i. m. at *mei* cum scriptura libri **O** *libelli* et libri **G** *mei*; VII 6 *beati* al *beari* **M** = *beati* **O** *beari* **G**; alia (u. Herm. tom. XXIII p. 584); in quibus libri **M** lectionibus complures sunt, quae praeterea in solo **O** uel **G** habentur, ut XV 13 *pudēter* i. t. at *prudēter* **M** = *prudenter* **G***; XXIII 7 *nec* **G***;

1) quod **O** primum ad c. I—III, deinde ad carminis LXIIII uersus 1—15 tantummodo uarietatem scripturae in **V** adnotatam excripsit, hoc ita explicandum est, ut libri **O** scribam primitus omnia in **V** adnotata excribere uoluisse quidem, sed mox taedio uictum hoc consilium abiecisse idemque plane in c. LXIIII initio usu uenisse dicamus. eadem plane glossarum ex **V** in **O** descriptarum est ratio. quarum complures habes ad c. I—III; deinde usque ad c. LXIIII desunt. ad hoc autem nobilissimum epyllion cum uenisset scriba, iterum omnia ex **V** transcribere coepit quidem, sed non perseuerauit. hinc initio c. LXIIII plures **O** glossas habet (ut u. 1 *narrat hic ystoriam aurei uelleris*, u. 8 *Diua* explicatur *Venus*, *arces* autem *in celo*); sed mox ut uarias lectiones, ita glossas excribendi consilium iterum mutauit et usque ad finem libelli iam nihil adnotauit.

XXV 7 *saethabum* **G***; XXVIII 12 *urpa* **O***; LXV 1 *defectu* **O***; 7 *rhetheo* **G***. iam cum **M** et **B** neque ex **O** neque ex **G** fluxisse certum sit, hinc quoque **M** et **B** sua uia ex **V** deriuatos esse colligendum est. accedit quod ex 14 uariis lectionibus, quae in **B** extant, in **G** non extant, 10 in **M** inueniuntur.

Ac tantus inter eas consensus est, ut dubium esse non possit, quin, si non omnes, at plurimae certe iam in **V** fuerint atque inde, non ex **G**, in singulos codices peruenerint. hoc quidem, si accuratius uarias illas lectiones codicum perpendimus, primo statim optutu elucet, eas nullo modo coniecturas esse posse eorum, qui codices ipsos exarauerunt. quodsi quaeremus, quid duplices illae codicis **V** scripturae sibi uelint, respondendum est longe plurimas earum inde exortas esse, quod librarius, cum duobus modis archetypi scriptura legi posset, incertus utrum eligeret, utrumque poneret itaque duplicem procrearet scripturam (u. Herm. l. l. p. 579 sq.). uidemus igitur librarium, cum summa fide ac religione aliquid ex loco non satis perspecto elicere conaretur, tamen ne ipse interpolaret poetae uerba ueritum esse. huius generis uidentur esse VII 6 *beati* al *beari*; XXIII 19 *culus* al *cuius*; XXV 5 *alios* al *aues* al *aries*. qua in re non semper discernere possumus, utrum scriba codicis ipse dubitans duplices illas lectiones quasi inuenerit, an iam in **V** extiterint; neque multum interest. plerumque autem consensus librorum iam in **V** fuisse uarias lectiones docet. eiusmodi scripturae nonnunquam falso in textum irrepserunt, ut C 6 *est igitur est* ortum ex $\overset{est}{\textit{exigitur}}$; CVIII 4 *exercta* cod. **O** ortum ex $\overset{c}{\textit{exerta}}$; XXXVIII 2 *male est si me* **MD** ortum ex *male* $\overset{est}{\textit{si}}$ *me* (cf. LXII 8 *sic certe si* pro *sic certest*).

Aliud genus est earum, quas glossas interlineares uocant (u. Herm. l. l. p. 576 sq.), uelut I 8 $\overset{mei}{\textit{libelli}}$; III 14 $\overset{pulcra}{\textit{bella}}$. harum quoque nonnullae in textum ipsum falso transierunt, ut XXIII 2 haec leguntur *nec cimex animal neque araneus neque ignis* ortum ex *nec* $\overset{animal}{\textit{cimex}}$ al.; LXXXXV 10 *populus ut tu timido*; LXXXXVII 5 *hic dentis* (**OGM**), *hic dentis hos* (**D**), *hic dentis os* (cod. Ricardianus, al.) orta ex $\overset{hic}{\textit{dentis}}$ *os* (**V**). quid?

quod glossa interdum uerbum explicandum omnino ex textu eiecit, ut I 8 in nonnullis codicibus *mei* pro *libelli* est; LXVI 83 *quaeritis* in compluribus codicibus pro *colitis* repositum est; LXIIII 139 ex duplici lectione *blanda* i. m. *nobis* (**L** al.) partim *blanda*, partim *nobis* in textum receptum est.

Itaque ea quoque, quae de uariis lectionibus codicum Catullianorum exposuimus, etiam codices deteriores quos uocant in recensendis poetae carminibus adhibendos esse aperte docent.

Paucis uerbis addamus quae de posterioribus fatis libri Catulliani indagata sunt. post a. 1375 **V** iterum nocte ac tenebris aeternis obrutus est; nam cum initio saeculi XV tanto studio ueterum auctorum codices inuestigarentur, tamen ante a. 1425[1]) nemo fere Catulli iniecit mentionem. hoc demum anno primum repertum esse Catullum pessimeque acceptum in manus hominum uenisse, Matthaeus Palmerius in exemplari libri Catulliani sua manu a. 1428 scripto adnotauerat; cf. Andr. Schotti obseru. human. II 16 p. 53 (Ellis. edit. alt. p. XXXIII). repertorem autem fuisse Poggium illum celeberrimum, cum antea [cf. Hauptius in nunt. soc. litt. Saxon. a. 1849 p. 256; op. I 276] pro fabula sit habitum, Baehrensius certo comprobauit documento. testante enim Detlefseno [cf. Fleckeis. ann. supplem. VIII 1, p. 169] Guarinus auus in libro qui inscribitur 'Antipoggius' (extat hic in codice biblioth. uniuers. Patauinae 541) haec dicit: *quid de poetis dicerem, de Catullo, Ouidio, Lucano, Statio, Silio Italico, cuius in lucem reuertendi auctor extitisti.* et certa eius rei fama saeculis XV et XVI erat; nam etiam Raphael Volaterranus (1450—1521), cum comment. urban. libr. XIV dicat: *hic Catulli liber una cum Quintiliano repertus est aetate nostra laciniosus mendosusque*, aperte ad Poggium adludit, quippe qui Quintiliani indagator audiret. sed Poggius num librum Sangermanensem an huius apographum reppererit (nam de **V** iterum reperto uix potest cogitari), hoc explorari nequit. paucis autem etiam illis temporibus fuisse codices Catulli,

1) libros Bononiensem anno 1412 et Parisiensem 7989 anno 1423 scriptos supra commemorauimus.

his apparet testimoniis: anno 1426 carmen Antonii Beccatelli Panormitae prodiit incipiens ab hoc uersu 'ardeo, mi Galeaz, mollem reperire Catullum'. paulo post Xicco Polentonus in Vitis Scriptorum Illustrium Catulli carmina laudauit (u. Schwabii Cat. a. 1886 p. XVIII). tum Auancius Veronensis inter annos 1525—1540 haec scripsit: 'magno pignore contenderim hodie non inueniri ullum Catullianum codicem scriptum ante octuaginta annos, hoc est ante Guarini aetatem (1425—1513). is enim ad patriam rediens Catullum diu multumque desideratum Italiae restituit, sed deprauatum.'*)

Sed uetustus ille codex Veronensis, ut ad hunc reuertamur, ex **O** et **G** maxime apographorum consensu redintegrandus est. horum autem lectiones si examinamus, **V** apparet exaratum fuisse saeculo fere nono scriptura quam uocant Langobardica.**) unde **V**, ut erat lectu difficilior, in libri **G** subscriptione audit 'salebrosus'. quod quam uere audierit multo melius quam **G** (quippe cuius librarius linguae Latinae haud imperitus multa dispectu difficilia diuinando expedisse censendus sit) demonstrant libri **O** menda plurima nisi ex scripturae Langobardicae natura uix explicanda. ut Veronensis proprietates enumeremus, primum pro *ae* semper fere simplex *e* scriptum erat, qua in re **G** et **O** mire consentiunt. deinde compendia scripturae aderant non ita pauca; ueluti perpetuo *q*; pro *que*; litterae *m* et *n* saepissime per uirgulam significatae, unde si *nūquam*, *quicūq*; in **G** et **O** deprehendimus, ubique *numquam* ectr. exprimendum curauimus; contra, si ex. gr. *ī probus* in illis legitur ita ut *ī* diuisum sit a *probus*, sine cunctatione *inprobus* dedimus. quod hic semel

*) quoniam supra Guarini mentio facta est, hic addere liceat eius nepotem Alexandrum Guarinum Catulli codicem uetustum a patre Baptista adhibitum commemorare, quem Lachmannus eundem atque Veronensem esse putauit. quod examinatis diligenter lectionibus ex illo adlatis reiecit L. Schwabius in program. Dorpat. a. 1865 p. 9 sqq. nequis autem inde concludat fuisse olim praeter **V** codicem aliquem uetustum in Italia, hoc addo haud raro doctos Italos libros manu scriptos licet recentissimos, ut impressis opponant, appellare codices uetustos. et erat ille Baptistae Guarini 'codex uetustus' sine dubio liber nouicius idemque castigatus.

**) 'cursiue romaine' secundum Chatelanium (Catulle 1890 p. III).

adnoto. cetera scripturae compendia uulgaria ut mittam, illud commemoratione dignum duco *quod* aliquotiens per *q̸* abreuiatum eoque cum *q*; (*que*) commutatum esse; unde cur XVI 12 uulgatam quam uirorum doctorum coniecturas sequi maluerimus intellegitur. deinde *hic*, *haec*, *hoc*, compendiose cum scripta essent ita *h̉*, *h'*, *h̉*, aliquotiens inter se locum mutarunt. ex compendiis autem haud raro lectionum in G et O differentiae explicantur; ueluti LXVIII[b] 79 in V extabat *Nam nec tā carum*, id quod O praebet; unde G, cum *nec cā carum* legere sibi uideretur in summa illa litterarum *c* et *t* in scriptura Langobardica similitudine, *nec causa carum* scripsit. — alia, ut uocabulorum prauam aut diuisionem aut coniunctionem, hic non affero, quoniam utrum talia ipsi V an eius parenti sint tribuenda suapte natura plane incertum est. iam dudum enim audio nonnullos: 'nonne, siquo in mendo G et O consentiunt, eius origo ei potius exemplari unde V descriptus est adtribuenda est?' et recte hoc illi; ut ad illud potius exemplar sint referenda ex parte quae modo de compendiorum nonnullorum permutatione dixi. ex communione autem uitiorum in G et O obuiorum, ut ex confusione litterularum quae sunt *u* et *n**), *m in ni*, *mi ini im nu un*, *um mu inn imi nni*, *d cl*, *t c*, *co* (*to*) *a*, *c e*, *o c e*, *ce ei a*, *a u* similiumque, elucet illum libri Veronensis parentem itidem characteribus Langobardicis exaratum fuisse. — sed ad ipsum V ut redeamus, quae carmina in hoc male inter se conexa, quae interstitio disiuncta fuerint, ex librorum G et O consensu discimus. nam is cui ς originem debent codex, ubicumque G carmini alicui titulum in margine addidit nullo in ipso textu interstitio, ibi interstitio facto titulum illum ipsi praefixit carmini.**) V autem ipse utrum titulos istos iam habuerit necne, haud ita facile est ad diiudicandum. quos cum solos g et ς, quorum inscriptiones ubique fere

*) hinc quomodo tam saepe *tum* (*tū*) et *tamen* (*tn̄*) locum inter se mutauerint explicandum.

**) ex hac una re, ut hoc obiter addamus, tota ista numerorum singularum in V paginarum paginarumque uersuum computatio a Lachmanno instituta et ab Hauptio [quaest. Cat. p. 39—49; op. I 28 sq.] multis defensa ad nihilum recidit.

conspirant, exhibere uideam, nisi quod titulos carminum IIII, V, VI prima codicis G manus exarauit, paene adducor ut primitus a V omnino afuisse credam. cum uero auctor florum moralium auctoritatum, qui liber a. 1329 prodiit, uersibus tribus e Catullo excerptis praescribat *Catullus ad Varum* (u. Schwabii Cat. ed. a. 1866 p. III) idemque *ad Varum* carmini XXII praeponat G, hunc certe titulum iam in ipso V extitisse colligendum est. O, qui plerumque primam tantummodo Veronensis manum reddidisse putandus est, omisit titulos postea ex altero codice in V illatos; id quod eo quoque fortasse licet corroborare quod, cum codex Thuaneus carmini LXII hunc praefigat titulum *Epithalamium*, O, qui hoc unico loco tale aliquid exhibet, in interstitio inter c. LXI et LXII facto hoc habet *Explicit ephithalamium*. quodsi olim in V uel in communi huius et Thuanei archetypo ita erat scriptum *Explicit. Epithalamium*, optime cum Thuanei inscriptione congruit. deinde iam in V uarias lectiones et glossas quasdam extitisse supra commemorauimus (u. Hermae tom. XIII p. 57). ueri simile igitur est librum V a scriba collatum esse cum alio codice, unde correctiones et duplices lectiones ortae sunt. et uerba quaedam in cod. V non in textu ipso, sed aut inter uersus aut in margine scripta fuisse, inde cognoscitur, quod ordo uerborum alius in aliis codicibus est; uelut LXXVII 9 *id* sic collocatur:

uerum id non impune feres O
uerum non id impune feres G
id uerum non impune feres D,

qua ex re *id* illud in margine adscriptum fuisse in V colligitur. idem cadit in formas uerbi *esse*, quo factum est, ut saepius falso loco in textum reciperentur aut omnino omitterentur (LXI 185 *est tibi*; XXII 4 *esse*), et in pronomina (XXXVIIII 9 *te*; LXVI 25 *te*). simili ratione explicandum mihi uidetur esse, quod LXXXXII 3 et 4 in Gς omissi sunt, cum in O extent et in margine libri L a correctore additi sint: uersus illi in textu codicis V omissi in margine adscripti erant, ut ab alio scriba reciperentur, neglegerentur ab aliis. item de LXII 43 et 44 iudicandum, qui in Gς extant, desunt in TO. uersus igitur illi in archetypo librorum V et Thuanei communi non extabant; ergo antiquitus etiam in V derant. quos quia

G habet, postea in V ex altero codice una cum uariis lectionibus in margine adscriptos esse statuamus oportet. igitur O plerumque nil nisi textum quem V habuit respexit postpositis additamentis uel adnotationibus marginalibus. hinc etiam altera res sane mira plurimisque adhuc difficultatibus impedita sine ullo labore explicatur. nam post c. LXIIII u. 386 in G et O *languidior tenera cui pedens sicula beta* et post c. LXVIII^b u. 9 *iocundum cometas florida ū* (*ut* G) *ageret* locis plane alienis leguntur. eidem autem uersus a uerborum uitiis liberi iterum suis locis (prior LXVII 21, alter LXVIII^a 16 extat) in uno G eiusque adseclis ς leguntur. quos quod O suis locis omittit, id ita explicandum erit ut illos in V, qui primitus falsis tantummodo locis habuerit, postea ex altero codice suis locis in margine adscriptos esse dicamus. hinc sine dubio etiam ceterae uersuum omissiones in O interpretandae; ut iam hac quoque a parte neglegentiae crimen in eum intentum diluatur.

De ipsa illa re, quod V cum altero quodam codice est collatus, non est cur pluribus disseram. notum quippe, etiam per medium aeuum monachos ueterum auctorum exemplaria corrupta ad alios libros emendasse. uelut in codice Bruxellensi 10470—73 saeculi VIIII uel X fol. 63^a (cf. Reiffenberg in 'Annuaire de la Bibliothèque royale de Belgique' IIII p. 119) hi leguntur uersiculi:

Claudiani librum mihi uestrum mittite, quaeso,
Per quem corrigere ualeam nostrum male falsum.

et nescio an certum eius rei documentum extet. apud Priscianum enim locis ad c. XXXVII 18 allatis cum omnes codices antiqui *celtiberose celtiberie fili* praebeant, codex tamen Coloniensis 202 saeculi XI [cf. Wattenbachii catal. p. 87], qui est apud Hertzium 'Darmstad.^{c}', altero loco una cum V *cuniculosae* exhibet ita ut nullo modo contra tot Prisciani codices et aetate et bonitate superiores id ipsum quod grammaticus scripsit seruasse possit censeri. itaque nihil restat quam ut codicis Coloniensis librarium inspecto aliquo Catulli codice locum emendasse statuamus*); id quod etiam in aliis

*) eadem est M. Hauptii opinio [Herm. I p. 45; op. III 338 sq.]

Prisciani codicibus interdum usu uenisse sat constat; cf. M. Hertzii praefatio p. XX.

Absoluimus ecce quae ad librum Veronensem illustrandum faciunt. iamque pedes proferendi in regiones caligine ac nocte obsitas quaque terra cui tuto possis incedere non sit. exploranda quippe archetypi condicio ac natura. qua in re a codice Thuaneo (T) initium sumamus. hic liber, qui nunc est inter Parisinos 8071, saeculo exaratus nono exeunte potius quam ineunte decimo, post Iuuenalem et Eugenium Toletanum florilegium exhibet poematum uariorum ita ut excerpta ex Martiali Catullianum LXII, deinde multa anthologiae quam uocant Latinae carmina sequantur. specimen scripturae eius extat apud Ellisium ed. alt. ad p. 100 et in Chatelanii palaeogr. class. Lat. (a. 1884) tab. XIIII. collatus est a Duebnero, Ellisio, Bonneto. cum Thuaneo proxime cognatus est codex Vindobonensis 277, olim Sannazarianus, saeculi VIIII [cf. M. Hauptius ad Ouidii halieut. p. VI sqq.], qui Catulli tamen poema non habet. hi duo libri originem traxerunt ex exemplari quodam flores uariorum poetarum continenti. quod florilegium saeculo fere octauo in Gallia uidetur compositum. iam ut unde is qui florilegium illud Gallicanum composuit Catulli carmen sumpserit exploretur, inter se comparentur oportet Thuanei et Veronensis lectiones. differunt autem, ut minuta quaedam omittam, his locis:

3 *pinguis* TO: *pingues* Gς
4 *hymeneus* TGς: *imeneus* O
6 *consurgi eretera* T: *consurgite contra* V melius
7 *oeta eos—imbres* T: *haec eos* O *hoc eos* G—*imber* V
9 *quod—par est* T: *quo—parent* V
11 *nobilis* T (scribae errore propter antecedens *facilis*): *nobis* V melius
12 *meditata requirunt* T *meditata requaerunt* D: *meditare querunt* V
14 habet T: om. V*)

*) hunc uersum primus editioni suae inseruit Muretus, qui procul dubio ipsum T inspexerat. qua de re diligentissime egit Schwabius [progr. Dorp. a. 1865 p. 7 sq.].

15 *Non* **T**: *Nos* **V** melius
17 *nunc* **T**: *nō* **V**
conuertite **T**: *committite* **V**
27 *conubia* **T**: *connubia* **V**
28 *Quae* **T**: *Quo* **V**
32 *aequalis* **T**: *equales* **V**
36 *lucet* (i. e. *lubet*) **T**: *libet* **V**
37 *Quittum* **T**: *Quod tamen* (*tn̄*) **V**
quema (i. e. *quem* with *a* written above) **T**: *quam* **V**
40 *conuolsus* **T**: *conclusus* **O** *contusus* **G**
45 *suis est* **T**: *sui sed* **V**
53 *acoluere* **T**: *coluere* **V**
54 *marita* **T**: *marito* **V** melius
57 *conubium* **T**: *connubium* **V**
59 *et tua* (i. e. *et tu* with *a* written above = *at tu*) **T**: *et tu* **V**
60 *cquom* **T**: *equo* **V**
62 om. **T**: habet **V**.

uides, credo, **T** et **V** locis sat multis inter se differre, et ita differre ut **T** ubique fere alteri praestet. ceterum hac libri **T** et ceterorum Catulli codicum comparatione idem ostenditur, quod iam supra exposuimus, et **O** ceteris libris uno excepto **T**, cum quo saepius consentit (u. 3; 63) praestare, neque deteriores quos uocant ut inutiles plane esse reiciendos (u. 12). non tanta tamen illa est codicum **T** et **V** differentia, ut ex uno fonte prouenisse nequeant; immo alia haud pauca aperte produnt communem quendam archetypum. et uerborum quidem uitia eadem sunt:

7 *ignes*] *imbres* **T** *imber* **V**
8 *certest*] *certes . i .* **T** *certe si* **V**
35 *Eous*] *eospem* **T** *eosdem* **V***)
45 *dum cara*] *tum cara* **TV**
58 *Cara*] *Cura* **TV**
63 *Tertia patris pars est* **T** *Tercia pars patri est* **O** *tercia pars patri data pars* **Gς** (u. Sydou. l. l. p. 34).

*) puto uerbo *eous* glossam *idem* suprascriptam fuisse, unde scriba *eosdem* fecit eodem fere errore, quo LXXXVII 5 ex *os* (*hic* suprascripto) in **D** *hos* ortum est.

deinde lacunis eisdem **T** et **V** laborant; nam et post u. 32 pauca interciderunt et cum uu. 43 et 44 (cf. supra) tum u. 58[b] in utroque desunt. denique nisi communem eis fuisse archetypum sumimus, non possumus explicare quod u. 37 in **T** *tacita quema*, in **V** *tacita quam* extant. nimirum fluxerunt haec ex male intellecto *tacita quem* (*a* suprascripto) (eodem modo **T** corruptus est u. 59 *Et tua nec* exhibens, quod natum esse ex *Ettunec* (*a* suprascripto), id est *At tu nec*, ut recte habent edd., iam E. de Leutschius l. l. p. 1980 intellexit). atque his quidem de causis **T** et **V** ex uno eodemque archetypo descriptos esse ponendum est.

Hic autem archetypus characteribus exaratus erat maiusculis. eo ducunt litterulae D et P inter se confusae; cf. ex. gr. XVI 1 et 14 *dedicabo* **V**, LXII 35 *eospem* **T** (*eosdem* **V**), ibid. 51 *perflectens* **T** (*deflectens* **V**); porro T et I et L haud raro permutatae. huc etiam litterarum E et F permixtio referenda; cf. LXIIII 229 FRETI pro ERECTI et LXVIII[b] 1 QUAMFALLIUS pro QUAME ALLIUS. unde euenit ut LXI 199 *ericei* pro AERICEI (AFRICEI) in **V** scriberentur. cum uero **V** talibus mendis quae exemplar minusculis exaratum litteris reddant refertus sit (neque enim consentientes librorum **O** et **G** corruptelas ex ipso **V** explicare licet), hinc **V** non ex ipso archetypo, sed ex huius apographo descriptum esse sumendum est, archetypum igitur libri Veronensis non parentem, sed auum esse. neque abhorret a probabilitate, eodem illo saeculo VIII quo Thuanei genitor, florilegium illud Gallicanum, ortus est, etiam totius archetypi nouum esse factum exemplar. saeculo igitur VIIII ut ex florilegio illo Thuaneus, sic ex isto integri archetypi apographo Veronensis fluxerunt. haec omnia quamquam suapte natura sunt incerta quam maxime, probabilitatis tamen specie quadam nituntur.

Iam ipse liber archetypus cuinam saeculo sit adscribendus, multo etiam magis dubium est. neque refert scire. utilius multo est cognoscere quae menda in **V** obuia ex illo sint deducenda. superscriptas interdum fuisse uoculas in archetypo, modo uidimus. inde uidentur orta esse in **V** uitia qualia extant X 9 *nihil neque nec in ipsis* (*nihil nec in* with *neque ipsis* written above),

mihi
LI 1 *ille mihi impar* (*ille impar*), XXXVIII 1 *male est si*
est l. guro
(*male si*), LXVI 6 *guioclero* (*cero*), LXXIII 4 *taedet obestque*
magis I
magisque magis (*magisque*); tum LVII 9 *socii et* (SOCIET),
ERE
LXI 203 sq. *ludere Et ludite* (LUDET LUDITE), LXIII 10
I IS
tauri et (TAURET), LXXXXI 1 *mutis et* (MUTETS).

Addo scriptorum Romanorum de Catulli uerbis testimonia quaedam, quorum cum multa, tum aetate priora textum praebent multo quam **T** et **V** emendatiorem.

Quod Vergilius in epigrammatis tertii fine dicit: 'ut ille uersus usquequaque pertinet: gener socerque perdidistis omnia', ab hoc ea quam nos nunc habemus Catulli recensio ita differt ut *socer generque* exhibeat. quocum conferas Martialem et Minucium Felicem, quorum ille (epigr. VIIII 70, 3) habet 'cum gener atque socer diris concurreret armis', hic (Octau. 18, 6; p. 24, 5 H.) 'generi et soceri' inquit 'bella toto orbe diffusa sunt'; tum poetae aeui Neroniani in Anthol. Lat. (I 462 u. 11 R.) hoc 'hic generum, socerum ille petit', Luc. I 118, Flor. IIII 2, 13; ut facete illud de Caesare Pompeioque dictum paene in prouerbium abiisse uideatur. neque uero immutanda est uerborum collocatio, qualem apud Catullum c. XXVIIII inuenimus, cum apud eundem Vergilium haec uerba, quae eiusdem uersus Catulliani memor scripsit, reperiantur in Aeneidos libr. VI u. 828 sq.

quantas acies stragemque ciebunt
Aggeribus socer alpinis atque arce Monoeci
Descendens, gener aduersis instructus Eois.

consulto autem Catullus hunc ordinem uerborum secutus est, cum per totum illud carmen Caesarem adloquatur, non Pompeium, ut u. 11 *imperator unice*; u. 12 *fuisti* (u. Munro, Elucidations and Criticisms p. 112). — nec Verrius Flaccus in magno illo de uerborum significatu opere Catullum neglexit. ex quo qui sua excerpsit Pompeius Festus praeclaras ad c. XVII 19, LXIII 38, LXXXXVII 6 lectiones ad nos propagauit. — deinde Seneca pater, ubi Catulli LIII 5 commemorat, rectam lectionem contra **V** exhibet. — ex Caesio Basso posterioris temporis scriptores metrici multa hauserunt; qui quos Catulli uersus afferunt, eos haud raro correctiores quam **V** tradunt; cf. LII 2; LXIII 1; LXIIII 1. — ad Plinii maioris artem grammaticam referenda sunt aperte quae Charisius de Catulli XXXV 12 et XXXXII 5 affert ita ut priore loco liber sit ab ea quae **V** infecit corruptione. — deinde Quintiliano debetur LXII 45 lectio ea quae est in **TV** multo praeclarior; cf. et LXXXXIII 2 et LXXXXVII 6. — tum Plinius iunior c. XVI, ut memoriae lapsu u. 7 *qui tunc* scripsit, ita u. 8 recte *sunt* nobis seruauit. — denique Flauius Caper, sub Traiano qui uixisse uidetur, in uariis opusculis ad rem grammaticam spectantibus etiam Catullum in usum uocauerat. summa autem diligentia Caper in afferendis scriptorum testimoniis utebatur. neque enim in uulgatis tum exemplaribus adquieuisse, sed antiquissimos codices uidetur consuluisse. constat eum solum apud Horatium [c. I 13, 2] lectionem plane egregiam uniceque ueram 'lactea brachia' (nostri enim codices ridicule cerea Telepho dant) ad nostram usque aetatem propagasse. ex huius scriptis Priscianus nominato Capro quae de XXXVII 17 et 18 bis affert uidetur sumpsisse. quo loco mira est inter Prisciani testimonium et libri **V** lectionem differentia; ille enim *Celtiberose Celtiberie fili*, hic contra *Cuniculose Celtiberie fili* praebet. at uide quae supra de hac re diximus.

Peruenimus ad Gellii tempora. qui cum noctium Atticarum librum sextum scriberet, Catulli carmina iam multis locis mendosa in hominum manibus erant. Gellius [VI 20, 6] enim cum Catullum in c. XXVII *ebria acina ebriosioris* ob hiatus iocunditatem scripsisse dicat, contra eos pugnat qui poetam 'ex corruptis scilicet exemplaribus' aut *ebriosa* aut *ebrioso* (ita enim rectissime Hauptius op. II 123 sq. mutauit quod codd. habent *ebriosos*, cum hoc plane *ἄμετρον* antiquo certe aeuo numquam legi potuerit) dicentem fecerunt. igitur tum temporis Catulli codices in duas potissimum partes abierunt, quarum in una *ebriosa acina*, in altera *ebrioso acino* legebatur. quamquam autem semper fuerunt atque adeo etiamnunc sunt qui a Catullo *ebriosa acina* uenisse affirment, tamen propterea quod cum totius expositionis Gellianae tum

uerborum *amans hiatus Homerici suauitatem* nullam habuerunt rationem non sunt audiendi: unus Hauptius id quod rectum est hic acute agnouit. neque ulli obuium est dubitationi, quin Gellius hoc quidem loco inspectis antiquissimis Catulli libris ueram lectionem adseruerit. grammaticorum autem ingenium sapit illa hiatus molesti sublatio. itaque cum quod V habet *ebriose acino* nihili sit et ex *ebrioso acino* aperte corruptum, V in ultima origine a grammatici cuiusdam exemplari descendisse apparet qui *ebrioso acino* Catullo siue ex corruptis libris, ut Gellius opinatur, siue ex ingenio intulerat. — idem tamen Gellius cum libro VII [16, 2] Catullianum illud LXXXXII afferat, sui temporis exemplaria secutus est. cuius carminis uu. 3 et 4 cum in G adseclisque desint, in V tamen teste O extiterunt*) ita ut u. 3 hanc haberet speciem: *Quo signo quia sunt totidem ea.* et codices Gelliani ut in illo *sunt* in O recte seruato leuem traxerunt corruptelam (habent *quas in* uel *quia sin*), ita in *ea* deprauato libri V socii sunt.

Post Gellium quamquam boni Catulli codices nondum plane delituerant (ut Minucii Felicis modo commemorati et Servii [ad Verg. Aen. XII 587] exemplum docet), tamen paulatim depulsi sunt exemplaribus corruptis. itaque qui post tempus illud Catulli poemata commemorant, easdem fere orationis maculas quae sunt in V exhibent. uelut Hyginus [astron. poet. II 24] quod dicit *hanc Berenicen nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere,* sine dubio, ut Hauptius uidit (op. I 61), finxit ex Catulli [LXVI 54] illo ita in V corrupto *obtulit Arsinoes Locridos alis equos.* nam fere omnia, quae habet ille de Berenice, ex carminis Callimachei uersione Catulliana et ex doctorum in Catullum commentariis hausit. tum Ausonius XXIII 1 (p. 120 Sch.) et XXVI 1, 4 (p. 127 Sch.) in uerbis 'cui dono lepidum nouum libellum' eadem forma pronominis utitur qua plerique Catulli codices. — denique

*) in G erratum est eo quod librarius a u. 2 *dispeream nisi amat* ad u. 4 *dispeream nisi amo* oculis aberrauit, ut docet ipsum illud *amo* in G deteriorumque potioribus. ineptum autem est statuere uersus illos in O ab omni omnino interpolationis labe immunem extrinsecus esse illatos. saeculo XIIII Italum nescioquem ex Gellio interpolasse!

Vergilii scholiasta Bernensis, cum ad Georg. IIII 289 [p. 971 ed. Hagen] haec ex Iunilii commentariis sumpta afferat *Phaselis genus nauium pictarum. sicut phasillus ille quem aiunt actarum esse nauium celerrimum, quem habuit hospes Serenus,**) presse fere sequitur id quod apud Catullum in V legitur.

In fine horum prolegomenon, quae cancri in modum retrogradi permensi sumus spatia, ea cursim remetiri placet ita ut, quas uicissitudines textus Catullianus inde ab antiquitate usque ad medii aeui finem obiit, hic sub uno quasi conspectu breuiter componamus. igitur Catulli poemata summo hominum fauore excepta paulatim librariorum culpa admodum mendosa facta sunt. archetypus quidem eorum librorum, qui nunc in apographis nobis suppetunt, iam multis mendis infectus erat. ex quo saeculo VIII cum Catulli c. LXII in florilegium quoddam Gallicanum fluxit, tum integrum apographon est factum. saeculo VIIII ex florilegio illo Gallicano Thuaneus hodie superstes [T], ex integro illo apographo codex Veronensis [V] descriptus est. hunc codicem Veronensem anno fere 965 Veronae legit Ratherius episcopus; idem liber Veronensis, cum paullo post delituisset, compluribus demum saeculis post denuo repertus est. qua de re Beneuenutus de Campexanis Vicetinus nobile composuit epigramma. Veronae deinceps uarii docti Itali codice sunt usi. anno 1375 ex eo descriptus est codex nunc Sangermanensis [G] idemque circa tempus liber nunc Oxoniensis [O] et alii pauci. quorum apographorum ea est ratio ut O id quod V in textu habuit fidelissime nec ulla facta interpolatione propagauerit; G autem a manu secunda multis locis correctus uel coniecturis saepe peruersis immutatus est. V ipse post a. 1375 iterum delituit neque ad hunc usque diem in lucem protractus est; G et O

*) traditur in codd. *sicut phasillus ille quem agiunt auctorem esse nauium calaetarum* (*celaturum* Bern. 167) *q. h. h. s.* (u. Haupt. in Hermae tom. IIII 334; op. III 479).

autem in bibliothecis priuatis absconditi in hominum manus diu non peruenerunt. igitur Poggius cum aliquot decenniis post Catulli quoddam exemplar indagasset, apud saeculi XV Italos Catulli audit inuentor. ex aliis autem libri Veronensis apographis codices illi fluxerunt, quos, cum multis interpolationibus deprauati sint, deteriores uocare solent; qui ut codicibus **O** et **G** fide cedunt, ita nonnunquam uera seruauerunt.

Et haec quidem hactenus. sed textus Catulliani historiae criticae a nobis supra exhibitae hic adicienda est breuis enarratio eorum quae inde a renatis ut aiunt litteris ad emendanda poetae carmina contulerunt uiri docti. data autem occasione doctos saeculi XV Italos, qui tam saepe temerariae atque adeo foedae interpolationis supra erant incusandi, iustis hic persequamur laudibus. qui, licet saepissime peccauerint ignoratione scilicet eius seueritatis earumque normarum quibus nunc artem criticam exercemus, tamen natiuo quodam recti uerique sensu imbuti atque lectione poetarum Latinorum assidua instructi non paucis hercle locis suum Catullo rectissime restituerunt et ingenii felicitate seuerissimos posterioris aetatis criticos interdum praeierunt. sed bonorum inuentorum auctores Italos, utpote in ς libris et editionibus antiquissimis latitantes, nominatim afferre non ubique licuit: tu, ubicumque lectionem in **V** corruptam nullo adiecto emendatore in apparatu nostro critico commemoratam inueneris, grato pioque animo Italorum illorum memento. iam qui saeculo XVI extiterunt Catulli commentatores, Muretus Statius Scaliger, ei ut interpretationi fundamentum iecerunt solidum, ita emendationi admirandum in modum profuerunt. hos qui secuntur saeculi XVII et XVIII Batani, Vossius Dousae Heinsius Schraderus, ei et ipsi ob praeclara inuenta multa immortaliter de Catullo meruerunt. sed quantumuis horum omnium et mentis acumen et ingenii *εὐστοχίαν* suspiciamus, derat tamen uiris illis, ut omnino eis quibus floruerunt saeculis, certa illa emendandi norma ex accurata codicum

optimorum antiquissimorumque inuestigatione sumpta: modo huius modo illius codicis inter lectiones incerti fluctuantes et plerumque scripturae alicuius bonitatem ex numero librorum illam suppeditantium metientes saepius casu quam uia et ratione uerum inuenisse censendi sunt. uenerunt tandem saeculi huius initio I. Bekkerus et N. Maduigius, quorum ille editis scriptoribus Graecis, hic in epistula critica de Ciceronis Verrinis emendandis a. 1828 ad Orellium data praeclaris ostenderunt exemplis denuo*), quonam fundamento inniti debeat ueterum scriptorum emendatio, scilicet codicibus non numeratis sed diligenter ponderatis. horum exempla secutus C. Lachmannus a. 1829 Catulli carmina edidit electis ex tanta ς librorum (quos solos nouerat) copia duobus quos tamquam tutissimos sequeretur duces. qua re sola magno opere poematum Catullianorum prouexit emendationem. praeterea ille tot coniecturis propriis ex parte plane egregiis locos corruptos sanabat ut optimos Italorum Batauorumque criticos superaret. etiam a posterioris aetatis editoribus criticisue, a Bergkio Hauptio Schwabio L. Muellero Ellisio Vahleno Benoistio Riesio Schmidtio aliis, haud paucae bonae emendationes sunt prolatae; ex quo numero Schwabius et Ellisius conquisitis diligenter quae ad historiam textus Catulliani illustrandam pertinerent et collatis codicibus quam plurimis bene de poeta meruerunt.

Baehrensius ipse, cum protracto in lucem codice Oxoniensi tale subsidium nactus esset, quale nec anteriorum editorum ulli nancisci licuit neque facile nanciscentur posteriores (nisi **V** ipse aut alius codex uetustus e bibliothecarum latebris eruetur, id quod uix et ne uix quidem sperare licet), tum emendandi munus a Lachmanno inceptum pro uirili parte explere studuit. et ut iam ante in Analectis Catullianis, quomodo uitia multa essent tollenda, breuiter exposuerat, ita in huius libelli priore editione nouas aliquot emendationes coniecturasque in medium protulit.

Addenda pauca de huius editionis instituto. uirorum

*) neque enim illi noua atque antehac inaudita protulerunt, quippe quibus praecessor fuerit iam saeculo XV unicus ille Angelus Politianus.

doctorum in Catullum coniecturas ut commemorarem omnes, a me impetrare nequii. quid enim harum litterarum interest, insulsissima quaeque inuenta quorumque prauitatem certissimis liceat conuincere argumentis inani sedulitate congeri? itaque non attuli nisi quae commemoratione omnino digna essent. in apparatu critico haec prima mihi lex erat ut omnes librorum **TGOM** scripturas quam accuratissime adscriberem, ceterorum codicum lectiones selectas adicerem; quam legem nisi in minutissimis quibusdam non migraui. inter quae referendum est quod *e* pro *ae* in **V** constanter scriptum nisi in lectionibus ex eo allatis non adnotaui. deinde prauam uerborum distinctionem ubique adnotare superfluum est uisum: qua de re hic semel monebo. itaque et in **O** et in **G** praepositiones saepissime cum casibus sunt coniunctae, ut *agremio, exorigine, incacumine, eforo, inextremos, adminoa*, alia; itidemque uoces nonnullae, in **G** maxime, haud raro diuolsae, ut *in uitam, in commoda, ad ultera*, alia. porro *nichil* et *michi* in **G** fere semper scriptum (rarius in **O**, quippe qui has uoculas compendiose plerumque scripserit) non commemoraui ubique. denique uulgaria scripturae compendia plerumque neglexi; compendium autem *m* et *n* litterularum semper — significaui, licet huius loco interdum siue in **G̣** siue in **O**˘ inueniatur. neque est quod haec omnia pluribus defendam.

CATULLI VERONENSIS
LIBER.

T = codex Thuaneus saec. VIIII.
V = codex Veronensis, id est consensus librorum **G** et **O**.
G = codex Sangermanensis saec. XIIII; **g** corrector codicis **G**.
O = codex Oxoniensis saec. XIIII.
ς = codices interpolati (siue unus siue plures siue omnes).
A = codex Ambrosianus saec. XV.
B = codex Bononiensis anni 1412.
C = codex Parisiensis 8234, olim Colbertinus, saec. XV.
D = codex Berolinensis, olim Dati, anni 1463.
H = codex Hamburgensis saec. XV.
L = codex Berolinensis, olim Laurentii Santenii, saec. XV.
Λ = codex Laurentianus saec. XV (La' apud Ellisium).
M = codex Venetus bibliothecae S. Marci saec. XV.
P = codex Parisiensis anni 1423.
≡ rasuram unius litterae notat.

Ubi libri **V** lectionibus emendationum auctores non adiecti sunt, Italis siue in ς siue in editionibus uetustissimis eas deberi scias. — uoces in **V** omissae litteris quas uocant *cursiuis* in textu expressae sunt.

I.

Quoi dono lepidum nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum?

Testimonia. 1—4. Ausonius 23, 1 (p. 120 Sch.): 'Cui dono lepidum nouum libellum? Veronensis ait poeta quondam'. — idem praefatio Griphi (p. 127 Sch.): 'dein cogitans mecum non illud Catullianum Cui dono — libellum'. — Terentianus Maurus 2560 sqq.: 'Exemplis tribus hoc statim probabis docti carmine quae legis Catulli: Cui dono — expolitum. Meas — nugas'. — Marius Victorinus p. 148, 19 Keil.: 'nam quidam et trochaeum et iambum in ea sede collocasse reperiuntur, inter quos et Catullus est sub exemplis huius modi: cui dono — expolitum. Meas — nugas'. — Caesius Bassus p. 260 sq. Keil.: 'solebat incipere . . . apud Catullum [hendecasyllabus] . . a trochaeo: Arido — expolitum, ab iambo: meas — nugas'. — Atilius Fortunatianus p. 298, 21 K.: 'talis est pars ex Catulliano hendecasyllabo detracta priore parte: pumice expolitum'. — Schol. Veronens. ad Verg. ecl. VI 1 p. 73 K.: 'uel Veronensis Catullus . . . . . Arido — nugas' *(periit in codice primus uersus)*.

2. Seruius ad Aen. XII 587: 'in pumice autem iste masculino genere posuit, et hunc sequimur. nam et Plautus ita dixit, licet Catullus dixerit feminino'. — Isidorus Orig. VI 12, 3: 'circumcidi libros Siciliae primum increbuit; nam primo pumicabantur. unde et Catullus ait: Cui dono — expolitum'. — Ex Isidoro sua hausit Pastrengicus de originibus rerum p. 88ᵇ haec afferens: 'Siculi libros primi circumcidere coeperunt, cum ante pumicarentur, de quo Catullus: Qui dono lepidum nouum libellum, arrida [ed. Ven.: arida codex aut Pastrengici ipsius aut ei aequalis nunc Venetiae in S. Marci biblio-

---

Varietas lectionis. Catullus Veronensis poeta **O** *manu paulo recentiore, ut uidetur*. Catulli Veronensis liber incipit **G**. ad Cornelium **g** *rubr*. Catulli veronensis liber incipit. ad Cornelium. **M** Q. Catuli Veronensis liber incipit ad Cornelium **D** (Q. *etiam* **C** *Ric.*) ‖ 1 Quoi] **D**ς Qui **V** *Pastrengicus*, Cui **M**ς, *Ausonius, metrici, Isidorus* ‖ 2 arida] *Seruius*, **D** (arrida *corr. ex* arrido), *Pastrengicus; fortasse etiam Isidorus, cuius in codice Monacensi* arido ≡ *scriptum est, ut incertum sit habueritne* arida *an* aridom: arido **VM**, *metrici, schol. Veronens.* | pumice] **VMD** (*corr. ex* punice)

Corneli, tibi: namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Iam tum cum ausus es unus Italorum
Omne aeuum tribus explicare cartis,
Doctis, Iupiter, et laboriosis.
Quare habe tibi quicquid hoc libelli,
Qualecumque quod, *o* patrona uirgo,
Plus uno maneat peremne saeclo.

II.

Passer, deliciae meae puellae,
Quicum ludere, quem in sinu tenere,

theca (lat. Class. X. u. 51) adservatus fol. 50] modo Punicae [ed. Ven.: pumice cod. Pastr.] expolitum. Idem' (h. e. Isidorus). — aut huc aut XXII 8 respexit Plinius nat. hist. XXXVI 154: 'sed ii pumices, qui sunt in usu corporum leuandorum feminis, iam quidem et uiris, atque, ut ait Catullus, libris, laudatissimi sunt in Melo'.

3 sq. Plinius nat. hist. praef. 1: 'namque tu solebas esse aliquid meas putare nugas (uel: putare aliquid esse meas nugas), ut obiter emolliam ['obicere molliam' codd., corr. Barbarus] Catullum conterraneum meum (agnoscis et hoc castrense uerbum); ille enim, ut scis, permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit quam uolebat existumari a Veraniolis suis et Fabullis'.

4. Petrarca senilium 11, 3: 'solet enim, ut Catulli Veronensis uerbo utar, meas esse aliquid putare nugas'.

5—7. Pastrengicus de orig. rer. p. 16ª: 'ut de illo dici possit quod scribit Veronensis poeta dicens: Ausus quidem unus Italorum Omne aeuum tribus explicare chartis (i. uoluminibus), Jupiter, doctis et laboriosis.

II. Hoc carmen respexit Martialis I 7, 3; IIII 14, 14; XI 6, 16. 1. Caesius Bassus p. 260, 37 K.: 'nam et hendecasyllabus . . sole-

4 mea (*uel* meo) sese aliquot *Marii Victorini codd.* ‖ 5 tum] tñ **O** tam̃ **G** tamen **M** | es] ē **V** est **M** ‖ 6 aeuum] euū **O** eum **G** *corr.* euum **M** ‖ 8 Quare habe tibi: Quare tibi habe **VM** | quicquid hoc libelli (at mei) **GM** quicquid h' libelli **O** ‖ 9 quod o *Palladius:* quod **VM** quidem **D***A* | patrone, per te *Handius quaest. Catull. a. 1849 p. 4.* Q. quidem est, patroni ut ergo *Bergkius* ‖ 10 peremne] **D** perie͠ (*id est* perimne, *ut* cognotissia *cognotissima* IIII 14) **O** perenne **GM**

II. *Interstitio unius uersus a carmine priore separatum in* **VM**; *quo in interstitio* Fletus passeris Lesbie *inscribunt* **g** *(litt. rubr., ut semper)* **M** ‖ 2 Qui cum **VM**

Quoi primum digitum dare adpetenti
Et acris solet incitare morsus,
Cum desiderio meo nitenti
Karum nescio quid lubet iocari
Et solaciolum sui doloris
(Credo, ut tum grauis acquiescat ardor):
Tecum ludere sicut ipsa possem
Et tristis animi leuare curas!
. . . .
Tam gratum est mihi quam ferunt puellae
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

III.

Lugete, o Veneres Cupidinesque
Et quantum est hominum uenustiorum:

bat incipere . . . apud Catullum a spondeo: Passer deliciae meae puellae'. — Atilius Fortunatianus p. 293, 6 K.: 'ecce et phalaecium metrum partem primam de antispastico metro habet, sequentem de iambico, ut passer — puellae'. — Censorinus de metris p. 614, 17 K.: 'undecim syllabarum Phalaecius: passer — puellae'.

II 13. Priscianus p. 16 H.: 'similiter Catullus Veronensis Quod zonam soluit diu ligatam inter hendecasyllabos phalaecios posuit; ergo nisi soluit trisyllabum accipias, uersus stare non possit'. Anth. lat. V 219, 49 Burm. 1704 Mey.: 'Te uocant prece uirgines pudicae, zonulam ut soluas diu ligatam'.

3 Quoi] Qui **VM** | at petenti **O** at (at. parenti (*ex* patenti *mutatum*)) petenti **G**, *sscr.* at patētꝫ **M** ‖ 4 Et **gM**: Ea **V** ‖ 6 Karum **V**: Carum **gM** | lubet] *Baehrensius:* libet, *marg.* at iubet **O** libet **GM** ‖ 7 Et **VM** Ut *Bernh. Pisanus* Ad *Doeringius* in *Itali* est *Handius* ‖ 8 ut tum] *Bapt. Guarinus* ut cum **VM** | acquiescat] *Bapt. Guarinus* acquiescet **VM** adquiescet **g** | uti gr. acquiescat *Schraderus* ‖ 9 Tecum **G**: Tecum, *marg.* at. secum **O** | ludere, *sed erasa super* e *altero uirgula,* **O**: ludere (at. luderem) **G** ludere *ex* luderem *corr.* **D** ‖ *Versus* 11—13 *sine interstitio cum* II 10 *coniungit* **V**; *sed in* **O** *signum* $\overline{V}$ *i. marg. u.* 11 *appositum* ‖ 13 ligatam *Priscianus* **M**: negatam **V** at ligatam *adscr.* **g** at negatam *adscr.* **M**

III. *Adhaeret priori sine interstitio in* **VM**; *in* **O** *et in* **D** *signum* $\overline{V}$ *i. marg.*

Passer mortuus est meae puellae,
Passer, deliciae meae puellae,
Quem plus illa oculis suis amabat;
Nam mellitus erat suamque norat
Ipsam tam bene quam puella matrem,
Nec sese a gremio illius mouebat,
Sed circumsiliens modo huc modo illuc
Ad solam dominam usque pipiabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum
Illuc, unde negant redire quemquam.
At uobis male sit, malae tenebrae
Orci, quae omnia bella deuoratis:
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male! o miselle passer!
Tua nunc opera meae puellae
Flendo turgidoli rubent ocelli.

III 12. Seneca apocolocynt. XI (p. 62 sq. Buech.): 'Nec mora; Cyllenius illum collo obtorto trahit a caelo illuc unde negant redire quemquam'; quibus in uerbis 'illuc' a codd. omissum restituit Muretus. Anth. lat. V 219, 11 Burm. 1704 Mey.: 'unde fata negant redire quemquam'.

16. Titulus Augustae Ausciorum repertus (cf. Herm. 1, 68; Wilmanns. exempl. inscr. Lat. 584): 'O factum male, Myia, quod peristi'.

17 sq. Scholiasta Juuenalis VI 8 ed. Cramer. p. 598: 'Alludit ad uerba Catulli conquerentis de passere mortuo. Catullus: Tua nunc opera mea p. flendo turgidoli rubent ocelli'. Eodem respexit Martialis I 109, 1; VII 14; XIIII 77. Petrarca ep. uar. 32 p. 1097 ed. Basil. 'apud Catullum Lesbia meretricio amore saucia passerem suum fleuit extinctum, ita tamen ut oculorum aciem perderet, non ut animam exhalaret'.

18. turgidulus] Paulinus V 452 (cf. Philol. a. 1889 p. 761).

---

3 *in uerbis* meae puellae *et* 4 *in* deliciae meae puellae (*item u.* 17) *litteras* ae *ex* e *correxit* **g**: *simplex* e **O** *ubique* ‖ 7 ipsam] ipsa *Itali* ‖ 9 circum siliens **GM**: circum silens, *marg.* at siliens **O** ‖ 10 pipiabat *Is. Vossius:* piplabat **VM** pipilabat ς *Itali* ‖ 11 tenebrosum (at. q̄) **VM** ‖ 12 ^ Illud, *marg.* ^ at illuc **O**: Illud **GM** ‖ 14 Orciq; **G**: Orciq; **OM** ‖ 16 O factum male o (io *Lachmannus*) miselle passer **D** *ex corr.*, *Itali:* Bonum factum. male bonus ille passer **VM** ‖ 17 Mea *et* 18 turgidoli *schol. Juuenal.* ‖ 18 turgidoli **M** turgiduli **V**

IIII.

Phasellus ille, quem uidetis, hospites,
Ait fuisse nauium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequisse praeterire, sive palmulis
Opus foret uolare siue linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus insulasue Cycladas
Rhodumque nobilem horridamque Thraciam
Propontida trucemue Ponticum sinum,

IIII. cf. omnino parodia in epigrammatum, Vergilio quae adtribuuntur, octauo. — 1. scholiasta Bernensis ad Verg. Georg. IIII 289 (p. 971 Hagen): 'phaselis; genus nauium pictarum. sicut phasillus ille quem aiunt (agiunt codd.) auctorem (sic codd. l. actarum siue actuariarum) esse nauium celerrimum (sic Hauptius: cạlaetarum uel celaturum codd.). quem habuit hospes Serenus. Junilius dicit'. — Terentianus Maurus 2276: 'Ante ergo uersum collocabo iambicum: Phaselus — hospites' (cf. et 2283, 2311, 2376, 2379, 2424, 2426, 2431, 2432, 2445, 2469). — Marius Victorinus p. 134 K. (cf. p. 63, 84, 162): 'exemplum ergo trimetri iambici erit phaselus — hospites'. — Augustinus de musica V 4, 5: 'Neque quisquam umquam uersum esse dubitauit Phaselus — hospites'. — Idem V 6, 11: 'Etiam istum uersum metire, si placet, et mihi de membris eius pedibusque responde 'Phaselus — hospites'. — Idem V 8, 16: 'Et phaselus — hospites primum membrum habet phasellus ille in semipedibus quinque, secundum in septem quem uidetis hospites'. cf. eundem apud Maium in script. uet. noua collect. III 3, 130 c. 17, 18, 19. — Censorinus p. 612, 17 K.: 'Trimetros iambicus latine senarius dicitur, cuius exemplum phaselus iste — hospites'. — scholiasta Lucani V 518 p. 389 Web.: 'phaselo. genus nauis, ut ait Catullus ['Plautus' codd.]: Phaselus — hospites'.

IIII. *Interstitium unius lineae in* **VM**, *quod* De phaselo (*ex* phasello *corr.* **g**) *inscribendo explent* **GM** ‖ 1 hasellus *litt. initiali i. marg. adscr.* **O**: phasel≡us **G** phaselus **M** *ubique* phasillus *schol. Bernensis Vergilii,* fatalis *Coloniensis Censorini* (*ex* faselis *corruptum?*) ‖ 2 Aiunt f. n. celerrimum (*sed* celerimum **O**) **VM** *et schol. Bern. Verg.* ‖ 3 Neq; illius n. i. tardis **VM** ‖ 4 Neq; esse pr. sine p. **VM** ‖ 5 sine **VM** ‖ 6 Et hoc **GM** Et h' (= haec) **O** *fortasse recte* | mina ei adriatici **VM** ‖ 7 insula uegeladas **O** insulas ue cicladas **GM** ‖ 8 tractam **VM** ‖ 9 sinum **GM**: simā **O**

Ubi iste post phasellus antea fuit
Comata silua: nam Cytorio in iugo
Loquente saepe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica et Cytore buxifer,
Tibi haec fuisse et esse cognitissima
Ait phasellus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in aequore,
Et inde tot per impotentia freta
Erum tulisse, laeua siue dextera
Vocaret aura, siue utrumque Iupiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla uota litoralibus deis
Sibi esse facta, cum ueniret a marei
Nouissime hunc ad usque limpidum lacum.
Sed haec prius fuere: nunc recondita
Senet quiete seque dedicat tibi,
Gemelle Castor et gemelle Castoris.

IIII 25 sq. Charisius p. 252, 24 K.: ‘senesco autem nunc in usu est frequens, apud antiquos tamen et seneo dicebatur. unde et Catullus [‘catulus’ codd.] sic rettulit: nunc recondita senet [‘s̄t’ N, ‘sunt’ P] quiete seque dedicat [‘qui seneseq: didicat’ P] tibi gemelle Castoris’. — Diomedes p. 344, 6 K.: ‘senesco et seneo apud antiquos dicebatur; unde et Catullus: nunc recondita [ita B.: ‘nunc recordita’ M ‘non recordata’ A] senet quiete seque dedicat [‘dicebat’ BM ‘dicebant’ A] tibi gemelle Castor et gemelle Castoris [‘gemelli castores’ B]’. — Priscianus p. 484, 2 H.: ‘Catullus [‘catulus’ codd.]: sed haec fuere [‘feruere GL]; nunc recondita senet quiete [‘quite’ uel ‘qui te’ codd.]’.

---

10 Ubuste **O** | phasellus **O**: phasel≡us **G** ‖ 11 silua *i. margine habet* **O** | citeorio **VM** *(sed in* **O** *a* citeono *uix dinosci potest)* ‖ 13 citheri **VM** ‖ 14 cognotissima **VM** ‖ 15 phasellus **O**: phasel≡us **G** ‖ 17 Tuo **O**: Tuas **GM** ‖ 18 impotencia **O** ‖ 19 Herum **VM** ‖ 20 Vocare cura **VM**: uagaret aura *Lachmannus ad Lucr. p. 178* ‖ 22 littoralibus **O** | diis **VM** ‖ 23 a marei *Lachmannus:* amaret **VM** a mare *uulgo* ‖ 24 Nouissime **VM** nouissimo *Itali* ‖ 25 h' (*id est* haec) **O**: hoc **GM** | recomdita **O** ‖ 27 Castor **Dς** *Diomedes:* castrū **O** castrum **G** castrum (at castorum) *i. marg.* at castor **M**

V.

Viuamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresque senum seueriorum
Omnes unius aestimemus assis.
Soles occidere et redire possunt:
Nobis, cum semel occidit breuis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum.
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut nequis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

VI.

Flaui, delicias tuas Catullo,
Nei sint illepidae atque inelegantes,
Velles dicere nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri
Nam te non uiduas iacere noctes
Nequiquam tacitum cubile clamat

V 7 sq. huc respexit Martialis VI 34, 7; XI 6, 14; XII 59, 3. 13. Priap. 52, 12: ‘cum tantum sciet esse mentularum’.

V. *Unius uersus interstitio a* IIII *separatum in* **VM** (De lesbia *inscripserat in illo* **G**, *unde* ad lesbiam *fecit* **g**; *eundem titulum praebent* **Mς**) ‖ 1 iuamus **O** (u *i. marg.*) ‖ 3 estinemus **O** extimemus **GM** ‖ 4 sole **M** | ocidere **O** ‖ 5 Nobiscum **VM** ‖ 8 Deinde mille altera deinde secunda **V** Deinde mi ≡ ≡ altera da ≡ ≡ secunda **gMD** ‖ 10 Deinde **VM** deinde **D** | millia **GM** ‖ 11 Conturbauimus **VM** | nesciamus **VM** ‖ 13 tantus sciat **VM** sciet *Buechelerus mus. Rhen. XVIII 401 ex priapeo 52, 12.*

VI. *Adhaeret priori in* **O** *(i. marg. signum //); in interst. unius uers.* Ad Flauium *inscribunt* **gM** ‖ 1 catulo **O** ‖ 2 Nei *Lachmannus:* Ne **VM** Ni *uulgo* ne (i) **D** ‖ 3 Velles — posses **V** Velis — possis *N. Heinsius Aduers. p. 634* ‖ 5 hoc **G**: hⁱ (= hic) **O** ‖ 7 Nequid quam **O** Ne quicquam **GM**

Sertis, Assyrio fragrans oliuo,
Puluinusque peraeque et heic et illei
Attritus tremulique quassa lecti
Argutatio inambulatioque.
Nam nil stupra ualet, nihil, tacere.
Cur? non tam latera ecfututa pandas,
Nei tu quid facias ineptiarum.
Quare, quicquid habes boni malique,
Dic nobis. uolo te ac tuos amores
Ad caelum lepido uocare uersu.

VII.

Quaeris, quot mihi basiationes
Tuae, Lesbia, sint satis superque.
Quam magnus numerus Libyssae harenae
Lasarpiciferis iacet Cyrenis,
Oraclum Iouis inter aestuosi
Et Batti ueteris sacrum sepulcrum,
Aut quam sidera multa, cum tacet nox,

---

8 assyrio **D**: asirio **V** a syrio **M** ac Syrio *uulgo* | flagrans **VM** *(fortasse recte)* ‖ 9 ⁊ hec ⁊ illo **GM** ⁊ h' (= haec) ⁊ illo **O**, *correxi.* et hic et illic *partim, partim* et hic et ille *editiones* ‖ 10 cassa **D** *(cf. Fleck. ann. LX 255)* ‖ 11 in ambulatioq; **VM** ‖ 12 Nam inista p̄ualet nich' **O** Nam ni ista preualet nichil (nihil **M**) **GM** Nam ni stupra, ualet *Scaliger, quem ita ut* nil *scriberet secutus est Hauptius.* Nam mi stupra ualet *et Anglus in Ephem. class. XXIIII p. 211 et Baehrensius coniecerunt* ‖ 13 ecfututa *Lachmannus:* ⁊ futura **VM** exfututa *Itali* | panda **VM** ‖ 14 Nei *Marcilius:* Nec **VM** Ni *B. Guarinus* ‖ 15 quid quid **O** quicquid **GM** | babes boniq; maliq; **O** ‖ 17 adcelum **O** | uersu **gM** uersum **V**

(interlinear above "9 ⁊ hec ⁊ illo": at hic at ille)

VII. *Interstitium unius uersus in* **VM**; Ad lesbiam *inscribunt* **gM** ‖ 1 q (= quod) michi (mihi **M**) **VM** ‖ 2 sint. **OM** ‖ 3 libisse harene **O** lybisse arene **G** libisse arene **M** ‖ 4 Lasarpici feris iacet ty≡renis **G** (at fretis **g***) at cyrenis **g** *i. marg.* Lasarpici fecis iaces tyrenis **O** lasarpiciferis iacet tyrenis (at fretis) *i. marg.* at cyrenis **M** ‖ 5 Oradum **O** Ora dum **GM** ‖ 6 Et beati **O** Et beati (at. beari) **GM** Et Bati ς ‖ 7 sydera **VM**

Furtiuos hominum uident amores:
Tam te basia multa basiare
Vesano satis et super Catullo est,
Quae nec pernumerare curiosi
Possint nec mala fascinare lingua.

VIII.

Miser Catulle, desinas ineptire,
Et quod uides perisse perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles,
Cum uentitabas quo puella ducebat
Amata nobis quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa tum iocosa fiebant,
Quae tu uolebas nec puella nolebat:
Fulsere uere candidi tibi soles.
Nunc iam illa non uult: tu quoque, inpote*ns, noli*,
Nec quae fugit sectare, nec miser uiue,
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale, puella! iam Catullus obdurat,
Nec te requiret nec rogabit inuitam:
At tu dolebis, cum rogaberis nulla.
Scelesta, uae te! quae tibi manet uita!
Quis nunc te adibit? cui uideberis bella?
Quem nunc amabis? cuius esse diceris?
Quem basiabis? cui labella mordebis?
At tu, Catulle, destinatus obdura.

---

9 basiei (at. basia) **GM**: basiei **O** ‖ 10 catulo **O** ‖ 11 curiosi **M**: euriosi **V**

VIII. *Interstit. unius uers. in* **VM**; Ad se ipsum *inscribunt* **gM** ‖ 1 iser catule **O** (m *i. marg.*) | inaptire **D** ‖ 4 Cum **O** *ita ut* C *e corr. sit* | q̊ **gM**: q (= quod) **V** | dicebat *Dousa filius* ‖ 5 amabiliter **M** ‖ 6 tum **gM**: cum **V** ‖ 8 candid≡i **G** ‖ 9 tu quoque, impotens, noli *Auantius* impotens ne sis *Scaliger:* inpote **O** im̨pote **GM** ‖ 10 Necq; fugit **O** ‖ 14 at dolebis **M** ‖ 15 uae te . quae *B. Venator:* ne te q̄ **G** ne teq; **O** ne te que **M** ‖ 16 adhibit **O** ‖ 18 cū labella **O**

VIIII.

Verani, omnibus e meis amicis
Antistans mihi milibus trecentis,
Venistine domum ad tuos penates
Fratresque unanimos anumque matrem?
Venisti. o mihi nuntii beati!
Visam te incolumem audiamque Hiberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus, applicansque collum
Iocundum os oculosque sauiabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me laetius est beatiusue?

X.

Varus me meus ad suos amores
Visum duxerat e foro otiosum,
Scortillum, ut mihi tunc repente uisum est,
Non sane illepidum neque inuenustum.
Huc ut uenimus, incidere nobis
Sermones uarii, in quibus, quid esset
Iam Bithynia, quo modo se haberet,
Ecquonam mihi profuisset aere.

VIIII. *Unius uersus interstitium in* **VM**. Ad Verannium *inscribunt* **gM** ‖ 1 Verani *Ramlerus:* Veranni **VM** (*sed eidem* XII 16, 17; XXVIII 3; XXXXVII 3 Veranius) | e *om.* **O** ‖ 2 Antistas **VM** | millibus **GM** ‖ 3 uenisti ne **OM** ‖ 4 unanimos anumque *G. Faernus:* uno animo sanamq;
at. sanam
O uno animo suāq; matrem **GM** senemque ς ‖ 5 nuncii **V** ‖ 6 incolum **O** | hyberū **M** ‖ 9 oculosq; suabior **VM** ‖ 11 beatiusque ς

X. *Cum* VIIII *sine interstitio cohaeret in* **VM**; *signum* $\overline{V}$ *i. marg.* **D**
meus
1 Varius **VM** | me mēs **O** me meus **G**(**M**) *ita ut* meus *subiectum a* **g** *ex* mens *correctum sit* ‖ 2 eforo **OM** | ociosum **GM** occiosum **O** ‖ 3 tūc **OM**: tū **G** ‖ 4 nlepidum **G**, *unde* illepidum *corr.* **g** ‖ 7 Iam bithinia **G**: Iar-
o
bithinia **O** | quomō posse haberet **O** quom posse haberet **G** quomodo
at quonam
p. h. **M** ‖ 8 Ecquonam *Statius:* Et quoniam **GM** Et quoniam **O** | here **VM**

Respondi id quod erat, nihil neque ipsis
Nec praetoribus esse nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret,
Praesertim quibus esset irrumator
Praetor nec faceret pili cohortem.
'At certe tamen' inquiunt, 'quod illic
Natum dicitur esse, comparasti
Ad lecticam hominis.' ego, ut puellae
Unum me facerem beatiorem,
'Non' inquam 'mihi tam fuit maligne,
Ut, prouincia quod mala incidisset,
Non possem octo homines parare rectos.'
At mi nullus erat neque hic neque illic,
Fractum qui ueteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset.
Hic illa, ut decuit cinaediorem,
'Quaeso' inquit 'mihi, mi Catulle, paulum
Istos: commoda nam uolo ad Serapim
Deferri.' 'mane' inquii puellae;
'Istud quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio: meus sodalis
Cinna est Gaius; is sibi parauit.
Verum, utrum illius an mei, quid ad me?

9 nihil neque ipsis *uulgo:* neque nec in ipsis V *sscr.* at neque ipsis . nec **G** neque in ipsis **gD** neque ī ipsis *sscr.* al nihil neq; nec ī ipis al necq; ipis **M** ‖ 10 pretoribus *i. m.* al nec **M** quaestoribus *Mu-*
at nec ec
retus ‖ 11 referet **M** ‖ 13 nec faceret **O**: non faceret **GM** (non **D**) non faciens *Gronouius de sest. III 17* ‖ 16 adleticā **OM** ad letic≡am **G** | hominis **VM** ‖ 17 beatorē **O** ‖ 21 nec hic neq; illic **VM** ‖ 22 Fractumq; ueteris **VM** ‖ 24 ut docuit **VM** | sinediorem **O** ‖ 25 inquid **O** ‖ 26 comodā nam **O** commoda nam **GM** commodum enim *Handius observ. p. 54* com-
at e g
moda: enim *Burmannus obss. misc. 5, 2* | ad serapim **M** ad sarapim **GD**
at deferri gM
ad serapini **O** ‖ 27 Deserti **VM** | mane inquii *Statius* minime inquii *Pontanus* | mane me inqd **O** mane me inquit **GM** (inquii *Parthenius, uulgo*) ‖ 30 Cuma ē grauis **VM**, *unde* Gauius *Ribbeckius in Fleckeis. annal. 1862 p. 378* ‖ 31 quid ame **O** quid a me **GM**

Utor tam bene quam mihi pararim.
Sed tu insulsa male et molesta uiuis,
Per quam non licet esse neglegentem.'

XI.

Furi et Aureli, comites Catulli,
Siue in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda,
Siue in Hyrcanos Arabasue molles
Seu Sacas sagittiferosue Parthos,
Siue quae septemgeminus colorat
Aequora Nilus,
Siue trans altas gradietur Alpes,
Caesaris uisens monimenta magni,
Gallicum Rhenum horribilesque ulti-
mosque Britannos,
Omnia haec, quaecumque feret uoluntas
Caelitum, temptare simul parati:
Pauca nuntiate meae puellae
Non bona dicta.
Cum suis uiuat ualeatque moechis,
Quos simul complexa tenet trecentos
Nullum amans uere, sed identidem omnium
Ilia rumpens;

32 quam **VM** quam mihi paratis *Statius* ‖ 33 tulsa **O** tu insula **GM** insulsa *Itali* salsa *Schraderus emend. p. 15* | mala *Guarinus* | ac ς *Lachmannus* | niuis **O** ‖ 34 negligentem **VM**

XI. *Adhaeret priori in* **V**; *i. marg.* // **Og**. Ad furium 7 aurelium **g** *(in margine)* **M** ‖ 1 penetrauit **VM** ‖ 3 ut **V** ubi **M**ς *plerique* | coa **O** ‖ 5 inhircanos **O** | arabas ue **O**: arabaesque **G** arabesque **M**ς
a cc
arabęsque **D** ‖ 6 Siue sagax **VM** sagas t *seu* sagax **D** | sagitiferos ue **O** sagittiferos ue **GM** ‖ 7 Siue que **G**: Siueq; **O** siueq̃ **M** Siue qua *uulgo* |
at nus
septem geminus **V** septem geminis **M** ‖ 8 epra **O** ‖ 9 Sui **O** ‖ 11 renum **O** | horribilesq; **V**: horribile aequor *Hauptius (observ. crit. p. 27)* horribiles et *uel* in ς | ulti **g**: *hic om.* **V** ‖ 12 mosque (*ex* ultimosque *corr.*) **g**: Vitimosq; **O** horribiles ulti—mosq; **M** ‖ 13 fere uoluntas **VM** ‖ 14 tentare **G** ‖ 15 nunciate **G** nunciare **O** ‖ 17 mechis **VM**

Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit uelut prati
Ultimi flos, praetereunte postquam
Tactus aratro est.

XII.

Marrucine Asini, manu sinistra
Non belle uteris in ioco atque uino:
Tollis lintea neglegentiorum.
Hoc salsum esse putas? fugit te, inepte:
Quamuis sordida res et inuenusta est.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri, qui tua furta uel talento
Mutari uelit: est enim leporum
Dissertus puer ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte;
Quod me non mouet aestimatione,
Verum est mnemosynum mei sodalis.
Nam sudaria Saetaba ex Hibereis
Miserunt mihi muneri Fabullus

22 Cui illius **VM** | cecidi *Pluygersius in nouae Mnemosynae uol. I p. 59* ‖ 23 postquam tactus aratro est **O** *unico uersu: in* **G** *post* postquam *rasura est* posquam tactus aratro est **MD** ‖ 24 Tactus aratro est. Asinium **G** *ita ut* actus aratro est *a corr.* **g** *sit . habuerat igitur* **G** *primitus uerba* Tactus aratro est, *ut* **O**, *in fine u. 23 et in interstitio inscripserat:* Ad Asinium

XII. *Interstitium unius uersus in* **VM**; // *i. marg.* **O** ad Matrucinū Asinum ς ad Matrucinum asinium **M** ‖ 1 Matrucine **VM** ‖ 2 inloco **O**
at loco
in ioco **GM** ‖ 3 linthea **O** | neglegenciorum **O**: negligentiorum **GM** ‖
at falsum **g** at salsum
4 falsū at salsū ēē **O** salsum ēē **G** falsum **M** ‖ 7 Fraт̄ **O** | Multari *unus ex* ς ‖ 8 uelit **GM** uoluit **O** ‖ 9 Dissertus **O**: Disertus **GM** Difertus *Passeratius* | faceciarum **O** ‖ 10 endeca sillabos **V** (*coniunxerunt* **gM**) ‖ 11 lintheum **O** ‖ 12 monet **O** | extimatione **VM** ‖ 13 Verum est nemo sinum (nemosinum **D**) **GM**: Verū nemo ē sinū **O** ‖ 14 sethaba **GM** s; taba **O** | exhibere **VM**, *corr. Lachmannus* (ex Hiberis *Itali*) thessala
at muneri
i. marg. setaba **D** ‖ 15 Mi≡serunt **G** | numeri **GM**: numeri **O**

Et Veranius: haec amem necesse est
Ut Veraniolum meum et Fabullum.

XIII.

Cenabis bene, mi Fabulle, apud me
Paucis, si tibi di fauent, diebus,
Si tecum attuleris bonam atque magnam
Cenam, non sine candida puella
Et uino et sale et omnibus cachinnis.
Haec si, inquam, attuleris, uenuste noster,
Cenabis bene: nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores
Seu quid suauius elegantiusue est:
Nam unguentum dabo, quod meae puellae
Donarunt Veneres Cupidinesque,
Quod tu cum olfacies, deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

XIIII.

Nei te plus oculis meis amarem,
Iocundissime Calue, munere isto
Odissem te odio Vatiniano:
Nam quid feci ego quidue sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?

XII 17. Plinius nat. hist. praef. 1: 'ille (Catullus) . . . duriusculum se fecit quam uolebat existimari a Veraniolis suis et Fabullis'; cf. XXXXVII 3.

16 hec (h') **O** | ameni **V** amem **M** | nc̃c̃e **O** ‖ 17 Ut] Et **VM**

XIII. *Interstitium unius uersus in* **VM**, *in quo* Ad fabullum *inscribunt* **gM** ‖ 1 Enabis **O** ‖ 2 dii **V** ‖ 6 si unquam **VM** ‖ 8 saculus **VM** |
at quod **gM**
arȩanearum **M** ‖ 9 meos **O** ‖ 10 Seu qui **O** Seu qui **GM** | eleganciusue **V** elegantius ue **M**

XIIII. *Interstitium unius uersus in* **VM**, *in quo* Ad Caluum Poetam *inscribunt* **gM** ‖ 1 Nei *Lachmannus:* Ne **GM** E (n *in marg.*) **O** Ni *uulgo* ‖ 3 Vaciniano **GM** ‖ 4 quid ue **O** ‖ 5 mal' **O** malis **GM**

Isti di mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si, ut suspicor, hoc nouum ac repertum
Munus dat tibi Sulla litterator,
Non est mi male, sed bene ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Di magni, horribilem et sacrum libellum!
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum!
Non non hoc tibi, salse, sic abibit:
Nam, si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia, Caesios, Aquinos,
Suffenum omnia colligam uenena,
Ac te his suppliciis remunerabor.
Vos hinc interea (ualete) abite
Illuc unde malum pedem attulistis,
Saecli incommoda, pessimi poetae.

Si qui forte mearum ineptiarum

XIIII 9. Martianus Capella III 229, p. 56, 22 Eyss.: 'hoc etiam Catullus quidam non insuauis poeta commemorat dicens munus dat tibi Sylla litterator', unde uersum sumpsit Ioannes Saresberiensis Metalog. I 24.

15. Macrobius Saturn. II 1, 8: 'quia Saturnalibus optimo dierum, ut ait Veronensis poeta, nec uoluptas nobis' ectr.

6 dii **VM** | dant **VM** ‖ 9 sylla **D** si illa **VM** | literator **VM** ‖ 10 michi male **V** (mihi **M**) ‖ 12 Dii **VM** ‖ 13 adtuum **M** ‖ 14 Misisti **VM** |
at optimo **gM**
continuo. ut die **VM** *interpungunt* ‖ 15 opimo **GM**: oppinio **O** ‖
at false **g**
16 hoc] **D** h' (= haec) tibi false fit adhibit **O** hec tibi salse sit
at salse
(*corr. ex* fit) adbibit **G** (abibit **g**) hec tibi false sit abibit **M** ‖ 17 luxerit
at. x **g**
OM: luserit **G** ‖ 18 Curā **O** Cur tam **GM** | scrineā **g** scrinea **M** | cesios **VM** ‖ 19 Suffenam **VM** ‖ 20 Hac **VM** | tibi hiis supplitus (— ť) rem. **O** ‖ 23 Seculi **VM** | incomoda **O** *Secuntur in* **VM** *sine interstitio uersus* 'Si qui — nobis'. *Seiunxit Auantius* ‖ 24 inepciarum **O**

Lectores eritis manusque uestras
Non horrebitis admouere nobis,
. . . .

XV.

Commendo tibi me ac meos amores,
Aureli: ueniam peto pudentem,
Ut, si quicquam animo tuo cupisti
Quod castum expeteres et integellum,
Conserues puerum mihi pudice,
Non dico a populo (nihil ueremur
Istos qui in platea modo huc modo illuc
In re praetereunt sua occupati);
Verum a te metuo tuoque pene
Infesto pueris bonis malisque.
Quem tu qualubet, ut lubet, moueto
Quantum uis, ubi erit foris, paratum:
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quod si te mala mens furorque uecors
In tantam impulerit, sceleste, culpam,
Ut nostrum insidiis caput lacessas:
A tum te miserum malique fati,
Quem attractis pedibus patente porta
Percurrent raphanique mugilesque!

---

26 āmouere **O**

XV. *Interstitio unius uersus a uersu* 'Non — nobis' *separatum in* **VM**; Ad Aurelium *inscribunt* **gM** ‖ 1 Comendo **M** O mendo **O** *(i. marg. c)* | tebi **M** ‖ 2 ^pudentem peto **G** peto pudentē **OM** pudenter *J. Maehly in Fleck. ann. 1871 p. 345* ‖ 5 pudicum *Baehrensius* ‖ 6 nich' **O** | ueremur] *post* m *add.* i **g** ‖ 8 preterunt **M** | occupāi **O** ‖ 9 ate me tuo **O** ‖ 10 in festo **M** | bonisq; malisq; **VM** ‖ 11 qualubet (ubet *ex corr.* **g**) ut iubet **G**: qualibet ut at iubet **O** qualubet ·//· *i. marg.* ·//· ut iubet **M**(**D**) ut lubet *uulgo* | moneto **O** ‖ 13 huc **G** | pudenter **O** prudenter **G** at pudenter
at prudenter
g pudenter **M** ‖ 16 nostrum **G**: nostrorum **OM** ‖ 17 ha **V** ah **gM** |
at tū **gM**
tamē **G** (tñ **M**) tñ **O** ‖ 18 atractis **O**; *et sic inscriptio Pompeiana 1261 Zangem. (CIL IIII)* attra^c^tis **M** ‖ 19 Pertundent *J. Maehly l. l.*

XVI.

Pedicabo ego uos et irrumabo,
Aureli pathice et cinaede Furi,
Qui me ex uersiculis meis putastis,
Quod sunt molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poetam
Ipsum, uersiculos nihil necesse est,
Qui tum denique habent salem ac leporem,
Si sunt molliculi ac parum pudici
Et quod pruriat incitare possunt,
Non dico pueris, sed his pilosis,
Qui duros nequeunt mouere lumbos.
Vos, quod milia multa basiorum
Legistis, male me marem putatis?
Pedicabo ego uos et irrumabo.

XVII.

O Colonia, quae cupis ponte loedere longo,
Et salire paratum habes, sed uereris inepta

XVI 5. Plinius, epist. IIII 14, 5: 'scimus alioqui huius opusculi illam esse uerissimam legem quam Catullus expressit: nam castum esse — et parum pudici'. — Apuleius, apol. 11: 'Catullum ita respondentem maliuolis non legistis: nam castum esse — necesse est —'?

XVI. *Adhaeret priori in* **VM** *V̄* ad Aurelium et Furium **D** *i. marg.* 1 Dedicabo **VM** ‖ 2 patice et cinede **VM** ‖ 3 Qui mi (me **gM**) ex
t g
VM ‖ 4 Quod **OM**: Quod **G** | moliculli **G** (*corr.* **g**) ‖ 6 uersiculo *Plinii*
at tum **g**
codd. Mediceus et Vaticanus | nich' **O** | reccesse **O** ‖ 7 Qui tamē **G**:
at tū
Qui tñ **O** qui tñ **M** Qui tunc *Plinii codices omnes (fortasse recte)* ‖ 8 sunt *Plinius:* sint **VM** (*sed eidem u.* 9 possunt) ‖ 10 hiis pillosis **O** ‖ 12
at hos at q qui
hos **O** | uosq; **M** vosque **D** | quod] q; **V** quei *Rossbachius* quom *L. Muellerus* | millia **GM** ‖ 14 Dedicabo **VM**

XVII. *Adhaeret priori in* **V**; // **O** *i. marg. Interstitium unius uersus* **M** *V̄* ad coloniam et amico **D** ‖ 1 Oculo inaq; **O** O culo in aque **GM** O Colonia *alii legunt* o Culonia **D** *i. marg.* Colonia *uulgo* | loedere *Scaliger*: ledere **VMD** ludere *uulgo*

Crura ponticuli axuleis stantis in rediuiuis,
Ne supinus eat cauaque in palude recumbat:
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo uel Salisubsilis sacra suscipiantur;
Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
Quendam municipem meum de tuo uolo ponte
Ire praecipitem in lutum per caputque pedesque,
Verum totius ut lacus putidaeque paludis
Liuidissima maximeque est profunda uorago.
Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli tremula patris dormientis in ulna.
Quoi cum sit uiridissimo nupta flore puella
(Et puella tenellulo delicatior haedo,
Adseruanda nigerrimis diligentius uuis),
Ludere hanc sinit ut lubet nec pili facit uni,
Nec se subleuat ex sua parte, sed uelut alnus
In fossa Liguri iacet suppernata securi,
Tantundem omnia sentiens quam si nulla sit usquam,
Talis iste meus stupor nil uidet, nihil audit,
Ipse qui sit, utrum sit an non sit, id quoque nescit.
Nunc eum uolo de tuo ponte mittere pronum,

XVII 19. Festus p. 305 Muell.: 'Suppernati dicuntur quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum .... Catullus ad Coloniam: In fossa ligari iacet suppernata securi'; cf. Paulus p. 304 Muell.

---

3 axuleis *Schwabius:* ac sulcis **VM** assulis *Statius* | stantis *Statius:* tantis **VM** | rediuius **O** re diuinis **M** ‖ 4 suppinus eat canaq; **O** ‖ 6 Salisubsilis *Statius:* sali subsili **V** sali sub sali (**D**) *i. marg.* at subscili **M** | sacra suscipiant **VM** ‖ 7 maximi *om. i. marg. addit* **G** ‖ 8 Quēdam **G**: Quedā **O** ‖ 10 tocius **O** | pudiceq; paludes **VM** ‖ 12 Insulsi simus **O** ‖ 13 himuli **O** ‖ 14 Quoi cum sit *Scaliger:* Cui iocum sit **VM** ‖ 15 Et] Ut **VM** Est *Lachmannus* | tenellullo **OD** *(i. marg.)* | delicacior **O** | edo **VM** ‖ 16 Asseruanda **GM** | nigerimis diligentius **O** nigerrimus **M** ‖ 17 uni (at uim) **M** ‖ 18 Nec me subleuat **VM** | pte **M** | aluus **O** ‖ 19 superata **VM** ‖ 21 nichil uidet nichil **V** (*bis* nihil **M**) ‖ 22 qui sit **V** quid sit **gM** ‖ 23 Nunc cum uolo **G** Nunc uolo uolo **O** Nūc cum uolo (at hūc eū) **M** nunc eum *i. m.* cum **D**

Si pote stolidum repente excitare ueternum
Et supinum animum in graui derelinquere caeno,
Ferream ut soleam tenaci in uoragine mula.

XXI.

Aureli, pater essuritionum,
Non harum modo, sed quot aut fuerunt
Aut sunt aut aliis erunt in annis,
Pedicare cupis meos amores.
Nec clam: nam simul es, iocaris una,
Haerens ad latus omnia experiris.
Frustra: nam insidias mihi instruentem
Tangam te prior inrumatione.
Atque id si faceres satur, tacerem:
Nunc ipsum id doleo, quod essurire,
A me me, puer et sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico,
Nei finem facias, sed inrumatus.

XXII.

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
Homo est uenustus et dicax et urbanus,

---

24 pote stolidum *Victorius uar. lect. XIII 11:* potest (poτ̄ **O**) olidum **VM** | exitare **VM** ‖ 25 derelinquere **O**: delinquere **GM** | ceno **VM** ‖ 26 mulla **GM**

XXI. *Vetustae editiones interponunt Priapea quaedam a* **V** *omnino aliena; unde explicatur numerus, quem, ne confusio oriatur, cum plerisque retinuimus. Interstitio unius uersus hoc carmen a XVII separatum in* **VM** *(in* **O** *// i. marg.)*; Ad Aurelium *inscribunt* **gM** ‖ 1 essuritionum *Bergkius:* exuricionum **V** exuritionum **M** ‖ 4 Dedicare **VM** ‖ 5 nam *om.* **G** *add.* **g** | exiocaris **VM** ‖ 6 Herens **VM**: Haeres *Vossius, uulgo* | experibus **GM** (at. bis **gM**) experibis **O** ‖ 7 instruentem **VM** struentem *O. Ribbeckius in Fleckeis. ann. 1862 p. 378* ‖ 8 irruminatione **VM** ‖ 9 id si] ipi **V** ipsi **M** ‖ 10 essurire *Bergkius:* esuriere **O** exurire **GM** ‖ 11 a me me *Scaliger:* Me me **VM** Me meus *Statius* Meus mi *Meleager* Vae meus *Faernus* Jeiunus *Huschkius* Mellitus *Handius* ‖ 12 desinat **VM** ‖ 13 Nei *Baehrensius:* Nec **V** Ne **M** | facias finem **O** | irruminatus sum **VM**

XXII. *Adhaeret priori in* **V** (**O** // *i. marg.*); Ad Varum **g** *marg.* **M** *in interstit.*

Idemque longe plurimos facit uersus.
Puto esse ego illi milia aut decem aut plura
Perscripta, nec sic ut fit in palimpseston
Relata: cartae regiae, noui libri,
Noui umbilici, lora rubra, membrana
Derecta plumbo, et pumice omnia aequata.
Haec cum legas tu, bellus ille et urbanus
Suffenus unus caprimulgus aut fossor
Rursus uidetur: tantum abhorret ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra
Aut siquid hac re tritius uidebatur,
Idem infaceto est infacetior rure,
Simul poemata attigit; neque idem umquam
Aeque est beatus ac poema cum scribit:
Tam gaudet in se tamque se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur, neque est quisquam,
Quem non in aliqua re uidere Suffenum
Possis. suus cuique attributus est error;
Sed non uidemus manticae quod in tergo est.

XXII 18—20. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus in compend. mor. notab. p. I libr. 3: 'Catulus c. 5 omnes fallimur — est error'.

19—21. extant in florum moralium auctoritatum a. 1329 Veronae scriptorum II c. 3: 'De errore. Catullus ad Varum. Quem non — mantice quod in tergo est'.

21. Porphyrio ad Hor. serm. II 3, 299: 'Aesopus tradit homines duas manticas habere, unam ante se, aliam retro. in priorem aliena

at itemq; **g** at idem
3 Idemq; **O**: Idemq; **G** itemq; **M** ‖ 4 esse ego] ego esse **D** ς | illi≡ **G** | millia **GM** ‖ 5 nec sit ut **VM** nec sic ut ς, *uulgo* | palimpseston *Marcilius:* palmisepto **VM** palimpsestum *Heinsius* ‖ 6 carte regie noue libri **VM** nouei *Lachmannus* ‖ 7 membrane **VM** *corr. Auantius* ‖ 8 Derecta *Statius:* Detecta **VM** ‖ 10 capri mulgus **VM** ‖ 11 abhoret **O** ‖ 13 hac re tristius **GM** ac retristi' **O**; tritius *Itali, uulgo.* tersius *Baehrensius et Munro in 'Journal of Philology' V p. 305 ita coniecit ut formam* tertius *praeferret.* scitius *L. Muellerus* ‖ 14 infaceto ē infaceto rure **OM** in faceto ē in faceto rure **G** ‖ 15 attigit ut neq; nec idem **O** | unquam **G** ‖ 16 ac] ha **VM** ah ς ‖ 17 tãq; **M** tamquam **V** (quam *compendiose*) ‖ 18 nec ē **O** ‖ 19 que nõ **M** | uidere *om. auctor florum mor. auct.* ‖ 20 actributus **M**

XXIII.

Furei, cui neque seruos est neque arca
Nec cimex neque araneus neque ignis,
Verum est et pater et nouerca, quorum
Dentes uel silicem comesse possunt:
Est pulcre tibi cum tuo parente
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum: bene nam ualetis omnes,
Pulcre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, non graues ruinas,
Non furta impia, non dolos ueneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu
Aut siquid magis aridum est habetis
Sole et frigore et essuritione.
Quare non tibi sit bene ac beate?
A te sudor abest, abest saliua,
Mucusque et mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior salillo est,
Nec toto decies cacas in anno,

uitia mittimus, ideo et uidemus facile; in posteriorem nostra, quae abscondimus et uidere nolumus. hoc Catullus ['tullimus', sed 'm' expuncto, Monac.] meminit: Videmus manticae quod in tergo est'.

XXIII. *Adhaeret priori in* **V** (*// i. marg.* **O**); Ad furium **g** *marg.;*
at. seruus **g**
idem **M** *in interstitio* ‖ 1 furẹi **M** | seruos *Statius:* seruo **G** seruo **O**
at seruo
seruus **M** | archa **VM** ‖ 2 cimex neq; araneus **M** cimex at neq; a. **O** cimex
i at nec
aial neq; a. **G** ‖ 7 Nẹc̣ mirum **G** Ne mirum **O** ne mirū **M** ‖ 8 pulchre **M** | nichil **O** ‖ 9 ruinas **G**: minas **OM** minas *i. m.* at ruinas **L** ‖ 10 furta *Hauptius quaest. Cat. p. 9:* facta **VM** (façṭa **G**) fata **D** ‖ 12 Aut qui **VM** | sicçiora **M** ‖ 13 siquid aridum magis **VM** ‖ 14 essuritione *Bergkius:* exuritione **D** esuritione **GM** esuricione **O** ‖ 15 sit **O**: si **GM** ‖ 16 abest *alterum om.* **O**; *in* **G** *prioris* abest *littera* t *ex corr.* | saluia **O** ‖ 17 Muccusue **G** Muctusue **O** muccus ue **M** | piçṭuita **G** ‖ 18 mundic(t **M**)iem **VM** ‖ 19 culus (at cuius) **gM**: cuius **V** | sal illo est **M**

Atque id durius est faba et lapillis;
Quod tu si manibus teras fricesque,
Non umquam digitum inquinare possis.
Haec tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere nec putare parui,
Et sestertia quae soles precari
Centum desine: nam sat es beatus.

XXIIII.

O qui flosculus es Iuuentiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt
Aut posthac aliis erunt in annis,
Mallem diuitias Midae dedisses
Isti, quoi neque seruus est neque arca,
Quam sic te sineres ab illo amari.
'Quid? non est homo bellus?' inquies. est:
Sed bello huic neque seruus est neque arca.
Hoc tu quamlubet abice eleuaque:
Nec seruum tamen ille habet neque arcam.

XXV.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo

XXV 1. [Cicero ad Quintum fratrem II 13, 4: 'Tu, quemadmodum me censes oportere esse et in rep. et in nostris inimicitiis,

21 lupillis *Ianus Gulielmus in Grut. Lamp. III 2, 446* ‖ 22 terasq; fricesq; **M** ‖ 23 unquam **VM** | posseis *Baehrensius* posses **V** possis *uulgo* ‖ 24 Haec tua **VM** | comoda **O** ‖ 26 sesterciaq; **O** sextercia que **GM** ‖ 27 satis beatus **VM** satis beatu's *Bergkius*

XXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ad amicū **D** *i. marg.* ‖ 1 es] ē **VM** | iuuenciorum **O** ‖ 2 quod **VM** ‖ 3 post hac **VM** ‖ 4 diuicias **O** | Midae
at cui
dedisses *Is. Vossius:* mi dededisses **O** mi dedisses **GM** ‖ 5 Isti qui
at nec **g** at cui at neq;
neque **G**: Isti qui nec **O** isti qui nec **M** | arca **O**: archa **GM** ‖ 7 Quid **O**: Qui **GM** ‖ 8 archa **VM** ‖ 9 H· (= hoc) **OM**: Hec **G** | quamlubet
at qua
O: qua lubet **G** quamlubet **M** ‖ 10 archam **VM**

XXV. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *i. marg.*); Ad Tallum **g** *marg.* **M** *in interstitio* ‖ 1 Cinede talle **VM**

Vel anseris medullula uel imula oricilla
Vel pene languido senis situque araneoso,
Idemque Thalle turbida rapacior procella,
Cum diua mulierarios ostendit oscitantes:
Remitte pallium mihi meum, quod inuolasti,
Sudariumque Saetabum catagraphosque Thynos,
Inepte, quae palam soles habere tamquam auita.
Quae nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte,
Ne laneum latusculum manusque mollicellas
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent
Et insolenter aestues, uelut minuta magno
Deprensa nauis in mari uesaniente uento.

ita et esse et fore auricula infuma scito molliorem'; cf. Fr. Buechelerus in indice lection. hib. uniuers. Gryphiswald. a. 1868 p. 15—17.]

2 medullula **O**: medulla **GM** | imulla **O** | oricilla (auricilla) *Sca-*
at moricilla
liger: moricilla **G** moricula **O** moricula **M** inula moricilla **D** (*fortasse*
m
ex inula oricilla *ortum*) ‖ 3 arācoroso **GM** at araneoso **g** *i. m.* **M** *sscr.*: āracoroso **O** ‖ 4 talle **GM** tale **O** ‖ 5 mulierarios] *Hauptius:* Cum diua
at. aues ut aries i g
mulier alios ostendet os≡citantes **G** Cum diua ml'ṛaries osten-
at aues ut alios
det (ōndet) ossistantes **O** mulier. aries ostendit oscitātes **M** mulier aues *i. m.* at arios **L.** Cum diua mater alites ostendit occinentes (oscinentes *Faernus*) *Auantius* Cum dira maris hiems aues ost. oscitantes *Bapt. Guarinus* Cum de uia mulier aues ost. oscitantes *Scaliger* Cum diua munerarios ost. oscitantes *Lachmannus* Cum luna mulierarios ost. osc. *Heysius* Cum diua muttiens aues ost. osc. *Bergkius mus. Rhen. XVIIII 605* Conuiua cum mero grauis se ost. oscitantem *Boehmius quaest. Cat. p. 20* Conclaue com uicarios ost. osc. *H. A. J. Munro in 'Journal of Philology' V 306* ‖ 7 sudarium q̄ **G** | saethabum **G**: satha-
at setha
bum **O** sathabum **M** seth. *ex* sath. *corr.* **D** | cathagraph(f **M**)osq; thinos **VM** ‖ 8 Inepteq; **VM** (quae **g**) | tanquam **G** ‖ 9 remite **O** ‖ 10 mollicelas **O** ‖ 11 Insula **VM** insuta **D** | fragella **M** | conscribilent **VM** ‖ 12 uelut inimica **VM** minuta **D** *i. marg.* ‖ 13 deprensa **O**: Deprehensa **GM**

Read

XXVI.

Furi, uillula uostra non ad austri
Flatus opposita est neque ad fauoni
Nec saeui boreae aut apheliotae,
Verum ad milia quindecim et ducentos.
O uentum horribilem atque pestilentem!

XXVII.

Minister uetuli puer Falerni,
Inger mi calices amariores,
Ut lex Postumiae iubet magistrae
Ebria acina ebriosioris.
At uos quo lubet hinc abite, lymphae
Vini pernicies, et ad seueros
Migrate: hic merus est Thyonianus.

XXVII 2. Cf. glossa Philoxeni 'inger *εἴσκρασον*' apud Labbaeum p. 93ᵇ (Haupt. op. III 642).

1—4. Gellius VI 20, 6: 'Catullus quoque elegantissimus poetarum in hisce uersibus: Minister uetuli — Ebriose acine ebriosioris, cum dicere *ebrio* [*ebriosi* uel *hebriosi* codd.] posset et quod erat usitatius *acinum* in neutro genere appellare, amans tamen hiatus illius Homerici suauitatem *ebriam* [*ebriosam* uel *hebr.* codd.] dixit propter insequentis *a* litterae concentum. qui *ebriosa* [*ebrios* uel *hebrios* codd.] autem Catullum dixisse putant aut *ebrioso* [*ebriosos* uel *hebr.* codd.] — nam id quoque temere scriptum inuenitur — in libros scilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt'. cf. disputationem plane egregiam M. Hauptii in ind. lect. Berol. aest. 1857 (op. II 123).

XXVI. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Ad Furium **g** *marg.; in interstitio* **M** ‖ 1 ūrā **O**: nostra **GM** ‖ 2 *om.* **O** | fauonij **G** ‖ 3 seue **M** | apheliote **VM**: Apeliotae *uulgo* ‖ 4 millia **GM** ‖ 5 ḥorribilem **G**

XXVII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Ad pincernā suū **g** *marg.* **M** *in interstitio* ‖ 1 falerui **O** | ueatuli *Gellii Rottend.* ‖ 2 Inger mi *Gellii Rottend.*: Ingermi *Gellii Vatic. et Paris.* Ingere mi **GM** Ingeremi **O** | cabiles amariores *Gellii Rottend., qui hic desinit* ‖ 3 posthumie **GM** | iuuet *Gellii Vatic. et Paris.* ‖ 4 Ebria acina *Hauptius:* Ebriose acino **VM** ebriose ac in *Vatic.*, ebriose ac me *Paris. Gellii.* Ebriosa acino *Guarinus* Ebriosa acina *Parthenius, uulgo;* Ebrioso acino *Schwabius* ‖ 5 Aduos **O** ¦ quod iubet **VM** (lubet **D** *i. marg.*), *correxit Al. Guarinus* | limphe **V** ‖ 6 pnities **M** ‖ 7 thionianus **VM**

XXVIII.

Pisonis comites, cohors inanis
Aptis sarcinolis et expeditis,
Verani optime tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satisne cum isto
Vappa frigoraque et famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum, ut mihi, qui meum secutus
Praetorem refero datum lucello:
'O Memmi, bene me ac diu supinum
Tota ista trabe lentus irrumasti'.
Sed, quantum uideo, pari fuistis
Casu: nam nihilo minore uerpa
Farti estis. pete nobiles amicos!
At uobis mala multa di deaeque
Dent, obprobria Romulei Remique.

XXVIIII.

Quis hoc potest uidere, quis potest pati,
Nisi impudicus et uorax et aleo,
Mamurram habere quod Comata Gallia

XXVIIII. Suetonius Iul. 73: 'Catullum a quo sibi uersiculis de Mamurra perpetua stigmata imposita non dissimulauerat (Caesar), . . .'

1. 2. Quintilianus VIIII 4, 141: 'Aspera uero et maledica, ut dixi, etiam in carmine iambis grassantur: Quis hoc potest — et aleo'.

3 sq. Plinius nat. hist. XXXVI 48: 'hic namque est Mamurra

XXVIII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Ad Verraniū 7 fabullū **g** *marg.* ad Verannium et Fabullum **M** *in interstitio* ‖ 2 sarcinolis **M** sarcinulis **V** ‖ 3 Verani **GM**: Verā **O** ‖ 4 satis ue **O** ‖ 6 Et quidnam **VM** | patet **GM**: p; **O** ‖ 8 reffero **O** ‖ 9 Omē mi **O**: Omnē mi **GM** | suppinū **O** ‖ 10 trahe **GM** | lentus **VM**: tentus *Vossius* | yrrumasti **O** ‖
at pari
11 pari **O** parum **GM** | fuistis **M**: fuisti **V** ‖ 12 nichilo **O** | uerpa **D**:
at upa. t urpa at nobis **gM**
uerba **M** urpa **O** uerba **G** ‖ 14 uobis (u *ex corr.*) **GM**: nobis **O** | dii **VM** ‖ 15 oprobria romule **O** obprobia romulei **M**

XXVIIII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); In Romulū cathamitū **g** *marg.* **M** *in interst.* ‖ 3 Nam murrā **VM** | comota **O**

Habebat ante et ultima Britannia?
Cinaede Romule, haec uidebis et feres?
Et ille nunc superbus et superfluens
Perambulabit omnium cubilia
Ut albulus columbus aut Adoneus?
Cinaede Romule, haec uidebis et feres?
Es impudicus et uorax et aleo.
Eone nomine, imperator unice,
Fuisti in ultima occidentis insula,
Ut ista uostra diffututa mentula
Ducenties comesset aut trecenties?
Quid est alid sinistra liberalitas?
Parum expatrauit an parum elluatus est?
Paterna prima lancinata sunt bona,
Secunda praeda Pontica, inde tertia
Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus;
Hunc Galliae timent, timet Britannia.
Quid hunc malum fouetis? aut quid hic potest
Nisi uncta deuorare patrimonia?

Catulli Veroniensis carminibus proscissus, quem, ut res est, domus ipsius clarius quam Catullus dixit habere quidquid habuisset Comata Gallia'.

XXVIIII 10. Cf. Sallustius Cat. XIIII 2; Cicero Cat. II 10, 23. 16. glossa Labbaei p. 69[d]: 'expatrauit ἐπετέλεσεν'.

---

4 ante *Statius:* cū te **VM** cum te *i. m.* cuncta **D** uncti *Faernus* | Brittania **O** ‖ 5 haec **O** hec **GM** ‖ *post* 5 *add. Aldina a. 1502 u.* 10 ‖ 7 Perambulauit **VM** ‖ 8 adoneus *Statius:* ydoneus **V** idoneus **M** haut idoneus *Silligius* ‖ 9 haec **O** hec **GM** ‖ 11 eo ne **OM** ‖ 13 ũra diffututa **D**: nostra diffutura **VM** defututa *Lachmannus* ‖ 14 Ducencies *et* trecencies **O** | comerset **O** comeset **G** cõmesset **M** ‖ 15 alid *Auantius:* alit **VM** ‖ 16 partū **O** ‖ 17 prima *Auantius:* primū **VM** ‖ 18 tercia **V** ‖ 19 Libera **O** Hy(*ex* i *corr.* **g**)bera **GM** | scit **O**: sit **GM** | amni **VM** | thagus **GM** ‖ 20 Hunc gallie timet et britannie (brittanie **O**) **VM**; *quod correxi.* hunc gallie timēt et brithañia **D** Timentque Galliae hunc, timet Britannia *Turnebus aduers. XII 1.* Time Britannia, hunc timete Galliae *Lachmannus* Timete Galliae hunc, time Britannia *Hauptius* Timentne Galliae hunc, timent Britanniae *L. Muellerus* Et huice Gallia et metet Britannia *H. A. J. Munro* ‖ *u.* 21—24 *post* 10 *transposuit Th. Mommsenus hist. Rom. III 318* ‖ 21 hic] hīc **V**

Eone nomine orbis, o piissimi
Socer generque, perdidistis omnia?

XXX.

Alfene inmemor atque unanimis false sodalibus,
Iam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi?

Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide?
Nec facta impia fallacum hominum caelicolis placent.

Quae tu neglegis ac me miserum deseris in malis.
Eheu, quid faciant, dic, homines, cuiue habeant fidem?

Certe tute iubebas animam tradere, inique, *me*
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent.

Idem nunc retrahis te ac tua dicta omnia factaque
Ventos irrita ferre ac nebulas aerias sinis.

Si tu oblitus es, at di meminerunt, meminit Fides,
Quae te ut paeniteat postmodo facti faciet tui.

XXVIIII 24. Vergilius epigrammate III 6: 'Ut ille uersus usquequaque pertinet: Gener socerque, perdidistis omnia'.

---

23 eo ne **OM** | orbis o piissimei *Hauptius:* urbis opulentissime (oppulētissiē **O**) **VM** imperator unice *Scaliger* urbis o piissime *Lachmannus* urbis o potissimei *L. Muellerus* ‖ 24 Socer generq; **VM**: Gener socerque *Vergilius* | pdistis **M**

XXX. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *in margine*); Ad Alphenum **g** *marg.* **M** *in interstitio* ‖ *Carmen a Lachmanno in Bergkii et Caesaris diar. antiq. a. 1845 p. 492 in strophas binorum uersuum discriptum est* ‖ 1 Alphene **VM** | una nimis **M** | salse **VM** ‖ 2 n (†) **O** nichil **G** nihil **M** ‖ 3 Iam me prodere, iam non me dubitas **VM** ‖ 4 Num *Schwabius* | falla cū **O** ‖ *u.* 4 *et* 5 *post* 12 *transposuit Lachmannus* ‖ 5 que **VM** | negligis **VM** ‖ 6 Oheu **V** o heu **M** | dic *Pontanus:* dico **VM** dice *Ellisius* dehinc *Statius* | cui ne **O** ‖ 7 tu te **GM** | me *Auantius: om.* **VM** ‖ 8 quasi omnia tuta **GM** quasi omnia, *om.* tuta, **O** ‖ 9 Idem **O**: Inde **G** at idem
inde **MB** ‖ 10 Vento **VM** | finis **O** ‖ 11 es ut (at **D**) dii **VM**

XXXI.

Paene insularum, Sirmio, insularumque
Ocelle, quascumque in liquentibus stagnis
Marique uasto fert uterque Neptunus:
Quam te libenter quamque laetus inuiso,
Vix mi ipse credens Thuniam atque Bithunos
Liquisse campos et uidere te in tuto!
O quid solutis est beatius curis,
Cum mens onus reponit ac peregrino
Labore fessi uenimus larem ad nostrum
Desideratoque acquiescimus lecto.
Hoc est quod unum est pro laboribus tantis.
Salue, o uenusta Sirmio, atque ero gaude:
Gaudete uosque, Lydiae lacus undae:
Ridete, quicquid est domi cachinnorum.

XXXII.

Amabo, mea dulcis Ipsithilla,
Meae deliciae, mei lepores,
Iube ad te ueniam meridiatum.
Et si iusseris illud, adiuuato,

XXXI. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *i. marg.*); Ad Sirmiū Insulā **g** *marg.* Ad Syrmium insulam **M** *in interstitio* ‖ 1 Pene ins. **VM** | Sirmio **gM**: sirinio **V** ‖ 2 quascunque **G** ‖ 3 neptūnus **M** neptunnus **D** ‖ 4 li-
i at credens **g**
bente **VM** | letus **M** ‖ 5 m **O** michi **M** mihi **M** | credens **OM**: crederis **G** | thimiā atq; bithinios (bithin≡os **G**) **V** thuniā atq; bithynos **M**, *corr. Schwabius.* Thyniam atque Bithynos *uulgo* ‖ 8 meus **O** ‖ 9 Labore
at bero
VM ‖ 10 Acquiesimus **O** ‖ 12 hero **V** hero **M** ‖ 13 Gaudete **GM**: Gaude **O** Gaudente *Bergkius Philol. XVI 618* | uos quoq; lidie (lydie **G**) lacus
thusce
unde **VM** lydie **D** uosque *uel* uos o *uel* uosque o *Itali;* lucidae *B. Guarinus* ludiae *Scaliger* limpidae *Auantius* libuae *Lachmannus* incitae *Heysius* ‖ 14 ridere **O** | cachinorū **O**

XXXII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *i. marg.*); Ad Ipsicillā **g** *marg.* ad Ipsicillam *in interst.* ad Ipsicillā at Ipsicilla *i. marg.* **M** ‖ 1 mea≡ **G**: meas **O** | ipī illa **O** ipsi thila **G** ipsichila **M** Ipsitilla ς *Buechelerus ad Petron. p. 74* ‖ 2 delitie **GM** ‖ 4 adiuuato **VM**: adiubēto *Turnebus adu. XII 1*

Nequis liminis obseret tabellam;
Neu tibi lubeat foras abire,
Sed domi maneas paresque nobis
Nouem continuas fututiones.
Verum, siquid ages, statim iubeto:
Nam pransus iaceo et satur supinus
Pertundo tunicamque palliumque.

XXXIII.

O furum optime balneariorum
Vibenni pater, et cinaede fili
(Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius est uoraciore):
Cur non exilium malasque in oras
Itis? quandoquidem patris rapinae
Notae sunt populo, et natis pilosas,
Fili, non potes asse uenditare.

XXXIIII.

Dianae sumus in fide
Puellae et pueri integri:
Dianam pueri integri
  Puellaeque canamus.
O Latonia, maximi
Magna progenies Iouis,
Quam mater prope Deliam
  Deposiuit oliuam,
Montium domina ut fores

---

5 luminis **O** ‖ 6 lube foras habire **O** | libeat **M** ‖ 8 futuciones **V**

XXXIII. *Adhaeret priori in* **VM** *V̄* ad Vibennium **D** ‖ 4 uoratiore **VM**: at uolantiore **g** *i. marg.* (*sscr.* **M**) | dextra pater est uoraciore, Culo filius inquinatiore *L. Carrio antiq. lect. I 16* ‖ 5 horas **VM** ‖ 8 non pot̄ ase uendicare **V** non potest a se uendicare **M**

XXXIIII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Carmen diane **g** *marg.* Carmen Diane *in interstit.* carmen Dyane *i. marg.* **M** ‖ 1 Dyane **G** ‖ 3 *om.* **VM** ‖ 5 latōnia **O** ‖ 7 delyam **GM** ‖ 8 Deposuit **VM**, *corr. Palladius*

Siluarumque uirentium
Saltuumque reconditorum
Amniumque sonantum.
Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia et notho es
Dicta lumine Luna.
Tu cursu, dea, menstruo
Metiens iter annuum
Rustica agricolae bonis
Tecta frugibus exples.
Sis quocumque tibi placet
Sancta nomine, Romulique,
Antique ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

XXXV.

Poetae tenero, meo sodali
Velim Caecilio, papyre, dicas,
Veronam ueniat Noui relinquens
Comi moenia Lariumque litus:
Nam quasdam uolo cogitationes
Amici accipiat sui meique.
Quare, si sapiet, uiam uorabit,
Quamvis candida milies puella
Euntem reuocet manusque collo
Ambas iniciens roget morari;

---

10 uirencium **V** *corr.* **g** ‖ 11 Saltumq; recunditorū **O** ‖ 12 Omniumq; (Omnium **GM**) sonant(c **O**)ium **VM** ‖ 15 et notho es **VM**: at et noto es **gM** *i. marg.* ‖ 17 menstrua **VM** ‖ 18 Mentiēs iter animū **O** ‖ 21 Sis q̄cūq; tibi placet **O** Scis quecūq; tibi placēt **GM** at Sis quocūq; tibi placet **gM** *i. marg.* seis *Baehrensius* ‖ 23 Antiquei *R. Klotzius* Ancique *Scaliger*

XXXV. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Ad Ceciliū lubet (iubet **M**) libello loqui **g** *marg.* **M** *in interstit.* ‖ 2 occilio **O** | papire **VM** ‖ 4 menia≣ **GM**: ueniā **O** ‖ 5 quosdam **G**; *corr.* **g** | uolo] *litterae ultimae sscr. uirgulam* **g** ‖ 8 millies **VM** ‖ 10 inities **O**

Quae nunc, si mihi uera nuntiantur,
Illum deperit inpotente amore:
Nam quo tempore legit incohatam
Dindymi dominam, ex eo misellae
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi, Sapphica puella
Musa* doctior: est enim uenuste
Magna Caecilio incohata mater.

XXXVI.

Annales Volusi, cacata carta,
Votum soluite pro mea puella:
Nam sanctae Veneri Cupidinique
Vouit, si sibi restitutus essem
Desissemque truces uibrare iambos,
Electissima pessimi poetae
Scripta tardipedi deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis;
Et hoc pessima se puella uidit
Iocose lepide uouere diuis.
Nunc, o caeruleo creata ponto,

XXXV 12. Charisius p. 133, 25 K.: 'Inpotente. Catullus: deperit inpotente amore. quod ita quoque dictum notat Plinius'.

XXXVI 1. Seneca epist. 93, 11: 'annales Tanusii scis quam ponderosi sint et quid uocentur'.

---

11 mihi si **M** | nunciantur **V** ‖ 12 inpotente amore *Charisius:* impotentem amorem (amore≣ **G**) **V** impotētem amore **M** (impotentẹṃ **D**, i sscr.) ‖ 13 tempore elegit (eligit **O**) indotatam **VM**; incohatam *Guarino debetur* ‖ 14 Dindimi **VM** ‖ 16 saphica **O** saphyca **GM** ‖ 17 docior **O** ‖ 18 cecilia **VM** | incohata **OD**: inchoata **GM**

XXXVI. *Adhaeret priori in* **V**; Ad lusi cacatā **g** *marg.;* **M** *in interstit.* ‖ 1 Anuale suo lusi cacata **O** Annuale suo lusi cacata **GM** ‖ 3 sancte **VM**; *itaque Liuineius not. 16* ‖ 5 Dedissemq; **VM**, *corr. Auantius* | yambos **G** ‖ 8 ustilanda **VM** ‖ 9 học (e sscr.) **D** haec *uulgo* ‖ 10 uouere se diuis **VM** ‖ 11 o *om.* **O** | poncto **O** punto **GM**

Quae sanctum Idalium Uriosque apertos
Quaeque Ancona Cnidumque arundinosam
Colis quaeque Amathunta quaeque Golgos
Quaeque Durrachium Hadriae tabernam,
Acceptum face redditumque uotum,
Si non illepidum neque invenustum est.
At uos interea uenite in ignem,
Pleni ruris et inficetiarum
Annales Volusi, cacata carta.

XXXVII.

Salax taberna uosque contubernales,
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis esse mentulas uobis,
Solis licere quicquid est puellarum
Confutuere et putare ceteros hircos?
An, continenter quod sedetis insulsi
Centum an ducenti, non putatis ausurum
Me una ducentos irrumare sessores?
Atqui putate: namque totius uobis

XXXVII 1. Atilius Fortunatianus p. 293, 2 K.: 'In iambico metro si paenultimam longam feceris, scazon uocatur, quem et choliambon et hipponaction uocant, ut: salax — contubernales'.

at ydalium at uriosq; **g**
12 adalium utriosq; **G**: adalium uriosq; **OM** at ydaliū **M** *marg.* | portus *N. Heinsius adu. 642;* Surosque apertos *Vossius* ‖ 13 ancora **M** | gnidumq; **VM** | harund. **GM** ‖ 14 Colisq; amathunta (-thuntā **O** -tunta **M**) queq; (q̄; **O**) alcos **VM**; Golgos *corr. Auantius* ‖ 15 dura-
at uenire
chium **VM** ‖ 18 intereo **O** | uenite **M** ‖ 19 turis et inficec(t **M**)iarū **VM**; ruris *em. Palladius* ‖ 20 Annuale suo lusi **G** Anuale suo lusic **O** A nnuale suo lusicacata **M**

XXXVII. *Adhaeret priori in* **V** (// **O** *marg.*); Ad contubernales **M** *in interstit.* **g** *marg.* ‖ 1 uoxq; **O** ‖ 2 pilleatis **O** pil≡eatis **GM** | non afratribus **VM** ‖ 3 mentualas **O** ‖ 5 Confutere **V**; *idem ex* concutere *corr.* **M** confutu^e^re **D** | coeteros **M** | hyrcos **VM** ‖ 9 At qui **VM** | iamque *Handius obseru. 88* | tocius **V** totius **gM**

Frontem tabernae sopionibus scribam.
Puella nam mi, quae meo sinu fugit,
Amata tantum quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
Consedit istic. hanc boni beatique
Omnes amatis, et quidem, quod indignum est,
Omnes pusilli et semitarii moechi;
Tu praeter omnes une de capillatis,
Cuniculosae Celtiberiae fili
Egnati, opaca quem bonum facit barba
Et dens Hibera defricatus urina.

XXXVIII.

Malest, Cornifici, tuo Catullo,
Malest me hercule et laboriose,
Et magis magis in dies et horas.
Quem tu, quod minimum facillimumque est

XXXVII 17. 18. Priscianus I p. 188, 21 H.: 'Unus quia de uocatiuo quidam dubitant, Caper, doctissimus antiquitatis perscrutator, ostendit hoc usum Catullum et Plautum. Catullus: Tu praeter — Celtiberiae fili'. — idem ibid. p. 305, 8: 'o filie et o fili . Livius . . . filie. Catullus autem: Tu praeter — fili'.

10 sopionibus **VM** *Vossius.* scipionibus *uel* scorpionibus ς; scriptionibus *Marcilius* titionibus *Scioppius ueris. p. 118.* scopionibus *Heinsius ad Burmanni Petron. p. 101* ‖ 11 nam mi *Heinsius*: nam me **VM** namque *Auantius* ‖ 12 amabiliter **M** ‖ 13 q̃ **O** ‖ 14 Comsedit **O** ‖ 16 pussilli **O** | semitani **O** | moechi **O** mechi **GM** ‖ *inter* 16 *et* 17 Ad Egnatium *habent* **gM** *marg., nullo tamen in* **V** *interstitio;* // **O** *marg.*
at uno **g**
Interstitium cum eodem titulo in **M**ς ‖ 17 une *Priscianus* **O**: une **G**
at une
uno **M** ‖ 18 Celtiberose (*uel* — sae) *Priscianus utroque loco* Cuniculose **VM** Cuniculosae *Prisciani cod. Colon. 202, olim Darmstad.^c^, s. XI, posteriore loco (cf. Haupt. in Herm. I 45); uulgo* Celtis perosae *Vossius* | Celbiberie **O**: celtiberi **GM** ‖ 19 opacha **O** ‖ 20 Et dens **G**: E dens **O** et deus **M** | hybera **M** | un^rn^a **M**

XXXVIII. *Adhaeret priori in* **VM** (// **O** *marg.*) V̄ epigramma **D** *marg.* ‖ 1 Male est si carnifici **VM** ‖ 2 Male sime hercule **V** male est si me **MD** ei et *Lachmannus* et est *Silligius* ‖ 4 facilimumq; **O**

Qua solatus es allocutione?
Irascor tibi. sic meos amores?
Paulum quid lubet allocutionis,
Maestius lacrimis Simonideis.

XXXVIIII.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
Renidet usque quaque. sei ad rei uentum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille. si ad pii rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille. quicquid est, ubicumque est,
Quodcumque agit, renidet. hunc habet morbum
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendum est *te* mihi, bone Egnati.
Si urbanus esses aut Sabinus aut Tiburs
Aut fartus Umber aut obesus Etruscus
Aut Lanuuinus ater atque dentatus

XXXVIIII 11. Glossae Vaticanae in A. Maii Class. Auct. VII p. 574ᵃ: 'pinguis, grassus. nam obesus plus est quam pinguis. Catullus ait: aut pinguis ubera aut obesus et prossus'. et similia in glossariis P. Danielis et monasterii uindocinensis legisse se testantur Scaliger et Turnebus. Cf. et glossarium Salomonis fol. 41 et 143 ed. princ.

---

5 *et* 7 alocuc. **O** ‖ 8 symonideis **GM**

XXXVIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Egnacius *et* candides **O** ‖ 2 sei **O**: seu **G** (at sei) seu **M** ‖ 3 Subscellum **O** Subsellum **GM** subselium *Baehrensius* | cum excitat orator fletum **VM**, *corr. Auantius* ‖ 4 si ad pii regum filii. at . impii **GM** si ad impij regum filij **O** ‖ 5 Iugetur orbicum **O** ‖ 6 ubicunq; **G** ‖ 9 te *addidi post* est: *Spengelius lect. p. 121 addit ante* est; *om.* **VM** ‖ 10 tyburs **M** ‖ 11 fartus *B. Venator*: parcus **VM** porcus *Scaliger* pastus *Vossius* pinguis *glossae Vaticanae, unde* crassus *G. Loewe in Ritschelii actis soc. Lips. II 476* | ubera aut *glossae Vatic.* | etruscus (e *in rasura*) **G** et (7) truscus **O** et truscus **M** (at etruscus) et prossus *glossae Vaticanae* ‖ 12 lamiuinus **VM** lanuinus ς, *L. Muellerus de re metr. p. 252*

Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
Aut qui lubet, qui puriter lauit dentes:
Tamen renidere usque quaque te nollem;
Nam risu inepto res ineptior nulla est.
Nunc Celtiber *es:* Celtiberia in terra,
Quod quisque minxit, hoc sibi solet mane
Dentem atque russam defricare gingiuam,
Ut quo iste uoster expolitior dens est,
Hoc te amplius bibisse praedicet loti.

XXXX.

Quaenam te mala mens, miselle Rauide,
Agit praecipitem in meos iambos?
Quis deus tibi non bene aduocatus
Vecordem parat excitare rixam?
An ut peruenias in ora uulgi?
Quid uis? qua lubet esse notus optas?
Eris, quandoquidem meos amores
Cum longa uoluisti amare poena.

XXXVIIII 16. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus compend. moral. notab. p. IIII libr. IIII: 'Catulus c. 5 risu — nulla est'. — Petrarca de remediis utriusque fortunae praef. libr. II p. 104 ed. Basil.: 'stultorum risus, quo inepto res ineptior nulla est, ut Catullus ait'.

19. Apuleius Apol. 6: 'nisi forte in eo reprehendendus sum quod Calpurniano puluiusculum ex Arabicis frugibus miserim, quem multo aequius erat spurcissimo ritu Hiberorum, ut ait Catullus, sua sibi urina: dentem — pumicare gingiuam'.

---

13 ut] aut **VM** ‖ 14 pariter *i. marg.* at puriter **M** ‖ 15 q̃; **O** ‖ 16 risti **O** ‖ 17 es *Conradinus de Allio: om.* **VM** ‖ 18 quique mixit h. s. s. ĩane **O** ‖ 19 russam *Apuleius:* rusam **VM** | pumicare *Apuleius* ‖ 20 uoster *scripsi:* uester **GM** n̄r **O** | expoli(at ti)or **g**: expolitor **V** expolitor **M** | deus **O** ‖ 21 loti *Bernh. Pisanus:* lotus **VM**

XXXX. *Adhaeret priori in* **V** (*// **O** marg.*); Ad Rauidū **gM** *marg.* ad Rauidium **M** *in interstit.* ‖ 3 dens **V** deus **gM** | a(d)uocatus **gM**: auocatus **V** ‖ 5 perueniamus inora (hora **O**) **VM** ‖ 6 Quid nis **O** ‖ 8 pena **O**: poema **GM** at pena **gM** *marg.*

XXXXI.

Anne sana puella defututa?
Tota milia me decem poposcit,
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui, quibus est puella curae,
Amicos medicosque conuocate:
Non est sana puella. nec rogate,
Qualis sit: solide est imaginosa.

XXXXII.

Adeste, hendecasyllabi, quot estis
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse moecha turpis
Et negat mihi uostra reddituram
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, et reflagitemus.
Quae sit quaeritis? illa quam uidetis

XXXXI 8. Gloss. Labb. p. 87[c]: 'imaginosus εἰκονώδης'; cf. Haupt. op. III 642.

XXXXII 5. Charisius p. 97, 10 K.: 'Hos pugillares et masculino genere et semper pluraliter dicas, sicut Asinius in Valer*ium*, quia pugillus est qui plures tabellas continet in seriem sutas. at tamen haec pugillaria saepius neutraliter dicit idem Catullus in hendecasyllabis' ['Catulus in indecasyllabis' Neap.].

XXXXI. *Adhaeret priori in* **VM** V̄ **D** *marg.* ‖ 1 Anne sana *Conrad. de Allio:* Amean . a . puella **O** Ame an apuella **GM** Ametina *Hauptius in edit. altera* Anniana *Schwabius* | defutura **M** diffututa *B. Guarinus* ‖ 2 millia **GM** | popossit **O** ‖ 4 form[i]ani (m *ex* n *corr.* **g**) **GM**: forniani **O** ‖ 5 puelle cure **V** puella cure **M** ‖ 6 conuocare **VM** ‖ 7 rogare **VM** | solet . et **VM** *ita interpungentes;* solet haec *Itali* solet: en imaginosam *Doeringius* solide est imaginosa *Hauptius* solet esse imaginosa *Schwabius* | ymaginosum **V** imaginosum **M**

at iocum **gM**
XXXXII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 endecha sillabi **VM** ‖ 3 Locum **GM**: Locum **O** | mecha **GM** meca **O** ‖ 4 ūra **O** uestra **GM** nostra *uulgo* ‖
at illa
7 illa **O**: illam **G** illam **M**

Turpe incedere, mimice ac moleste
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumsistite eam, et reflagitate:
'Moecha putida, redde codicillos,
Redde, putida moecha, codicillos'.
Non assis facis? o lutum, lupanar,
Aut si perditius potes quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quod si non aliud potest, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce:
'Moecha putida, redde codicillos,
Redde, putida moecha, codicillos'.
Sed nil proficimus, nihil mouetur.
Mutanda est ratio modusque nobis,
Siquid proficere amplius potestis:
'Pudica et proba, redde codicillos'.

XXXXIII.

Salue, nec minimo puella naso
Nec bello pede nec nigris ocellis
Nec longis digitis nec ore sicco
Nec sane nimis elegante lingua,
Decoctoris amica Formiani.
Ten prouincia narrat esse bellam?

---

8 mimice *Turnebus adu.* XVIII 15: mirmice **VM** ‖ 9 catulli **VM** 11 Mecha **GM** Meca **O** ‖ 12 mecha **GM** moeca *(sic)* **O** ‖ 13 o lutum luparum *uel* o lutum o lupanar *Statius* ‖ 14 perdicius **O** | potes **VM**: potest ς *uulgo* ‖ 16 al≡iud **G** ‖ 17 Ferre ocanis (o c *ex corr.*) **G**: Ferre
at ferõ
ocanis **O** ferrei o canis **M** ‖ 18 alciore **O** ‖ 19 . 20 Mecha **GM** meca **O** ‖ 21 nich' proficimus n[t] **O** nichil proficimus nil ≡ ≡ (l *ex corr.;* nihil **M** *utroque loco*) **G** ‖ 22 racio **G** | nobis **VM**: uobis ς *uulgo* ‖ 23 potestis] uoletis *J. Maehly l. l.* putatis *Schwabius* | *post* 23 *Westphalius uu.* 16 *et* 17 *ponit* quo *si scribens*

XXXXIII. *Adhaeret priori in* **VM** V de amica formiani **D** *marg.* ‖ 2 ocelis **G** *corr.* **g**

Tecum Lesbia nostra comparatur?
O saeclum insapiens et infacetum!

XXXXIIII.

O funde noster, seu Sabine seu Tiburs.
(Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est
Cordi Catullum laedere: at quibus cordi est,
Quouis Sabinum pignore esse contendunt);
Sed seu Sabine siue uerius Tiburs,
Fui libenter in tua suburbana
Villa malamque pectore expuli tussim,
Non inmerenti quam mihi meus uenter,
Dum sumptuosas appeto, dedit, cenas.
Nam, Sestianus dum uolo esse conuiua,
Orationem in Antium petitorem
Plenam ueneni et pestilentiae legi.
Hic me grauido frigida et frequens tussis
Quassauit usque dum in tuum sinum fugi
Et me recuraui otioque et urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod non es ulta peccatum.
Nec deprecor iam, si nefaria scripta
Sesti recepso, quin grauedinem et tussim

---

7 cōpantur **O** ‖ 8 O seclum **gM**: O sedum **V** | in sapiens atq; in facetum (s atq; *ex corr.*) **GM**

XXXXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ad fundum **D** *marg.* ‖ 2 cū quibus **G**, cū *del.* **g** ‖ 4 pignoris **VM** pignore ς *uulgo* ‖ 7 Villa aliamq; **VM** | expuli tussim *Auantius:* expuls' sim **VM** expui tussim *Scaliger* ‖ 8 meus uenter *Faernus apud Statium:* mēs utur **O** mens uertur **GM** ‖ 10 festianus **O** | *in* conuiua *littera* a *ex corr. in* **G** ‖ 11 Oratione minantiū petitorē **V** *(corr. Statius):* Orationē minantium petitorum **gM** ‖ 12 pestilēte **O** ‖ 13 ħ (= hoc) **O** Hic **GM** ‖ 15 otioq; **M**: ocioq; **V** ocymoque *B. Pisanus* ‖ 17 ulta **VM**; ulte *Faernus* ultu' *Muretus* ‖ 18 nefaria *ex* necaria *corr.* **M** ‖ 19 Sestire cepso **VM**, *corr. Palladius* | qui grauedinem **VM**

Non mi, sed ipsi Sestio ferat frigus,
Qui tunc uocat me, cum malum librum legi.

XXXXV.

Acmen Septumius suos amores
Tenens in gremio 'mea' inquit 'Acme,
Ni te perdite amo atque amare porro
Omnes sum assidue paratus annos
Quantum qui pote plurimum perire,
Solus in Libya Indiaque tosta
Caesio ueniam obuius leoni'.
Hoc ut dixit, Amor, sinistra ut ante,
Dextra sternuit approbationem.

At Acme leuiter caput reflectens
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore sauiata
'Sic' inquit, 'mea uita Septumille,
Huic uni domino usque seruiamus,
Ut multo mihi maior acriorque
Ignis mollibus ardet in medullis'.
Hoc ut dixit, Amor, sinistra ut ante,
Dextra sternuit approbationem.

---

20 Non m̄ (i *supra*) (michi **G** mihi **M**) **V** | sectio **VM** at sestio **M** *marg.* ‖ 21 Qui≡ **G** | tūc **VM** (*in* **G** *ex* nūc *uel* hūc *corr.*): tum *Hauptius* | mecū **O** | legi *Lachmannus:* legit **VM** (leg' **O**)

XXXXV. *Adhaeret priori in* **VM** de Septimio **D** *marg.* ‖ 1 Acmen **VM** agmen **D** | Septumios *et u.* 23 Septumio *Spengel.* (*cf. u.* 21): septimios **O** septimos **GM** ‖ 2 inquid **O** | ac me **VM** agme **D** ‖ 3 perditi **VM** | amore *Froehlichius* ‖ 4 O mens **O** ‖ 5 qui potest **VM** ‖ 6 libia **VM** | Indiaue *L. Muellerus* ‖ 7 Cesio **VM** ‖ 8 sinistra (sinist˜ **O**) ut ante **VM**. *Scaliger* Hoc ut dixit amans, Amor sinistra, *Vossius* sinister ante *coniecerunt* ‖ 9 Dextra (dext˜ **O**) — approbatione (appbatōe **O**) **VM**, *corr. Scaliger* ‖ 10 Ad hac me **V** (agme **D**) Ad hāc me **gM** ‖ 12 saniata **VM** ‖ 13 inquid **O** | septinulle **V** septimulle **ACL** septinulle at septimielle **M** ‖ 14 uni; i *corr.* **g** ‖ 17 sinistrauit ante **VM** ‖ 18 Dextram **VM** | approbacionē **O**

Nunc ab auspicio bono profecti
Mutuis animis amant amantur.
Unam Septumius misellus Acmen
Mauult quam Syrias Britanniasque:
Uno in Septumio fidelis Acme
Facit delicias libidinisque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit, quis Venerem auspicatiorem?

XXXXVI.

Iam uer egelidos refert tepores,
Iam caeli furor aequinoctialis
Iocundis zephyri silescit aureis.
Linquantur Phrygii, Catulle, campi
Nicaeaeque ager uber aestuosae:
Ad claras Asiae uolemus urbes.
Iam mens praetrepidans auet uagari,
Iam laeti studio pedes uigescunt.
O dulces comitum ualete coetus,
Longe quos simul a domo profectos
Diuersae uariae uiae reportant.

XXXXVII.

Porci et Socration, duae sinistrae
Pisonis, scabies famesque mundi:

XXXXVI 7. Persius II 54: 'praetrepidum cor.' — Paulinus VI 486: 'praetrepida — dextra' (cf. 496: 'ignis praetrepidans').

---

19 auspitio **GM** ‖ 21 Septumius **VM** | agmen **VMD** ‖ 22 siriasq; **O** syriasq; **GM** | britaniasq; **O** ‖ 23 septimio **VM** | ac me **VM** agme **D** 24 delitias **GM** ‖ 26 auspicaciorem **OM**

XXXXVI. *Adhaeret priori in* **VM** $\bar{V}$ **D** *marg.* ‖ 1 uere gelidos **VM** ‖ 2 equi noctial' **O** ‖ 3 cephiri silesit **O** zephiri **M** ‖ 4 Liquantur **OD** | phrygii **M**: frigii **V** | catule **O** ‖ 5 Niceeq; (nicceq; **M**) ager ruber estuore **VM** ‖ 6 asye **G** ‖ 7 praetepidans **O** ‖ 8 et iam **M** | leti **V** ‖ 9 cętus **g** cetus **V** ‖ 10 quo **V** quoq; **M** ‖ 11 diuersae uariae **D** Diuerse uarie **VM** diuerse uariae *Scaliger* Diuersae uarie *Guarinus*

XXXXVII. *Adhaeret priori in* **VM** $\bar{V}$ **D** *marg.* ‖ 2 munde *Fr. Buechelerus in coniectaneis latinis p. 9*

Vos Veraniolo meo et Fabullo
Verpus praeposuit Priapus ille?
Vos conuiuia lauta sumptuose
De die facitis? mei sodales
Quaerunt in triuio uocationes?

XXXXVIII.

Mellitos oculos tuos, Iuuenti,
Siquis me sinat usque basiare,
Usque ad milia basiem trecenta;
Nec umquam uidear satur futurus,
Non si densior aridis aristis
Sit nostrae seges osculationis.

XXXXVIIII.

Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt quotque fuere, Marce Tulli,
Quotque post aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poeta,

XXXXVIIII 1. Petrarca in epistula ad Colam di Rienzi data a. 1347: 'uidi haesitantes an res tuas an uerba potissime mirarentur nec abnuentes quin libertatis beneficio Brutum, eloquio Ciceronem dicerent, ad quem Catullus Veronensis ait Disertissime etc.'

---

4 proposuit **VM** ‖ 7 uocatōēs **O**

XXXXVIII. *Adhaeret priori in* **VM** $\bar{V}$ **D** *marg.* ‖ 1 inuenti **OM** in uenti **G** ‖ 3 millia **GM** ‖ 4 Nec numquam **VM** *fortasse recte* (*cf.* LXXVI 3; LXXXVII 3). Nec mi unquam *Statius* | uidear satur *B. Guarinus:* inde corsater **VM** | nec unq̃ inde ṭọṭ satur ^(cor est) futurum *i. marg.* ero satur futurus **D** ‖ 5 Africis aristis *Marklandus ep. crit. ad Fra. Hare p. 156* ‖ 6 Sit≡ (t *corr.* **g**) **G** Sint **O**

XXXXVIIII. *Unius uersus interstitium in* **V** (// **O** *marg.*); Ad Ciceronem (*corr. ex* M. Tullium) *inscribit* **g** ad Ciceronem *in interstit.* Romulū *i. marg.* **M** ‖ 2 m(o)arce **G** ·M· **O** ‖ 4 Gracias **O**

Tanto pessimus omnium poeta
Quanto tu optimus omnium patronus.

Read –

L.

Hesterno, Licini, die otiosi
Multum lusimus in meis tabellis,
Ut conuenerat esse delicatos.
Scribens uersiculos uterque nostrum
Loedebat numero modo hoc modo illoc,
Reddens mutua per iocum atque uinum.
Atque illinc abii tuo lepore
Incensus, Licini, facetiisque,
Ut nec me miserum cibus iuuaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer cupiens uidere lucem,
Ut tecum loquerer simulque ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc, iocunde, tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax caue sis, precesque nostras,
Oramus, caue despuas, ocelle,
Ne poenas Nemesis reposcat a te.
Est uemens dea: laedere hanc caueto.

---

7 patronum **G**

L. *Unius uersus interstitium in* **V** (// **O** *marg.*); Ad lucinium **g** *inscribit; idem* **M** *in interstit. et i. marg.;* ad licinium ς *plerique* ‖ 1 lucini **D** | ociosi **VM** ‖ 2 inuicem libellis *Sabellicus* in tueis tabellis (at le) *Schwabius perprobabiliter* ‖ 5 ludebat **M** | illos **O** ‖ 7 abiit tuo **VM** ‖ 8 lacini faceti tuiq; **VM** (lucini **D** ς) ‖ 10 somnos **V** sompnos **M** ‖ 12 Versaretur **VM** ‖ 13 simuliq; ū essem **O** simulq; ut omnem **G** at essem **g** (at essē) *marg.* simulq; ut omnē **M** ‖ 14 at **M**: Ad **V** | posquam **M** ‖ 18 caue sis] caueris **VM** | p̄cepsq; **O** ‖ 19 ocello **VM** ‖ 20 penas ne messis **VM** | resposcat **O** reponat **M** | ate **VM** ‖ 21 uehemens **VM**, *corr. Statius*

LI.

Ille mi par esse deo uidetur,
Ille, si fas est, superare diuos,
Qui sedens aduersus identidem te
Spectat et audit
Dulce ridentem, misero quod omnis
Eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi
. . . .
Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma demanat, sonitu suopte
Tintinant aures, gemina teguntur
Lumina nocte.
Otium, Catulle, tibi molestum est:
Otio exultas nimiumque gestis.
Otium et reges prius et beatas
Perdidit urbes.

LI e Sapphus carmine apud Longinum de sublim. c. 10 extanti (fr. 2 B.) conuersum est ita ut tantum tres priores illius strophae expressae sint; cf. Lachmannus ad Frankii fastos Horat. p. 237.

11. Gloss. Labb. p. 185ᵃ: 'tintino ἀλαλάζω' (cf. Hauptii op. III 642).

15 sq. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus compend. moral. notabil. p. III libr. IIII: 'Catulus c. 5 Ocium et reges prius et beatas perodit (reddidit) urbes'.

LI. *Unius uersus interstitium in* **VM** (// **O** *marg.*); Ad Lesbiam **g** *inscribit; idem* **M** *marg.* ‖ 1 mi ≡ ≡ (*corr. ex* michi **g**) impar **G** m (i) impar **O** mihi impar **M** ‖ 3 te *om.* **VM**; *add.* **g** ‖ 4 Spe ≡ ≡ ctat (Spe *ex corr.*) **g**: (at q) Te spectat **VM** ‖ 5 miseroq (= quod) **g**: miseroq; **V** miseroq; **M** ‖ 7 nich' **O** ‖ 8 *nulla lacuna in* **VM** uoce locuta **D** Quod loquar amens *Parthenius* uocis in ore *Doeringius* gutture uocis *Westphalius* ‖ 10 Flamina **VM** | a *altera in* demanat *ex corr. in* **G** ‖ 11 Tintīnat **GM**: Tintiāt **O** | gemina **VM**: geminae *Schraderus* gemina et *Spengelius lect. 113* ‖ 12 Limina **GM** ‖ 13—16 *alii ab interpolatore adiectos, alii noui carminis initium, alii denique proprium carmen autumant; at cf. Westphalius p. 48* ‖ 13 Ocium **V** | catulli **GM** catuli **O** ‖ 14 Ocio *et* 15 Ocium **V** (15 *corr. ex* otium **g**)

LII.

Quid est, Catulle? quid moraris emori?
Sella in curuli struma Nonius sedet,
Per consulatum perierat Vatinius:
Quid est, Catulle? quid moraris emori?

LIII.

Risi nescio quem modo e corona,
Qui, cum mirifice Vatiniana
Meus crimina Caluos explicasset,
Admirans ait haec manusque tollens:
'Di magni, salaputtium disertum!'

LII 2. Plinius nat. hist. XXXVII 81: 'extat hodieque huius generis gemma, propter quam ab Antonio proscriptus est Nonius senator, filius strumae Nonii eius quem Catullus poeta in sella curuli uisum indigne tulit'. — Boethius de consol. phil. III 4: 'quo fit ut indignemur eas saepe nequissimis hominibus contigisse; unde Catullus licet in curuli Nonium sedentem strumam appellat'. — Marius Victorinus p. 136, 19 K.: 'erit in exemplo uersus hic: sella — sedet'; cf. 136, 23; 137, 1. — Caesius Bassus p. 257, 7 K.: 'cuius exemplum: sella — sedet'.

LIII 5. Seneca controu. VII 4 (19) p. 332 Kiessl.: 'erat enim (Caluus) paruolus statura, propter quod etiam Catullus in hendecasyllabis uocat illum salaputtium disertum'.

LII. *Interstitium unius uersus in* **VM** (// **O** *marg.*); In Nouium **gM** *inscribunt* ‖ 1 moraris mori **VM** ‖ 2 curulu **O** (*siue ex* curulli *siue ex* curulei *archetypi*) | struma **V** *Caesius Bassus:* Struma *uulgo* strofa *Marius Victorinus (uide Keilii adnot. crit.)* | Nonius *idem ceterique testes:* nouius **VM** ‖ 3 uacinius **GM** ‖ 4 mori **VM**

LIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Nisi **O** | quem **GM**: q̄ **O** | et **VM** ‖ 2 tum **O** | uaciniana **GM** ‖ 3 Meos — caluos **VM** | crimina **O**: crimina (at carmina **g**) **G** carmina **M** | explicaset **O** ‖ 4 Amirans **O** Admirans **GM** | manusq; (at manius) **M** ‖ *inter* 4 *et* 5 **g** *marg. adscribit* de octonis capite, *nullo tamen in* **V** *interstitio* (// **O** *marg.*); *idem* **M** *in interstit. et i. marg.* (de Otonis *uel* Othonis capite ς) ‖ 5 Dii **VM** | salaputtium disertum *Senecae codd. apud Kiesslingium:* salapantium desertum **V** salapantiū (at salapputiū) desertum **M** (salapantium, u *supra* n, **D**)

LIIII.

Otonis caput oppido pusillum,
† Et eri rustica semilauta crura,
Subtile et leue peditum Libonis,
Si non omnia, displicere uellem
Tibi et Fuficio, seni recocto:
Irascere iterum meis iambis
Inmerentibus, unice imperator.

LV.

Oramus, si forte non molestum est,
Demonstres, ubi sint tuae tenebrae.
Te campo quaesiuimus minore,
Te in circo, te in omnibus libellis,
Te in templo summi Iouis sacrato.
In Magni simul ambulatione

LIIII 5. 'glossarium interpretatur ἄπεφθον γέροντα, cum hunc locum in animo haberet' Scaliger.

7. gloss. Labb. p. 87[d]: 'immerentibus ἀναξίοις' (cf. Hauptii op. III 642).

LIIII. *Adhaeret priori in* **VM**. *hoc carmen cum Scaliger aliique pro uno indiuisoque habeant, alii uarie 'lacunis instruxerunt', ueluti Lachmannus post u. 3 et 5 hiare carmen significauit, L. Muellerus post u. 1, 3, 5* ‖ 1 Otonis **VM**: Octonis *uel* Othonis *(ita uulgo)* ς | capud **O** | apido **O** o≡pido **G** opido **M** | est pus(ss **O**)illū **VM** ‖ *inter u.* 1 *et* 2 *hi duo in* **V** *leguntur uersus:* Hoc [h' = haec **O**] iocunde tibi poema feci Exquo perspiceres meum dolorem, *repetiti scilicet ex* L 16, 17 ‖ 2 Et eri **V** Et ^heri **gM** Heri *Muretus* Vetti *Vossius* Neri *L. Muellerus* Afri *Baehrensius* Et, trirustice, semil. *H. A. J. Munro in 'Journal of Philology' V 303* | rustice **V** Rustice *Statius* | cruta **O** ‖ 5 Fuficio *Hauptius:* sufficio **VM** Fuffitio *Scaliger* | seniore cocto **O** seniore cocto (at p **g**) **G** seniore copto **M** ‖ *inter u.* 5 *et* 6 In Camerium *habet* **g** *marg., nullo in* **V** *interstitio* (// **O** *marg.*); *item* ς *plerique;* **M** *in interstit. et i. marg.* ‖ 7 Immerentibus **GM**

LV. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 non molestus es **VM** ‖ 2 demostres **D** | tuae latebrae *Palladius* ‖ 3 Te campo quaesiuimus in minore **VM** Te c. quaesiuimus minore *Scaliger* Te in c. quaes. minore *Silligius* ‖ 4 id (at in **gM**) circo **GM** id circo **O**

Femellas omnes, amice, prendi,
Quas uultu uidi tamen serenas.
A vel te sic ipse flagitabam:
'Camerium mihi, pessimae puellae!'
Quaedam inquit nudum reduc †
'Em hic in roseis latet papillis'.
Sed te iam ferre Herculei labos est!
Tanto ten fastu negas, amice?
Dic nobis ubi sis futurus, ede
Audacter, committe, crede lucei.
Num te lacteolae tenent puellae?
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus proicies amoris omnes:
Verbosa gaudet Venus loquella.
Vel si uis, licet obseres palatum,
Dum uostri sim particeps amoris.

LVI.

O rem ridiculam, Cato, et iocosam
Dignamque auribus et tuo cachinno.
Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:
Res est ridicula et nimis iocosa.
Deprendi modo pupulum puellae
Trusantem: hunc ego, si placet Dionae,
Pro telo rigida mea cecidi.

---

7 prendi O: prehendi GM ‖ 8 serena VM, serenas (D) *uel* sereno ς ‖ 9 A uelte VM ‖ 11 Quedam O: Quendam GM | inquid O | nudum sinum reducens *Auantius* | recludens *Riesius* ‖ 12 Em V Hem gMD | hic (= h^i) ς: h' (haec M) O hec G heic *Schwabius* ‖ 14 ten *Muretus:* te in VM ‖ 16 Audacter (Audaciter O) hoc committe VM | crede V:
at crede
at crude g *sscr.* crude M | lucei *Scaliger:* lucet VM ‖ 17 nunc VM ‖ 18 tenens V tenes M ‖ 19 prohicies O proiicies G proicies M ‖ 20 lo-
at no gM
quel!a G loquela M ‖ 22 uostri (ūri) sis O: uestri sis GM nostri sis ς *uulgo* | sim *Auantius*

LVI. *Interstitium unius lineae in* V (// O *marg.*); ad Catonem g *inscribit; idem* M *in interstit. et i. marg.* ‖ 2 chachinno G ‖ 3 Nide O ‖ 5 populum VM ‖ 6 dione (dyone GM) V Dianae *Westphalius* Dionae *uulgo* ‖ 7 Pro telo GM Protelo O | ridida G; *corr.* g

LVII.

Pulcre conuenit improbis cinaedis,
Mamurrae pathicoque Caesarique.
Nec mirum: maculae paris utrisque,
Urbana altera et illa Formiana,
Impressae resident nec eluentur;
Morbosi pariter gemelli utrique,
Uno in lectulo erudituli ambo,
Non hic quam ille magis uorax adulter,
Riuales sociei puellularum.
Pulcre conuenit improbis cinaedis.

LVIII.

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus quam se atque suos amauit omnes,
Nunc in quadriuiis et angiportis
Glubit magnanimi Remi nepotes.

---

23 Non custos si fingar ille Cretum,
Non si Pegaseo ferar uolatu,
Non Ladas ego pinnipesue Perseus,

LVII 6. gloss. Labb. p. 116ᵃ: 'morbosus παθικός' (cf. Hauptii op. III 642).

LVIII 24. Ratherius, episcopus Veronensis, p. 624 Ball.: 'Non angelico, ut Elias quondam, subuectus, non pennigero, ut poeticus ille, uolatu'.

LVII. *Adhaeret priori in* VM *(signum* ╳ M *marg.)* ‖ 1 Pulcre V: Pulc^h re gM ‖ 5 Impse O | nece luentur VM ‖ 6 gemelli VM tenelli *Hauptius* ‖ 7 lecticuloO *Baehrensius, fortasse recte*; lectulo GM *uulgo* ‖ 9 Niuales O | sociei *Scaliger:* socii et VM | puellullarum O

LVIII. *Adhaeret priori in* VM ‖ 1 nostra ς: uestra V u^{e}ostra (*corr. ex* nostra) M ‖ 2 catulus O ‖ 4 quadruuiis G ‖ 5 magna amiremini nep. O magna admiremini nep. GM magnanimos D *i. marg.; uulgo. hic sine interstitio adiunguntur uersus* 'Non custos — quaeritando' ‖ 25 primipesue VM *et i. marg.* at pinnipes gM

Non Rhesi niueae citaeque bigae;
Adde huc plumipedas uolatilesque,
Ventorumque simul require cursum:
Quos iunctos, Cameri, mihi dicares,
Defessus tamen omnibus medullis
Et multis langoribus peresus
Essem te mihi, amice, quaeritando.

LVIIII.

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,
Uxor Meneni, saepe quam in sepulcretis
Vidistis ipso rapere de rogo cenam,
Cum deuolutum ex igne prosequens panem
Ab semiraso tunderetur ustore.

LX.

Num te leaena montibus Libystinis
Aut Scylla latrans infima inguinum parte
Tam mente dura procreauit ac taetra,
Ut supplicis uocem in nouissimo casu
Contemptam haberes, a, nimis fero corde?

---

26 Non rhesi niuee (thesi uinee **OM**) citeq; bige **VM** Non Rhesi niuea citaque biga *Handius, postquam Muretus* niueis citisque bigis *praeierat* ‖ 27 plumipedas **GM** ‖ 29 iunctos **G**: uictos **O** uictos **M** cunctos *Schraderus* ‖ 30 Deffessus **O** ‖ 31 peresus **GM**: p̄sens **O** ‖ 32 Esse **O** | amiceq; ritando **O**

LVIIII. *Cohaeret cum uersibus praecedentibus in* **V**; **G** *marg.* In Rufum *inscribit; idem* **M** *in interstitio; //* **O** *marg.* ‖ 1 Rufulum *Palladius:* rufum **VM** | fellat **O**: fallat **G** fallat (at fellat) **M** ‖ 5 Ab. semiraso **GM** Abse miraso **O**

LX. *Adhaeret priori in* **VM** V̄ ad Lesbiam **D** ‖ 1 libissinis **O** libisinis **G** libysinis **M**, *corr. Scaliger* ‖ 2 silla **V** sylla **M** ‖ 3 mentem **O** | tetra **VM** ‖ 4 suppliciis **gM** sup(p **G**)licus (— c') **V** ‖ 5 Conteptam **g** *ex* contentam **G** Conten(p)tam (p *a man. rec.?*) **O** | animis fēro **VM**

LXI.

Collis o Heliconiei
Cultor, Uraniae genus,
Qui rapis teneram ad uirum
Virginem, o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee,

Cinge tempora floribus
Suaue olentis amaraci,
Flammeum cape, laetus huc
Huc ueni niueo gerens
Luteum pede soccum,

Excitusque hilari die
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula
Pelle humum pedibus, manu
Pineam quate taedam.

Namque Vinia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubet alite uirgo,

LXI 6. glossar. Balliol. (cf. Ellis. edit. alter. p. IX): 'cinge tempora· coronare'.

LXI. *Interstitium unius uersus in* **V**; **g** *inscribit* Epythalamius Iunie et Mallii, **M** Epythalamus Iunie et Mallij *in interst. et i. marg.* **O** *post* LX 5 *spatium quinque linearum in fine paginae uacuum reliquit. quod ad metrum, Lachmannus in Bergkii et Caesaris Ephemer. antiq. a. 1845 p. 484 demonstrauit singulas huius carminis strophas constare ex duobus systematis, priore uersuum ternorum, binorum posteriore* ‖ 1 obellicon iei **O** o Eliconei **GM** ‖ 4 o hȳmenee **O** | Hymen *hic om.* **O** ‖ 5 Hymen ohymenee hymen **O** O hymenee hymen **GM** | 7 amar(a)ici **O**: amarici **GM** ‖ 8 Flameum **VM** ‖ 11 hilari **M**: hylari **V** ‖ 12 continens **VM** ‖ 13 tinnuula **V**; *inde* **g** *fecit* tinnula (**M**) ‖ 15 Spineam *Palladius* ‖ 16 uinia **VM**: iunia **g** | mallio **VM** ‖ 17 id alium **O** ad alium **G** idalium **gM** ‖ 18 Phrygium **M**: frigium **V**

Floridis uelut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos hamadryades deae
Ludicrum sibi rosido
Nutriunt humore.

Quare age huc aditum ferens
Perge linquere Thespiae
Rupis Aonios specus,
Nympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe,

Ac domum dominam uoca
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Ut tenax hedera huc et huc
Arborem implicat errans.

Vosque item simul, integrae
Virgines, quibus aduenit
Par dies, agite in modum
Dicite 'o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee',

Ut lubentius, audiens
Se citarier ad suum
Munus, huc aditum ferat
Dux bonae Veneris, boni
Coniugator amoris.

LXI 24. glossa Labb. p. 161b: δεδροσισμένος· rosidus'.
42. Placidi glossa in Maii class. auct. 6, 557: 'citarier· celeriter moveri'; eandem glossam in glossario Balliolensi invenit Ellisius (cf. edit. alter. p. IX).

---

21 uelut **GM**: uult **O** ‖ 22 myrtus **M**: Mirtus **V** | asya **G** ‖ 23 amadriades **VM** ‖ 24 ludicrum **M**: Ludricum **V** ‖ 25 nutriuntur honore *J. Maehly l. l.* ‖ 27 tespie **VM** ‖ 28 aouios **O** ‖ 29 nimpha **O** ‖ 33 reuin-
at i modum
cens **VM** ‖ 34 edera **VM** ‖ 38 innodum **V** nodum **M** ‖ 39 himen **M** 40 O hymenee (him. **OM**) hymenee hymen (himen **O**) **VM** ‖ 41 lubencius **O** ‖ 42 citaries **O**

Quis deus magis est ama-
tis petendus amantibus?
Quem colent homines magis
Caelitum? o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee.

Te suis tremulus parens
Inuocat, tibi uirgines
Zonula soluunt sinus,
Te timens cupida nouos
Captat aure maritus.

Tu fero iuueni in manus
Floridam ipse puellulam
Dedis a gremio suae
Matris, o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee.

Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at potest
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit?

Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe uincier: at potest

---

46 amatis **VM** magis ah magis *Scaliger* ancxiis *Hauptius* magis est ama — tis pet. *Bergkius* ‖ 48 quaem **M** ‖ *inter u.* 49 *et* 50 **VM** *inserunt:* Comparier (Conparies **O** comperarier **M**) ausit ‖ 50 O hymen
at hymen
(himen **O** hymenee **M**) hymenee hymen **VM** ‖ 51 sui si remulus **O**:
at remus g at remulus
sui si remulus **G** sui si remus **M** ‖ 53 Zonulla **O** ‖ 54 tumens *Dousa fil.* ‖ 55 maritos **VM** ‖ 56 fer o **VM** (fer oiuueni **O**) ‖ 57 puelullam **O** ‖ 58 gremio suae (sui **M**) matris **VM** ‖ 59 *et* 60 matris *om.* O hymenee hymen (hiṁ **O**) hymenee (hymen ° ‸ hymenee **gM**) **VM** ‖
at nihil
61 Nil≡≡ **g** (*erat* Nichil): Nich' **O** nil **M** ‖ 62 fāma **O** ‖ 65 comperarier **M** ‖ 66 quid **G**; *corr.* **g** ‖ 68 uincier **D**: uicier **GM** uities **O** nitier *Auantius* iungier *Scaliger,* cingier *Schraderus*

Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit?

Quae tuis careat sacris,
Non queat dare praesides
Terra finibus: at queat
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit?

Claustra pandite ianuae,
Virgo ades. uiden ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Tardet ingenuus pudor:
[Quem tamen magis audiens]
Flet, quod ire necesse est.

Flere desine: non tibi, Au-
runculeia, periculum est,
Nequa femina pulcrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit uenientem.

Talis in uario solet
Diuitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris, abit dies:
Prodeas, noua nupta.

Prodeas, noua nupta, si
Iam uidetur, et audias
Nostra uerba. uiden? faces
Aureas quatiunt comas:
Prodeas, noua nupta.

---

70 Comparies **O** ‖ 75 Comparier **O** ‖ 77 ades *Schraderus:* adest **VM** ‖ 78 quaciunt **O** ‖ *inter u.* 78 *et* 79 *nullum in* **V** *interstitium: lacunam statuit Ellisius ante* 79, *post* 79 *L. Muellerus. Lachmannus u.* 80 *traiecit post* 106 ‖ 82 Au- *om.* **V** ‖ 83 Aurunculeia **O**: Arunculeia **GM**. *uocem diuisit et* Au *in finem prioris uersus traiecit primus Turnebus aduers. XV 22* ‖ 85 occeano **VM** ‖ 88 ortullo **V** ortul☰o **gM** ‖ 89 iacintinus **GM** iactītinus **O** ‖ 90 abiit **VM** ‖ 91 *om.* **VM** ‖ 94 uiden ut faces **GM** uideri ut faces **O** uiden? faces *uel* uide ut faces *Itali*

Non tuus leuis in mala
Deditus uir adultera
Probra turpia persequens
A tuis teneris uolet
Secubare papillis,

Lenta sed uelut adsitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. sed abit dies:
Prodeas, noua nupta.

O cubile, quod omnibus
. . . .
. . . .
. . . .
Candido pede lecti.

Quae tuo ueniunt ero,
Quanta gaudia, quae uaga
Nocte, quae medio die
Gaudeat! sed abit dies:
Prodeas, noua nupta.

Tollite, *o* pueri, faces:
Flammeum uideo uenire.
Ite, concinite in modum:
'O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee'.

Ne diu taceat procax

---

99 Probra turpia *Itali:* Procatur . pia **VM** *(ita interpungentes).* Proca turpia *Scaliger* ‖ 101 Se cubare **O** ‖ 102 Lenta s; **O**: Lentaq; **GM** Lenta quin *Muretus* | uelut ad sitas **GM**: uult adsitas **O** ‖ 105 abiit **VM** ‖ *inter* 107 *et* 108 *nullum in* **VM** *interstitium* ‖ 109 hero **VM** ‖ 110 gaudịaq; uaga **VM** ‖ 111 Nocteq; medio **VM** ‖ 112 abiit **VM** abit *uulgo* ‖ 114 o *om.* **VM** ‖ 115 Flamineum **GM** Flammineum **O** | uido **O** ‖ 117. 118. 116 *ponunt* **GM**, 117. 116 **O**, *qui om.* 118 ‖ 116 concinete **O** ‖ 117 Io hi(y **GM**)men hi(y **GM**)menee io **VM** ‖ 118 Io hymen hymenee io **GM**, *om.* **O** ‖ 119 taceatis procax **VM**

Fescennina iocatio,
Nec nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.

Da nuces pueris, iners
Concubine: satis diu
Lusisti nucibus: lubet
Iam seruire Talasio.
Concubine, nuces da.

Sordebant tibi uilicae,
Concubine, hodie atque heri:
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. miser a miser
Concubine, nuces da.

Diceris male te a tuis
Unguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Scimus haec tibi quae licent
Sola cognita; sed marito
Ista non eadem licent.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Nupta, tu quoque, quae tuus
Vir petet, caue ne neges,

---

120 Fosceninna **O** fascennina **D** | iocatio *N. Heinsius aduers. p. 644:* locacio **O** lotatio **G** at locutio **g** *marg.* locutio **M** ‖ 121 ne **M** ‖ 122 audiens **VM**: domini uidens *Schwabius* ‖ 125 diu **GM**: domini **O** ‖ 127 Nam **O** | talasio **VM**: talassio *uel* thalassio ς ‖ 129 uilice **O** uillice **GM** ‖ 132 misera miser **O**: miser ah miser **GM** ‖ 134 Diceres malle **VM** *(sed in* **G** *alterum* l *a corr. add.)* ‖ 135 Unguenta te **VM** ‖ 137 O: io **VM** *et ita* 142; 147; 152; 157; 162; 167; 172; 177; 182 ‖ 138 *om.* **VM** Io hymen hymenee io **VM** 143; 148; 153; 158; 163 ‖ 139 Simus **O** | tibiq; licent **V** tibi quae l. **gM** ‖ 143 *om.* **O** ‖ 144 tuis **GMD**

Ni petitum aliunde eat.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

En tibi domus ut potens
Et beata uiri tui,
Quae tibi sine seruiat
(O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee),

Usque dum tremulum mouens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rassilemque subi forem.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Aspice, intus ut accubans
Vir tuus Tyrio in toro
Totus immineat tibi.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Illi non minus ac tibi
Pectore uritur intimo

LXI 155. glossarium Balliolense: 'anilitas ab anu nominata est, sicut a sene senectus'.

---

146 Ne pet. ς ‖ 148 *om.* **V**; **g** io hymen hymenee io *i. marg. habet;* **M** *in textu* ‖ 151 sine seruiat *Bernh. Pisanus:* sine seruit **VM** sine fine erit *Auantius* ‖ 153 *om.* **O** hymee io **M** ‖ 155 anilis (annilis **GM**) ętas (aetas **M**) **VM** ‖ 158 *om.* **O** himenee io **M** ‖ 160 aureleos **M** ‖ 161 Nassilemq; **O** Ra≡silemq; **g** *corr. ex* rassilemq; rasilemq; **M** | sibi **VM** ‖ 163 *om.* **O** ‖ 164 intus *Statius:* unus **VM** unctus *Barthius* ‖ 165 thoro **VM** ‖ 168 Io hymen hymenee io **VM** *hic et* 173; 178; 183 ‖ 169 hac tibi **V** ac tibi **M** ‖ 170 uritur **V**, *marg.* at urimur **g** urimur **M**

Flamma, sed penite magis.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Mitte bracchiolum teres,
Praetextate, puellulae:
Iam cubile adeat uiri.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Vos bonae senibus uiris
Cognitae bene feminae,
Collocate puellulam.
O Hymen Hymenaee io,
O Hymen Hymenaee.

Iam licet uenias, marite:
Uxor in thalamo tibi est
Ore floridulo nitens,
Alba parthenice uelut
Luteumue papauer.

At, marite, (ita me iuuent
Caelites) nihilo minus
Pulcher es, neque te Venus
Neglegit. sed abit dies;
Perge, ne remorare.

Non diu remoratus es,
Iam uenis. bona te Venus

171 Flāma **OM**: Flama **G** ‖ 174 Mite **O** ‖ 175 Praetextare **O** | puelle **VM** ‖ 176 cubibe **O** | adeat **O**: adeāt **GM** ‖ 179 vos *om.* **VM** *add. Itali* Iam *Pleitnerus* | uiris *Statius* (bonis *Passeratius*): unis **VM** ‖ 180 Cognite berue femine **VM** bene *uel* breue ς ‖ 181 puellam **VM** ‖ 185 est tibi **VM** ‖ 187 uelut] utt **O** (*cf.* LXIII 14): uultu **G** (u *add.* **g**) **M** at uult **g** *marg.* ‖ *uu.* 189—193 *post* 194—198 *ponit* **V**; *traiecit Scaliger* ‖ 189 Ad maritum tamen iuuenem **VM**, *corr. Scaliger* ‖ 190 nihilo minus **M**: nich' ominus **O** nichọilominus **G** ‖ 191 Pulcre res **V** pulchre res **M**, *corr. Scaliger* | nec te **VM** ‖ 192 Neglegit **O**: Negligit **GM** | abiit **VM** abit *uulgo* ‖ 193 remorare **O**: rememorare **GM** ‖ 194 remorata es **GM** remota es **O**

Iuuerit, quoniam palam
Quod cupis cupis et bonum
Non abscondis amorem.

Ille pulueris Africei
Siderumque micantium
Subducat numerum prius,
Qui uostri numerare uolt
Multa milia ludi.

Ludite ut lubet, et breui
Liberos date. non decet
Tam uetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari.

Torquatus uolo paruulus
Matris e gremio suae
Porrigens teneras manus
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.

Sit suo similis patri
Manlio et facile inscieis
Noscitetur ab omnibus
Et pudicitiam suae
Matris indicet ore.

Talis illius a bona
Matre laus genus approbet,

196 Iuuerit *Auantius:* Inuenerit **VM** ‖ 197 cupis cupis **V**: cupis capis **gM** ‖ 198 abscondas **VM** ‖ 199 Africi *Heinsius adu. 644:* ericei **VM** ‖ 200 syderumq; **M** | micancium **O** ‖ 202 uostri *Scaliger:* nostri **VM** | uolt *Statius:* uolunt **VM** ‖ 203 millia **GM** | ludere **VM** ludei *Scaliger* ‖ 204 Et ludite et lubet et breui **VM** (*sed* **O** b'ui = berui *habet*) ‖ 208 ingenerati **O** ‖ 209 Torcutus **O** ‖ 210 ⁊ **O** e **G** ‖ 213 Semihiante *Scaliger:* Sed michi ante **G** S; m (i *supra*) ante **O** sed mihi ante **M** ‖ 215 Maulio **O** | facie *Burmannus secundus ad anthol. Lat. I p. 305* | insciens **VM** ‖ 216 Noscite ab **O** ‖ 217 pudicic(t **M**)iam suam **VM** ‖ 218 iudicet **O** ‖ 219 a bona matre *et* 220 Laus genus (egenus **O**) **VM**

Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopeo.

Claudite ostia, uirgines:
Lusimus satis. at, bonei
Coniuges, bene uiuite et
Munere assiduo ualentem
Exercete iuuentam.

LXII.

Vesper adest: iuuenes, consurgite: Vesper Olympo
Expectata diu uix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pinguis linquere mensas:
Iam ueniet uirgo, iam dicetur Hymenaeus.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Cernitis, innuptae, iuuenes? consurgite contra.
Nimirum Oetaeos ostendit Noctifer ignes.
Sic certest: uiden ut perniciter exiluere?

LXII 1. Varro de l. l. VII 50: 'Vesperugo stella quae uespere oritur, a quo eam Opilius scribit Vesperum. itaque dicitur aput Valerium ['ap̄ ualerium' Baehrensius: 'alterum' cod.]: Vesper adest'; cf. Schwabius in Fleckeiseni ann. 1870 p. 350.

---

221 ab *om.* O ‖ 222 theleamaco GM thelamacho O ‖ 223 penolopeo G pene lopeo O penelopeo M ‖ 224 hostia VM ‖ 225 ad bolnei G (at bonei) at bonei g *marg.* adbonlei O ad bolnei M ‖ 226 Coniuges bone uite et VM ‖ 227 assidue VM ‖ 228 Exercere O

LXII. *Unius uersus in interstitio* Explicit epithalamium O (// *marg.*) Exametrū carmen nuptiale gM *inscribunt.* Epithalamium Catulli *inscribit codex Thuaneus, nunc Parisinus lat. 8071, saec. VIIII* ‖ 1 Turba uirorū gM *marg.* | olimpo O ‖ 3 pinguis OT: pingues GM | liq̄re O ‖ 4 hymeneus GTM imeneus O ‖ 5 Hymeno hymeneae hymenades o hymenaeae T Hymen (him. O) o hymenee hymen (him. him. O) ades ohymenee (hymene M) VM, *hic et ceteris locis* ‖ 6 Puelle gM *marg.* ‖ consurg i eretera T consurgite contra VM ‖ 7 oeta eos T: haec (h') eos O hoc eos GM eoos *Itali* | ignes *Itali:* imbres T imber V ymber M | Oetaeas obtendit N. umbras *Statius* ‖ 8 Sic certest *Hauptius* (certe est *Statius*): Siccer tes. i. T Sic certe si V Sic certe≡≡ gM

Non temere exiluere: canent quod uincere par est.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Non facilis nobis, aequalis, palma parata est:
Aspicite, innuptae secum ut meditata requirunt.
Non frustra meditantur: habent memorabile quod sit;
Nec mirum, penitus quae tota mente laborant.
Nos alio mentes, alio diuisimus aures.
Iure igitur uincemur: amat uictoria curam.
Quare nunc animos saltem conuertite uestros:
Dicere iam incipient, iam respondere decebit.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Hespere, qui caelo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis conplexu auellere matris,
Conplexu matris retinentem auellere natam
Et iuueni ardenti castam donare puellam.
Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Hespere, qui caelo lucet iocundior ignis?
Qui desponsa tua firmes conubia flamma,
Quae pepigere uiri, pepigerunt ante parentes,
Nec iunxere prius quam se tuus extulit ardor.

LXII 12. glossarium Balliolense: 'requirunt' in memoriam revocant'.

---

9 quod uisere par est T quo uisere parēt VM quo uincere par est *Auantius itaque (sed* quos) *B. Guarinus et* (quod) *Passeratius* ‖ 10 Hymene *(sic prim. man.)* hymeneae ades . o . hymeneae T hymen ohymenee (-ne G) hy(i O)men ades o hymenee VM ‖ 11 Puelle gM *marg.* | facilis nobilis T ‖ 12 aspice O | innupte secum ut meditata requirunt TD: innupte q̄rūt secū ū meditare q̄rτ̄ O innupte que (quae M) secum ut meditare querūt GM ‖ 13 habent] hn̄t G hūc O | memora psile T | q, V qd' g ‖ 14 *om.* VM: *solus habet* T | Necmirum T ‖ 15 Nos VM: Non T | diuisimus (at diuidamus) G ‖ 17 nunc T: nō VM | conuertite T: committite VM ‖ 18 incipiaent T ‖ 19 hymeneae *bis* T ‖ 20 quis T | puelle (l, i) gM *marg.* ‖ 21 complexu VM | complexua uelere T | amaτs O ‖ 22 Complexu VM | auelle T ‖ 24 credelius T ‖ 25 Kymeno hymeneȩ Kymenades . o . Kymeneȩ T ‖ 26 Iuuenes gM *marg.* | quis T | iucundior T ‖ 27 fines T | connubia VM | flama G ‖ 28 quae T: Quo VM | uir T

Quid datur a diuis felici optatius hora?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Hesperus e nobis, aequalis, abstulit unam.

* * *

Namque tuo aduentu uigilat custodia semper.
Nocte latent fures, quos idem saepe reuertens,
Hespere, mutato comprendis nomine Eous.
At lubet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Ut flos in saeptis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo conuolsus aratro,
Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber,
. . . .
Multi illum pueri, multae optauere puellae;
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullae optauere puellae:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum cara suis est;
Cum castum amisit polluto corpore florem,

LXII 45. Quintilianus VIIII 3, 16: 'Catullus in epithalamio dum innupta manet, dum cara suis est, cum prius dum significat quoad, sequens usque eo'.

30 a *om.* **T** | optacius **O** ‖ 31 Kymeno Kymeneae Kymenades o Kymeneę **T** ‖ 32 Puelle **gM** *marg.* | aequalis **T**: equales **O** aequales (m g) **G** equalem **M** ‖ *post* 32 *primus Auantius lacunam statuit* ‖ 35 compn̄dis **O** compre≡ndis **g** comprehendis **GM** comperendis **T** | Eous *Schraderus (cf. Ciris u. 352; Helvius Cinna fr. 8 M.)*: eospem **T** eosd' **O** eosdem **GM** ‖ 36 At libet **VM** Adlucet **T** | q̄stu **O** ‖ 37 Quittum **T**: Quod (at quid **g**) tamen **G** quod tñ̄ **O** qđ tamē (at quid tñ) **M** | carpiunt **T** | tacita quema **T** tacita quam **VM** tacita quem *uulgo* ‖ 38 Kymeno Kymeneae Kymenales Kymeno Kymeneę **T** ‖ 39 Puelle **gM** *marg.* | septis **VM** | ortis **VM** ‖ 40 conuolsus **T**: conclusus **V** cōtusus **gM** ‖ 41 Quae mulcens aure firma **T** | ymber **GM** ‖ *post 41 u. unum perisse putant Spengelius, alii: nulla in* **V** *lacuna* ‖ 42 obtauere **T** ‖ 43 *et* 44 **GM** *habent: om.* **OT** ‖ 45 dum innupta *Quintilianus* | dum cara *idem* **B***A*: tum cara **TVM** | suis est *Quintil.* **T**: sui sed (s; **OM**) **VM**

Nec pueris iocunda manet nec cara puellis.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.
Ut uidua in nudo uitis quae nascitur aruo,
Numquam se extollit, numquam mitem educat uuam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus
Iam iam contingit summum radice flagellum,
Hanc nulli agricolae, nulli coluere iuuenci;
At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolae, multi coluere iuuenci:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum inculta senescit;
Cum par conubium maturo tempore adepta est,
Cara uiro magis et minus est inuisa parenti.
58b *Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.*
At tu ne pugna cum tali coniuge, uirgo.
Non aequom est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est:
Tertia pars patri est, pars est data tertia matri,
Tertia sola tua est. noli pugnare duobus,
Qui genero sua iura simul cum dote dederunt.
Hymen o Hymenaee, Hymen ades o Hymenaee.

47 iucunda **T** ‖ 48 Kymeneo Kymeneę Kymenades Kymeneę **T** (hymee **M**) ‖ 49 Iuuenes **gM** *marg.* | Ut **VM**: Et **T** ‖ 50 extollit quam muniteam ducat uuam **T** | nunquam *bis* **GM** | mitem **GM**: uitem **O** ‖ 51 per flectens **T** ‖ 52 flacellum **T** fragellum **M** ‖ 53 Han(c)nulli agri(c)cu(l)lę multi acoluere **T** | nulli coluere (co≡luere **G**) **VM** | iuuenci **TVM** bubulci *A. Riesius* ‖ 54 At si **VM**: Apsi **T** | est ulmo] *quinque priores litterae in rasura* **G** ē ultimo **M** | marito **VM**: marita **T** ‖ 55 agriculę **T** | acoluere **T** accoluere **VM** coluere *Itali* | iuuenci **TVM** ‖ 56 tum inculta **T** ‖ 57 connubium **VM** ‖ 58 Cara **M**ς: Cura **TV** | uiro] uirgo **M** | et mi' **O** ‖ 58b *om.* **TVM**, *inser. Muretus* ‖ 59 Et tua nec **T** Et tu nec **VM**; ne *uulgo* ‖ 60 equom **T**: equo **VM** ‖ 62 *om.* **T** ‖ 63 Tertia patris pars est data tertia matri **T** Tercia pars patri est data tercia matri **O** Terc(t **M**)ia pars patri data pars data terc(t **M**)ia matri **GM**; *corr. Auantius et Hauptius;* tertia patris pars, pars est data tertia matri *Weber.* ‖ 64 tercia **V** | solit tu est noli tuignare duobus **T** ‖ 66 Kymeno Kymeneę Kymenades . o . Kymeneae **T** (o hymene **G**)

LXIII.

Super alta uectus Attis celeri rate maria
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit
Adiitque opaca siluis redimita loca deae,
Stimulatus ibi furenti rabie, uagus animis,
Deuolsit ile acuto sibi pondere silicis.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine uiro,
Etiam recente terrae sola sanguine maculans
Niueis citata cepit manibus leue typanum,
Typanum tuom, Cybelle, tua, mater, initia,
Quatiensque terga taurei teneris caua digitis
Canere haec suis adorta est tremebunda comitibus:
'Agite ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora simul,
Simul ite, Dindymenae dominae uaga pecora,
Aliena quae petentes uelut exules loca

LXIII 1. Terentianus Maurus 2899: 'Seruasse quae Catullum probat ipse tibi liber: Super — maria'. — Marius Victorinus p. 154, 23 K.: 'hoc genus metri maxime desiderat separari in duas clausulas, tamquam super alta uectus Attis, dehinc celeri rate maria'.

2. Caesius Bassus p. 262, 13 K.: 'Et Catullus Phrygium — tetigit'; idem p. 263, 7: 'Phrygium — tetigit'.

LXIII. *Adhaeret priori in* **O** (*// i. marg.*); *in unius uersus interstitio* De Berecinthi(y **M**)a et Athi *inscribunt* **gM** de berecinthia et athi **M** *marg.* ‖ 1 uetus **O** | actis **VM** athis **D** | celere **VM** celeri *auctt. metrici* ‖ 2 Frigium **V** phrygium **M** f *marg.* | ut *om. Caesius Bassus utroque loco* | cito *idem priore loco, ubi* pede *deest* ‖ 3 Adiitq; **O** | loca Rheae *L. Muellerus* ‖ 4 Stimulatus ubi **VM** | uagus amnis (ānis **O**) **VM** ‖ 5 Deuolsit *Hauptius quaest. 70:* Deuoluit **V** | ile *Lachmannus* ilei *Bergkius:* iletas **VM** | pondere silices **VM**: pondera silice *Auantius* pondere silicis *Passeratius* rodere silicis *Hauptius* ‖ 6 relitta **M** ‖ 7 Et iā **VM** | maculas **VM** ‖ 8 tīpanum **O** tympanum **GM**, *corr. Scaliger* ‖ 9 Timpanum **V** Tympanum **gM**, *corr. Scaliger* | tuom *Lachmannus:* tubam **VM** | Cybelle *Itali:* cibeles **V** Cybeles **M** Cybebes *Bentleius ad Lucan. I 600,* Cybebe *Lachmannus* | tu mater (maⁱτ **O**) **VM** ‖ 10 Quat(c **G**)iens ꝗ (= quod) **V** quatiēs ꝗ **M** | taurei *Lachmannus:* tauri et **VM** tauri *uulgo* ‖ 12 cibeles **GM** cibelles **O** ‖ 13 dindimene **O**: dindimenee **GM** *(sed ultimum* e *a corr. additum uidetur)* | uaga pectora **VM** ‖ 14 Alienaq; pet. **VM** | utt **O** | loca *B. Guarinus:* loca celeri **VM** celeris

Sectam meam executae duce me mihi comites
Rapidum salum tulistis truculentaque pelage
Et corpus euirastis Veneris nimio odio,
Hilarate erae citatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat: simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora deae,
Ubi cymbalum sonat uox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo,
Ubi capita maenades ui iaciunt hederigerae,
Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,
Ubi sueuit illa diuae uolitare uaga cohors.
Quo nos decet citatis celerare tripudiis.'
Simul haec comitibus Attis cecinit notha mulier,
Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
Leue tympanum remugit, caua cymbala recrepant,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul anhelans uaga uadit animam agens
Comitata tympano Attis per opaca nemora dux,
Veluti iuuenca uitans onus indomita iugi:

LXIII 21. Ausonius epist. XXIIII p. 188 Sch.: 'tentis reboant caua tympana tergis'.

---

loca exules *Spengelius lect. 124* celere uelut exules *Schwabius. Lachmannus* celer *in finem u. 74 traiecit* ‖

15 execute **V**: excute **M** secutae *Bergkius* ‖ 16 Rapidum **VM**: Rabidum *Bergkius* | pelage *Victorius apud Spengelium lect. 124:* pelagi **VM** ‖ 17 euitastis **OM** euirastis **GD** ‖ 18 hylarate **G** | erae citatis *Auantius:* erocitatis **O** crocitatis **G** e recitatis **L** *marg.* crocitatis *i. marg.* aṫ ere citatis **M** aere citatis *Itali* | erroribus an animum **VM** ‖ 19 cedat
aṫ cedit **g**
OM: cedat **G** | siml'te **O** ‖ 20 Frigiam **V** Phrygiā **M** | cibelles **O**: ci(y **M**)beles **GM** | phrigia **V** phrygia **M** | dee **VM**: Rheae *L. Muellerus* ‖ 21 cimbalum *et* timpana **O** ‖ 22 tibicen **VM**: tybicen **g** | Phrix **VM** ‖ 23 menade sui **VM** | ei derigere **VM** ‖ 27 atris **VM** *al* athis **L** *marg.* athis **D** | nota mulier **GM** ‸mulies notha **O** ‖ 28 Thy^asiis **G** Thiasis **O** th asus **M** | strepitantibus *Vossius* ‖ 29 timp. *et* cimb. **O** ‖ 30 uyridem **M** | ydam **GM** | ꝑ prāte **O** ‖ 31 anelans **GM** | animagens **OM** anima gens **G** (*sed* nima gēs *ex corr.*) animo egens *Auantius* animi egens *Statius* animam agens *Lachmannus* ‖ 32 timp. **O** | actis **VM** | oppaca **O** ‖ 33 iugi] luci **VM**

Rapidae ducem secuntur Gallae properipedem.
Itaque, ut domum Cybelles tetigere lassulae,
Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his labante langore oculos sopor operit:
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
Lustrauit aethera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitque noctis umbras uegetis sonipedibus,
Ibi Somnus excitam Attin fugiens citus abiit:
Trepidante eum recepit dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rapida sine rabie
Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit,
Liquidaque mente uidit sine queis ubique foret,
Animo aestuante rusum reditum ad uada tetulit.
Ibi maria uasta uisens lacrimantibus oculis,
Patriam allocuta maesta est ita uoce miseriter:
'Patria o mei creatrix, patria o mea genetrix,
Ego quam miser relinquens, dominos ut erifugae
Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pedem,
Ut aput niuem et ferarum gelida stabula forem

LXIII 38. Festus p. 273 M.: '*Rabidus a rabie dictus est qui morbus caninus est.* Catullus *in galliambis: Abit in quiete molli* rabidus *furor animi*'.

---

34 Rapide **VM**: Rabidae *Bentleius* Rapidae *uulgo* | secuntur **O**: sequntur *(sic)* **GM** | propere pedem **VM**, *corr. Balth. Venator* ‖ 35 ut ṗẹdomum **G** | cibelles **O**: ci(y **M**)beles **GM** | lasulle **O** ‖ 37 hiis **O** | labante; *alt.* a *ex corr.* **G** ‖ 38 Abit **O**: abiit **GM** | molli *Festus:* mollis **VM** ‖ 39 horis aureis sol **VM** ‖ 40 sol adura **VM** ‖ 42 sonus **O** sōnus **GM** | excitum **VM**, *corr. Lachmannus* | attin, *sic* **VM** athim **D** ‖ 43 eum] cum **VM** Tepidante quem *Bentleius* | pasitheo **VM** ‖ 45 ipsa *Al. Guarinus:* ipse **VM** | attis **G**: atris **O** actis **M** ‖ 46 sineq; is **O**: sineq; his **GM** ‖ 47 aestuante rusum *Victorius ap. Spengel. lect. 125:* estuanter usum **VM** | uada retulit **VM** ‖ 49 allocuta *(ex* alocuta *corr.)* est ita at miseriter **gM** at maiestates **M** uoce miseritus maiestas **GM** allocuta ē ita uoce miseritus magestatem **O**, *corr. Auantius* ‖ 50 o mea creatrix *Al. Guarinus* | genitrix **OM** ‖ 51 miser **VM**: misera *Froehlichius* | herifuge **VM** *(ex* ueri f. *corr.* **G**) ‖ 52 adide **O** ad yde **GM** | tetuli **O**: retuli **GM** | memora **O** ‖ 53 Ut caput **VM** | stabilia **V** stabilla **gM**

Et earum omnia adirem furibunda latibula:
Ubinam aut quibus locis te positam, patria, reor?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breue tempus animus est.
Egone a mea remota haec ferar in nemora domo?
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palaestra, stadio et guminasiis?
Miser a miser, querendum est etiam atque etiam, anime.
Quod enim genus figurae est, ego non quod obierim?
Egu, mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei:
Mihi ianuae frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
Ego nunc deum ministra et Cybeles famula ferar?
Ego maenas, ego mei pars, ego uir sterilis ero?
Ego uiridis algida Idae niue amicta loca colam?
Ego uitam agam sub altis Phrygiae columinibus,
Ubi cerua siluicultrix, ubi aper nemoriuagus?
Iam iam dolet quod egi, iam iamque paenitet.'
Roseis ut huic labellis sonitus abiit *celer*
Geminas deorum ad auris noua nuntia referens,

---

54 omnia **VM** amica *Muretus* omissȧ *Heysius* operta *uel* opaca *L. Muellerus* Et earum ad omnia irem *Auantius* ‖ 55 patriā **O** *(sed uirgula postea deleta, ut uid.)* ‖ 56 popula atte sibi dirigere **VM** ‖ 57 b'ue **O** ‖ 58 ferar *ex* ferat *corr.* **g** ‖ 60 guminasiis *Ellisius:* gūmasiis **O** gymnasiis *(ex* gynn. *corr.)* **G** gimnasiis **M** ‖ 61 ha **O** ah **GM** | q̄rendum **O** ‖ 62 figuraest *Lachmannus* figurae est *uulgo* figura est **VM** | quod obierim *Statius:* quid abierim **VM** quod habuerim *Scaliger* ‖ 63 mulier **GM** muliēs **O** ‖ 64 gimnasti **VM** | fui **O**: sui **GM** | oley **VM** olei ς ‖ 66 corollis] circulis **VM** ‖ 67 Liquendum **VM** | solo **VM** ‖ 68 Ego nunc *Santenius:* Ego nec **VM** | deum **OM** de☰um **G** | ministtra **O** | ci(y **M**)beles famula ferarum **GM** cibellos famula ferar? **O** ‖ 69 pars] rs *ex corr.* **G** ‖ 70 idenene am. **O** ydene ne am. **GM** ‖ 71 Phrigie **G** frigie **O** phrygie **M** | columnibus **VM** ‖ 72 silui cultrix **VM** | apex **O** | nemoṛi uagus **VM** ‖ 74 huic] hinc **GM** hīc **O** hic ς | sonitus adiit **VM** sonitus citus adiit *Bentleius* sonitus uagus abiit *Ahlwardtus* sonitus abiit celer *Lachmannus* sonus editus adiit *Froehlichius* sonitus citus abiit *Heysius* ‖ 75 Geminas deorum **VM** Geminas matris *Lachmannus* | adauris **O** ad aures **GM** | nuncia **VM**

Ibi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus
Laeuumque pecoris hostem stimulans ita loquitur.
'Agedum' inquit 'age ferox, *i*, fac ut hunc furor *agitet*,
Fac uti furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit.
Age caede terga cauda, tua uerbera patere,
Fac cuncta mugienti fremitu loca retonent,
Rutilam ferox torosa ceruice quate iubam.'
Ait haec minax Cybelle religatque iuga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animo:
Vadit, fremit, refringit uirgulta pede uago.
At ubi humida albicantis loca litoris adiit,
Teneramque uidit Attin prope marmora pelagi,
Facit impetum: illa demens fugit in nemora fera:
Ibi semper omne uitae spatium famula fuit.
Dea, magna dea, Cybelle, dea domina Dindymei,
Procul a mea tuos sit furor omnis, era, domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

---

76 Ubi iuncta **VM** *(quamquam sitne* iūcta *an* uīcta *in* **O**, *dubium est)* | cibele **G** cibelle **O** cybele **M** ‖ 77 Lenumq; **O** | pectoris **VM** pecoris *uulgo* ‖ 78 inqd **O** | i *Scaliger: om.* **VM** | face *uulgo* | agitet *editor Cantabrigiensis a. 1702: om.* **VM** fac ut icat hunc furor *Pohlius* ‖ 79 face *Ricc.* | uti *Lachmannus:* ut **VM** | ictum **VM** ‖ 81 Age cede **OM**:
ał age cede **g**
A cede **G** | terga **O**: tergo **GM** | uerbera] uer? uera (= uerum uera) **VM** ‖ 82 face *uulgo* | cunta **G** ‖ 84 cibelle **O**: cibele **G** cybele **M** | regligatq; **O** ‖ 85 adhorta lis **G** adortał **O** adortalis **M** | rabidum *Schwabius* | animum *Itali* ‖ 87 bumida **O** | litioris **O** (*ex* littoris *in* **V**?) ‖ 88 Tenerumq; **VM**, *corr. Lachmannus* | attin, *ita* **V** actin **M** | prope marmorea pelago **VM** (pelaga **D**) ‖ 89 Facit] Ficit **O** Fecit **GM** | ille **VM**, *corr. Lachmannus* ‖ 90 omne **GM**: ēē **O** | spacium **O** | famul≡a **G** ‖ 91 cibelle **O**: cibele **G** cybele **M** | domina **V** Didymi dea domina
ał d̄idimei
Scaliger | dindimei **V**: dindimenei **g** dindimenei **M** ‖ 92 tuos *H. Usenerus in Fleckeis. ann. 1865 p. 226:* tuo **VM** tuus *uulgo* | era **O**: hera **GM** ‖ 93 rapidos **VM**

LXIIII.

Peliaco quondam prognatae uertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus et fines Aeeteos,
Cum lecti iuuenes, Argiuae robora pubis,
Auratam optantes Colchis auertere pellem
Ausi sunt uada salsa cita decurrere puppi,
Caerula uerrentes abiegnis aequora palmis.
Diua quibus retinens in summis urbibus arces
Ipsa leui fecit uolitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexae texta carinae.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
Quae simul ac rostro uentosum proscidit aequor
Tortaque remigio spumis incanduit unda,
Emersere freti candenti e gurgite uultus,
Aequoreae monstrum Nereides admirantes.
Illa, siqua alia, uiderunt luce marinas

LXIIII. Hoc carmen Lygdamus VI 41 sq. respexit: 'Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus Ingrati referens impia facta uiri'.

1. Marius Victorinus p. 125, 3 K.: 'interponimus dactylum quo pes septimus anapaestus efficiatur . . . ueluti Peliaco — pinus'.

LXIIII. *Unius uersus interstitium in* **VM** (// **O** *marg.*); Argonautia *inscribunt* **gM** Argonautika **D** ‖ 1 Peliaco *Marius Victorinus:* Pelliaco
ał phasidos **g**
VM | pynus **M** ‖ 2 neptūni **GM** neptunni **D** ‖ 3 Fascidicos **G**: Fasidicos
ał phasidos
O fascidicos **M** | Aeeteos *Hauptius:* oeticos **G** ceticos, *marg.* ał tetidicos **O** ceticos **M** oete[i]os **D** Aeetaeos *uulgo* ‖ 4 pupis **O** puppis **GM** ‖
uada
5 cholchis **O** ‖ 6 ualda salsa **O** | decurere pupi **O** (decurre **M**) ‖ 7 uer[r g]entes **G**: uerentes **O** uerrētes **M** ‖ 9 uolūtātē *(prior uirg. deleta)* **O** ‖ 10 testa **GM** te[x]sta **D** ‖ 11 p̂eā, *marg.* prorā **O**: primam **GM** prima ς
ał amphitrionē
uulgo | aphitrite **O**: amphitritem **G** āphxitritē **M** ‖ 12 proscidit **gM** procidit **V** ‖ 13 Tortaque *Itali:* Totaq; **VM** | incanuit *Itali* ‖ 14 feri candenti e gurg. **VM** freti *uel* fero canenti e gurg. *Schraderus* ‖ 15 Equoree monstrum **GM**: Eq[o]re mōstrū, *marg.* ał mōstrorum **O** | nereydes **G** | admirantes **G** āmirantes **O** ‖ 16 Illa siqua alia *Lachmannus:*

Mortales oculis nudato corpore Nymphas
Nutricum tenus extantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
Tum Thetis humanos non despexit hymenaeos,
Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit.
O nimis optato saeclorum tempore nati
Heroes, saluete, deum genus, o bona matrum
23b Progenies, saluete iter*um* . . . .
Vos ego saepe meo uos carmine compellabo,
Teque adeo eximie taedis felicibus aucte
Thessaliae columen Peleu, cui Iupiter ipse,
Ipse suos diuum genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Tene suam Tethys concessit ducere neptem,
Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem?
Quae simul optatae finito tempore luces
Aduenere, domum conuentu tota frequentat
Thessalia, oppletur laetanti regia coetu:

LXIIII 23. Schol. Veronensis ad Verg. Aen. V 80 (p. 94, 11 K.): 'Salue sancte parens. Catullus: Saluete deum gens, o bona matrum Progenies saluete iter . . . . .'

Illa atque alia **GM** Illa alia **O** illaque atque alia *uel* illa atque haud alia *Itali* Illac atque alia *Statius* | uidere **VM**: uiderunt ϛ ||

17 oculis **VM** | nimphas **O** || 19 Tum **GM**: Cum **O** | tethidis *et* tethis *u.* 20 **M** || 20 tum **D**: Cum **V** tū (c *i. marg.*) **M** | himeneos **O** || 21 Cum **VDM** | sanxit *Itali* || 22 seclorum **M**: seculorum **V** || 23 genus
at.matre **gM**
VM: gens *schol. Veron.* | mater **GM** mater **O** matrum *schol. Veron.* || 23b *om.* **VM**: Progenies saluete iter *schol. Veron., in cuius codice quinquaginta fere litterae perierunt.* iterum, uos compellabo *Maduigius,* iterum placidique fauete *L. Muellerus. Hauptius tertium* saluete *intercidisse putat* || 24 meo uos] meo post *Bergkius* || 25 tedis **O**: thetis **GM** || 26 Thesalie **O** Thessalie *(prius* s *a* **g** *add.)* **G** tessalie **M** | pelleu **M** ||
28 tethis **M** | pulcima **O** | nectine **V** *i. marg.* at neptine **g** Neptunnine
at neutūne
D nectine *i. marg.* at neptine **M** Nereine *Hauptius* || 29 thetis **VM** || 30 Occeanusq; **VM** || 31 Que **V** q **M** Quae *uulgo* Queis *L. Muellerus* | optato finito **GM** optato finite **O** || 32 Adlenire **VM** || 33 Thesalia **O** Tessalia *(prius* s *a* **g** *add.)* **GM** | oppl'etur **O** | cetu **V** cętu **g** coetu **M**

Dona ferunt prae se, declarant gaudia uultu.
Deseritur Cieros, linqunt Pthiotica tempe
Crannonisque domos ac moenia Larisaea,
Pharsalum coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
Rura colit nemo, mollescunt colla iuuencis,
Non humilis curuis purgatur uinea rastris,
Non glaebam prono conuellit uomere taurus,
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram,
Squalida desertis rubigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacumque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro atque argento.
Candet ebur soliis, collucent pocula mensae,
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Puluinar uero diuae geniale locatur
Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchyli purpura fuco.

Haec uestis priscis hominum uariata figuris
Heroum mira uirtutes indicat arte.
Namque fluentisono prospectans litore Diae
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
Necdum etiam sese quae uisit uisere credit,

LXIIII 55. gloss. Labb. p. 119b: 'necdum etiam οὐδεπώποτε'; cf. Hauptii op. III 642.

---

35 Cieros *Meinekius uind. Strabon. p. 151:* siros **O** syros **GM** Scyros *uulgo* | līqūt **V**: linquunt **gM** | pthiotica **M** ptiotica **O** pthyotica **GD** | tempe **VM** *Meinekius l. l.:* Tempe *uulgo* Phthiodida, Tempe *Lachmannus coni.* || 36 Grauinonisq; **GM** Graiumonisq; **g** Graumonisq; **O**, *corr. Victorius* | ac nicenis **VM** | alacrissea **O** alacrisea **GM** || 37 Farsaliam **VM**, *corr. Pontanus* | Farsalia **VM** || 38, 40, 42, 39, 41 *Ramiresius de Prato hypomnem. in Martial. I 44.* 39, 41, 38, 40, 42 *Mitscherlichius.* 38, 39, 41, 40, 42 *Ritschelius ind. lect. hib. Bonn. 1857 p. 8 sq. praeeunte Ramlero* || 40 glebam **VM** || 43 Ipsius ad **VM** | oppulenta **O** 47 Pluuinar **O** || 49 conchili **VM** || 50 hec **V** hęc **g** haec **M** || 52 fluenti sono **O**: fluentinoso sono **G** | littore **O** litora (e *superscr.*) **M** | dya **G** dia **OM** || 53 Tesea
at terni **M**
OM || 54 Indomites **O** | adriana **VM** *fortasse recte* || 55 seseq; sui tui se credit **VM**, *corr. Vossius*

Ut pote fallaci quae tunc primum excita somno
Desertam in sola miseram se cernat harena.
Inmemor at iuuenis fugiens pellit uada remis,
Irrita uentosae linquens promissa procellae.
Quem procul ex alga maestis Minois ocellis
Saxea ut effigies bacchantis prospicit, eheu,
Prospicit et magnis curarum fluctuat undis,
Non flauo retinens subtilem uertice mitram,
Non contecta leui uelatum pectus amictu,
Non tereti strophio lactentis uincta papillas;
Omnia quae toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
Sed neque tum mitrae neque tum fluitantis amictus
Illa uicem curans toto ex te pectore, Theseu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
A misera, assiduis quam luctibus externauit
Spinosas Erycina serens in pectore curas
Illa tempestate, ferox quo ex tempore Theseus
Egressus curuis e litoribus Piraei
Attigit iniusti regis Gortynia templa.

LXIIII 65. Isidorus Origg. XVIIII 33: 'Strophium est cingulum aureum cum gemmis de quo ait Cinna: Strophio lactantes cincta papillas'.

68. Paulinus uit. M. II 145 (cf. mus. Rhen. 43, 636).

71 sq. Nonius p. 108: 'Externauit, ut consternauit id est dementem fecit. Catulus [ita libri]: a misera — ferens [ita libri] in pectore curas'.

56 fallaciq; **V** fallaci q̄ **gM** | tūc **O**: tum **GM** | sōpno **O** ‖ 57 arena **GM** ‖ 59 linq̄ns **O** ‖ 60 alga **VM**: acta *Heinsius* ‖ 61 Saxea **gM**: Saxa **V** | bachantis **V** baccātis **M** | eheu *Bergkius:* heue **VM** euoe *uulgo* euhoe *Lachmannus* ‖ 62 et☰magnis (t *ex corr.*) **GM** 9magnis **O** ‖ 64 contēta **O** | uelatum **VM** niueum per *J. Maehly l. l. p. 320* nudatum *Schwabius* ‖ 65 strophyo **GM** | lactantes *Isidorus idemque* cincta ‖ 66 Omniaq; **O** | delapsa e ς: delapse **O** delapso **GM** ‖ 67 allud. **GM** ‖ 68 Sed *Itali:* Si **VM** | tum — tum **GM**: tn̄ — tn̄ **O** ‖ 69 toto ex pectore, *om.* te, **O** ‖ 70 pdebat **M** ‖ 71 A *Nonii codd.:* Ha **O** Ah **GM** ‖ 72 ericina **VM** | impectore **O** ‖ 73 feroxq; 7 tempore **VM**: ferox qua robore *Froehlichius* ferox quo (*uel* quo ex) tempore *Itali* ferox quom robore *Ritschelius l. l. p. 6* ‖ 75 templa **D** cortinia tempta (tēpta **O**) **VM**

Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoneae poenas exsoluere caedis
Electos iuuenes simul et decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
Quis angusta malis cum moenia uexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proicere optauit potius quam talia Cretam
Funera Cecropiae nec funera portarentur.
Atque ita naue leui nitens ac lenibus auris
Magnanimum ad Minoa uenit sedesque superbas.
Hunc simulac cupido conspexit lumine uirgo
Regia, quam suauis expirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat,
Quales Eurotae progignunt flumina myrtus
Auraue distinctos educit uerna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinauit
Lumina, quam cuncto concepit corpore flammam
Funditus atque imis exarsit tota medullis.
Heu misere exagitans inmiti corde furores
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
Quaeque regis Golgos quaeque Idalium frondosum,
Qualibus incensam iactastis mente puellam
Fluctibus in flauo saepe hospite suspirantem!
Quantos illa tulit languenti corde timores!
Quanto saepe magis fulgore expalluit auri,
Cum saeuum cupiens contra contendere monstrum
Aut mortem appeteret Theseus aut praemia laudis!

76 pibent **M** ‖ 77 Cum androgeanee **GM** Cum androgeane **O** | exoluere **GM** ‖ 79 minothauro **O** ‖ 80 inọenia **G** īcenia **O** menia **M** ‖ 82 Prohicere **O** Proiicere **GM** | pocius **O** ‖ 83 ne funera *uel* nefunera *edd. pleraeque;* nec funere *Statius* sine funere *A. G. Langius uind. tragic. Rom. p. 43* ‖ 86 conpexit **O** ‖ 88 cōpressu **M** | allebat **O** ‖ 89 europe **VM** | pergignunt **VM** | myrtus **M** mirtos **O** mirtus **GD** ‖ 91 flagrancia **O** ‖ 92 corpore **VM** pectore *Itali* | flamam **G** ‖ 94 īmiti **OM** ī miti **G** | corda furore *Ramlerus* ‖ 96 Quaeque *Palladius:* Quique **GM** Q̧ (= quod) neque **O** | Golgos *Hermol. Barbarus:* cholcos **O** colchos **GM** | ydalium **GM** ‖ 98 fructibus **M** ‖ 99 tullit **G** ‖ 100 Quanto **VM** Quam tum *Faernus* | fulgore **VM** fuluore *Ritschelius l. l.* ‖ 102 appeteret **O**: oppeteret **GM**

Non ingrata tamen frustra munuscula diuis
Promittens tacito succepit uota labello.
Nam uelut in summo quatientem bracchia Tauro
Quercum aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit (illa procul radicitus exturbata
Prona cadit, lateque et cominus obuia frangens),
Sic domito saeuum prostrauit corpore Theseus
Nequiquam uanis iactantem cornua uentis.
Inde pedem sospes multa cum laude reflexit
Errabunda regens tenui uestigia filo,
Ne labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobseruabilis error.
Sed quid ego a primo digressus carmine plura
Commemorem, ut linquens genitoris filia uultum,
Ut consanguineae complexum, ut denique matris,
Quae misera in gnata deperdita laeta*batur*,
Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem,
Aut ut uecta rati spumosa ad litora Diae
Venerit, aut ut eam deuinctam lumina somno

LXIIII 115. Seruius ad Vergilii Aen. V 591 (falleret indeprensus et inremeabilis error): ‘est autem uersus Catulli’.

104 succepit *Statius:* succendit **VM**, *quo seruato* tura lab. *Froehlichius* ‖ 105 uelut **GM** uult **O** ‖ 106 cornigeram **VM** | sudanti **gM** fūdāti **O** ‖ 107 Indomitum (**D** *Ricc.*) turben *Spengelius; cf. fragm. 13* ‖ 108 Eruit **GM**: Emit **O** ‖ 109 lateq; cum eius **V** late quaecumuis (-ueis *Baehrensius*) *Vossius* lateque et cominus *Auantius* late qua est impetus
at obuia **gM**
Lachmannus lateq; cū euit **M** | obuia **O**: omnia **GM** | frāges **M** 111 Nequicquam **GM** ne quidquam **O** | nauis **O** uanis **GM** ‖ 113 ereabunda **O** ‖ 114 laberintheis **G** laberinthis **O** labyrintheis **M** ‖ 116 a] cū **VM** ‖ 117 līqns **O** ‖ 119 īgnata **O** ingnata **G** ignata **M** | leta **VM**: laetabatur *Lachmannus* lamentatur *Buechelerus in Fleckeis. ann. 1866 p. 610* lamentata est *Conington apud Ellisium* ‖ 120 hiis **O** | praeoptarit *Statius:* portaret **VM** portaret *i. marg.* at p̄optaret **L** ‖ 121 Aut necta, *om.* ut, **O** aut ut necta **G** (uecta **gM**) | rati *Passeratius:* ratis **VM** | littora **O** ‖ 122 Venerit aut ut eam deuinctam *Lachmannus* | uenerit *om.* **VM** aut ut eam dulci *Itali (coll. Ciris u. 206)* | deuincta **VM**

Liquerit inmemori discedens pectore coniunx?
Saepe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse ex pectore uoces,
Ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
Unde aciem *in* pelagi uastos protenderet aestus;
Tum tremuli salis aduersas procurrere in undas
Mollia nudatae tollentem tegmina surae,
Atque haec extremis maestam dixisse querellis,
Frigidulos udo singultus ore cientem:
‘Sicine me patriis auectam, perfide, ab aris,
Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
Sicine discedens neglecto numine diuum
Inmemor a! deuota domum periuria portas?
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia praesto,
Inmite ut nostri uellet miserescere pectus?
At non haec quondam blanda promissa dedisti
Voce mihi, non haec misere sperare iubebas,
Sed conubia laeta, sed optatos hymenaeos:
Quae cuncta aerii discerpunt irrita uenti.
Nunc iam nulla uiro iuranti femina credat,

LXIIII 143. Ouidius Fast. III 473—476: ‘Dicebam, memini, “periure et perfide Theseu!” Ille abiit; eadem crimina Bacchus habet.

at nemori **g**
123 liquaerit **M** | ī memori **OM**: in memori **G** ‖ 125 expectore **O**: e pectore **GM** ‖ 126 Ac tum **gM** attum **G**: Actū **O** | p̄ruptes **O** | tristes **VM** | confendere **O** ‖ 127 aciem **VM** | in *om.* **VM** | p̄tenderet **O** pretenderet **G** p̄tēderet **M** ‖ 128 salus **O** ‖ 130 hoc **M** | estremis **O** | dixisse mestam quer. **G** dixisse mesta **D** | querelis **VM** ‖ 131 tientem
at auectā
O ‖ 132 Siccine **VM** (*item u.* 134) | pris autā **V** auectam **g** auerta **M** | ab aris (abaris **O**) **VM** ab oris *uulgo* ‖ 133 in *om.* **O** | littore **OM** ‖ 134 discendens **G** | negleto **O** negletto **D** ‖ 135 Immemor **OM** | ha **O** ah
at b
G ad **M** ‖ 136 Nullaue res **GM** Nulla ueres **O** | crudelis fl. mentis **gM**: crudeles fl. mentes **V** ‖ 137 clemencia **V** ‖ 138 Immite **GM** | mirescere **O** mitescere **GM** ‖ 139 blanda **ODL** *(i. marg.)*: nobis **GM** ‖ 140 non **H**: nec **VM**; *post* mihi **GM** *punctum habent* | misere **VMD** miserae *uulgo* miseram *edd. aliquot* ‖ 141 connubia **VM** | himeneos **O** ‖ 142 disserpunt **GM** desserpunt **O** ‖ 143 Nunc iam *B. Guarinus*: Tum iam **VM** Iam iam *alii*

Nulla uiri speret sermones esse fideles;
Quis dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed simulac cupidae mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te in medio uersantem turbine leti
Eripui et potius germanum amittere creui,
Quam tibi fallaci supremo in tempore dessem:
Pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque
Praeda neque iniacta tumulabor mortua terra.
Quaenam te genuit sola sub rupe leaena,
Quod mare conceptum spumantibus expuit undis,
Quae Syrtis, quae Scylla rapax, quae uasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci praemia uita?
Si tibi non cordi fuerant conubia nostra,
Saeua quod horrebas prisci praecepta parentis,
Ad tamen in uostras potuisti ducere sedes,
Quae tibi iocundo famularer serua labore
Candida permulcens liquidis uestigia lymphis
Purpureaue tuum consternens ueste cubile.
Sed quid ego ignaris nequiquam conqueror auris,

Nunc quoque "nullo uiro" clamabo "femina credat". Nomine mutato causa relata mea est'. — Ieremias iudex de Montagnone Paduanus comp. moral. auctor. p. IIII libr. V Catulus c. 8: 'Nulla uiro — curant'.

---

144 uiri **VM** uiris *Passeratius* | fid'l' (*i. e.* fidelis) **O** ‖ 145 pregestit≡≡ apisci (re *et* a **g**) **G**: p̑gestit adipisci (*sscr.* pro adipisci) **O** pregestit apisci **MD** ‖ 147 saciata **V** ‖ 148 metuere **VM** *Ieremias* meminere *Iulius Czwalina* ‖ 149 lecti **O** ‖ 150 pocius **G**: po⁹ **O** potius **M** ‖ 151 fa(l g)laci **G** | suppremo **V** supp̶remo **M** | dēēm **O**: deessem **GM** dessem **H** ‖ 152 al(ig)tibusq; **G** ‖ 153 p'ea **O** | iniacta *Schwabius:* intacta **OD** in tacta **GM** iniecta *uulgo* ‖ 156 sirtix **O** | scilla **O**: silla **G** sylla **M** | rapaxq; **O** | caribdis **V** carybdis **M** ‖ 157 Taliaq; redis **O** (redis **M**) ‖ 158 connubia **VM** ‖ 159 parentis **GM**: pemtis **O** ‖ 160 nostras **O** uestras **GM** ‖ 162 limphis **O** ‖ 163 *post* 160 *ponit* **O** | cubille **O** ‖ 164 Siquid **V** s; quid **gM** | nec quicquam **VM** | conquerar **VM** | aures **V** auris **gM**

Externata malo, quae nullis sensibus auctae
Nec missas audire queunt nec reddere uoces?
Ille autem prope iam mediis uersatur in undis,
Nec quisquam apparet uacua mortalis in alga.
Sic nimis insultans extremo tempore saeua
Fors etiam nostris inuidit questibus auris.
Iupiter omnipotens, utinam ne tempore primo
Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes,
Indomito nec dira ferens stipendia tauro
Perfidus in Creta religasset nauita funem,
Nec malus hic celans dulci crudelia forma
Consilia in nostris requiesset sedibus hospes!
Nam quo me referam? quali spe perdita nitor?
Idomeneosne petam montes? a, gurgite lato
Discernens ponti truculentum ubi diuidit aequor?
An patris auxilium sperem? quemne ipsa reliqui
Respersum iuuenem fraterna caede secuta?
Coniugis an fido consoler memet amore?
Quine fugit lentos incuruans gurgite remos?
Praeterea nullo litus, sola insula, tecto,

LXIIII 171 sq. Macrobius VI 1, 42: 'Catullus ['catulus' Paris.]: Iuppiter omnipotens — littora puppes'.

---

165 Externata **O**: Extenuata **GM** exte(r)nuata **D** | maloq; **O** | aucte **O**: aucte (al to **g**) **G** aucto (al te) **M** ‖ 168 apparet **GM**: app; **O** | alga **VM**: acta *Heinsius* ‖ 170 Fers **O** ‖ 171 Iuppiter *et* utinam non *Macrobius* ‖ 172 littora **OM** *Macrob.* | tetigissent l. puppes (pupes **O**) **VM** *Macrob.* ‖ 174 increta **OD**: in cretam **GM** ‖ 175 hic **GM**: h' (= haec) **O** ‖ 176 Consilium nostris requisisset (r **g**) **G** Consilium requisisset, *om.* nostris, **O** cōsciliū nostris reqiisset **M** ‖ 177 Nam **VM** Nunc *Spengelius lect. 96* | refferam **O** | nitar **ς** ‖ 178 Idoneos ne **O** ydoneos (al Idmoneos **g**) ne **G** idoneos (al idmoneos) ne **M** ido(me)neos **D** Idomeneosne *uulgo*, Idomeneusne *Lachmannus ad Lucret. p. 192.* Idomeneine *Buechelerus mus. Rhen. XV. p. 437.* Idaeosne *B. Guarinus* | agurgite **V** a gurgite **M** ‖ 179 ponti **O**: pontum **GM** | ubi diuidit **VM** ubi *delet Bernh. Pisanus* ‖ 180 Impatris **O** in patris **G** (an **g**) **M** | quem ne **VM** ‖ 182 consoler memet **M**: consoler me met **G** consoles me man; **O** ‖ 183 Qui ne **O**: Quiue **GM** | lentos **O** (**L** *marg.*): uentos **GM** ‖ 184 nullo litus, nullo insula tecto *Weisius* litus solum, nullo insula tecto *Ramlerus*

Nec patet egressus pelagi cingentibus undis;
Nulla fugae ratio, nulla spes: omnia muta,
Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
Quam iustam a diuis exposcam prodita multam
Caelestumque fidem postrema comprecer hora.
Quare, facta uirum multantes uindice poena
Eumenides, quibus anguino redimita capillo
Frons expirantis praeportat pectoris iras,
Huc huc aduentate, meas audite querellas,
Quas ego, uae, misera extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
Quae quoniam uerae nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum uanescere luctum,
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, deae, funestet seque suosque.'
Has postquam maesto profudit pectore uoces,
Supplicium saeuis exposcens anxia factis,
Annuit inuicto caelestum numine rector,
Quo nutu tellus atque horrida contremuerunt
Aequora, concussitque micantia sidera mundus.
Ipse autem caeca mentem caligine Theseus
Consitus oblito dimisit pectore cuncta,
Quae mandata prius constanti mente tenebat,
Dulcia nec maesto sustollens signa parenti
Sospitem Erechtheum se ostendit uisere portum.
Namque ferunt olim, classi cum moenia diuae

---

185 pater **M** ‖ 189 affesso **O** ‖ 190 iusta **O** | muletā **O** ‖ 191 Comprecor **VM** ‖ 192 pena **VM** ‖ 193 Eumenydes **GM** ‖ 194 p̄portat **O** ‖ 195 querelas **GM** ‖ 196 ue **VM** | miserae *uulgo* | ex imis *Casaubonus* | proferere **O** ‖ 198 uere **VM** ‖ 200 qualis sola **VM** | reliquid **O** ‖ 201 fimestet (*corr.* **g**) **G** ‖ 202 posquam **M** ‖ 203 anxia] saucia *coni. Schwabius* ‖ 204 inuito **VM** ‖ 205 Quo nutu *Schwabius:* Quō tunc (tc̄ **O**) **V** Quomodo tūc **M** Quo tunc et *uulgo* Quo nutu et *Fea* Quo motu *Heysius* ‖ 206 micancia **O** | sydera **G** ‖ 207 mente **VM** ‖ 208 cunta **G** ‖ 210 sustollens; ll *ex corr.* **GM** ‖ 211 Erechtheum *Vossius:* ereptū **VM** | uiscere **G** *corr.* **gM** ‖ 212 classi **VM**: castae *Pontanus* | classicū **O** | moenico diue **VM**

Linquentem gnatum uentis concrederet Aegeus,
Talia complexum iuueni mandata dedisse:
'Gnate mihi longa iocundior unice uita,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extrema nuper mihi fine senectae,
Quandoquidem fortuna mea ac tua feruida uirtus
Eripit inuito mihi te, cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura:
Non ego te gaudens laetanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam fortunae signa secundae,
Sed primum multas expromam mente querellas,
Canitiem terra atque infuso puluere foedans;
Inde infecta uago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus nostraeque incendia mentis
Carbasus obscurata dicet ferrugine Hibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,
Quae nostrum genus ac sedes defendere Erechthi
Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram,
Tum uero facito ut memori tibi condita corde
Haec uigeant mandata nec ulla obliteret aetas,
Ut, simul ac nostros inuisent lumina collis,
Funestam antemnae deponant undique uestem
Candidaque intorti sustollant uela rudentes,
Quam primum cernens ut laeta gaudia mente

---

213 concrederet *Auantius* cum crederet **VM** | egens **V** egeus **M** ‖ 215 Gnati **O** | longa **VM**: longe *Anglus in Diar. Class. X 169* ‖ 216 ego q̄m̄ (= quoniam) **O** ‖ 219 cui **OM**: quē (at cui **g**) **G** ‖ 221 lectanti **O** ‖ 223 querelas **GM** ‖ 224 Canic(t **M**)iem **VM** | infulso **O** | fedans **VM** ‖ 227 dicet **V**: decet *Lachmannus* obscura dicet **MD** | hybera **G** ‖ 228 Itoni *Al. Guarinus:* ithomi **OM** ythomi **G** sanctae — Itonis *Turnebus adu. XXIIII 9* ‖ 229 ac] has **VM** | secus **O** | freti **VM**: Erechthei *Vossius* Erechthi *Buechelerus mus. Rhen. XV p. 437* ‖ 230 thauri **M** ‖ 231 Tū **O**: Tu **GM** ‖ 232 obliteret **O**: oblif≡eret (f *ex corr.*) (at obliteret **g**) **G** obliferet (at obliteret) **M** ‖ 233 ac *Itali:* hec **VM** ‖ 234 antenne≡≡ne (*ultimum* ne *expunctum*) **G**: antēnene ne (l **g**) **O** antēne **M** ‖ 235 sustolant **O** substolant **G** sustollant **M** | uella **O** ‖ *post* 235 *primus Faernus inseruit uersum apud Nonium p. 546 seruatum (fragm. 8)*

Agnoscam, cum te reducem aetas prospera sistet.'
Haec mandata prius constanti mente tenentem
Thesea ceu pulsae uentorum flamine nubes
Aerium niuei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cum primum inflati conspexit lintea ueli,
Praecipitem sese scopulorum e uertice iecit,
Amissum credens inmiti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta paterna
Morte ferox Theseus qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente inmemori talem ipse recepit.
Quae tum prospectans cedentem maesta carinam
Multiplices animo uoluebat saucia curas.
At parte ex alia florens uolitabat Iacchus
Cum thiaso Satyrorum et Nysigenis Silenis,
Te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore.
. . . .
Quae tum alacres passim lymphata mente furebant
Euhoe bacchantes, euhoe capita inflectentes.
Harum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos,

237 etas **VM**; sors *A. Guarinus* fors *Dousa fil.* | sistet **O**: sistenst **G**, *sed* s *et lineola deletum et simul puncto notatum est a* **g**, *ut tamen punctus ad* n *potius referendus uideatur;* sistẽt **M** ‖ 239 ceu **gM**: seu **V** ‖ 240 Aereum **O**. *inter uu.* 240 *et* 241 *in* **CHL** *al. interstitium et inscriptio* fletus Egei;
at in
in **M** *interstitium*, *in* **G** *lineola curuata* ‖ 242 etiam **M** ‖ 243 inflati **VMD**: infecti *Itali* | linthea **O** linctea **M** | lintea s̈ ueli **G** (*corr.* **g**) ‖ 244 et **G** (*corr.* **g**) ‖ 245 ī miti (ti *ex corr.*) **G** | facto (fc̄o) **O** ‖ 246 paternae *Itali* ‖ 247 Morte **VM**: Marte *Marcilius* | minoida **VM** ‖ 249 Quae tum] Que tñ **OM** Quem (m *expunctum*) tamen **G** | prospectans **V**:
at ꝑ tum ꝑ
aspectans **M** que tñ aspectans **D** praspectans (pr *expuncta, prius* a *ex* o *corr.*) **G**, *unde* Quae tamen aspectans ς, *uulgo* | credentem **O** ‖ 251 parte] pater **VM** | iachus **VM** ‖ 252 Tum **O** | thyaso **G** | sathi(y **M**)rorum **OM** | nisigenis **V** insigenis **M** ‖ 253 Te querens **gM**: Et queres (querenus **G**) **V** | adriana **VM** *fortasse recte* ‖ *post u.* 253 *unum uersum excidisse docuit Bergkius* ‖ 254 Quae tum *Bergkius:* Qui tum **VM** Quam tum *Schwabius* | lin(m **M**)phata **OM** ‖ 255 Euche — euche **VM** Euohe — euohe **g** | bachantes **V** ba^c^chantes **M** ‖ 256 Horum *Itali, uulgo* | quaciebant **O** | tirsos **G** thirsos **O** tyrsos **M**

Pars e diuolso iactabant membra iuuenco,
Pars sese tortis serpentibus incingebant,
Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis,
Orgia, quae frustra cupiunt audire profani,
Plangebant aliae proceris tympana palmis
Aut tereti tenuis tinnitus aere ciebant,
Multis raucisonos efflabant cornua bombos
Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.

Talibus amplifice uestis decorata figuris
Puluinar complexa suo uelabat amictu.
Quae postquam cupide spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis coepit decedere diuis.
Hic, qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans zephyrus procliuas incitat undas
Aurora exoriente uagi sub limina solis,
Quae tarde primum clementi flamine pulsae
Procedunt, leuiterque sonant plangore cachinni,
Post uento crescente magis magis increbescunt
Purpureaque procul nantes ab luce refulgent:
Sic tum uestibuli linquentis regia tecta
Ad se quisque uago passim pede discedebant.

LXIIII 273. Excerpta ex uet. gloss. pithoeana p. 71 Gothofr.: 'placor · tranquillitas . at Catullus: plangor'.
274. Petrarca fam. epist. V 5: 'clamor de littorea regione magis magisque crebresceret'.

259 canis **O** ‖ 260 Orgiaq; **O** | prophani **O** ‖ 261 alie **VM**: alii *uulgo,* aliei *Lachmannus* | timpana **O** ‖ 262 tenais **O** | tintinitus, *sed mediis* ti *expunctis,* **G** tintinnitus **M** | era **M** ‖ 263 Multis *Bernh. Pisanus:* Multi **VM** | efflebant **VM** ‖ 264 horibili **G** ‖ 267 posquam **M** | Thesalia **O** Thessala (sa *ex corr.*) **G** thessalịa **M** ‖ 268 cępit **g** cepit **V** coepit **M** ‖ 269 Hec **O** Heic *Baehrensius* ‖ 270 c(z **M**)ephirus **OM** | procliui^s^τ **O** procliuas **GM** ‖ 271 ex ọriente **M** | sublimia solis **VM** sub limina solis *Itali* sub lumina *uulgo* ‖ 273 leuiterq; sonant **OL**: leuiter sonant **GM** leni resonant *uulgo* | cachinni **M**: chachini **O** chachīni **G** ‖ 275 Purpureaeque *Lennepius* | nantes **VM** | refulgens **VM** ‖ 276 Sic
at tibi **g**
tam **G**: Sic tñ **O** sic tibi *i. marg.* tñ **M** Sic ibi *Hauptius* | uestibulis *uel* uestibulo *Schraderus* ‖ 277 ad se **M**: At se **V**

Quorum post abitum princeps e uertice Pelei
Aduenit Chiron portans siluestria dona:
Nam quoscumque ferunt campi, quos Thessala magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fecunda fauoni,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Quo permulsa domus iocundo risit odore.
Confestim Penios adest, uiridantia Tempe,
Tempe, quae siluae cingunt super impendentes,
Naiasin linquens † doris celebranda choreis,
Non uacuos: namque ille tulit radicitus altas
Fagos ac recto proceras stipite laurus
Non sine nutanti platano lentaque sorore
Flammati Phaethontis et aeria cupressu.
Haec circum sedes late contexta locauit,
Vestibulum ut molli uelatum fronde uireret.
Post hunc consequitur sollerti corde Prometheus,
Extenuata gerens ueteris uestigia poenae,
Quam quondam silici restrictus membra catena
Persoluit pendens e uerticibus praeruptis.

---

278 post] p̃ **O** | habitum **GM**, *corr.* **g** | peley **O** ‖ 279 chyron **G** ‖ 280 quodcūq; (quodcumque **O**) **VM**; quotcumque *Guarinus* quoscumque *Aldinae* | campis **VM** | quos **VM** quot *Itali* | thesala **GM** thesalia **O** | magnis **VM** nis *ex corr.* **g** ‖ 281 quot *Guarinus* ‖ 282 aurea **O** | parit (arit *ex corr.*) **G**: pit **MO**, *in quo saepe* p = par *est* ‖ 283 in dist.
at corollis
GM | curulis **gM**: corulis **V** ‖ 284 Quo] Quot **GM** Quod **O** Quis
at os **gM**
uel Queis *Itali* | domus, s *expuncto*, **G** ‖ 285 penies **GM** penies **O** | adest ut uiridant(c **O**)ia **VM** ‖ 286 Tempeq; **O** ‖ 287 Naiasin *Hauptius:* Meliasin *Madvigius adv. II 29* Minosim **VM** | duris *Maduigius (cf. Ov. f. III 537):* doris **VM** doctis *Statius* pulchris *Hauptius* crebris *Lachmannus* | coreis **M** ‖ 288 Non uacuos *Bergkius:* Nō accuos **O**
at nonacrias **g** at nonacrios
Non acuos **G** non acuos **M** Non uacuus *B. Guarinus* ‖ 289 Fages **O** | laur$^{u}_{\wedge}$os **M** ‖ 290 ≡nutanti **gM**: mutanti **V** | sororum **VM** ‖ 291 Flamati
i
O: Flamanti **G** flāmāti **M** | phetontis **VM** ‖ 292 circum **GM**: τcum **O** | contesta **VM** ‖ 293 uellatū **V** uel≡atum **gM** ‖ 294 solerti **VM** ‖ 295 pena **V** pene **gM** ‖ 296 Qua **VM** | silici **VM** scythicis *Heinsius* in Scythia *Schwabius* | resittus m̄bra **O** | catena **M** cathena **O** chatena **G**

Inde pater diuum sancta cum coniuge natisque
Aduenit caelo, te solum, Phoebe, relinquens
Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est
Nec Thetidis taedas uoluit celebrare iugalis.
Qui postquam niueis flexerunt sedibus artus,
Large multiplici constructae sunt dape mensae,
Cum interea infirmo quatientes corpora motu
Veridicos Parcae coeperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique uestis
Candida purpurea talos incinxerat ora,
At roseo niueae residebant uertice uittae,
Aeternumque manus carpebant rite laborem.
Laeua colum molli lana retinebat amictum,
Dextera tum leuiter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
Libratum tereti uersabat turbine fusum;
Atque ita decerpens aequabat semper opus dens
Laneaque aridulis haerebant morsa labellis,
Quae prius in leui fuerant extantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanae
Vellera uirgati custodibant calathisci.
Haec tum clarisona uellentes uellera uoce
Talia diuino fuderunt carmine fata,

---

298 pater diui **VM** (*corr. ex* diuum) | natisque] gnatisq; **V** *i. marg.* at gratis **g** gratisque **M** ‖ 299 phebe **VM** ‖ 300 ydri **VM** Hydrae *Statius* in mont. Idae *Muretus* montium Abydi *Froehlichius* ‖ 301 Pelea **G**: Palea **OM** ‖ 302 tethidis **M** | thedas **OM** tedas **G** ‖ 303 p̃quam **O** posquam **MD** | niueos *Itali* ‖ 305 motu, o *ex* e *corr.*, **G** ‖ 306 cę(e **G**)perunt
at hic **g**
g: teperunt **O** coeperunt **M** | eclere **O** ‖ 307 His **O**: His **G** hic **M** | uestis] questus **GM** q̄st' **O** ‖ 308 talos] tuos **VM** | incinx. **G**: intinx. **OM** ‖ 309 roseo niuee **V** (uinee **O**) roseo niuaee **M**: roseae niueo *A. Guarinus* Annoso niueae *Ernestus Schulzius* | uitte **VM**: uicte **g** ‖ 311 col≡um **gM** collum **V** ‖ 312 filia **O** ‖ 313 digittis **O** | police **VM** ‖ 315 epus **O** | dens **VM**, e *corr.* **g** ‖ 318 molia **O** ‖ 319 uellera **OM** Velera **G** | custodibant **OD**: custodiebant **GM** | calathisti **V** calatisti **M** ‖ 320 Hec **VM**: Hae *uulgo* | uellentes *L. Fruterius:* pellentes **VM** pectentes *Statius*

Carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas:
'O decus eximium magnis uirtutibus augens,
Emathiae tutamen opis, clarissime nato,
Accipe, quod laeta tibi pandunt luce sorores,
Veridicum oraclum. sed uos, quae fata secuntur,
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Adueniet tibi iam portans optata maritis
Hesperus, adueniet fausto cum sidere coniunx,
Quae tibi flexanimo mentem perfundat amore
Languidulosque paret tecum coniungere somnos
Leuia substernens robusto bracchia collo.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Nulla domus tales umquam contexit amores,
Nullus amor tali coniunxit foedere amantes,
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Nascetur uobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus,
Qui persaepe uago uictor certamine cursus
Flammea praeuertet celeris uestigia ceruae.

LXIIII 327. Macrobius VI 1, 41: 'Catullus ['catulus' Par.]: currite ducenti — fusi'.

---

322 p̑ **O** | arguet **VM**: arguit *Lachmannus* ‖ *inter* 322 *et* 323 Epythalamiū (mum **M**) thetidis ⁊ pelei **g** *marg.*; *in* **M** *interstitium cum eodem titulo* ‖ 323 auges **M** ‖ 324 tutum opus **V** *marg.* at. tu tam̄ opis **g** tutū op' *i. marg.* at tu tñ opis **M** | carissime **VM**, *quo seruato* fato *pro* nato *coni. Schwabius* ‖ 326 uiridicū **M** | oraculum **GM** oractȝ **O** | uosq; facta **O** | secuntur **OD**: sequuntur **GM** ‖ 327 ducenti *Macrobii edd., sed cum in eius codice Parisino post* ducenti *rasura sit unius litterae, eum* ducentis *scripsisse putauerim* | subtemine *Macrob. cod. Par.* subtegmina **O** (a *ex corr.*), sub tegmina **GM** *plerumque legunt* | curite **G** ‖ 328 aptata **V** opt. **gM** ‖ 329 Hespereus **O** | cum sydere **GM** 9sidere **O** ‖ 330 *om.* **O** († *i. marg.*) | flexo animo mentis p. amorem **GM** flexanimo mentem p. amore *Muretus* te flexanimo mentis p. amore *Lachmannus* ‖ 331 sonos **VM** ‖ 332 Leuia **GM**: Venia **O** | rubusto **M** ‖ 334—337 *om.* **DB** *al.* ‖ 334 domus umquam (unq. **GM**) tales **VM** | contexit **VM** conexit *Lachmannus* ‖ 335 federe **VM** ‖ 336 t^hetidi **O** ‖ 341 Flamea **VM** | peruertet **O** preuertit **G** p̱uertit **M**

Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine campi
Troicaque obsidens longinquo moenia bello
Periuri Pelopis uastabit tertius heres.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Illius egregias uirtutes claraque facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum in cinerem canos soluent a uertice crines
Putridaque infirmis uariabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Namque, uelut densas praecerpens messor aristas
Sole sub ardenti flauentia demetit arua,
Troiugenum infesto prosternet corpora ferro.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Testis erit magnis uirtutibus unda Scamandri,
Quae passim rapido diffunditur Hellesponto,
Cuius iter caesis angustans corporum aceruis
Alta tepefaciet permixta flumina caede.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Denique testis erit morti quoque reddita praeda,
Cum teres excelso coaceruatum aggere bustum
Excipiet niueos percussae uirginis artus.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achiuis

---

344 Phri(y **M**)gii **GM** Frigii **O** | teucto manebunt **O** | campi **DL** *i. marg.* teuen **O** tenen **GM** *i. marg.* teuen *uel* teucri **M** trūci **D** *i. marg.* riui *alii,* muri *Statius* cliuei *Hauptius* ‖ 345 menia **VM** ‖ 346 tercius **VM** ‖ 350 in ciuium **GM** inciuos *praua adsimilatione ad uoc. seq.* canos *primitus scriptum ab eadem manu in* inciuū *mutatum est in* **O**, o *in* u *correcto, uirgula superaddita,* s *punctato.* in cinerem ς | canos **VM** | soleūt **O** | crines **GM** crimen **O** ‖ 353 dēpsas **O** | praecerpens *Statius:* p̄cnens **O** p̄cernens (cern *ex corr.*) **GM** | messor **O**: cultor **GM** ‖ 355 Tronigenum **O** | prosternet **V**: prosternēs (˜s *ex corr.*) **gM** | ferrum **O** ‖ 358 elesponto **VM** ‖ 359 cessis **O** ‖ 360 flumina **O**: lumina, *marg.* at flumine **G** at lumina † flumina flumine **M** ‖ *post* 361 *lacunam statuit L. Muellerus* ‖ 363 Cum terrae *Parthenius* | ex celso *Martyni Laguna* ‖ 364 perculse **VM** ‖ 366 simul hanc **VM** simulac *uulgo* | fons **M**

Urbis Dardaniae Neptunia soluere uincla,
Alta Polyxenia madefient caede sepulcra,
Quae, uelut ancipiti succumbens uictima ferro,
Proiciet truncum summisso poplite corpus.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Quare agite optatos animi coniungite amores.
Accipiat coniunx felici foedere diuam,
Dedatur cupido iam dudum nupta marito.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Non illam nutrix orienti luce reuisens
Hesterno collum poterit circumdare filo.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.
Anxia nec mater discordis maesta puellae
Secubitu caros mittet sperare nepotes.
Currite ducentes subtegmina, currite, fusi.'

Talia praefantes quondam felicia Pelei
Carmina diuino cecinerunt pectore Parcae.
Praesentes namque ante domos inuisere castas
Heroum et sese mortali ostendere coetu
Caelicolae nondum spreta pietate solebant.
Saepe pater diuum templo in fulgente reuisens,
Annua cum festis uenissent sacra diebus,
Conspexit terra centum procumbere tauros.
Saepe uagus Liber Parnasi uertice summo
Thyiadas effusis euantis crinibus egit,

---

367 neptunnia **D** ‖ 368 polixenia **O**: polisenia **GM** | madefient **D** *i. marg.:* madescent **VM** ‖ 369 subccubens **G** ‖ 370 Proiiciet **G** | sumisso **O** ‖ 372 agitte **O** | animi **GM**: an̄ (= ante) **O** ‖ 373 coniux **M** | federe **VM** ‖ 374 sedatur **M** ‖ 377 Esterno **O**: Externo **GM** ‖ 378 *et* 379 *om.* **O**: *ita habent* **GM** *ut eis praemittant uersum intercalarem* ‖ 380 ducite fusi **G** ‖ 381 peley **O** ‖ 382 cecinere **GM** cernere **O** cecinerunt ς *uulgo* ‖ 383 nanq; **M** ‖ 384 Heroum et *Io. Bapt. Sigicellus:* Nereus **VM** | cętu **gM** cetu **V** ‖ *post* 385 **VM** *hunc habent uersum:* Languidior tenera cui pedens (pendens **M**) sicula beta; *cf.* LXVII 21 ‖ 386 reuisens **VM** ‖ 387 cum] dum **VM** | uenisset **VM** | di≡ebus **O** ‖ 388 terram **O** Cretum *Statius* Creta *Wakefieldus ad Lucret. II 259* | tauros *Itali:* currus **VM** ‖ 389 sumo **O** | 390 Thyadas **G** Thiadas **O** th‸iadas (y *supra*) **M** Thyiadas *uulgo* | euantis (o g *supra*) **G** ouantis (e *supra*) **M** | esit **O** ‖ *post* 390 *lacunam statuit L. Muellerus*

Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent laeti diuum fumantibus aris.
Saepe in letifero belli certamine Mauors
Aut rapidi Tritonis era aut Rhamnusia uirgo
Armatas hominum est praesens hortata cateruas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primaeui funera nati,
Liber ut innuptae poteretur flore nouercae,
Ignaro mater substernens se impia nato
Impia non uerita est diuos scelerare parentes:
Omnia fanda nefanda malo permixta furore
Iustificam nobis mentem auertere deorum.
Quare nec talis dignantur uisere coetus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

LXV.

Etsi me assiduo defectum cura dolore
Seuocat a doctis, Ortale, uirginibus,
Nec potis est dulcis musarum expromere fetus
Mens animi (tantis fluctuat ipsa malis:

---

391 certatum ex urbe tuentes **VM** ‖ 392 Acciperet **VM** | laeti **g** (at lacti *supra*) lacti **V** leti **M** ‖ 393 letiforo (o *ex* e *corr.*) **O** | mauros **G** ‖ 394 hera **VM** | ramūsia **O** ranusia **GM** rhamnusia *uulgo* ‖ 395 ortata **O** ‖ 396 p̄quam (posquam **M**) scelus tellus scelere **O** | imbuta **OM** ībuta **G** | nephando **O** ‖ 397 Iustic(t **M**)iamq; **VM** ‖ 399 natos **GM** ‖ 400 Optauit **VM** ‖ 401 ut innupte **VM** (in nupte **O**) uti nuptae *J. Maehly l. l. p. 353* | potiretur **VM** | nouerce (ae **M**) **VM** ‖ 403 parentes **VM**: penates *Itali* ‖ 405 Iustificam; tifica *ex corr. in* **G** | mente aduertere **O** ‖ 406 cętus **gM** cetus **V**

LXV. *Unius uersus interstitium in* **VM**; Ad Ortalem *inscribunt* **gM** ‖ 1 defectu **O**: confectum **G** confectum (at defectum *supra*) **M** ‖ 2 Sed uacat **VM** Seuocat ς *uulgo* ‖ 3 dulcissimus harum (hauum **O**) expr. **VM** | fretus **O**

Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris
Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troia Rhoeteo quem subter litore tellus
Ereptum nostris obterit ex oculis.
Adloquar, audiero numquam tua *facta* loquentem,
Numquam ego te, uita frater amabilior,
Aspiciam posthac. at certe semper amabo,
Semper maesta tua carmina morte canam,
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
Daulias absumpti fata gemens Itylei):
Sed tamen in tantis maeroribus, Ortale, mitto
Haec expressa tibi carmina Battiadae,
Ne tua dicta uagis nequiquam credita uentis
Effluxisse meo forte putes animo,
Ut missum sponsi furtiuo munere malum
Procurrit casto uirginis e gremio,
Quod miserae oblitae molli sub ueste locatum,
Dum aduentu matris prosilit, excutitur:
Atque illud prono praeceps agitur decursu,
Huic manat tristi conscius ore rubor.

LXV 5. Petrarca ad vir. illustr. p. 707 ed. Basil.: 'librorum memoriam lethaei gurgitis unda non obruit'.

---

5 loethi **O** lethei **GM** Lethaeo in *Parthenius* | factis **O** ‖ 6 Pallidullum
at troya **g** at Troya
O ‖ 7 Troia (*ex* Tidia *corr.*) **O**: Lydia **G** Tydia **M** | retheo **O** rhetheo (*alterum* h *ex corr.*) **G** r(h)etheo **M** | subter; b *ex* p *corr.* **G** | littore **OM** ‖ 9 Alloquar, audiero numquam tua loquentem **D**, *quod* uerba *uel* facta *uel* fata *inserendo expleuerunt; om.* **VM**. *cum Lachmannus post* 8 *septem uersus intercidisse putaret, Fr. Haasius in miscell. phil. III p. 13—16 uu.* 9—14 *post* CI 6 *inserendos putauit* ‖ 10 Nunquam **G** | uiçta **M** ‖ 11 post hac aut certe **VM** ‖ 12 carmine morte tegam **VM** canam ς legam *Itali* ‖ 14 Bauilla assumpta facta gemes ithilei **O**
s **g** at Baiulas
Bauila (Bauilas **g**) asumpti fata gemens ythilei **G** bauila assumpti f. g. ithiley **M** (Daulias **D** Dauilas **B**) ‖ 16 actiade **OM** acciade **G** bactiade
l
B ‖ 17 ne qcq̃ **VM** ‖ 18 Efluxisse **O** Effuxisse (f *alterum add.* **g**) **G** effluxisse **M** ‖ 20 Proçcurit **O** ‖ 21 locataum **O** ‖ 23 illic prono preces **O**

LXVI.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
Qui stellarum ortus comperit atque obitus,
Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur,
Ut cedant certis sidera temporibus,
Ut Triuiam furtim sub Latmia saxa relegans
Dulcis amor gyro deuocet aerio,
Idem me ille Conon caelesti in lumine uidit
E Beroniceo uertice caesariem
Fulgentem clare, quam cunctis illa deorum
Leuia protendens bracchia pollicita est,
Qua rex tempestate nouo auctus hymenaeo
Vastatum finis iuerat Assyrios,
Dulcia nocturnae portans uestigia rixae,
Quam de uirgineis gesserat exuuiis.
Estne nouis nuptis odio Venus atque parentum
Frustrantur falsis gaudia lacrimulis,

LXVI 7—10. Callimach. ed. O. Schneider frag. 34 (Callim. 2, 144):
Ἦ με Κόνων ἔβλεψεν ἐν ἤερι, τὸν Βερενίκης
βόστρυχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

7. gloss. Labb. p. 39b: 'Canon *Σάμιος μαθηματικός*'; cf. Probum et schol. Bern. ad Vergil. buc. 3, 40.

8. Anth. Lat. 916, 8 R.:
'E beronicaeo detonsum uertice crinem
Retulit esuriens Graecus in astra Conon'.

15 sq. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus compend. moral. notabil. p. IIII libr. VI: 'Catullus poeta c. 9: estne — lacrimulis'.

LXVI *sine interstitio priori adhaeret in* **VM**; V̄ **D** *marg.* ‖ 1 despexit **VM** ‖ 2 atq; habitus **VM** ‖ 3 Flameus **VM** | obsculetur **O** ‖ 4 certis **GM**:
at sublamia at subl(a)imina
ceteris **O** | sydera **GM** ‖ 5 sublamina **O** sublimia **G** sublimia **M** | religans **VM** ‖ 6 guioclero **V** (*in* **G** u *ex* ii *corr.*) guiodero **M**: goero *Scaliger* gyro (**D**) *uel* guro *uulgo* | aetherio *Meinekius ad Callimach. p. 313* ‖ 7 celesti numine **VM**, *corr. Vossius* ‖ 8 Ebore niceo **VM** ‖ 9 cunctis i. deorum *Hauptius quaest. 81:* multis (multos **M**) i. dearum **VM** ‖ 10 policita **O** ‖ 11 Quare extemp. **VM** | mactus *Anna Fabri* | himeneo **O** ‖ 12 Vastum finis ierat **VM** | assirios **VM** ‖ 13 nocturne **G** (*corr.* **g**) ‖ 15 atque **VM**: *uulgo* anne

Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
  Non, ita me diui, uera gemunt, iuerint.
Id mea me multis docuit regina querellis
  Inuisente nouo proelia torua uiro.
At tu non orbum luxti deserta cubile,
  Sed fratris cari flebile discidium?
Quam penitus maestas exedit cura medullas!
  Ut tibi tunc toto pectore sollicitae
Sensibus ereptis mens excidit! at *te* ego certe
  Cognoram a parua uirgine magnanimam.
Anne bonum oblita es facinus, quo regium adepta es
  Coniugium, quo non fortius ausit alis?
Sed tum maesta uirum mittens quae uerba locuta es!
  Iupiter, ut tristi lumina saepe manu!
Quis te mutauit tantus deus? an quod amantes
  Non longe a caro corpore abesse uolunt?
Atque ibi me cunctis pro dulci coniuge diuis

LXVI 23. Paulinus IIII 100: 'exesis penitus uehementi febre medullis'; cf. Philol. 1889, 761.

26. Hyginus poet. astron. II 24: 'hanc Berenicen nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere [cf. ad u. 54] et ad Olympia mittere consuetam fuisse. alii dicunt hoc amplius, Ptolomaeum Berenices patrem multitudine hostium perterritum fuga salutem petisse, filiam autem saepe consuetam insiluisse in equum et reliquam exercitus copiam constituisse et complures hostium interfecisse, reliquos in fugam coniecisse, pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit'.

---

17 Uberum **O** | lumina **VM** ‖ 18 diu **VM** diui ς *uulgo* | iuuerint **VM** ‖ 19 querelis **VM** ‖ 20 prelia **V** (p̄lia **O**) prelia **g** | toruo **M** ‖
at at **g**
21 Et **G** Et **O** et *marg.* at at **M** An *Itali* | non **GM**: ūo = uero **O** ‖ 22 S; fcт̄is (= factis) **O** | dissidium **GM** ‖ 23 Quam *Bentleius:* Cum **VM** ‖ 24 Ut
at tc̄ **g** at tūc
ibi **G** | tunc **O**: nunc **G** nūc **M** | solicitet **V** sollicitet **M** ‖ 25 Sensibus e rectis *Vossius* | te *add. Auantius: om.* **VM** ‖ 26 magnanima **VM** ‖ 27 quo] quam **VM** | adepta's *Lachmannus:* adeptus **GM** adeptos **O** ‖ 28 quod non fortior (forcior **O**) aut sit alis **VM**; fortius *Mureto,* ausit *Bernh. Pisano debetur.* quoi non faustior adsit auis *Santenius* ‖ 29 tum **GM**: cum **O** ‖ 30 Iuppiter **O** ‖ 31 tantum? *Schraderus emend. p. 12* ‖ 32 adesse **G** | ualent *Baehrensius* ‖ 33 me cunctis pro *Colotius et Perreius:* pro cunctis (cuntis **GM**) pro **VM**

  Non sine taurino sanguine pollicita es,
Si reditum tetulisset. is haut in tempore longo
  Captam Asiam Aegypti finibus addiderat.
Quis ego pro factis caelesti reddita coetu
  Pristina uota nouo munere dissoluo.
Inuita, o regina, tuo de uertice cessi,
  Inuita: adiuro teque tuumque caput,
Digna ferat quod siquis inaniter adiurarit:
  Sed qui se ferro postulet esse parem?
Ille quoque euersus mons est, quem maximum in oris
  Progenies Thiae clara superuehitur,
Cum Medi peperere nouum mare cumque iuuentus
  Per medium classi barbara nauit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
  Iupiter, ut Chalybum omne genus pereat,
Et qui principio sub terra quaerere uenas
  Institit ac ferri stringere duritiem!
Abiunctae paulo ante comae mea fata sorores
  Lugebant, cum se Memnonis Aethiopis
Unigena impellens nutantibus aera pennis

LXVI 40. Callimach. fragm. 35[b] Schneider: *σήν τε καρὴν ὤμοσα σόν τε βίον.*

48. Callimach. fr. 35[c] Schneider: *Χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος, | γειόθεν ἀντέλλοντα κακὸν φυτὸν οἵ μιν ἔφηναν.*

---

at si **g** at si
34 taurino *om.* **O** ‖ 35 S; **O** sed **G** s; **M** Sei *Schwabius* | te tulisset is aut in **VM** ‖ 36 asyam **G** | egipti **O** ‖ 37 celesti — cetu **V** cęlesti — cętu **gM** | redditum **OM** ‖ 38 disoluo **O** ‖ 40 capud **O** capudt **M** ‖ 41 feratq; siquis **O** | adiuraret **VM** ‖ 43 quem **GM**: q̄ **O** | maximum *Guarinus:* maxima **VM** | in horis **M** in orbe *uulgo* ‖ 44 Thiae *Vossius:* phitie **O** phytie **GM** ‖ 45 cum **gM** Tum **V** | rupere *uel* peperere *Itali:* propere **VM** pepulere *Statius* fodere *Bergkius* | cumq; **OD**: atq; **G**
at cumque at celorū
atque **M** ‖ 48 Iuppiter **O** | celitum **GM** (*i. marg.* at celtū **M**) celerum **O** Chalybon *A. Politianus* Telchinum *Withofius* ‖ 49 querrere **O** | uenas, ue *ex corr.* **G** ‖ 50 ferri stringere *Heysius:* ferris fingere **O** ferris fringere **GM** (frangere **D**) ferri fingere *Vossius* | duric(t **M**)iem **VM** ‖ 51 facta **O** ‖ 52 menonis ethyopis **GM** ‖ 53 mutantibus **M** nictantibus *Bentleius* | aeria **M**

Obtulit Arsinoes Locridos ales equos,
Isque per aetherias me tollens auolat umbras
Et Veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,
Graia Canopieis incola litoribus.
†Hi dii uen ibi uario ne solum in lumine caeli
Ex Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret, sed nos quoque fulgeremus
Deuotae flaui uerticis exuuiae,
Uuidulam a fletu cedentem ad templa deum me
Sidus in antiquis diua nouum posuit:
Virginis et saeui contingens namque leonis
Lumina, Callisto iuncta Lycaoniae,
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui uix sero alto mergitur Oceano.
Sed quamquam me nocte premunt uestigia diuum,
Lux autem canae Tethyi restituit

LXVI 65. cf. Callimachi fragm. anon. 88 Schneider: *ἐσχατίην ὑπὸ πέζαν ἐλειήταο λέοντος.*

67 sq. Q. Ciceronis uersus de 12 signis u. 19 sq.: 'serus in alta conditur Oceani ripa cum luce Bootes'.

---

at arsinoes
54 arsinoes **O**: asineos **G** *marg.* arsinoes **g** asineos **M** | Locridos *Bentleius:* elocridicos **VM** Cypridos *Bergkius* | ales equos **D** alis equos
at q² g at q;
VM alisequus *Statius* ‖ 55 Isq; **O**: Isq; **G** is quia **M** | ethereas **GM** |
at collocat gM
auolat **O**: aduolat **GM** ‖ 56 collocat **OD**: aduolat **GM** ‖ 57 zyphiritis **g** cyphiritis **V** zyphyritis **M** | legarat **OM**: legerat **G** at legarat **g** *marg.* ‖ 58 Gratia **GM** Gracia **O** Graia *Lachmannus* Graiia *Baehrensius; fortasse* grata | canopicis (conop. **O**) **VM**, *corr. Auantius* | littoribus **OM** ‖ 59 Hi dii uen ibi **VM** Arduei ibi *Hauptius obs. crit. 14.* Numen ibi *Ritschelius mus. Rhen. III 618* inuida enim *Vahlenus* | in numine **VM** | celi **V**; *corr.* **g** ‖ 60 adrianeis **VM**; *fortasse recte* | auira **G**; *corr.* **g** ‖ 61 uos **O** ‖ 62 exuuie **gM**: eximie **V** ‖ 63 Uuidulam *B. Guarinus:* uuidulũ **M** Uindulum **V** Uiridulum **g** | fluctu **VM** fletu *Itali* | templa decũme **VM** | deum me **D** ‖ 64 sydus **M** ‖ 65 Virgis **O** ‖ 66 calixto **VM** | iuncta Lycaoniae *Parthenius:* iuxta (iusta **M**) licaonia **VM** ‖ 67 ocasum **O** | bootẽ **O**: boothen **G** boothem **g** boetheȝ **M** ‖ 68 occeano **VM** ‖ 69 quanquam **GM** quicquam **O** ‖ 70 autem] aut **VM** | theti **VM** | restituem **VM**, *corr. Lachmannus*

(Pace tua fari hic liceat, Rhamnusia uirgo;
Namque ego non ullo uera timore tegam,
Nec si me infestis discerpent sidera dictis,
Condita quin ueri pectoris euoluam):
Non his tam laetor rebus quam me afore semper,
Afore me a dominae uertice discrucior;
Quicum ego, dum uirgo quondam fuit, omnibus expers
Unguentis, una milia multa bibi.
Nunc uos, optato quas iunxit lumine taeda,
Non prius unanimis corpora coniugibus
Tradite nudantes reiecta ueste papillas,
Quam iocunda mihi munera libet onyx,
Vester onyx, casto colitis quae iura cubili.
Sed quae se impuro dedit adulterio,
Illius a! mala dona leuis bibat irrita puluis:
Namque ego ab indignis praemia nulla peto.
Sed magis, o nuptae, semper concordia uostras
Semper amor sedes incolat assiduus.
Tu uero, regina, tuens cum sidera diuam
Placabis festis luminibus Venerem,

LXVI 82. cf. Callimach. fragm. 35[d] Schneider: *πρὶν ἀστέρι τῷ Βερενίκης.*

---

71 pace tua **M**: Parce tua **V** | ranũsia **O**: ranusia **GM** Rhamnusia *uulgo* rãnusia **BL** ‖ 72 non ullo **O**: non nullo **GM** ‖ 73 si me] sine **VM** | diserpent **VM** | sydera **GM** | doctis **O** ‖ 74 Candita **G** | qui **V**
at quin
q **M** | uere **VM**: uerei *Lachmannus* ueri *uulgo* | euolue **VM** ‖ 75 hiis **O** | affore **VM** ‖ 76 Affore **VM** | discrutior **VM** ‖ 77 Qui cum **VM** | expers **VM** ominis expers *Auratus* Hymenis expers *Eschenburgius* ‖ 78 Unguenti surii *Auratus* (suriei *Hauptius*) | millia **GM** ‖ 79 quas
at quã
uulgo: quem **V** quẽ **M** quam ς quo *Vahlenus* quom *Hauptius* queis *Statius* ‖ 80 prius *Auantius:* post (p̊ **O**) **VM** | uno animus **VM** unanimis *uulgo* ‖ 81 retecta **VM** ‖ 82 onix **V** o nix **M** ‖ 83 onix **V** o nix **M** | colitisq; **O** quaeritis *i. marg.* at colitis **L** petitis **D** quaeritis **M** ‖ 85 Illius amala léuis bibat dona irrita (inita **G**) puluis **VM** ‖ 86 nanq; **M** | indignatis **O** indigetis **G** indignis *i. marg.* at indigetis at indignatis **M**
at cũ
indignis *uulgo* ‖ 87 nostras **VM** ‖ 89 tu **M** | sydera **GM**

Unguinis expertem ne siris esse tuam me,
Sed potius largis affice muneribus.
Sidera corruerint utinam! coma regia fiam:
Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

LXVII.

O dulci iocunda uiro, iocunda parenti,
Salue, teque bona Iupiter auctet ope,
Ianua, quam Balbo dicunt seruisse benigne
Olim, cum sedes ipse senex tenuit,
Quamque ferunt rursus uoto seruisse maligno,
Postquam es porrecto facta marita sene:
Dic agedum nobis, quare mutata feraris
In dominum ueterem deseruisse fidem.
'Non (ita Caecilio placeam, cui tradita nunc sum)
Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea,
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quicquam:
Verum istis populis ianua quicque facit,
Qui, quacumque aliquid reperitur non bene factum,
Ad me omnes clamant: ianua, culpa tua est.'
Non istuc satis est uno te dicere uerbo,
Sed facere ut quiuis sentiat et uideat.

91 Unguinis *Bentleius:* Sanguinis **VM** | ne siris *Baehrensius:* non uestris (ūris) **VM** ne siueris *Scaliger* non siris *Lachmannus* | tuam *Auantius:* tuum **VM** ‖ 92 pocius **V** | largẹis **M** | effice **VM** ‖ 93 sydera **M** | cur iterent **VM** | corruerint utinam! *Lachmannus* corruerent utinam *Ellisius* | utina **O** utinam **GM** iterum *Marklandus* iterum ut *Hertzbergius* ‖ 94 idrochoi **G** id rochoi **OM**

LXVII. *Adhaeret priori in* **VM**, *sed in* **g** *signo i. marg. adposito, in* **M** *littera o rubricata nouum carmen incipere significatur* ‖ 4 senes **O** ‖ 5 Quamquam **O** | uoto **VM** nato *Froehlichius* | maligno **GM** maligne **O** ‖ 6 Pq̊uam **O** posq̃ **M** | est **VM** | porecto **G** | facta *corr. ex* tacta **M** | marite **VM** ‖ 7 Dic age de uobis **VM** ‖ 8 ueterem **O**: uenerem **GM** | desseruisse **G** ‖ 9 cecilio **VM** | plateā **M** | traditā **O** ‖ 10 quaquam **O** quanquam **M** ‖ 11 potest **M** | quicquam **GM** qdquam **O** ‖ 12 Verum istius **VM** isti ς istis **D** | populi **VM** populis *Vahlenus* | uerum est uox populi *Baehrensius* uerumst ius (os *Ellis.*) populi *Munro* | qui te facit **VM** Quinte facit *Scaliger* quidque f. *Vahlenus* ‖ 16 qui uis **VM**

'Qui possum? nemo quaerit nec scire laborat.'
Nos uolumus: nobis dicere ne dubita.
'Primum igitur, uirgo quod fertur tradita nobis,
Falsum est. non illam uir prior attigerit,
Languidior tenera cui pendens sicula beta
Numquam se mediam sustulit ad tunicam:
Sed pater illius gnati uiolasse cubile
Dicitur et miseram conscelerasse domum,
Siue quod impia mens caeco flagrabat amore,
Seu quod iners sterili semine natus erat
Et quaerendus *is*, unde foret neruosius illud,
Quod posset zonam soluere uirgineam.'
Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.
'Atqui non solum hoc dicit se cognitum habere
Brixia † Chinea suppositum specula,
Flauus quam molli praecurrit flumine Mella,
Brixia Veronae mater amata meae,
Sed de Postumio et Corneli narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: qui tu istaec, ianua, nosti,
Cui numquam domini limine abesse licet,
Nec populum auscultare, sed hic suffixa tigillo

17 Quid possum **VM** ‖ 18 nobis *Muretus:* uobis **VM** | ue **O** ‖ 20 attigerit **VM** attigerat *uulgo* ‖ 21 *sic habent* **GM**: *om.* **O** *(sed i. marg.* ╳); *iterum hic uersus extat post* LXIIII 385, *sed ut* **V** pedens *ibi tradat* ‖ 22 nunquam **M** | substulit **M** | ad] hanc **VM** ‖ 23 ipsius *Muretus* ‖ 25 siue q; (q) **M** ‖ 26 quod meo (at iners) **M** ‖ 27 is *Lachmannus: om.* **VM** Et quaerendum unde unde *Statius* ‖ 29 parentum **O** ‖ 30 sui **GM**: sūt **O** ‖ 31 At qui **VM** | hoc dicit se **O**: se dicit, *om.* hoc, **G** se dicit hoc **M** hoc se dicit **D** ‖ 32 chinea suppositum specula **VM** Cycnea supposita in specula *J. C. Zanchius de Orig. Orob. lib. II* Cygneae supposita speculae *Vossius* ‖ 33 moli **O** | praecurrit *Cluuerius Ital. ant. p. 412:* percurrit **VM** | mello **GM** melo **O** ‖ 34 mee **VM**: tuae *Scaliger* ‖ 35 posthumio **VM** | narrat **OM**: amat **G** ‖ 37—40, *qui uulgo ianuae dantur, Catullo dedit Schwabius* ‖ 37 dixit **O** | hic (h[i]) **GM**: h' (= haec) **O** | quid tu iste (istec **M**) ianua **VM** ‖ 38 domini **GM**: deū **O** | lumine **O** ‖ 39 ascultare **O** | hic (h[i]) *uulgo:* h' (= haec) **O** hec **GM** heic *Schwabius* | sufixa **O**

Tantum operire soles aut aperire domum?
Saepe illam audiui furtiua uoce loquentem
Solam cum ancillis haec sua flagitia,
Nomine dicentem quos diximus, ut pote quae mi
Speret nec linguam esse nec auriculam.
Praeterea addebat quendam, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim
Falsum mendaci uentre puerperium'.

Rand

LXVIII^a.

Quod mihi fortuna casuque oppressus acerbo
Conscriptum hoc lacrimis mittis epistolium,
Naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis
Subleuem et a mortis limine restituam,
Quem neque sancta Venus molli requiescere somno
Desertum in lecto caelibe perpetitur,
Nec ueterum dulci scriptorum carmine musae
Oblectant, cum mens anxia peruigilat:
Id gratum est mihi, me quoniam tibi dicis amicum
Muneraque et musarum hinc petis et Veneris.
Sed tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
Neu me odisse putes hospitis officium,
Accipe, quis merser fortunae fluctibus ipse,
Ne amplius a misero dona beata petas.
Tempore quo primum uestis mihi tradita pura est,

41 audiuit **M** ‖ 42 Sola **VM** | ancillis *Statius:* concillis **O** conciliis (at conciliis) **G** cū aliis **M** ‖ 43 ut pete **O** ‖ 44 Sperēt **O** Sperent **G** Speret **M**: Speraret *Itali* ‖ 45 addebant **O** | quēdam **GM**: q̄dā **O** ‖ 46 ne] te **VM** | supercillia **G** ‖ 47 quoi] qui **VM** | littes **O** | intullit **G** ‖ 48 mendacii **VM**

LXVIII^a. *A priore unius uersus interstitio discretum in* **VM**; Ad Mallium *inscribunt* **gM** ‖ 1 Quo **O** | caūq; **O** ‖ 2 hoc **GM**: h' **O** | mittis **O**: mittit **GM** | epystolium **G** ‖ 3 Naufragium ut **VM** ‖ 6 Disertum **G** ‖ 7 ueterm (at q̃m) **O** ‖ 8 ansia **O** ‖ 9 quero **M** ‖ 10 petit **G** ‖ 11 ignota commoda mali **VM** at mauli **M** *sscr.*, malli *corr. ex* manli **D**; Mani *Lachmannus hic et u. 30* ‖ 12 Neu **OM**: Seu **G**

Iocundum cum aetas florida uer ageret,
Multa satis lusi: non est dea nescia nostri,
Quae dulcem curis miscet amaritiem.
Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
Abstulit. o misero frater adempte mihi,
Tu mea tu moriens fregisti commoda, frater,
Tecum una tota est nostra sepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in uita dulcis alebat amor.
Cuius ego interitu tota de mente fugaui
Haec studia atque omnes delicias animi.
Quare, quod scribis Veronae turpe Catullo
Esse, quod hic quisquis de meliore nota
Frigida deserto tepefactet membra cubili:
Id, Manli, non est turpe, magis miserum est.
Ignosces igitur, si, quae mihi luctus ademit,
Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam quod scriptorum non magna est copia apud me,
Hoc fit quod Romae uiuimus: illa domus,
Illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas:
Huc una ex multis capsula me sequitur.
Quod cum ita sit, nolim statuas nos mente maligna
Id facere aut animo non satis ingenuo,
Quod tibi non utriusque petenti copia facta est:
Ultro ego deferrem, copia siqua foret.

16 *sic habent* **GM**: *om.* **O** *(sed signum Ψ i. marg.); iterum extat hic uersus post* LXVIII^b *u.* 9, *sed ut ibi* **VM** cometas *et* ū (ut **GM**) *exhibeant, unde* quom aetas *restituendum* ‖ 18 amaritiem **M** amariritiem **G** amaritōeʒ (= -tionem) **O** ‖ 20 o] ei *Baehrensius* ‖ 21 mea **GM**: n̄ia **O** | comoda **O** ‖ 22 est *om.* **M** | seppulta **M** ‖ 26 omnem **O** | delitias **M** ‖ 27 catulle **VM** ‖ 28 quiuis *Lachmannus ad Lucret. p. 287* ‖ 29 tepefactet *Bergkius:* tapefacit (at factat) **V** tepefacit **M** tepefaxit *Lachmannus* | cubilli **O** ‖ 30 mali **VM** malli *corr. ex* manli **D** Mani *Lachmannus* ‖ 31 Ignoscēs **O** ‖ 32 cum **GM**: tum **O** ‖ 33 ap̄ **O**: apud **GM** ‖ 34 Hoc **GM**: Hec **O** | sit (fit) **M** ‖ 36 una **GM**: ima **O** ‖ 37 nolī *(sic)* **GM**: noli **O** ‖ 38 ingenio **VM** ‖ 39 petenti **VM**: petiti *Parthenius* | posta **VM** facta ς *uulgo* porcta *O. Ribbeckius* parta *Schwabius* prompta *Baehrensius* ‖ 40 differrem **OM** differem **G**

LXVIII^b.

Non possum reticere, deae, qua me Allius in re
Iuuerit aut quantis iuuerit officiis,
Nec fugiens saeclis obliuiscentibus aetas
Illius hoc caeca nocte tegat studium;
Sed dicam uobis, uos porro dicite multis
Milibus et facite haec carta loquatur anus
. . . .
Notescatque magis mortuus atque magis,
Nec tenuem texens sublimis aranea telam
In deserto Alli nomine opus faciat.
Nam mihi quam dederit duplex Amathusia curam
Scitis, et in quo me corruerit genere,
Cum tantum arderem quantum Trinacria rupes
Lymphaque in Oetaeis Malia Thermopylis,
Maesta neque assiduo tabescere lumina fletu
Cessarent tristique imbre madere genae,
Qualis in aerii perlucens uertice montis
Riuus muscoso prosilit e lapide,

LXVIII^b 1. Ausonius ep. XXIIII 48: 'nec possum reticere' (p. 189 Sch.).
16. Paulinus V 41: 'ac madidum pectus perfundens imbre genarum'; cf. Philol. 1889, 761.

LXVIII^b. *Adhaeret priori in* **VM** (*i. marg. signum* ʃ **M**; *cf. ad c.* CII *et* CIII). *primus seiunxit Ramlerus* ‖ 1 qua me Allius *Scaliger:* quā fallius **VM** | īre **GM**: ire **O** ‖ 2 Iuuerit **GM**: Inuenit **O** | uiuerit **O** uiueret **M** ‖ 3 Nec **VM** Ne *Itali* | fugiens sedis **VM**; *i. marg.* saeclis **L** ‖ 5 porto **O** ‖ 6 Millibus **GM** | carta] cerata **O** certa **G** certa (at carta) **M** ‖ 7 *nullum lacunae signum in* **O**; *in* **G** *et* **M** *unius uersus spatium uacuom est et in margine*: defic̃. *legitur* ‖ 8 Notescamq; **G** ‖ *post* 9 *hic in* **VM** *inseritur uersus* (*cf.* LXVIII^a 16): Iocundum cometas florida ū (*ita* **O**: ut **GM**) ageret ‖ 10 alli **O**: alii **M** ali **G** ‖ 11 Nam **OM**: Non **G** ‖ 12 corruerit **VM**: torruerit *Turnebus adu. XVI 1* ‖ 14 Limphaq; **O** | in oetheis (oe *ex corr.*) **G** in oethis **M** inoetheis **O** | manlia **M** maulia **V** | termopilis **O** termophi(y **M**)lis **GM** ‖ 15 nūmula **O** numula **GM** lumina *uulgo* ‖ 16 Cessare ne tristiq; **VM** Cessarent tristique *uulgo* Cessarent neque tristi *Muretus* | ymbre **G** nibre **M**

Qui, cum de prona praeceps est ualle uolutus,
Per medium densi transit iter populi,
Dulce uiatori lasso in sudore leuamen,
Cum grauis exustos aestus hiulcat agros.
Hic, uelut in nigro iactatis turbine nautis
Lenius aspirans aura secunda uenit
Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata:
Tale fuit nobis Allius auxilium.
Is claussum lato patefecit limite campum,
Isque domum nobis, isque dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores.
Quo mea se molli candida diua pede
Intulit et trito fulgentem in limine plantam
Innixa arguta constituit solea,
Coniugis ut quondam flagrans aduenit amore
Protesilaeam Laudamia domum
Inceptam frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia caelestis pacificasset eros.
Nil mihi tam ualde placeat, Rhamnusia uirgo,
Quod temere inuitis suscipiatur eris.
Quam ieiuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laudamia uiro,

LXVIII^b 23. Paulinus V 470: 'uidere inmenso iactati turbine nautae'; cf. Philol. 1889, 761.

19 est ualde **VM** | uoluptus **O** ‖ 20 Per medium **VM** | densi **VM**: sensim *Hauptius quaest. 89* ‖ 21 Duce **VM** | uiatori **G**: uiatorum **O** uiatori (at rum) **M** | basso **VM** lasso *uulgo* | leuamus **VM** ‖ 22 hiultat **O** ‖ 23 Hic **GM**: H' (= Haec) **O** ‖ 24 Leuius **VM** ‖ 25 implorate **VM**: imploratu *Lachmannus* implorati *Heysius* ‖ 26 allius auxilium *i. marg.* † manllius **O**: manlius auxilium **GM** mallius *ex* manlius *corr.* **D** Manius *Lachmannus* ‖ 27 clausū **O**: classum **GM** ‖ 28 dominam **VM**: dominae *Froehlichius* ‖ 29 comunes **G** ‖ 32 Inixa **O** ‖ 33 amorem **V** amoreṃ **M** ‖ 34 Protesileam **O** Prothesileam **GM** | Laudamia *hic et* 40 *et* 45 *H. Usenerus in Fleckeis. ann. 1865 p. 227:* laudomia **VM** Laodamia *uulgo* ‖ 35 Incepta **V** incoepta **M** Inceptam *uulgo* ‖ 36 heros **VM** ‖ 37 rāmusia **O** ranusia **GM** ‖ 38 quā (at q) **M** | heris **VM** ‖ 39 deficeret **VM** ‖ 40 laudomia **VM** | uirgo **V** (*in* **G** *a man. rec. in marg.* ∸ uiro) uirgo **M**

Coniugis ante coacta noui dimittere collum,
Quam ueniens una atque altera rursus hiemps
Noctibus in longis auidum saturasset amorem,
Posset ut abrupto uiuere coniugio,
Quod scirant Parcae non longo tempore abisse,
Si miles muros isset ad Iliacos:
Nam tum Helenae raptu primores Argiuorum
Coeperat ad sese Troia ciere uiros,
Troia, nefas, commune sepulcrum Asiae Europaeque,
Troia uirum et uirtutum omnium acerba cinis,
Quaene etiam nostro letum miserabile fratri
Attulit (ei misero frater adempte mihi,
Ei misero fratri iocundum lumen ademptum,
Tecum una tota est nostra sepulta domus;
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in uita dulcis alebat amor;
Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra
Nec prope cognatos compositum cineris,
Sed Troia obscena, Troia infelice sepultum
Detinet extremo terra aliena solo);
Ad quam tum properans fertur *simul* undique pubes
Graeca penetralis deseruisse focos,
Ne Paris abducta gauisus libera moecha

LXVIII^{b} 50. Nonius 198: 'Cinis feminino apud Caesarem et Catullum (Catulum libri) et Caluum lectum est, quorum uacillat auctoritas'; cf. CI 4.

---

at uo
41 nouit **V** nouit **M** noui *uulgo* | collum **G** ‖ 42 quem **M** | uemens **M** hyemps **O** hyēms *(sic)* **G** hyems **M** ‖ 44 abinnupto **O** ab rupto **GM** ‖ 45 scirant *L. Muellerus:* scibant **VM** sceibant **D** scibat *Lachmannus* | abisse **VM** abesse *Itali* adesse *Santenius* uixe *Ribbeckius* ‖ 46 simill̩es **G** similes **M** | yliacos **VM** ‖ 47 Nam cū **O** ‖ 48 cepat **M** ‖ 49 nephas **M** | asye **G** ‖ 51 Quaene etiam *Heinsius:* Que uetet id **VM** | fratri **M**: frater **V** ‖ 52 ei **O**: hei **GM** | frateter **G** ‖ 53 Hei **VM** | fratri iocundumq; limine adeptum **O** fratri iocundum lumen adeptum **GM** fratri iocundum lumen ademptum ς *uulgo* ‖ 57 Que **VM** Quem *uulgo* | sepulcrea **G** ‖ 59 sepultū **M** ‖ 61 tum **OM**: tuum **G** | simul *Itali: om.* **VM** | pupes **O** ‖ 62 Greca **VM** Graia *L. Muellerus* | foccos **O** ‖ 63 Nec **OM** Ne **G** Nei *Baehrensius* | pars **O** | mecha **V**

Otia pacato degeret in thalamo.
Quo tibi tum casu, pulcherrima Laudamia,
Ereptum est uita dulcius atque anima
Coniugium: tanto te absorbens uertice amoris
Aestus in abruptum detulerat barathrum,
Quale ferunt Grai Pheneum prope Cylleneum
Siccare emulsa pingue palude solum,
Quod quondam caesis montis fodisse medullis
Audit falsiparens Amphitryoniades,
Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
Perculit imperio deterioris eri,
Pluribus ut caeli tereretur ianua diuis,
Hebe nec longa uirginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Qui tunc indomitam ferre iugum docuit.
Nam nec tam carum confecto aetate parenti
Una caput seri nata nepotis alit,
Qui, cum diuitiis uix tandem inuentus auitis
Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens
Suscitat a cano uolturium capiti;
Nec tantum niueo gauisa est ulla columbo
Compar, quae multo dicitur inprobius
Oscula mordenti semper decerpere rostro

---

64 Ocia **GM** Octia **O** | paccato **O** ‖ 65 Quod tibi **VM** | tum **OM**: cum **G** | pulcima **O** pulcherima **G** | laudomia **VM** ‖ 68 baratrum **VM** ‖ 69 fuerunt **G** ‖ peneum prope cilleneum **VM** ‖ 70 Siccari (Sicari **O**) **VM**, *corr. Schraderus emend. p. 11* ‖ 72 Audet falsi parens amphitrioniadis (amphyt. **G**) **VM** Audit *Palmerio debetur;* Gaudet *Weisius* ‖ 73 stimphalia **OM** ‖ 74 Pertulit **OM** Pertullit **G** | deterrioris **G** | heri **VM** ‖ 75 terrereretur (ĩrer.) **O** treerretur **G** terretur **M** | diuie **M** ‖ 76 Heb'2 **O** ‖ 77 baratro **VM** ‖ 78 Qui tuum domitum **VM** qui tūc te indomitum **D** *i. marg.* Qui tunc indomitam *Conr. de Allio* Qui toruum domitum *Vossius* Qui tauri indomitam *Schraderus* Qui durum domitam *Lachmannus* Qui dominum domitum *Ellisius* (dominum *iam Aldinae*) ‖ 79 nec tā **OD**: nec causa **G** nec causa *i. marg.* at neq; tā **M** ‖ 81 diuic(t **M**)iis **VM** ‖ 82 ceratas *Schraderus* ‖ 84 Scuscitata (Scusoit. **G**) cano uoltarium capiti **VM** ‖ 85 gauisa **G** ‖ 86 Compq; **O** comparq̃ **GM** | ī probius **O**: improbius **GM**

Quam quae praecipue multiuola est mulier.
Sed tu horum magnos uicisti sola furores,
Ut semel es flauo conciliata uiro.
Aut nihil aut paulo cui tum concedere digna
Lux mea se nostrum contulit in gremium,
Quam circumcursans hinc illinc saepe Cupido
Fulgebat crocina candidus in tunica.
Quae tametsi uno non est contenta Catullo,
Rara uerecundae furta feremus erae,
Ne nimium simus stultorum more molesti.
Saepe etiam Iuno, maxima caelicolum,
Coniugis in culpa flagrantem concipit iram,
Noscens omniuoli plurima furta Iouis.
Atqui nec diuis homines componier aequm est,

* * *

Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
Fragrantem Assyrio uenit odore domum,
Sed furtiua dedit mira munuscula nocte,
Ipsius ex ipso dempta uiri gremio.

LXVIII[b] 88. gloss. Labb. p. 117[c]: 'multiuolus πολύβουλος'; cf. Hauptii op. III 642.

97. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus compend. moral. notabil. part. II libr. I Catulus c. 9: 'Ne nimium — molesti'.

88 Quam quae *Vossius:* Quam(n **M**)quam **VM** ‖ 89 Sed tuorum **VM** ‖ 90 efflauo **O**: eflauo **G** e flauo **M** ‖ 91 tum *Muretus:* tu **VM**. ‖ 92 contullit **G** ‖ 93 ccum (i *supra*) cursans **O** ‖ 95 tamen etsi **VM** *uulgo* | cotēpta catulo (l *supra*) **O** ‖ 96 here **VM** ‖ 97 scimus **M** ‖ 99 concipit iram *Baehrensius:* cotidiana **O** quotidiana **GM** continet iram *Santenius* concoquit iram *Lachmannus* contudit iram *Hertzbergius* ‖ 100 plurima facta **VM** plurima furta *uulgo* ‖ 101 Atq; **VM** At quia *uel* atqui *Itali* Atquei *Schwabius* | componere **VM** | eqū **O**: equum **GM** ‖ *lacunam, quam* **VM** *non agnoscunt, primus agnouit Marcilius aster. 656* ‖ 102 tremulist illa (olla *Hauptius*) *Lachmannus* ‖ 103 tamen **VM**: tandem *Baehrensius* | deastra **VM** dextra ς dexstra *Schwabius* ‖ 104 Flagrantem **VM** | assirio **O** | uenilis (at uenit at a *supra*) **M** ‖ 105 furtiue **M** | mira **VM** nigra *Guarinus* rara *Hauptius*

Quare illud satis est, si nobis is datur unis
Quem lapide illa diem candidiore notat.
Hoc tibi quod potui confectum carmine munus
Pro multis, Alli, redditur officiis,
Ne uostrum scabra tangat rubigine nomen
Haec atque illa dies atque alia atque alia.
Huc addent diui quam plurima, quae Themis olim
Antiquis solita est munera ferre piis.
Sitis felices et tu simul et tua uita
Et domus, in qua *nos* lusimus et domina;
†Et qui principio nobis terram dedit aufert,
A quo sunt primo omnia nata bono;
Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est,
Lux mea, qua uiua uiuere dulce mihi est.

LXVIIII.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, uelit tenerum supposuisse femur,
Non si illam rarae labefactes munere uestis
Aut perluciduli deliciis lapidis.
Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes. neque mirum: nam mala ualde est
Bestia, nec quicum bella puella cubet.

107 is] his **GM** hiis **O** | unus **M** ‖ 108 dies **VM** diem *uulgo* | candiore **O** | notet *uulgo* ‖ 109 Hoc **GM**: H' **O** | quod **VM**: quo *Muretus* ‖ 110 Alli *Scaliger:* aliis **VM** Manli ς ‖ 111 nostrum **M** | rubine **M** ‖ 113 hunc **M** | plurimaq; **O** ‖ 115 Satis **VM** Sitis *uulgo* | uite **V** uita **M** ‖ 116 nos ς: *om.* **VM** domus ipsa in qua lusimus ς *uulgo; ipsi inseruit post* domus *Statius* ‖ 117 terram dedit **VM** teneram dedit *Statius* te tradidit *Mitscherlichius* | aufert **VM**: Anser *Heysius* | dum, qui principio nobis terram dedit, aufert, a quo *Vahlenus* ‖ 118 primo mi *Hauptius* | bono **VM** bona *uulgo* ‖ 119 mihiq; **O** | ipse est **M** ‖ 120 uiuere mihi dulce est **VM**

LXVIIII. *Unius uersus interstitio seiunctum a priori in* **VM**; In Rufum *inscribunt* **gM** ‖ 2 Ruffe **V** rufe **M** ‖ 3 Non si illam rarae *Auantius:* Nos illa mare **VM** ‖ 4 proluciduli **M** | delitiis **M** ‖ 5 fabulaqua (ua *ex* ue *corr.*) **G**: fabulaq; **O** fabula quae **M** | ti fertur **M** ‖ 6 Vale **O** | a≡l≡arum (l *ex corr.*) **G** ‖ 8 nec cui cum **VM**

Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
Aut admirari desine cur fugiunt.

LXX.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle
Quam mihi, non si se Iupiter ipse petat.
Dicit; sed mulier cupido quod dicit amanti,
In uento et rapida scribere oportet aqua,

LXXI.

Si quoi iure bono sacer alarum obstitit hircus,
Aut si quem merito tarda podagra secat,
Aemulus iste tuus, qui uostrum exercet amorem,
Mirifice est a te nactus utrumque malum.
Nam quotiens futuit, totiens ulciscitur ambos:
Illam affligit odore, ipse perit podagra.

LXXII.

Dicebas quondam solum te nosse Catullum,
Lesbia, nec prae me uelle tenere Iouem.
Dilexi tum te non tantum ut uulgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit et generos.
Nunc te cognoui: quare etsi impensius uror,
Multo mi tamen es uilior et leuior.

---

10 cur frigiunt **O** | *inter* 9 *et* 10 *in* **M** *interstitium unius uersus*

LXX. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 male **O** ‖ 4 oportet **GM**: o; **O**

LXXI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Siqua uiro bono **VM**: iure *Palladius* Virro *Parthenius* | sacratorum (*compendio plane eodem quo* CII 3) **O** (sac͠toruʒ): sacrorum **GM** sacer alarum *Itali* | hyrcus **GM** ‖ 2 si quam **VM** | podraga **G** | secūt **O** secum **GM** ‖ 3 ūrm **VM**: n̄rm **g** ‖ 4 Mirifice est ate nactus **VM** Mirifico est fato *G. Hermannus* | utrunq; **GM** ‖ 5 quociens — tociens **V** ‖ 6 podraga **G**

LXXII. *Interstitium unius uersus in* **VM**; Ad lesbiam *inscribunt* **gM** ‖ 2 prae me] pre me **M** prime **O** per me **G** ‖ 3 tantus **M** ‖ 4 set **D** *i. marg.* ‖ 5 et si **M** ‖ 6 mi tamen es *B. Guarinus:* ita me nec **VM**

Qui potis est? inquis. quod amantem iniuria talis
Cogit amare magis, sed bene uelle minus.

LXXIII.

Desine de quoquam quicquam bene uelle mereri
Aut aliquem fieri posse putare pium.
Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne:
Immo etiam taedet, *taedet* obestque magis;
Ut mihi, quem nemo grauius nec acerbius urget,
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

LXXIIII.

Gellius audierat patruum obiurgare solere,
Siquis delicias diceret aut faceret.
Hoc ne ipsi accideret, patrui perdepsuit ipsam
Uxorem et patruum reddidit Harpocratem.
Quod uoluit fecit: nam, quamuis irrumet ipsum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus.

LXXV.

Huc est mens deducta tua, mea Lebia, culpa,
Atque ita se officio perdidit ipsa suo,

LXXII 8. Donatus ad Terent. And. IV 3, 3: ‘Amicus animi, amator uero corporis. Non enim continuo amor est qui bene uult. Ut Dido amauit quidem Aeneam, sed non et amica fuit quae ait .... et item Catullus: Cogit — minus’.

---

7 quam **VM** quod ς: quia *Statius*

LXXIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 quoquam quisquam **VM** 3 nichil **O** ‖ 4 *alterum* taedet *om.* **VM** Prodest *add. Guietus* | Immo (Imo **G**) etiam tedet obestq; (stetque **M**) magisq; magis **VM**; *illud* magisq; *primus deleuit Auantius, qui hiatum expleuit duplicando illud* taedet ‖ 5 michi (mihi **M**) que **GM** mihiq; **O** ‖ 6 habuit **O**: habet **GM** *i. marg.* at habuit **M**

LXXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Gel‸ius (l suprascr.) **O**: Lelius **G** Lelius *i. marg.* at Gellius **M** | solere *Parthenius:* flere **VM** ‖ 2 delitias **M** ‖ 3 H’ ne **O** | perdespuit **VM**, *corr. Scaliger* ‖ 4 reddit **O** | harpocrathem **GM**

LXXV. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Huc **VM**: Nunc *Cuiacianus*

Ut iam nec bene uelle queat tibi, si optuma fias,
  Nec desistere amare, omnia si facias.

LXXVI.

Siqua recordanti benefacta priora uoluptas
  Est homini, cum se cogitat esse pium,
Nec sanctam uiolasse fidem nec foedere nullo
  Diuum ad fallendos numine abusum homines:
Multa parata manent tum in longa aetate, Catulle,
  Ex hoc ingrato gaudia amore tibi. [possunt
Nam quaecumque homines bene cuiquam aut dicĕre
  Aut facere, haec a te dictaque factaque sunt:
Omnia quae ingratae perierunt credita menti.
  Quare cur te iam amplius excrucies?
Quin tu animo offirmas atque istinc teque reducis,
  Et dis inuitis desinis esse miser?
Difficile est longum subito deponere amorem.
  Difficile est, uerum hoc qua lubet efficias:
Una salus haec est, hoc est tibi peruincendum,

LXXVI 7 sq. Franc. Barbarus in epistula a. 1440 (ed. Sabbadinius, p. 107): 'quaecumque a te et dicta et facta sunt'.

13. Ieremias iudex de Montagnone Paduanus compend. moral. notabil. part. IIII libr. V (Catulus) c. 12: 'Difficile — amorem'.

interpolatus, unde Scaliger hoc carmen post c. LXXXVII, *quocum coniungit, ponit. quem ita secutus est Lachmannus ut* diducta *pro* deducta, *quod* **VM** *habent, ex coniectura reponeret* ‖

3 uelle queat *Lachmannus:* uelleq; tot **VM** queam *Itali* | optũa (at desistere) **O**: optima **GM** ‖ 4 desiflore **M**

LXXVI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Siq; rec. **O** ‖ 3 uiolase **O** | federe nullo **VM** foedere in ullo *uulgo* ‖ 5 manētũ inlonga **O** manenti≡ in longa **GM** manent in longa ς *uulgo* ‖ 6 Exh' **O** | amore **GM** auiore **O** ‖ 8 sint **O** ‖ 9 Omniaq; **VM** | ingrate **OM** ingrata (a *alterum ex corr.*) **G** ‖ 10 cur te iam **VM** iam te cur ς te iam cur *Muretus* ‖ 11 Qui tui **V** qui tu **M** Quin tu ς *uulgo* | animo offirmas **V** animo affirmas **M** | istinc teque *Heinsius:* instincteq; **O** īstinctoq; **GM** istinc usque *Statius* istinc te ipse *Ellisius* ‖ 12 dis] des **VM** ‖ 14 hoc **GM**: h' **O** | quam lubet **VM** | officias **O** ‖ 15 hec est hec est **G** h' est h' est **O** hec est. hoc est **M**

  Hoc facias, siue id non pote siue pote.
O di, si uestrum est misereri, aut si quibus umquam
  Extrema iam ipsa in morte tulistis opem,
Me miserum aspicite et, si uitam puriter egi,
  Eripite hanc pestem perniciemque mihi.
Ei mihi, subrepens imos ut torpor in artus
  Expulit ex omni pectore laetitias!
Non iam illud quaero, contra ut me diligat illa
  Aut, quod non potis est, esse pudica uelit:
Ipse ualere opto et taetrum hunc deponere morbum.
  O dei, reddite mi hoc pro pietate mea.

LXXVII.

Rufe mihi frustra ac nequiquam credite amice
  (Frustra? immo magno cum pretio atque malo),
Sicine subrepsti mei atque intestina perurens
  Mi misero eripuisti omnia nostra bona?
Eripuisti, heu heu nostrae crudele uenenum
  Vitae, heu heu nostrae pestis amicitiae.

LXXVIII.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima coniunx
  Alterius, lepidus filius alterius.

16 Hec **G** h' **O** hoc **M** | facies **M** | sine id **O** ‖ 17 O dii **VM** | miseri **O** | unquam **GM** ‖ 18 Extremo **V** Extrema **M** extremam ς | ipsa in *Itali:* ipsam **VM** ipsa ς ‖ 20 pernitiemque **M** ‖ 21 Hei *Lachmannus:* Seu **VM** Quae *Itali* Haec *Statius* | surrepens **GM** | unos **M** | torpor] corpore **VM** ‖ 22 letic(t**M**)ias **VM** ‖ 23 contra ut me **M** contra me ut me (i) **V** contra me ut ς ‖ 25 tetrum **VM** ‖ 26 dei] *ita* **V** dii **M** | michi **G** m (i) **O** mi **M** | haec (h') **O** | prop(i)etate **O** proprietate **G** propietate **M**

LXXVII. *Interstitium unius uersus in* **VM**; Ad Rufum *inscribunt* **gM** ‖ 1 rufe **M** Ruffe **V** | ne quicquam **VM** | amice **O**: amico **GM** ‖ 2 imo **G** uno **M** | precio **V** ‖ 3 subrepti **OM** subrecti **G** | tristitia **M** ‖ 4 Si **V** Sic *uel* Mi ς Si *i. marg.* at Mi **M** Ei *Lachmannus* ‖ 5 heripuisti **G** | he heu **G** heu **O** heu heu **M** *uulgo* | crudelle **G** ‖ 6 he heu **G** heu **O** heu heu **M** *uulgo* | nostre **O**: nostro **GM** | pestis] pectus **VM** | amicicie **O** *itemque, nisi quod e ex corr.,* **G** ‖ *ceterum cum hoc carmine Scaliger coniunxit uersus quattuor qui in* **V** *post* LXXVIII 6 *leguntur.*

LXXVIII. *Adhaeret priori in* **VM**

Gallus homo est bellus: nam dulces iungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus nec se uidet esse maritum,
Qui patruus patrui monstret adulterium.

LXXVIII[b].

* * *

Sed nunc id doleo, quod purae pura puellae
Sauia comminxit spurca saliua tua.
Verum id non impune feres: nam te omnia saecla
Noscent et, qui sis, fama loquetur anus.

LXXVIIII.

Lesbius est pulcher: quid ni? quem Lesbia malit
Quam te cum tota gente, Catulle, tua.
Sed tamen hic pulcher uendat cum gente Catullum,
Si tria notorum sauia reppererit.

LXXX.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
Hiberna fiant candidiora niue,

---

4 puela cubit **O** ‖ *uersus quattuor, qui post u.* 6 *sine interuallo in* **V** *secuntur, cum Scaliger cum* LXXVII *coniunxisset, Bergkius Statium secutus fragmentum carminis esse recte statuit, quamquam postea abiecta hac sententia post* LXXX 8 *posuit; itaque nos numerum* LXXVIII[b] *addidimus.*

LXXVIII[b]. 1 nec **M** ‖ 2 sania **V** sauia **M** | conminxit *Scaliger:* connuxit **O** cōiunxit **GM** ‖ 3 id non **O**: non id **G** id uerum non **M** | seda **O** ‖ 4 Nosscent **G** | qui scis **M** qui sis **O** quis scis **G** | fama loquetur anus *Calpurnius:* famuloq; tanus **O** famuloq; canus **G** famuloq: tenus (at a) **M**

LXXVIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 pulcer **O** | quid inquam lesbia **VM** | mallit **GM** ‖ 3 pulcer **O** ‖ 4 notorum **O**: natorum **GM** | sania **O** | repererit **GM**

LXXX. *Interstitium unius uersus in* **VM**; Ad Gellium *inscribunt* **gM** ‖ 2 Hyberna **G**: Rub'na **O**

Mane domo cum exis et cum te octaua quiete
E molli longo suscitat hora die?
Nescio quid certe est: an uere fama susurrat
Grandia te medii tenta uorare uiri?
Sic certe est: clamant Victoris rupta miselli
Ilia et emulso labra notata sero.

LXXXI.

Nemone in tanto potuit populo esse, Iuuenti,
Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Praeterquam iste tuus moribunda ab sede Pisauri
Hospes inaurata pallidior statua,
Qui tibi nunc cordi est, quem tu praeponere nobis
Audes, et nescis quod facinus facias.

LXXXII.

Quinti, si tibi uis oculos debere Catullum
Aut aliud siquid carius est oculis,
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Est oculis seu quid carius est oculis.

LXXXIII.

Lesbia mi praesente uiro mala plurima dicit:
Haec illi fatuo maxima laetitia est.
Mule, nihil sentis? si nostri oblita taceret,
Sana esset: nunc quod gannit et obloquitur,

---

3 exis et ς: exisset **VM** | optaua **M** ‖ 6 tñta (= tenta, *ut* m̄a = mea) **O**: tanta **G** tanta (at tenta) **M** ‖ 8 Ilia et emulso *Pierius Valerianus et Gabriel Faernus apud Statium:* Ille (illa, e supra, **M**) te mulso **VM**

LXXXI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Nemo ne **VM** | uiuenti **VM** ‖ 2 quam **O** ‖ 3 pisanum **O** ‖ 5 Quid tibi **VM** | nuc **G** ‖ 6 et] a *Fruterius* at *Muretus* | quid **VM**

LXXXII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 Aud **O**

LXXXIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 Hec **G** Haec (H') **O** hoc (e supra) **M** | letic(t**M**)ia **VM** ‖ 3 Mulle **GM** | nichil **O** ‖ 4 Sanna **O** Samia **G** Samia (at sana) **M**

Non solum meminit, sed, quae multo acrior est res,
Irata est, hoc est, uritur et coquitur.

LXXXIIII.

Chommoda dicebat, si quando commoda uellet
Dicere, et insidias Arrius hinsidias,
9 Et tum mirifice sperabat se esse locutum,
10 Cum quantum poterat dixerat hinsidias.
3 Credo, sic mater, sic liber auunculus eius,
Sic maternus auus dixerat atque auia.
5 Hoc misso in Syriam requierant omnibus aures:
Audibant eadem haec leniter et leuiter,
Nec sibi postilla metuebant talia uerba,
8 Cum subito affertur nuntius horribilis,
11 Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
12 Iam non Ionios esse, sed Hionios.

LXXXV.

Odi et amo. quare id faciam, fortasse requiris;
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

LXXXIIII 1. Quintilianus I 5, 20: 'Cuius (h litterae) ratio mutata cum temporibus est saepius. Parcissime ea ueteres usi etiam in uocalibus, cum oedos ircosque dicebant; diu deinde seruatum ne consonantibus aspirarent, ut in Graccis et in triumpis; erupit breui tempore nimius usus ut choronae chenturiones praechones adhuc quibusdam inscriptionibus maneant, qua de re Catulli nobile epigramma est'.

---

5 que **GM** q; **O** ‖ 6 Irata] Incensa *Pleitnerus* | h' **O** hec **M** | oritur **O** | coquitur *Lipsius:* loquitur **VM**

LXXXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Commoda dic. **VM** ‖ 2 arrius insidias he (hee **O**) **V** arius hinsidias **M** ‖ *uu., qui sunt in* **VM** 9 *et* 10, *Politianus post* 2 *uidetur transposuisse* ‖ 10 insidias **VM** ‖ 3 Liber *uulgo* | eius] eius est **VM** ‖ 5 Hoc ς: Hic **G** Haec (H' at hec) **O** hic **M** | syria **GM** siria **O** Syriam *uulgo* ‖ 6 Audiebant **VM** audibant **D** ‖ 7 post (p̊ **O**) illa **VM** ‖ 8 nuncius **OM**: mincius **G** ‖ 11 posquam **MD** | ill‸ic (i supra) **O** | arcius **O** artius **GM** | isset **OM**: esset **G** ‖ 12 eet **O** | ionios **VM** ‸ionios (h supra) **D**

LXXXV. *Adhaeret priori in* **VM** de Quintia **D** *in interstit.* ‖ 1 nequiris **O** ‖ 2 si **O** sed **GM** | sencio **O**

LXXXVI.

Quintia formosa est multis, mihi candida, longa,
Recta est. haec ego sic singula confiteor,
Totum illud formosa nego: nam nulla uenustas,
Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est, quae cum pulcherrima tota est,
Tum omnibus una omnis subripuit Veneres.

LXXXVII.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me Lesbia amata mea es.
Nulla fides nullo fuit umquam foedere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

LXXXVIII.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore
Prurit et abiectis peruigilat tunicis?
Quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum?
Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys
Nec genitor nympharum abluit Oceanus:

LXXXVI 4. Quintilianus VI 3, 18: 'Salsum in consuetudine pro ridiculo tantum accipimus; natura non utique hoc est, quamquam et ridicula oporteat esse salsa. Nam . . . . et Catullus, cum dicit Nulla est in corpore mica salis, non hoc dicit nihil in corpore eius esse ridiculum'.

LXXXVI. *Adhaeret priori in* **VM** de eadem **D** ‖ 1 Quincia **O** | loga **O** ‖ 2 ego *om.* **M** | singulla **G** ‖ 5 pulcerima **O** ‖ 6 omnes surripuit **GM**

LXXXVII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 potest **OM**: pone **G** ‖ 2 es *Scaliger:* est **VM** ‖ 3 ullo **VM** nullo *uulgo* | unquam **GM** | federe tanto **VM** (in foedere *Doeringius*) ‖ 4 Quantam in **O**

LXXXVIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 Prurit **O** prurit **D**: Proruit (ru supra) **GM**; *id quod in* **V** *erat* prorurit, *ex* prorit *ortum est* ‖ 3 facis is **O** | sunt **M** ‖ 4 Et quid **VM** Ecqui *Lachmannus* | sis **O** ‖ 5 thetis **V** tethis **M** ‖ 6 nimpharum **OM** nympharum **G** *uulgo* lympharum *L. Muellerus* | occeanus **VM**

Nam nihil est quicquam sceleris, quo prodeat ultra,
Non si demisso se ipse uoret capite.

LXXXVIIII.

Gellius est tenuis: quid ni? cui tam bona mater
Tamque ualens uiuat tamque uenusta soror
Tamque bonus patruus tamque omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer?
Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est,
Quantumuis quare sit macer inuenies.

LXXXX.

Nascatur magus ex Gelli matrisque nefando
Coniugio et discat Persicum aruspicium:
Nam magus ex matre et gnato gignatur oportet,
Si uera est Persarum impia relligio,
Gratus ut accepto ueneretur carmine diuos
Omentum in flamma pingue liquefaciens.

LXXXXI.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum
In misero hoc nostro, hoc perdito amore fore,
Quod te cognossem bene constantemue putarem
Aut posse a turpi mentem inhibere probro,
Sed neque quod matrem nec germanam esse uidebam
Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor,

---

7 nannihil **M** (nichil **O**)

LXXXVIIII. *Interstitium unius uersus in* **VM**; In Gellium *inscribunt* **gM** ‖ 1 Tellius **O** ‖ 4 esse mater **V** ‖ 5 nichil **O** ‖ 6 sit ς: fit *(sic)* **VM**

LXXXX. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 magnus **VM** ‖ 3 magnus **VM** | opportet **O** ‖ 4 religio **VM** ‖ 5 Gratus *uel* Gnauus *L. Muellerus:* Gnatus **VM** ‖ 6 Omentum] Omētū **M** Omne tū **G** Quītū **O**; *erat in* **V** Om̄tū | flama **G**

LXXXXI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 h' **O** | h' **O** ‖ 3 te] tot **M** | non nossem *Auantius* ‖ 4 aut **VM** a ς | mente **OM** ‖ 5 Sed neque quod matrem **VM** sed quod nec *uulgo*

Et quamuis tecum multo coniungerer usu,
Non satis id causae credideram esse tibi.
Tu satis id duxti: tantum tibi gaudium in omni
Culpa est, in quacumque est aliquid sceleris.

LXXXXII.

Lesbia mi dicit semper male nec tacet umquam
De me: Lesbia me dispeream nisi amat.
Quo signo? quia sunt totidem mea: deprecor illam
Assidue, uerum dispeream nisi amo.

LXXXXIII.

Nil nimium studeo, Caesar, tibi uelle placere,
Nec scire utrum sis albus an ater homo.

LXXXXII. Gellius VII 16, 2: 'Nam cum esset uerbum deprecor doctiuscule positum in Catulli carmine, quia id ignorabat, frigidissimos uersus esse dicebat omnium quidem iudicio uenustissimos, quos subscripsi: Lesbia mi dicit — dispeream nisi amo ..... sic enim deprecor a Catullo dictum est quasi detestor uel execror uel depello uel abominor ..... sic igitur Catullus eadem se facere dicit quae Lesbiam quod et malediceret ei palam respueretque et recusaret detestareturque assidue et tamen eam penitus deperiret'.

LXXXXIII 2. Quintilianus XI 1, 38: 'Negat se magni facere aliquis poetarum, utrum Caesar ater an albus homo sit, insania; uerte ut Caesar idem de illo dixerit, arrogantia est'.

---

9 satis induxti (in duxti **G**) **VM**

LXXXXII. *Adhaeret priori in* **V**; **g** *(marg.)* **M** In Cesarē ‖ 1 Esbia **O** (*i. marg.* l) Lesuiami *Vatic. Gellii, cuius ceteri codd. probi hic desunt* | unquam **G** ‖ 2 Lesuiamedis pereat *Vatic. Gell.* | amat *Gellius* **O**: amo **GM**, *qui uu. 3 et 4 omittunt, cum scriba codicis, ex quo libri illi fluxerunt,*
at amat
errore sat procliui ab amat *ad* amo *u. 4 aberrauerit* (amo **M**) ‖ 3 quia sunt totidem ea **O** quia sin totidē ea *Vatic. Gellii, cuius codd. deteriores habent* quas in totidem ea ‖ 4 uerum *Gellius:* uero **O**

LXXXXIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 belle *H. Usenerus mus. Rhen. XXI 426* ‖ 2 Nec si ore (siore **M**) u. si saluus an alter (alter *sic* **G**) homo **VM**

LXXXXIIII.

Mentula moechatur. moechatur mentula certe.
Hoc est quod dicunt: ipsa olera olla legit.

LXXXXV.

Zmyrna mei Cinnae nonam post denique messem
Quam coepta est nonamque edita post hiemem,
Milia cum interea quingenta Hortensius uno
. . . .
Zmyrna cauas Satrachi penitus mittetur ad undas,
Zmyrnam cana diu saecula peruoluent.
At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam
Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.
Parua mei mihi sint cordi monumenta *sodalis*:
At populus tumido gaudeat Antimacho.

LXXXXVI.

Si quicquam mutis gratum acceptumue sepulcris
Accidere a nostro, Calue, dolore potest,
Quo desiderio ueteres renouamus amores
Atque olim missas flemus amicitias,

LXXXXV 1. Philargyrius ad Verg. ecl. VIIII 35: 'Cinna Smyrnam scripsit, quam nonum post annum, ut Catullus ait, edidit, id quod et Quintilianus [X 4, 4] ait'; cf. et comm. Cruq. Hor. p. 635.

LXXXXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Mentulla **G** | mechatur *bis* **VM** | metula **O** | mentula: certe *Scaliger*

LXXXXV. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Zmirna **M** Zinirna **V** | crine **O** | m̄sem **O** ‖ 2 cepta **VM** | hyemem **G** ‖ 3 Millia **GM** | interrea **G** | hortensius **GM** ortensius **O** ‖ 4 *nullum interstitium in* **VM** ‖ 5 Zmirna **M** Zinirna **V** | canas **VM** | sacrachi **G** | inittetur **G** ‖ 6 Zmirnam **M** Zinirnam **V** | peruoluit **VM** ‖ 7 Capuam *Passeratius* Aduam *Vossius* ‖ 9 sodalis *om.* **VM** (. δ'. *i .marg.* **M**): *add. Aldina a. 1502* ‖ 10 populus ut tu timido **O** | eutimacho **V** eutimatho **M**

LXXXXVI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 mutis et **VM** muteis *Schwabius* | acceptumue (tum ue **O**) **VM** acceptumque *uulgo* ‖ 3 Que **O** Quo **GM** Quom *Guarinus* quod *Meyer. in act. ac. Monac. a. 1889 II 257* | renouam̃ **O** ‖ 4 Atq; **OM** Atque (q; *supra*) *(sic)* **G** | olim missas **VM**

Certe non tanto mors inmatura dolori est
Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.

LXXXXVII.

Non (ita me di ament) quicquam referre putaui,
Utrum os an culum olfacerem Aemilio.
Nilo mundius hoc, nihiloque inmundior ille,
Verum etiam culus mundior et melior:
Nam sine dentibus est. dentis os sesquipedalis,
Gingiuas uero ploxeni habet ueteris,
Praeterea rictum qualem diffissus in aestu
Meientis mulae cunnus habere solet.
Hic futuit multas et se facit esse uenustum,
Et non pristrino traditur atque asino?
Quem siqua attingit, non illam posse putemus
Aegroti culum lingere carnificis?

LXXXXVII 6. Quintilianus I 5, 8: 'sicut Catullus ploxenum circa Padum inuenit'. — Festus p. 230 Muell.: 'Ploxinum appellari ait Catullus capsum in cisio capsamue ['capsaue' cod.], cum dixit Gingiuas uero ploxini habet ueteris'; cf. Paulus ibid. p. 231: 'Ploxinum capsam dixerunt'.

Atque olim amissas *Statius* Atque Orco mersas *Hauptius* Atque olim scissas *Schwabius* | amicicias **O** ‖

5 dolor est **VM**: doloreist *Ellisius* dolorist *Hauptius* ‖ 6 Quintil^i^e **GM**: Quintile **O**

LXXXXVII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 dii **VM** | quicquid ref. **V** at quicquam quicquid ref. **M** ‖ 2 Utrumne *Auantius* | culu ol facerem **O** ‖ 3 Nil omundius hoc nihiloq; (h̔ noq;) ī mundius illud **O** Nilommundius (nihilo mundius **M**) hoc nobisq; ī mūdius illud **GM** (inmundior illo **D**) ‖ 5 est hic dentis **VM** hic dentis hos **D** est. os dentis *Froehlichius* | seseq; dedalis **VM** ‖ 6 ploxeni *Vossius*: ploxnio **O** ploxonio **G** ploxomio **M** ‖ 7 diffissus *Statius*: deffessus **O** defessus **G** defensus **M** | in estum **VM** ‖ 8 meientis **M**: Me gentis **V** | mulle **G** | cunnus **GM** cōnus **O** ‖ 9 Hic **GM**: H' **O** | facit **O**: fecit **GM** ‖ 10 pristrino **O**: pistrino **GM** ‖ 11 siq̃ **O**

LXXXXVIII.

In te, si in quemquam, dici pote, putide Victi,
 Id quod uerbosis dicitur et fatuis.
Ista cum lingua, si usus ueniat tibi, possis
 Culos et crepidas lingere carpatinas.
Si nos omnino uis omnes perdere, Victi,
 Hiscas: omnino quod cupis efficies.

LXXXXVIIII.

Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenti,
 Sauiolum dulci dulcius ambrosia.
Verum id non impune tuli: namque amplius horam
 Suffixum in summa me memini esse cruce,
Dum tibi me purgo nec possum fletibus ullis
 Tantillum uestrae demere saeuitiae.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
 Guttis abstersti omnibus articulis,
Ne quicquam nostro contractum ex ore maneret,
 Tamquam commictae spurca saliua lupae.
Praeterea infesto miserum me tradere Amori
 Non cessasti omnique excruciare modo,
Ut mi ex ambrosia mutatum iam foret illud
 Sauiolum tristi tristius elleboro.
Quam quoniam poenam misero proponis amori,
 Numquam iam posthac basia surripiam.

LXXXXVIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 si inquam quam dici **VM** (*i. marg.* aꞇ ī quenquam **L**) | pote *om.* **O** | Victi (*cf. u.* 5)] Vetti *Statius*
aꞇ carpatiās
uulgo Vitti *Hauptius* ‖ 4 carpatiās **G** carpātiās **O** carpatians **M** carpatians aꞇ carpatinas **B** ‖ 5 Si uos **O** ‖ 6 Hiscas *Vossius:* Discas **VM**

LXXXXVIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Surripuit **GM** Sūmpuit **O** (˜ = r) | Iuuenti **M**: uiuenti **V** ‖ 2 Suauiolum **VM**, *sed eidem u.* 14 sauiolum | ambrosio **OM** amrosio **G**. ambrosio *defendit Naekius ad Val. Caton. p. 238* ‖ 4 Sufixum **O** ‖ 6 seuicie **V** ‖ 7 id **OM**: ad **G** ‖ 8 abstersti **O** astersi **GM** abstersisti *Muretus* Abstersti guttis *uulgo* ‖ 9 Nec **VM** | manaret **O** ‖ 10 cōmīcte **M** cōmicte **G** comitte **O** | saliua (a *ex* e
s g i
corr.) **G** saliuia **O** ‖ 12 cesasti **G** ‖ 13 mi] m **OM** michi **G** | ambrosio **VM** ‖ 15 penam **VM** ‖ 16 nunquam **M** | post hac **VM**

C.

Caelius Aufilenum et Quintius Aufilenam
 Flos Veronensum depereunt iuuenum,
Hic fratrem, ille sororem. hoc est, quod dicitur, illud
 Fraternum uere dulce sodalitium.
Cui faueam potius? Caeli, tibi: nam tua nobis
 Perspecta egregie est unica amicitia,
Cum uesana meas torreret flamma medullas.
 Sis felix, Caeli, sis in amore potens.

CI.

Multas per gentes et multa per aequora uectus
 Aduenio has miseras, frater, ad inferias,
Ut te postremo donarem munere mortis
 Et mutam nequiquam alloquerer cinerem,
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
 Heu miser indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea haec, prisco quae more parentum
 Tradita sunt tristi munere ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu
 Atque in perpetuum, frater, aue atque uale.

C. *Adhaeret priori in* **V**; In Celium ⁊ Quintium **g** *marg.*, **M** *in interstitio* ‖ 1 Ellius **O** (*i. marg.* C) Celius **GM** | quincius **O** ‖ 2 ueronensum **G**: treronensum **O** ueronensum *i. marg.* aꞇ trenorensum **M** | de-
aꞇ ant
pereunt *Itali:* depereret **G** depere't **O** deperet **M** ‖ 3 hoc **GM**: h' **O** ‖ 4 sodalicium **V** ‖ 5 pocius **G** po9 **O** | celi **VM** ‖ 6 Perspecta *Itali:* Per-
i
fecta **VM** | egregie est *Baehrensius:* ē g ē **O** ē exigitur ē **G** est igitur est *i. marg.* aꞇ exigitur **M** Perspecta exigit hoc *Colucius* Per facta exhibita est *Lachmannus* Perspecta eximie est *H. A. Kochius symb. phil. Bonn. p. 320* | amicicia **V** ‖ 7 correret flama **G** ‖ 8 celi **VM**

CI. *Adhaeret priori in* **V**; Fletus de morte fratris **g** *marg.*, **M** *in interstitio* ‖ 1 Ultas **O** (*i. marg.* m) ‖ 2 Adueni *Auantius* Adueni a! miseras *Froehlichius* ‖ 4 ne quicquam **VM** ‖ 6 hei misero *Auantius. post u.* 6 *add.* LXV 9—14 *Haasius* ‖ 7 haec (h') **O**: hoc **GM** | priscoq; **VM** ‖
ʔ
8 tristi munere **VM**: tristis munera *Itali* | infrieras (infrias) **O** ‖ 9 manancia **O** ‖ 10 ualle **O**

CII.

Si quicquam tacito commissum est fido ab amico,
Cuius sit penitus nota fides animi,
Meque esse inuenies illorum iure sacratum,
Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

CIII.

Aut sodes mihi redde decem sestertia, Silo,
Deinde esto quamuis saeuus et indomitus:
Aut, si te nummi delectant, desine quaeso
Leno esse atque idem saeuus et indomitus.

CIIII.

Credis me potuisse meae maledicere uitae,
Ambobus mihi quae carior est oculis?
Non potui, nec, si possem, tam perdite amarem.
Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

CV.

Mentula conatur Pipleium scandere montem:
Musae furcillis praecipitem eiciunt.

CVI.

Cum puero bello praeconem qui uidet esse,
Quid credat, nisi se uendere discupere?

CII. *Adhaeret priori in* **VM** (ʃ *i. marg.* **M**) ‖ 1 I **O** (*i. marg.* S) | quicquam **VM** quoiquam tacitum *uel* quidquid taciti *Statius* quoi quid *J. Maehly l. l. 357* | amico **M**: antiquo **V** ‖ 4 arpocratem **VM**

CIII. *Adhaeret priori in* **VM** (ʃ *i. marg.* **M**) ‖ 1 sexterc(t **M**)ia **VM** ‖ 2 est oquamuis **GM** est quamuis **O** ‖ 3 mīmi **O**: numi (*difficillime* at numi *a mimi dinoscendum*) **G** mimi **M** | delectauit **O**

CIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 q; **O** ‖ 3 si *om.* **O** | perdita **O** | amare **VM** ‖ 4 mostra **M**

CV. *Adhaeret priori in* **VM**; *sed* **gM** *signo* (ɑ **g** Γ **M**) *adposito nouum carmen incipere significant* ‖ 1 pipileium scindere **V** pipleuȝ scindere **M** ‖ 2 furcilis **V** | eiiciunt **GM**

CVI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 puero obelio (obellio **G** *ex corr.* **M**) **VM** Obelli *Ellisius* | esse **V**: ipse **M**ς, *unde* ire *Schwabius*

CVII.

Si quoi quid cupido optantique obtigit umquam
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum nobis quoque, carius auro,
Quod te restituis, Lesbia, mi cupido.
Restituis cupido atque insperanti, ipsa refers te
Nobis. o lucem candidiore nota!
Quis me uno uiuit felicior, aut magis hac res
Optandas uita dicere quis poterit?

CVIII.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus
Spurcata inpuris moribus intereat,
Non equidem dubito quin primum inimica bonorum
Lingua execta auido sit data uulturio,
Effossos oculos uoret atro gutture coruus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

CVIIII.

Iocundum, mea uita, mihi proponis amorem
Hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.
Di magni, facite ut uere promittere possit
Atque id sincere dicat et ex animo,

CVII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 quoi quid *Ribbeckius in Jahnii ann. LXXXV p. 378:* quid quid **O** quicquid **GM** | cupido **VM** cupidoque *Itali* | optigit **O** | unquam **G** ‖ 2 insperati *N. Heinsius* | hoc **GM**: h' **O** ‖ 3 h' **O** | nobis quoque **VM** nobisque hoc *Statius* nobisque est *Hauptius* ‖ 5 inspiranti **O** ‖ 6 oluce **VM** ‖ 7 hac res *Lachmannus:* hac ē **O** me est **GM** ‖ 8 Optandas *Lachmannus:* Optandus **VM** | quis **VM** | magis esse Optandum uita d. quis p. *Auantius* magis hac quid Optandum uita d. quis *Guarinus* magi mi esse Optandum in uita d. quis p. *Statius* mage nostra Optandam uita d. quis p. *Casaubonus, quem* magis hace *scribens Ribbeckius secutus est.*

CVIII. *Adhaeret priori in* **VM** (*sed signum* χ *in* **M**) ‖ 1 Sic homini populari arbitrio **VM**; Comini *Guarino,* populi *Statio debentur* ‖ 2 impuris **G** ‖ 4 exercta **O** exerta **GM** ‖ 5 guture **G** ‖ 6 coetera **M**

CVIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 amore **VM** ‖ 3 Dii **VM**

Ut liceat nobis tota perducere uita
Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

CX.

Aufilena, bonae semper laudantur amicae:
Accipiunt pretium, quae facere instituunt.
Tu, quod promisti, mihi quod mentita, inimica es,
Quod nec das et fers saepe, facis facinus.
Aut facere ingenuae est, aut non promisse pudicae,
Aufilena, fuit: sed data corripere
Fraudando † plus quam meretricis auarae,
Quae sese toto corpore prostituit.

CXI.

Aufilena, uiro contentam uiuere solo,
Nuptarum laus est laudibus ex nimiis:
Sed cuiuis quamuis potius succumbere par est,
Quam matrem fratres . . . ex patruo.

CXII.

Multus homo es, Naso, neque tecum multus homo *est qui*
Te scindit: Naso, multus es et pathicus.

---

5 producere *Itali* ‖ 6 eternum **GM** Eт̄ne **O** Alternum *Itali* | h' **O** | fedus **VM** | amicicie **O**

CX. *Cohaeret priori in* **VM** ‖ 1 Auffilena **VM** ‖ 2 precium **V** | q; **O** ‖ 3 promisisti **VM** ‖ 4 et fers *B. Guarinus:* nec fers **VM** | sepe **VM** saeua *Bergkius* turpe *Auantius* | faci$\overset{s}{\equiv}$ **O** ‖ 5 promisse *Parthenius:* promissa **VM** ‖ 6 Auffilena **GM** Aut fillena **O** ‖ 7 † efficit **VM** officiis *Bergkius* effectu *Heysius* nimio *Vahlenus* ‖ 8 tota **VM** totam *Westphalius*

CXI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Auffileña **GM** Aut filleña **O** *(uirgula inter* n *et* a *media)* | contēptam **O** contentas *Scaliger* ‖ 2 laus est laudibus eximiis **VM**, *quod correxit Baehrensius.* laus e (ex *Passeratius*) laudibus eximiis *Scaliger* ‖ 3 pocius **O** | pars est **VM** fas est *Parthenius* ‖ 4 parere *add.* ς *in fine uersus;* fratres efficere ex p. *Itali, quos alii aliud* (suscipere, concipere) *scribendo secuti sunt.*

CXII. *Adhaeret priori in* **VM** *(sed signum* ·χ *i. marg.* **M**) ‖ 1 es *Itali:* est **VM** | est qui *Scaliger: om.* **V** | homoq; **M** homost quin *Schwabius* ‖ 2 Te scindit *Hauptius:* Descendit **VM** te scindat *Schwabius* | es **OM**: est **G**

CXIII.

Consule Pompeio primum duo, Cinna, solebant
Maeciliam: facto consule nunc iterum
Manserunt duo, sed creuerunt milia in unum
Singula: fecundum semen adulterio.

CXIIII.

Firmanus saltus non falso, Mentula, diues
Fertur, qui tot res in se habet egregias,
Aucupium, omne genus piscis, prata, arua ferasque.
Nequiquam: fructus sumptibus exuperat.
Quare concedo sit diues, dum omnia desint.
Saltum laudemus, dum modo ipse egeat.

CXV.

Mentula habet instar triginta iugera prati,
Quadraginta arui: cetera sunt maria.
Cur non diuitiis Croesum superare potis sit,
Uno qui in saltu totmoda possideat,

CXIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 2 Mecilia **OM** Meciliā **G** | facto **VM** | Maecilia: facto *uulgo* Maeciliam: facto *Lachmannus* Mucillam: facto *Pleitnerus* ‖ 3 Mansụerunt **O** ‖ 4 Singula *Itali:* Singulum **VM** Singlum *Ellisius*

at nus

CXIIII. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 Firmamus **M** | saltus *Auantius:* saluis **VM** saltu *uulgo* | mensula **VM** ‖ 3 Aucupiā **GM** An cupiā **O** Aucupium *uulgo* | arua **OM**: aura **G** ‖ 4 Nẹc quicquam **O** Ne quicquam **GM** | exuperat **VM** exuperas *Scaliger* ‖ 6 Saltum **O**: Saltem **GM** | dum modo ipse egeat **VM** dum tamen ipse egeas *Auantius* dum modo tu ipse egeas *Froehlichius* dum domo ipse egeat *Lachmannus (cf. ad Lucret. p. 196)*

CXV. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 habes *Lachmannus* | instar **GM** istar **O** noster *Auantius* iusti *Statius* iuxta *Scaliger* ‖ 2 maria **VM** paria *Froehlichius* ‖ 3 diuiciis **V** | cresum **VM** | potuisset **VM** ‖ 4 tot

at da

moda **V** tot modi **M** tot bona *Auantius* | possiderat **O**

Prata, arua, ingentis siluas saltusque paludesque
Usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum?
Omnia magna haec sunt, tamen ipse est maximus ultro,
Non homo, sed uero mentula magna minax.

CXVI.

Saepe tibi studioso animo uenante requirens
Carmina uti possem mittere Battiadae,
Qui te lenirem nobis, neu conarere
Telis infestum mittere in usque caput,
Hunc uideo mihi nunc frustra sumptum esse laborem,
Gelli, nec nostras hinc ualuisse preces.

---

5 uigētis **O** ingentes **GM** | saltusque **VM** altasque paludes ς salsasque paludes *Bergkius* | plaudesq; **O** ‖ 6 hiperb. **O** hirperboreas **M** ‖ occeanum **VM** ‖ 7 ipsest *Froehlichius:* ipse si **VM** ipse es *Lachmannus* | ultor **VM** ultro *Itali* ‖ 8 uere *Parthenius* | mentulla **G** mencula **O**

CXVI. *Adhaeret priori in* **VM** ‖ 1 studiose *Guarinus* | requires
i at rem
VM ‖ 2 baтade **OM** batriade **G** ‖ 3 quis *uulgo* | leniret **M** ‖ 4 Telis (Celis **O**) infesta **VM** Telis infestum ς Tela infesta meum *Muretus* | mittere in usque *Muretus:* mitteremusq; **VM** ‖ 6 hinc **VM** huc *Muretus* hic *uulgo* | uoluisse **O** ‖ *uide* p. 123, 7 tua euitabimus amicta (amitha **O**) **VM** ‖ 8 Affixus **V** afflixus **M** | dabis **VM** (dab' **O**) dabi' *uel* dabi *uulgo* | suplicium **M**

Finito libro referamus gracia xp̄o. amen *subscribit* **O**, *at* **G** *ita:* Explicit Catulli Veronensis libellus.

Versus dnı Beneuenuti de Campexanis de uicencia de resurectione Catulli poete Veronensis.

Ad patriam uenio longis afinibus exul
Causa mei reditus cōpatriota fuit
Scilicet acalamis tribuit cui frācia nōʒ
Quiq; notat turbe pretereuntis iter
Quo licet ingenio uestrū celebrate catulluʒ
Cuius sub modio clausa papirus erat

Tu lector quicūq; ad cuius manꝰ hic libellus obuenerit scriptori da ueniam si tibi coruptus uidebitur. Quoniam a corruptissimo exemplari trāscripsit. nō enim quodpiam aliud extabat unde posset

Contra nos tela ista tua euitamus amictu:
At fixus nostris tu dabis supplicium.

---

libelli huius hr̄e copiā exemplandi. Et ut ex ip̄o salebroso aliquid tātū suggeret decreuit potius tn̄ coruptum habere quam omnino carere. Sperans adhuc ab alliquo alio fortuite emergente hūc posse corigere. Valebis si ei īprecatus nō fueris.

1375 m̄se octob̄r. **19°**. qn̄
cāsignorius laborabat in
extremis 7 cϒ:

Lesbia damnose bibens interpretaт.: — *(sunt uerba Horatii sat. II 8, 34; eadem uerba in codice Laurentiano XXXVI 23 inveniuntur).* — deo gratias amen **M**

FRAGMENTA.

1.

Hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est quaque — ᴗ, Priape.
Nam te praecipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia ceteris ostriosior oris.

[Terentianus Maurus 2754 p. 92 Lachm.: 'Et ferme modus hic datur a plerisque Priapo, Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus 'Hunc lucum — oris'. Et similes plures sic conscripsisse Catullum scimus'. — *uersum primum afferunt Caesius Bassus p. 260, 13 K., Atilius Fortunatianus p. 292, 14 K., Marius Victorinus p. 119 et 151 K. (cf. et p. 152 K.), Censorinus de metris p. 615, 11 K. (imitatus est Ausonius IIII 7, 42 sq. p. 9 Sch.); u. 3* nam te praecipue in suis *et u. 4* Hellespontia ceteris *affert Marius Victorinus p. 151, 22 sq. K.* — u. 2 quaque silua Priape *Scaliger admodum probabiliter hiatum expleuit.* Lampsaci erit quaque Priape *Lachmannus ad Terentianum l. l.]*

2.

de meo ligurrire libido est.

[Nonius p. 134 M.: 'ligurrire', degustare, unde abligurrire, multa auide consumere . . . . Catulus priopo 'de meo — est', *in quibus uerbis Lachmannus rectissime* priapeo *restituit; contra quem frustra pugnat L. Muellerus in noui musei Rhenani uol. XXVII p. 183 sq.* — de mero *idem L. Muellerus coniecit.]*

3.

[At non effugies meos iambos.

Porphyrio ad Horat. od. I 16, 22 sq. 'iambi autem uersus aptissimi habentur ad maledicendum. denique et Catullus,

cum maledicta minaretur, sic ait: At — iambos'; *cf. etiam comment. Cruquian. ibid. — hoc uersu Porphyrionem ad XXXX 2 respicere nonnulli suspicati sunt.]*

4.

[Plinius nat. hist. XXVIII 19: 'hinc Theocriti apud Graecos, Catulli apud nos proximeque Vergilii incantamentorum amatoria imitatio'. *Cf. Cat. 64, 323 sq.]*

5.

[Seruius ad Verg. Georg. II 95 quo te carmine dicam, Rhaetica? *haec adnotat:* 'Hanc uuam Cato praecipue laudat in libris quos scripsit ad filium: contra Catullus eam uituperat et dicit nulli rei esse aptam miraturque cur eam laudauerit Cato. sciens ergo utrumque Vergilius medium tenuit dicens: Quo te carmine dicam, Rhaetica?' — *in quibus sine causa* Caluus *pro* Catullus *restituit R. Ungerus de Valgio p. 291, cum tamen pro uulgata stet Martialis XIIII 100:* 'Si non ignota est docti tibi terra Catulli, Potasti testa Rhaetica uina mea'. *Cf. Plin. n. h. XIIII 67.]*

6.

[*Varro de l. l. VI 6 p. 74 M.:* 'Nox, quod, ut Catullus (Catulus *cod. Florentinus*) ait, omnia, nisi interueniat sol, pruina obriguerint, quod nocet nox.']

7.

[Animula miserula properiter abit.

Nonius p. 517 M.: 'Properiter. Catulus: animula — abit'. *rectius tamen hunc uersum Sereno dat Diomedes p. 513, 11 K., ubi* abiit *legitur.*]

8.

[Lucida qua splendet carchesia mali.

Nonius p. 546 M.: 'Carchesia . . . . Catullus Veronensis: Lucida — mali'. *sed hunc uersum Cinnae adscribunt et Isidorus origg. XVIIII 2, 10* Lucida confulgent alti carchesia mali *scribens et scholiasta Lucani V 418, p. 377 Web.,* Luciba cum fulgent summi carchesia mali *exhibens. frustra*

contra hos duos testes Nonii fidem adserere studuit L. Muellerus praef. ad. Catull. p. XXX sq.]

9.

[Frangeret indeprensus et irremeabilis error.

Seruius ad Verg. Aen. V 591 frangeret indeprensus et irremeabilis error *adscripsit:* est autem uersus Catulli, *cum ei obuersaretur Catulli uersus qui legitur LXIIII 115.*]

10.

[Cannubiae ... carbasus ... ros umbrosa c ... an ...

Schol. Veronens. ad Verg. Aen. VIII 34 teste Angelo Maio: Carbasus et masculino et feminino genere dictus est. Catullus: cannubiae *eqs. sed teste H. Keilio in scholiorum editione p. 99 haec omnia incertissima neque potuit uerba illa dispicere A. Herrmannus; cf. Fleckeiseni ann. 1866 p. 71.*]

11.

[et Lario inminens Comum.

hoc fragmentum adtulit primus Ellisius, cuius adpono uerba ed. alt. p. 221: 'iminens *codex Vibi Sequestris Mus. Brit. Add. Mss. 16986 unde haec excerpsi. Nam post* In athamatia lacus lune tenuia ligna accendit ex quo bibens aut insanit aut sopitur *haec habet minoribus litteris tanquam perscripta pagina addita, incertum an ab eadem manu.* Lacus Comi Catullus: Et — comum'. — *uidenda praeterea quae L. Muellerus in Catulli edit. p. 74 dixit.*]

12.

[Seruius ad Verg. Aen. IIII 409: 'sed dicimus a tertia coniugatione esse imperatiuum, ut cauo cauis. hinc etiam Catullus cauĕre dixit'. *respexit sine dubio ad* L 18, 19; LXI 145.]

13.

[Seruius ad Verg. Aen. VII 378: 'Catullus hoc turben dicit ut hoc carmen'. *recte ibi pro* Catullus *Nansius et Nic. Loensis reposuerunt* Tibullus, *apud quem* I 5, 3 *legitur illud* turben. *neque enim audiendi sunt qui, cum apud Catullum* LXIIII 107 *codex Datanus* indomitum *(quod ex sequenti* robur *ortum est) praebeat, huic uocem illam uindicauerunt.]*

14.

[Seruius ad Verg. Aen. V 609: 'Notandum sane etiam de Iride arcum genere masculino dicere Vergilium: Catullus et alii genere feminino ponunt referentes ad originem, sicut haec Attis et haec Gallus legimus'. *respexit sine dubio ad Catulli c.* LXIII.]

15.

[Caesius Bassus de metris p. 262, 19 K.: 'Catullus in anacreonteo: ades, inquit, o Cybelle'. *sed rectissime post illud* anacreonteo *lacunam indicauit Keilius, in qua illud Catulli* [LXIII 91] dea magna dea Cybelle *perierit; nam uersus ille* ades, inquit, o Cybelle *Maecenatis est; cf. ibid. p. 262, 6.]*